דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

דבר יום שישי א' בכסלו תשנ"ה 4.11.94 גליון 21394

56 עמודים; המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

הדרך מאוסלו לאושוויץ היא לא שביל פרטי, לא של ערפאת ולא של לך ולנסה. שלמה גיטסר. (עמ' 13)

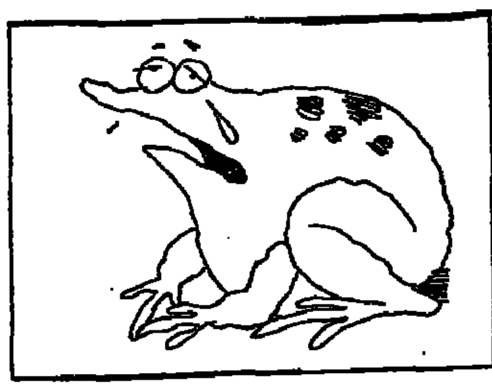

מוות אינטנסיבי מאד. הצרפתים מחדשים את הדיון באובדן תרבותם. מירי פז (עמ' 17)

אם ובתה נהרגו בשטפונות בגדה – עוד 2 נעדרים בגליל

שתי ההרוגות הן מכפר ליד שכם, שנסחפו מביתן בשיטפון אדיר; חיפושים באזור נחל חרוד אחרי שני נוסעי רכב מקיבוץ כפר רופין שנסחפו במים; נזקים בכל רחבי הארץ ממזג־האוויר הסוער ביממה האחרונה; התחזית עד יום ב': גשום וקר

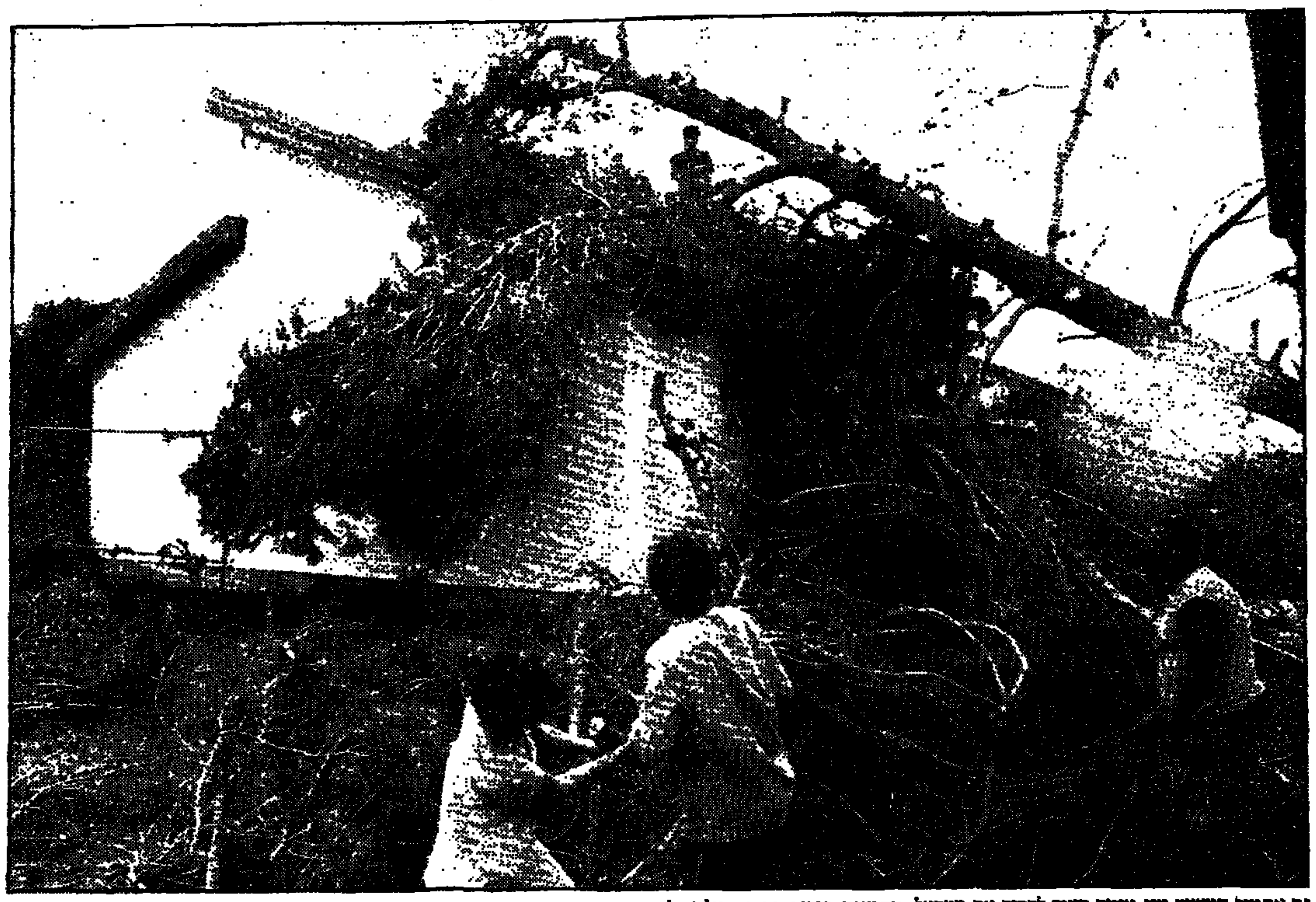

גם אתמול המשיך מזג אוויר סוער לפקוד את ישראל. בתמונה: נזקים [illegible] (צילום: סיון פרג')

מאת אריה אורד, מיכל סלע ועתי"ם

השטפונות בעקבות גשמי הזעף שירדו אתמול הגיעו גם לאזור שכם ומזרחה לעבר בקעת הירדן, וגרמו למותן של שתי נשים. מדובר באשה בת 65 ובתה כבת 35 שנסחפו במי גשמים. ממשטרת שכם נמסר אמש, כי המים בוואדיות היורדים מאזור ההר מזרחה לעבר בקעת הירדן עלו על גדותיהם. בכפר בית דג'ן, מזרחה לשכם, הציפו מים בתים הנמצאים במורד הגבעה סמוך לאפיק הנחל. מים חדרו לכמה בתים, ובמקרה אחד גרמו להסחפות שתי הנשים שמצאו מותן. גופותיהן של האם ובתה נמצאו במרחק של כמה מאות מטרים מן הבית.

הדרכים המובילות אל הבקעה באזור השומרון היו סגורות אתמול מפאת הגשמים והשטפונות. גם ביריחו ירד גשם רב, עיר בעלת קיץ תמידי.

אמש נמשכו חיפושים אחר נהג ונוסעת, כבני 70, תושבי קיבוץ כפר רופין בצפון, שנסחפו בגשמים העזים בנחל חרוד.

סופת גשמים עזה השתוללה אתמול אחר הצהריים ברחבי עמק יזרעאל ועמק גלבוע. הגשם, שירד בשטף ובעוז בלתי רגילים, הציף עד מהרה כבישים ורחובות בעפולה, בנצרת עלית, נצרת תחתית, מבואות העיר טבריה והגליל התחתון.

נחל חרוד גאה לאחר שזרמו בו כמויות גדולות ביותר של מים. באחד המקומות המסוכנים, סמוך למועצה האזורית גלבוע, נקלעו לתוך הזרם רכב פרטי מסוג סובארו, שבו נסעו בעל ואשה ועוד נוסעת. האשה, גם היא בת 70, נמצאה סמוך לצומת, כשהיא מנסה להזעיק עזרה. לדבריה, הצליחה לקפוץ מהמכונית שנסחפה במים.

כוח גדול של שוטרים פתח מייד בסריקות, והוזעק למקום מסוק על מנת לסייע בחיפושים. בחיפושים התגלתה המכונית בתוך ערוץ נחל חרוד, כמה מאות מטרים ליד המועצה האזורית גלבוע, כ־3 ק"מ מהמקום בו נסחפה. נוסעי המכונית לא נמצאו בתוכה.

לפני שנתיים ארע באותו מקום אסון בשעת גיאות מהירה של נחל חרוד, ובו קיפח אדם אחד את חייו.

הצפות בערי הצפון

בעפולה הוצפו הרחובות המרכזיים, ומספר רב של כלי רכב נתקעו בשלוליות, דבר שגרם לפקקים במשך שעות רבות אחר הצהריים. פקקים היו גם בעיר טבריה, שם ירד גשם חזק. אחר הצהריים התנהלה התנועה בכבדות, כאשר ברחובות הנמוכים היו שלוליות ענק.

חקלאים אמרו, כי גשמים אלה הם אסונות, משום שגרמו לזרימה חזקה בשדות ולהריצת ערוצים בשדות, שזה לא כבר נזרעו.

התחזית: גשום

מזג־אוויר גשום וקר צפוי בסוף השבוע, בעיקר בצפון הארץ ובמרכזה. עדיין אין רואים את סופו של פרק הגשמים הנוכחי, והוא יימשך לפחות עד יום ב'.

לנהגים מומלץ לנסוע בזהירות ולהביא בחשבון את הגידול בזמן הבלימה על כביש רטוב, גם כאשר המכונית מצויידת ב־ABS. חובה להדליק פנסי חזית ראשיים בדרכים בין־עירוניות, ומומלץ לעשות זאת גם בדרכים עירוניות.

לבעלי מחשבים אישיים, מומלץ לשמר את העבודה הנעשית לעיתים קרובות, לאחר כל כמה עשרות מלים, בשל החשש מהפסקות חשמל פתאומיות.

הרוחות הדרומיות והדרום־מזרחיות היו אתמול די חזקות כדי להניע את ענני הגשם, שנוצרו מעל ים סוף, למרכז ואחר כך גם לצפון. כאן נתקלו העננים באפיק ברום, והיתקלות זאת יצרה את הגשם. עם זאת, היו הרוחות חלשות מאשר שלשום.

מזג־אוויר סתווי אופייני זה הביא לגשמים רבים יחסית באילת, בערבה ובנגב. במרכז ובצפון היו הגשמים עזים, אך קצרים. הטמפרטורות ירדו עד 14 מעלות. בערבה ובנגב נמשכו שיבושי התנועה בשל שטפונות. במרכז גרמו השיבושים מלישיים במערך המזורים. כביש הערבה

(המשך בעמוד 2)

ישראל מציעה סיוע לנפגעי הסופה במצרים; מניין הקורבנות: 500

מאת סוכנויות הידיעות

השר לאיכות הסביבה, יוסי שריד, טילפן אתמול לשגריר מצרים בישראל, מוחמד בסיוני, והציע לו עזרה לנפגעי הסופה במצרים.

השר הביע באוזני השגריר תנחומים על האבידות הכבדות שנגרמו אתמול, כתוצאה מהסופה הקשה, הוא ביקש מהשגריר להעביר את התנחומים ואת הצעת הסיוע לעמיתו המצרי, הד"ר [illegible] עבייד.

אלפי משפחות הולו לאשב, לאחר שעלתה בלהבות שלשום, ולהתמודד עם הנזק שנגרם על ידי שריפת הדלק שהציף את רחובות העיר.

שאלות החלו להשאל לגבי מדוע ממשלת מצרים מיקמה מיכלי דלק ענקיים כה קרוב לאזור מגורים. בעוד תושבי העיר מנסים לזהות את הגופות החרוכות, רבים כהם תוהים היכן הסיוע הממשלתי המובטח.

אתמול בצהריים, מספר הקורבנות עלה באופן תלול לאחר שמקורות רשמיים מסרו שבנוסף ל־258 הגופות הנמצאות בבתי המתים, כ־220 גופות נוספות עדיין נמצאות בתוך ההריסות. חששות כבדים בעיר שמספר הקורבנות יהיה גבוה אף יותר.

ראה הרחבה בעמוד 5

כרוזים של כל התנועות הפוליטיות ברצועת עזה: תהיה נקמה משותפת

ההמון גירש את ערפאת מהלווייתו של האני אל־עאבד

מאת מיכל סלע, און לוי ועתי"ם

כל הקבוצות הפוליטיות בעזה פרסמו הודעה משותפת, המגנה את רצח האני אל עאבד ומאשימה את ישראל במעשה. על ההודעה חתומים בצד חמאס והג'יהאד האיסלאמי גם חזית השחרור, החזית העממית, החזית הדמוקרטית, הפתח ומפלגת העם. ההודעה קוראת לציבור לקיים שביתת מסחר מוגבלת לאות אבל.

אלפים השתתפו אתמול בהלוויית עאבד, שיצאה ממסגד אל־עומרי בעזה אל בית הקברות במזרח העיר. ההלוויה היתה מלווה בקריאות, בנאומי גינוי לישראל ובביקורת חריפה על יאסר ערפאת והסדר הביניים שחתם עם ישראל. פה ושם עשו צעירים טקסי שריפת דגל ישראל.

ערפאת, שביקש להצטרף למסע ההלוויה, גורש בלחץ ההמון הסוער. הוא הגיע למקום מלווה בקהל גדול של שוטרים ואנשי ביטחון, אך הקהל נדחק סביבו, קרא דברי גנאי נגדו ודרש כי יסתלק מהמקום. אנשי הביטחון הכניסו את ערפאת למכונית מזורמנת והתרחקו במהירות.

מסע ההלוויה יצא קרוב לשעה 11.30 מביתו של עאבד שבשכונת שייח רדואן. אלפי אנשים התקהלו סביב ביתו, שבו היו אותה שעה בכירי האימאמים והמנהיגים

(המשך בעמוד 12)

דוד לוי קיבל בהסתייגות את התנצלות נתניהו: שיתקן את דרכיו

ביבי נתניהו לדוד לוי: אני מתנצל

(ט). "אני רוצה לפנות מעל במה זו לדוד לוי, ולומר: פגעתי בך ובכבודך. אני מתנצל על כך.

"כל אחד מאיתנו הוא רק בן אדם, וכל אחד מאיתנו יכול לשגות ואף אני בכלל זה".

פניה נרגשת זו השמיע אתמול יו"ר הליכוד, ח"כ בנימין נתניהו, מעל בימת מרכז הליכוד, שהתכנס באולם הסינרמה בתל אביב.

יו"ר מרכז הליכוד, מקסים לוי, נעדר מהכינוס, לאחר שנפגע מדברים שאמר ח"כ צחי הנגבי בראיון ל"גלי צה"ל" אחר הצהריים.

לעיני למעלה מאלפיים חברי מרכז, אשר עמדו על רגליהם והריעו, התנצל יו"ר הליכוד בנימין נתניהו בפני דוד לוי, בתקווה לשים קץ לקרע בין השניים, אשר נמשך זה שנתיים מאז פרשת הקלטת הלוהטת.

"נזכרתי אתמול במה שסייע לנפילתה של ירושלים. מה שגרם לעם היהודי לקפח את עצמאותו וביתו לשנים ארוכות כל כך", אמר ח"כ נתניהו, והוסיף: "חוט השני של ההסטוריה עובר מאותם ימים רחוקים, בהם איבד עם ישראל בגלל מחלוקות פנימיות את הדברים המקודשים לו ביותר, ועד ימינו. שוב אנו נאבקים היום על ארצנו־מולדתנו ועל בירתנו הנצחית. שוב יש בינינו המוכנים למכור את מכורתנו תמורת הבטחות סרק. ויש גם המדברים על חלוקתה מחדש של ירושלים ומסירתה לידי זרים. ושוב כמו אז גם היום, יש בינינו, בין שומרי החומות, כיתות, סיעות ומחנות. דווקא בימים אלה, ימים של מאבק, ימים חורצי גורל, צריכים להיות ימים של אחדות, ימים של קירוב לבבות, שבהם כולנו כאיש אחד נאבק למען הדברים היקרים לנו מכל".

"העם מצפה זאת מאיתנו, והבאים אחרינו ישפטו אותנו על מעשינו היום, לחובה או לזכות. ועל כן אני פונה ביום זה אל כל חברינו, הבה נחדל לנבור בפצעי העבר. הבה נותיר מאחור ריב ומדון, הבה נמיר פלגנות באחדות. אינני מוציא את עצמי מכלל זה. אין לי שום כוונות נסתרות. אני באמת ובתמים רוצה להחזיר את דוד לוי לפעילות מלאה בליכוד".

ח"כ נתניהו הדגיש, כי בנוסף לדיאלוג הפומבי, דרושים צעדים נוספים, וכי אינו חוסך מאמצים גם בתחום זה. "עוד לפני הפרסומים בתקשורת, גם אחריהם וגם היום, פניתי והצעתי שיחות בארבע עיניים, שיחות כנות וגלויות על מנת ליישר את ההדורים בצורה רצינית ואמיתית. יש לשבת, דוד, ולגמור את העניין הזה", אמר.

יו"ר הליכוד ציין, כי זו היא הדרך לסלול, יש לשים קץ למחלוקות ולצעוד בדרך המשותפת. "בכוח האחדות נוכל להחזיר למדינה הנהגה נוסחת בתנופת ההתלכדות. נחזיר את הציונות לדרך הגלך", אמר.

יו"ר הליכוד הדגיש, כי הליכוד מהווה אופוזיציה לוראלית, וכאשר הממשלה פועלת נכון, היא גם זוכה לגיבוי הסיעה. "אבל כידוע, בדרך כלל הממשלה הזו אינה פועלת נכון, וחובתנו כאופוזיציה היא להתנגד במלוא התקיפות למדיניותה השגויה והמסוכנת".

נתניהו מתח ביקורת חריפה על ההסכם הכושל, לדבריו, עם אש"ף. "עכשיו, לאחר שעזה עולה על גדותיה, לאחר מעשי הרצח בירושלים ובתל אביב, המאורגנים על ידי מיפקדת החמאס בעיר המקלט של ערפאת, שממנה יוצאים גם המרצחים, אומר רבין, שצריך לשפץ את הסכם אוסלו. טוב. לפחות אנו יודעים עכשיו מהי חלוקת העבודה. פרס הוא האדריכל, רבין הוא השיפוצניק".

ח"כ נתניהו חזר על דרישתו מראש הממשלה לעצור את התהליך עם אש"ף. "אל תבנה עוד מקלט נוספות בערי יהודה ושומרון. הכנסת את עזה לתל אביב. אל תהפוך את הארץ כולה ללבנון השניה. הפסק לשחרר מרצחים, מקומם בכלא ולא ברחובות עירנו".

כן מתח נתניהו ביקורת על "ההמצאה החדשה של הממשלה על ההפרדה". "איזה מין פתרון הוא זה שנצא בכל מקום שבו יש טרור ערבי? זה מרשם בדוק להחזרתנו לא רק לקווי '67, אלא לתוכנית החלוקה של '47, לפיה עוד נצטרך לצאת מירושלים ויפו בין הנגב ובין הגליל. זה מרשם בדוק שכמומן טרור לירושלים, ליפו ולעכו".

ח"כ נתניהו קרא מעל הבמה לראש הממשלה לקיים עכשיו את משאל העם אשר לנסיגה מהגולן.

לאחר דבריו של נתניהו נשאו דברים חברי כנסת וחברי מרכז הליכוד, אשר הצטרפו לקריאתו של יו"ר התנועה לדוד לוי לאיחוד השורות.

ח"כ דוד מגע שיבח את דבריו של היו"ר נתניהו, אך הוסיף: "דוד לוי, אתה חלק בלתי נפרד מהליכוד, אבל בנימין נתניהו הוא יו"ר הליכוד, והוא אשר יהיה המועמד לראשות הממשלה".

לאחר מכן דן המרכז בבחירת צירי ועידת הליכוד ומינוי מועצה ארצית וועד מנהל של צעירי הליכוד.

דוד לוי: שיתקן דרכיו

"שנתיים לקח לו כדי להודות במעשה החמור ולהכיר בטעות החמורה. כמה זמן יידרש עוד כדי לתקן את דרכיו? אינני יודע, אולי עוד שנתיים, אולי פחות. על זה נאמר, ועיני לעתיד: מעשיו יקרבו אותו ומעשיו ירחיקו אותו". כך הגיב ח"כ דוד לוי על התנצלותו של יו"ר הליכוד בנימין נתניהו בכנס מרכז הליכוד.

ח"כ דוד לוי הוסיף: "זה היה צפוי. במשך

(המשך בעמוד 2)

"רמון דוקר על דם המפוטרים"

ההסתדרות שלחה לעובדיה 265 הודעות פיטורים – בלי תיאום עם ועד העובדים

מאת אפרים דוידי

בצעד חסר תקדים עקפה אתמול הנהגת ההסתדרות את ועד העובדים של עובדי הוועד הפועל ומוסדות ההסתדרות, ושלחה 265 הודעות פיטורים.

ההודעות התקבלו על ידי חלק מהעובדים בתדהמה. אחד המפוטרים, עובד בעל ותק רב באיגוד המקצועי סיפר לכתב "דבר": "לא האמנתי למראה עיני: בחורה צעירה צועקת את שמי במסדרון. נגשתי אליה, וקיבלתי מכתב ובו הודעה על הפיטורים הקרובים. כך מפטרים עובד במערכת ההסתדרותית ב־1994? לא הייתי מצפה לצורה כזו של פיטורים, ללא כל סיכומים מראש עם ועד העובדים. מהגרוע שבמעסיקים במשק הישראלי".

לא נשלחו אתמול הודעות על פיטורים כחוק, אלא רק הודעות על הכוונה לפטר. דבר שגרם לתסיסה רבה, כי חלק ממקבלי ההודעות לא ידעו על הכוונה לפטר אותם.

כתב "דבר" קיבל לידיו את רשימת כל המפוטרים, ובעיון ברשימה עולה, כי מחלקות ואגפים מסויימים בוועד הפועל נפגעו בגל הפיטורים בצורה משמעותית. למשל: האגף לאיגוד מקצועי. באגף זה, המרכזי בהסתדרות, יפוטרו עובדים רבים העוסקים בייצוג ענפים שלמים במשק.

ב"מכון למחקר כלכלי חברתי", יפוטרו חלק לא מבוטל מבין הכלכלנים שלו. כמו כן, יפוטרו חלק משמעותי של עובדי המחלקה לקשרים בינלאומיים. ברשימת המפוטרים מופיעים שמותיהם של חמישה חברי הוועדה המרכזת לשעבר, חלקם כהונתם נפסקה עם חילופי המשמרות בהסתדרות. אלה הם: הרב גרשום הרפנס המזכיר הארצי של איגוד עובדי הסיעוד, [illegible] יונס חבר מפ"ם, אשר באחרונה ביקש לפרוש לאחר 31 שנה עבודה בהסתדרות, יו"ר ועדת התעסוקה עליזה תמיר (שעמדה גם בראש המחלקה לעובדת הסכירה באגף לאיגוד מקצועי), נציג ההסתדרות בהנהלת ארגון העבודה הבינלאומי שבג'נבה יוסף קרא, ומי שכיהן עד לאחרונה כיו"ר אגף הארגון ומועצות הפועלים מרדכי "מוטקה" ששון. שמו של ששון הוזכר באחרונה כאחד ממועמדי מפלגת העבודה לכהונת סגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי. בהתאם להסכם הקואליציוני עם רם, העבודה אמורה לקבל תפקיד זה.

יו"ר ועד העובדים, ברכה זיגלמן, התייחסה במלים קשות להחלטה לשגר את ההודעות. "זהו מעשה ללא תקדים. להודיע לעובד שהוא מפוטר, מבלי להודיע לו מתי הוא מפוטר ובאיזה תנאים הוא מפוטר. לפטר עובד ללא הסכמת הוועד. כל צעדים אלה הם ללא תקדים, וממחישים את השפל אליו הגיעו ראשי ההסתדרות".

השבוע נקט הוועד בצעד של החזרת רשימת המפוטרים, מבלי שחברי הוועד פתחו את המעטפה, ויודעים מי ברשימה, במחאה על כך שתנאי הפרישה למפוטרים לא סוכמו עם הוועד. "בין העובדים שקיבלו מכתבי פיטורים יש אמהות חד־הוריות והורים של משפחות מרובות ילדים. אילו היו פונים אל הוועד בצורה מסודרת ומוסכמת, היינו מתנגדים בצורה נחרצת לפיטוריהם", אמרה.

בעקבות ההודעות שנשלחו לעובדים המועמדים לפיטורים, החליט הוועד לקיים אסיפה ביום שני הקרוב בשעות הבוקר. האסיפה האחרונה שנערכה בוועד הפועל, ביום שני האחרון, הפכה במהרה להפגנה קולנית.

דוברת ההסתדרות, רחל בלוטשטיין, אישרה אמש כי "נמסרו מכתבים לעובדי הוועד הפועל אשר אמורים לסיים עבודתם במסגרת ההתארגנות והצמצום בכח אדם. באמצע השבוע הקרוב ייפתח מרכז סיוע לעובדים אלה. המרכז יעניק שירותים של עובדים סוציאליים, יועצים להכשרה ואבחון מקצועי ויועצים פיננסיים אשר ינחו את העובדים כיצד להשקיע את כספי הפיצויים. שירותי המרכז יעמדו לרשות כל העובדים שסיימו עבודתם גם אם ימשיכו בינתיים בעבודתם במוסד. הפניה למרכז תוכל להעשות באמצעות מוקד טלפוני או ישירות ליועצים". לדבריה, "כל הגורמים במרכז מחוייבים בשמירה על סודיות מוחלטת. שירותי המרכז ניתנים ללא תשלום". יועצו המדעי של המרכז יהיה פרופ' דני יעקובסון. הוא יפעל ב"מכון לבון".

כשנודע על מסירת המכתבים ובהם ההודעה על הפיטורים הצפויים, הגיב יו"ר חבר מזכירי מועצות הפועלים, פיני קבלו, במלים קשות. הוא הפטיר לעבר יו"ר ההסתדרות חיים רמון: "הרצחת וגם ירשת?"

קבלו, המכהן כמזכיר מועצת פועלי בית־שאן, גינה גם את הצהרותיו של רמון בדבר עלות שכרם של עובדי ההסתדרות. לדבריו, "הדיבורים על עלות השכר שמפריח רמון הם שקר גס. במועצות הפועלים, למשל, הבכירים ביותר משתכרים שכר של 6,000 ש"ח ברוטו לחודש". עוד הדגיש קבלו "לרמון אין בושה. צריך להודיע לו שהוא לא נבחר לשפוך את דם העובדים".

בהתייחסו להצהרות רמון בתקשורת על קיצוצים וכישוריהם המקצועיים של עובדי ההסתדרות, הגיב קבלו: "לרמון אין כבוד. הוא לא בא על סיפוקו עם גל הפיטורים הראשון, ועתה רוקד על דם המפוטרים, הוא גם מפטר, גם משמיץ וגם מעליל עליהם עלילות". קבלו סיכם את דעתו על יו"ר ההסתדרות, הגדיר אותו במלים: "סוס טרויאני של אלי החון".

על דברי קבלו לא רצתה להתייחס אמש דוברת ההסתדרות. היא מסרה, כי "הפיטורים הם פועל יוצא מהחלטת הנהגת ההסתדרות ועקב המצוקה הכלכלית של המוסד".

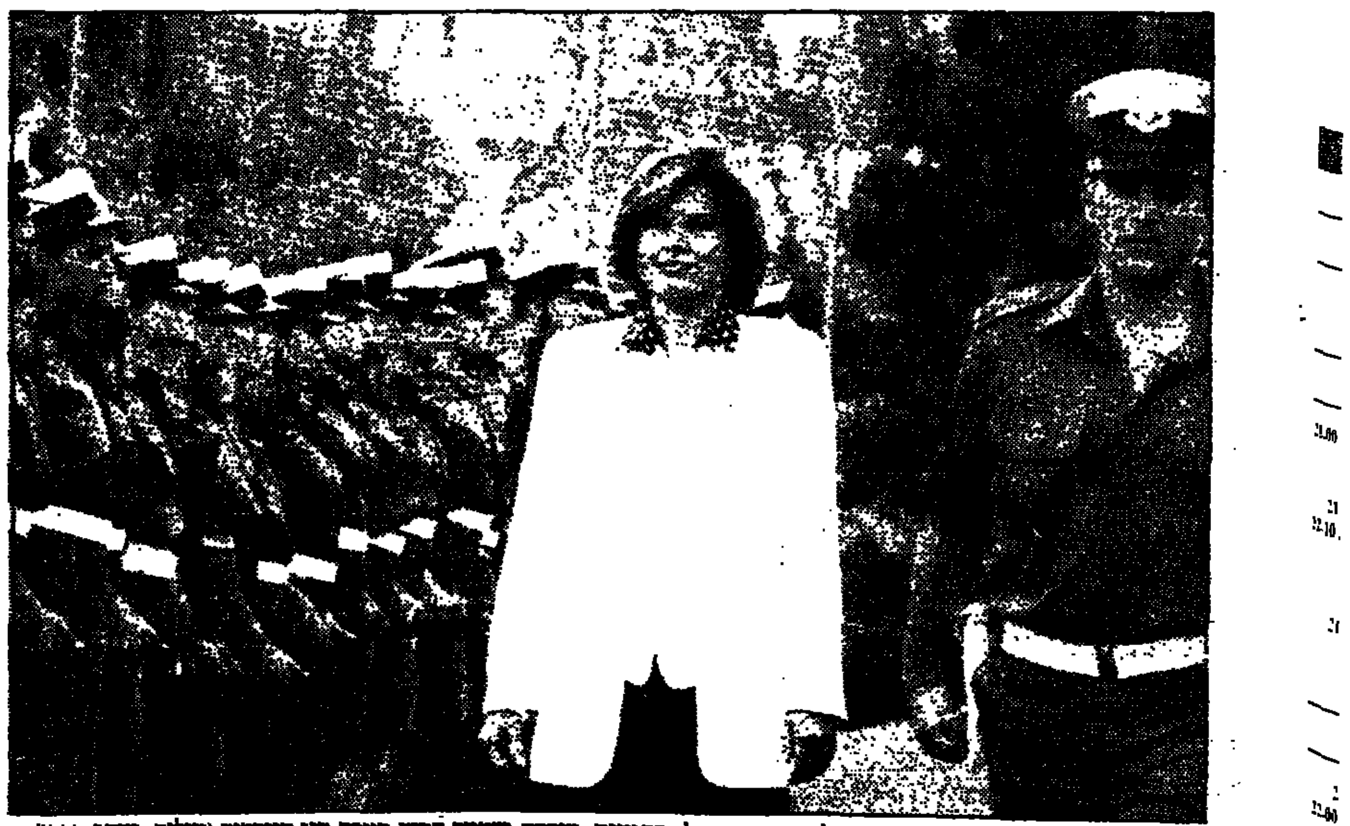

ראש ממשלת תורכיה טנסו צ'ילר באה לביקור בישראל. בתמונה: סוקרת משמר כבוד בטקס בגן הוורדים (צילום: יצחק הררי)

צ'ילר: קדאפי אמר לי שבתנאים מסוימים ישתלב בתהליך השלום

לדבריה, תורכיה וישראל צריכות לשתף פעולה במלחמה בטרור האיסלאמי; אתמול נפגשה עם רה"מ ואישים אחרים; תסייר ברצועה ובמזרח ירושלים

מאת מוטי בסוק

נשיא לוב, מועמר קדאפי, אמר לראש ממשלת תורכיה, טאנסו צ'ילר, שביקרה אצלו לפני שלושה ימים, כי הוא מוכן בתנאים מסויימים להשתלב בתהליך השלום במזרח התיכון. לדברי צ'ילר הציב קדאפי תנאים קשים, כולל ביטול החרם המערבי על ארצו.

צ'ילר באה אתמול בבוקר לביקור של שלושה ימים בארץ. זה הביקור הראשון של ראש־ממשלה תורכי בישראל. נלווים אליה ארבעה שרים, כארבעים עיתונאים ופמליה של יותר ממאה אנשי עסקים. היא התקבלה בירושלים בטקס רשמי בגן הוורדים וביקרה מאוחר יותר ב"יד ושם".

בפגישת העבודה הראשונה שקיימה בארץ נפגשה צ'ילר עם ראש הממשלה, יצחק רבין, בלשכתו בירושלים. בפגישה השתתפו, מצד ישראל, גם שרי החוץ, המשטרה והתמ"ס, והמנכ"לים של משרדי ראש הממשלה והביטחון. רבין סקר בפני האורחת את ההתפתחויות בתהליך המדיני במזרח התיכון. לדבריו, הטרור האיסלאמי הקיצוני, המבקש לרצוח יהודים, ישראלים ואת תהליך השלום, הוא האיום העיקרי להמשך התהליך המדיני.

במזרח התיכון נפתחו עתה הזדמנויות רבות, גם במעגלים רחבים יותר, כולל במדינות המפרץ הפרסי ובמדינות המגרב. ראש הממשלה הזכיר את התיירות

(המשך בעמוד 2)

עוזרי קלינטון נזפו במובארק על עסקות סחר אסורות של בניו עם לוב

מאת דרורה פרל, וושינגטון

בניו של נשיא מצרים חוסני מובארק ובנים של אישים נוספים מראשי השלטון המצרי מנהלים עסקים אסורים עם לוב. בעת שביקר הנשיא קלינטון במצרים, לפני שבוע, נזפו עוזריו הבכירים במובארק ודרשו שיפסיק לאלתר את הברחת הסחורות, ביניהן חלקי חילוף למטוסים ללוב. דבר זה מהווה הפרה בוטה של החרם הבינלאומי, שהטיל האו"ם ביוזמתה של ארה"ב על לוב בשל מעורבותה בטרור.

במאמר שהתפרסם אתמול ב"וושינגטון פוסט" כותב בעל הטור ג'ים הוגלנד כי הנשיא מובארק כרת ברית עם השכן – מועמר קדאפי. הוא קורא לממשל לפעול בתקיפות רבה יותר ולפרסם אזהרה חריפה למצרים הנהנית מסיוע אמריקאי שנתי של 2 מיליארד דולר, אספקת ציוד צבאי רב ותמיכה מדינית. במאמר מציין הוגלנד כי מובארק גם העלים עין מהוספתו של מנהיג אופוזיציה לובי מאדמת מצרים.

בעקבות הנזיפה הבטיחו המצרים לשתף פעולה והאמריקאים מצדם סיכמו שהמדובר "אי-הסכמה בין ידידים", אשר חולפה, ולא משבר בין שתי המדינות. אולם, טוען הוגלנד, היחסים בין מצרים לקדאפי עמוקים יותר ממה שמאמינים בממשל קלינטון. קדאפי הצליח לחדור לחוג הפנימי של נשיא מצרים בהפעילו מערכת אמצעים משולבת של כסף, פיתויים ואיומים.

בניו של מובארק עצמו, וכן בניהם של אישים אחרים מראשי השלטון במצרים, משתייכים לרשת המכונה במצרים "כנופיית הבנים" המנהלת עסקים מגוונים עם לוב. קדאפי גם הבטיח למובארק לסייע לו במאבק בפונדמנטליזם האיסלאמי הקיצוני.

הממשל האמריקאי רואה במצרים, ובמובארק עצמו, גורם מרכזי בקידום תהליך השלום. סביר להניח שהטיפול ה"עדין" בנושא הלובי נובע מכך.

שר החוץ האמריקאי, וורן כריסטופר, יגיע לביקור נוסף באזור לצורך קידום התהליך בראשית דצמבר. כך אמר אתמול השגריר רבינוביץ בהופעה בפני כתבים בוושינגטון. השגריר גם נשאל לתגובתו על ההצעה שעלתה בימים האחרונים לקיים מגעים עם גורמים מתונים בארגון החמאס. הוא השיב כי "אין מתונים בחמאס ולכן גם לא עולה השאלה".

יחידת המסתערבים של משמר הגבול אתמול בהצגת תכלית בפני הנשיא ויצמן (צילום: יצחק הררי)

13 חיילים ונהג אזרחי נפצעו בתאונה בנגב

(ע). 13 חיילים, שנסעו בטיולית צבאית ונהג מכונית פרטית, נפצעו אמש בתאונת דרכים שאירעה בצומת תללים דרומית לבאר שבע. מצבם של שניים מהחיילים הפצועים קשה.

החיילים שנפצעו נסעו בטיולית בדרכם מבסיסם לחופשת שבת. חקירה ראשונית העלתה כי נהג הטיולית ביצע בצומת תללים פניית פרסה, כפי הנראה באופן בלתי זהיר. מכונית פרטית, שהגיחה ממול לכיוון נסיעת הטיולית – התנגשה בה חזיתית. מעוצמת ההתנגשות התהפכה הטיולית הצבאית, ואילו המכונית הפרטית נמעכה.

רבים מהפצועים נשכבו שרועים על הכביש האמבולנסים הוזעקו לפנותם. בשל מצבם הקשה של שניים מהחיילים הם פונו במסוק של חיל האוויר לבית"ח "סורוקה" בבאר שבע.

נשיא רומניה מזהיר מפני מסך ברזל חדש

לונדון (עית"). – נשיא רומניה איליאסקו אמר אתמול בלונדון, כי קיימת סכנה שמסך ברזל חדש יפול על אירופה, אם מדינות המערב לא יעניקו סיוע כלכלי למדינות המזרח העניות.

איליאסקו, שמדינתו היא מהעניות באירופה, ביקש "סיוע מוראלי ושיתוף פעולה כלכלי אמיתי", מ־12 חברות האיחוד האירופי.

בנאום שנשא במכון הבריטי ליחסים בינלאומיים, ימים ספורים לפני יום השנה החמישי לנפילתה של חומת ברלין, אמר איליאסקו: "אינני רוצה שאירופה תחולק שוב על ידי מסכי ברזל. לכן עלינו להכיר בסכנה שהבדלים כלכליים חריפים בין המזרח למערב עלולים להביא להורדת מסכי ברזל חדשים".

איליאסקו הביע את התרעומת השוררת במדינות מזרח אירופה על התנאים שמציבות מדינות האיחוד כדי להעניק שיתוף פעולה כלכלי, וציין כי ישום הסטנדרטים של האיחוד עלול להימשך זמן מה.

אך הוא הוסיף: "הניסיון לבודד את הכלכלות האלה עד שיגיעו לתיאום עם המערב, הוא טעות חמורה מצד המערב, ועלול להביא במאה הבאה לתוצאות כלכליות וחברתיות שלא יהיו ניתנות לתיקון.

"אנו זקוקים לעזרה ולשיתוף פעולה מצד כל אירופה, כדי להפוך לחלק מהחזון העתידי שלה. אני מתכוון לתמיכה מוסרית ולשיתוף פעולה כלכלי אמיתי, ולא להיפך".

איליאסקו ציין כי התחדשות "הנטיות האימפריאליסטיות" ברוסיה, מהווה מקור לדאגה ברומניה.

המערב צודק כשהוא תומך בפיתוח הדמוקרטיה ברוסיה, הטעים, אך עליו להיזהר שמא מדיניות זו מכוונת להקמתה מחדש של האימפריה.

הוא קרא למערב לעודד ולחזק את עצמאותן ודינמיות של 15 המדינות החדשות, שהוקמו לאחר סיום המלחמה הקרה בשטחה של ברית המועצות לשעבר.

איליאסקו עורך בבריטניה ביקור בן שלושה ימים.

חשיפה ראשונה: יחידת המסתערבים של מג"ב

(עו). משמר הגבול חשף אתמול את הימ"ס – יחידת המסתערבים של משמר הגבול, הפועלת באזורי יהודה, שומרון ועזה מזה 4 שנים.

במהלך ביקור נשיא המדינה, עזר ויצמן, בבסיסי מג"ב באזור ירושלים, הציגו בפניו לוחמי היחידה את יכולתם המבצעית.

בתרגיל תצוגת התכלית הראשון השתתף הנשיא עצמו, כאשר מכונית מסוואת של היחידה בה נסע, דימתה מכונית מבוקשים, וצוות של היחידה עצר אותה והשתלט על הנוסעים ה"מסוכנים".

בהמשך, הציגו הלוחמים בפני הנשיא תרגולת בפריצת ידי לוחמים ממכונית, תוך השתלטות על מחבלים חמושים במכונית, השתלטות על מחבלים חמושים בתוך תהלוכת חמאס באזור עירוני צפוף, והשתלטות על בית מבוקשים.

הנשיא סקר את האמצעים המיוחדים ואת כלי הנשק בהם משתמשת היחידה, ופגש לוחמים במגוון תחפושות הסוואה, וביניהן תחפושות של זקן ערבי ואישה.

בשיחה עם כתבים אמר מפקד היחידה, רב פקד נ', כי היחידה קיימת מזה ארבע שנים, ופועלת בהצלחה מרובה. לדבריו, בשנות פעילותה הרגה היחידה 50 מבוקשים חמושים, בהם נתקלה, לכדה 70 מבוקשים בכירים ומסוכנים, ועשרות נוספות של מבוקשים "רגילים".

בתקופה זו סבלה היחידה גם מאובדן מפקד היחידה הראשון, שנהרג בהיתקלות בג'נין.

רב פקד נ' ציין, כי לוחמי היחידה הם שוטרי מג"ב, אשר גויסו למשטרה כשם שמגייסים שוטרי מג"ב, ורק לאחר מסלול הכשרה ושרות של 6 חודשים בפלוגות מג"ב רגילות, הם מאותרים, עוברים ועדת קבלה, גיבוש בן שלושה ימים וקורס בן שלושה חודשים. בתום הקורס, מגיעים הלוחמים לראשונה ליחידה, בה הם עוברים תקופת חניכה מבצעית בת חמישה שבועות, ורק בסיומה מוחלט אם הלוחם מתקבל ליחידה.

מפקד היחידה ציין, כי הלוחמים משתלבים במגוון פעילויות צה"ל באזור יהודה, שומרון ועזה, ובכלל זאת, פעילות למניעת חטיפת חיילים, לכידת מבוקשים ועוד. לדבריו, חיילי היחידה כפופים להוראות הפתיחה באש, כמו יתר חיילי צה"ל.

בתשובה לשאלות כתבים, אמר רב פקד נ': "אנחנו לא חוששים מחשיפה, התרגולות שהוצגו בפני הנשיא אינן חושפות את שיטות הפעולה של היחידה. תרגולות אחרות, בהן קיים חשש כי תחשף שיטת הפעולה של היחידה, לא הוצגו".

במהלך תצוגת התכלית שביצעו לוחמי היחידה לנשיא, התבשר מפקד היחידה כי לוחמים אחרים מהיחידה, שהיו באותה העת בפעילות מבצעית, לכדו באזור יהודה ושומרון, את אחד המבוקשים הבכירים, אחריו מתנהל מצוד מזה זמן רב.

נשיא המדינה ויצמן אמר: "אני נהנה לראות כוח כה יעיל, שעובד כה טוב". הנשיא הוסיף, כי למרות הסכמי השלום וההתקדמות בתהליך המדיני, עדיין לא הגיע הזמן לבטל את תפקידיהן של היחידות המיוחדות. לדבריו, "דווקא עכשיו אנחנו צריכים לחדד את יכולתנו המבצעית ולהיות מוכנים".

צ'ילר: קדאפי

(סוף מעמוד 1)

הישראלית המסייעת לתורכיה ואת קשרי המסחר המתפתחים בין שתי המדינות. לדעתו, היקף הסחר בין אנקרה לירושלים עדיין נמוך מדי. הוא הביע נכונות לשתף פעולה עם תורכיה בכל נושא הנמצא בתחום האינטרסים המשותף לשתי המדינות.

צ'ילר אמרה כי ישראל ותורכיה צריכות לשתף פעולה במלחמה בטרור ובקיצונים המוסלמים. "לטרור ולקיצונים אין גבולות, ואם לא יילחמו בהם הם עלולים להגיע גם לאירופה. תורכיה רוצה בשיתוף פעולה כלכלי עם ישראל בשורה של פרויקטים, כמו הקמת חברה בינלאומית לשינוע מטענים בים ובאוויר, הקמת חברה אזורית ליצור חשמל, אספקת מים למזרח התיכון, הקמת חברה משותפת לטלקומוניקציה.

שר החוץ, שמעון פרס, אמר לאחר שהשתתף עם האורחת וחלק מפמלייתה בארוחת צהריים חגיגית שערכה המועצה הישראלית ליחסי חוץ, כי הביקור מעיד על רצון תורכי לשיתוף פעולה אסטרטגי, כלכלי ופוליטי עם ישראל, לתועלת שתי המדינות.

נראה כי במהלך הביקור של צ'ילר בארץ יחתמו ישראל ותורכיה על שורה של הסכמים לשיתוף פעולה בתחומים כלכליים ותרבותיים, וכן בתחום המלחמה בטרור, בסמים ובפשיעה. התורכים לוחצים להסכם לשיתוף פעולה במלחמתם במחתרת הכורדית, הפ.ק.ק, שחלק מראשיה יושבים בדמשק. ישראל מסתייגת מלהיכנס כוח ומוכנה לחתום על הסכם כללי למלחמה משותפת בטרור.

היום תיפגש ראש ממשלת תורכיה עם נציגות של הקהילה היהודית שעלתה מתורכיה. הפגישה תיערך בבת ים. מחר תסייר צ'ילר במזרח ירושלים וברצועת עזה. היא תהיה ראש הממשלה הראשון המבקר ברצועה ותפגש שם עם יאסר ערפאת. בערב תקיים צ'ילר מסיבת עיתונאים משותפת עם ראש הממשלה יצחק רבין.

כרוזים של כל התנועות

(סוף מעמוד 1)

האיסלמיים בעזה. גופתו של האני עבד הובלה בעבור מתנית השעה על כתפי אנשים למסגד הגדול בכיכר פלסטין בעזה, שם נשאו דרשות הספדים האימאמים וראשי הג'יהאד והחמאס. האני תואר כקדוש שנרצח למען מולדתו פלסטין. ההמון הקשיב להספדים הרבים, ומדי פעם הגיב בקריאות נקמה. "אותה תלך לגן עדן, יא שהיד, ורוצחך לגיהנום", קראו במסגד אנשי החמאס. הם הוסיפו: "הנקמה של עז א־דין אל קאסם תרדוף אותם". רבים דומים השמיעו גם אנשי הג'יהאד האיסלמי, שקראו קריאות ג'יהאד נגד ישראל.

השייח' עבדאללה שאמי, מראשי הג'יהאד האיסלמי, אמר במסגד: "ישראל וממשלתו של רבין הוולה היום שלב חדש נגד הפלסטינים". "רבין מנסה לזרוע מלחמת אחים על ידי רצח אנשינו והטלת האחריות על החמאס. דעו כי היום זה האני, מחר זה מחמוד א־זהר, אני או כל אחד אחר. עלינו להתאחד ליחידה אחת, לכדור אש נגד האויב הציוני הכופר, אנחנו קוראים לאחים בתנועות הדמוקרטית והחזית העממית, לאנשי הפתח ולכל העם הפלסטיני באשר הוא, הצטרפו אלינו למאבק ואל תתנו ידיכם לבוגדים", אמר שאמי, שהתכוון לערפאת ולרשות הפלסטינית. "אלה אנשים שאיבדו את הראש ולא רק את ארצותם", אמר עוד. הוא הוסיף "נכה בציונים עד שהאדמה תיבער תחת רגליהם". הוא איים במעשה נקם בלב תל אביב. סמוך לשעה 1.30 הגיע ערפאת בשיירת מכוניות של בכירים פלסטינים וכוחות גדולים של משטרה פלסטינית שליוו אותו. אנשי הג'יהאד והחמאס בקרב תהלוכת האבלים סמוך לבית העלמין המזרחי בעזה הצטופפו סביב מכוניתו וקראו לו בוגד. אחרים צעקו לעברו "אין לנו ביטחון באוטונומיה הפורנית שלך. הישראלים רוצחים את אנשינו תחת עינם הפקוחה של שוטריך", ערפאת השיב להם בתנועת ביטול.

במסגד השליכו קיצונים את נעליהם לעבר ערפאת, עליו הגנו שוטרי ראשו, מסרו עדי ראייה לסוכנות הידיעות הצרפתית. מנהיג אש"ף נאלץ לעזוב את הבניין דרך דלת צדדית, בלי ללחוץ ידיים ולהביע תנחומים כמקובל.

שוטרי ראשו של ערפאת סוככו על מהיבם מפני ההמון הזועם, שכלל מאות צעירים שמנעו בגופם מערפאת להיכנס לתחומי בית העלמין ולהשתתף בהלוויה. בעבור מספר דקות שבה השיירה כלעומת שבאה. ערפאת ואנשיו עזבו את המקום בבושת פנים.

הד"ר מחמוד א־זהר, מבכירי החמאס בעזה, אמר, כי כולם צריכים להתאחד סביב הקוראן. "זה מצב בו או אנחנו או הם, אין אחרת", אמר א־זהר, שהוסיף ולגלג על קריאות השר שחל למו"מ בין ישראל לחמאס. בתוך כך הזהיר א־זהר את ראשי החמאס והג'יהאד האיסלמי מפני התנקשויות של השב"כ ומשתפי הפעולה הפלסטינים בעזה.

"אנשי הביטחון הישראלים, המוסד והשב"כ, בסיוע בוגדים חסרי תקווה מעזה, הם שביצעו את המעשה", אמר א־זהר במסגד. "דמו של האני זועק לנקמה וירדוף אחר הבוגדים. אני מזהיר אתכם אחי בחמאס, בג'יהאד האיסלמי, בחזית העממית, בחזית הדמוקרטית מפני ידם הארוכה של אנשי הביטחון הישראלים והבוגדים. שימרו צעדיכם, פיקחו עיניים", הוסיף וקרא כמו שאר מנהיגי תנועות הקיצונים האיסלמים בעזה להתאחד ולא לשתף פעולה עם "המנהיגות החילונית" כדבריו.

בבוקר ובצהריים הופצו ברצועה כרוזים בשיתוף כל הארגונים הפלסטיניים, בהם החמאס, הג'יהאד האיסלמי, החזית הדמוקרטית, החזית העממית, הפתח והקומוניסטים. בכרוזים המשותפים גינו כולם פה אחד את חיסולו של האני עאבד והאשימו בביצוע המעשה את ישראל. בכרוז נכתב, כי מותו של עאבד לא יעבור בשתיקה, ותהיה נקמה משותפת. הג'יהאד האיסלמי הפיץ כרוז משלו אחר הצהריים, בו האשים את רבין כמי שנתן את הפקודה לחיסולו של האני וקראו לנקמה בישראל. "תהיה נקמה גדולה בישראל, הרבה אש ודם תחת רגלי הישראלים. יש לנו את האנשים המוכנים למות בשל אללה כדי לנקום את דם הקדוש האני עבד. יש לנו עוד תלמידים בני איסלאם טהורים אשר מוכנים לעשות הכל למען מורם".

במסגדים בעזה ובחאן יונס הוקיעו אנשי הג'יהאד האיסלמי את משתפי הפעולה, שלטענתם "בלעדיהם לא יכול השב"כ הישראלי לחבל במכוניתו של האני". אנשי הג'יהאד קראו לעם לפקוח עיניים היטב ולגלות את הבוגדים. כמו כן הודיעו כי פעולות נקם יהיו בקרוב נגד כל הציונים, והראשונים שיחוסלו "את תופת הג'יהאד האיסלמי, יהיו המתנחלים".

בשעה 2.30 הסתיימה ההלוויה. צירי התנועה המרכזיים שהיו חסומים במשך שעות נפתחו. בשכונת שייח רדואן באזור אל ריפרי, בו מתגורר האני עבד, הוקם אוהל ענקי לקבל את פניהם של המנחמים הרבים.

בכמה שכונות בעזה התקיימו אחר הצהריים הפגנות ותהלוכות של אנשי הג'יהאד והחמאס.

אמש פרסמה הנהגת הג'יהאד האיסלאמי בעזה הודעה, שיש בה משום התנצלות בפני ערפאת על התנהגות ההמון. בהודעה נאמר, כי צעירים חסרי אחריות עומדים מאחורי ההתנהגות הבושה, ואילו הנהגת התנועה מגנה את ההתנהגות.

בעזה יש תמימות דעים בכל הנוגע לאחריות לרצח. הכל משוכנעים כי גורמי ביטחון ישראליים אחראים לכך. בנוסף על הצהרות יצחק רבין בדבר הצורך לפגוע במנהיגי התנועה והשיטה המאפיינת את שיטת הפעולה של מערכת הביטחון הישראלית, מדגישים אנשים שונים בעזה כי האני עאבד היה אדם מבוקש, ולא ידוע כי היה לו אויב כלשהו בתוך החברה הפלסטינית.

השייח' עבד אללה אל שאמי, מראשי הג'יהאד האיסלאמי, אמר כי הג'יהאד יגיב בפיגוע בלב תל אביב שיזעזע את הציבור בישראל.

גם השייח' מחמוד אל זאהר, מראשי תנועת החמאס, האשים את ישראל ואת הרשות הפלסטינית באחריות להתנקשות בחייו של האני עבד. הממונה על תחום המשפטים ברשות הפלסטינית, פריח אבו מדין, האשים אף הוא את ישראל באחריות ישירה לפעולת ההתנקשות.

בתוך כך נמשכת פעילות גורמי הביטחון נגד פעילי חמאס בגדה המערבית. אתמול נעצרו לפחות שבעה אנשים במחנה הפליטים ג'לזון, שניים מהם היו בעבר בקבוצת המגורשים לדרום לבנון. הרשות הפלסטינית עצרה בעזה פעילים אחרים של הג'יהאד האיסלאמי.

שר החוץ שמעון פרס אמר אתמול כי "אינני חושב שישראל צריכה להצהיר הצהרה כלשהי בנושא הפיצוץ שאירע בעזה ביום ג'". פרס אמר את הדברים בצאתו מארוחת צהריים שערכה המועצה ליחסי חוץ לכבוד טנסו צ'ילר, ראש ממשלת תורכיה. "זו לא שאלה שאני צריך בכלל להתייחס אליה", הוסיף שר החוץ.

באותה הזדמנות אישר שר החוץ כי צ'ילר העבירה מסר ממועמר קדאפי, מנהיג לוב, לממשלת ישראל. עם זאת, כינה את המסר "מגומגם" ודימו כי הוא מתייחס בעיקר להגשמת עמדותיו של קדאפי בנושא הטרור. ידיעות בנושא זה התפרסמו כבר לפני מספר ימים. המקורות לידיעות אלה היו חברים בפמלייתה של צ'ילר, שביקרה בלוב מיד לאחר ועידת קזבלנקה בטרם באה לישראל", אמר.

פיס חזק

(עית"ם). – להלן המספרים והפרסים שהועלו בגורל:

1. בסך 1.000.000 ש"ח כרטיס מספר 87252.
2. במכונית זכה כרטיס מספר 653527.
3. בסך 5000 ש"ח כרטיסים מספר:
644536, 854563, 213525, 345276, 849008, 305357, 782004, 479870, 163218, 346968, 349489, 762321, 508806, 152373, 672112, 011017, 855611, 751421, 701940, 326073, 171792, 699597, 561181, 099270, 864912, 760713.
4. בסך 1000 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־5 הספרות: 78769, 50731, 39027, 06833, 10464, 34294, 09235, 25772, 68723, 26329, 54013, 30919, 06760, 94314, 16689, 51679, 72633, 05403, 15948.
5. בסך 100 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 הספרות: 384, 667, 951, 222.
6. בסך 20 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות: 75, 10, 70, 85.
7. בסך 10 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות: 62, 13, 27, 58, 89, 14, 48.
8. בסך 7 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בספרה 7.

אם ובתה נהרגו בשטפונות בגדה – עוד 2 נעדרים בגליל

(סוף מעמוד 1)

היה גם אתמול סגור חלקית בשל השטפונות הסוער. קשיים היו גם בהספקת החשמל, בשל עצים שנעקרו וניתקו בנופלם את קווי ההובלה.

בסוף השבוע יימשכו הגשמים, בעיקר בצפון ובמרכז, והטמפרטורות ירדו בשלושת הימים הקרובים ב־6־9 מעלות. כבר מחרתיים ירדו מתחת לממוצע הרב־שנתי לראשית נובמבר.

את מזג־האוויר הנוכחי גורם אפיק ים־סוף, מערכת אקלימית תבופה בעונות המעבר. הוא מצטיין בהפכפכות, וחיזוי המדוייק קשה, כמעט בלתי אפשרי.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 15־21, רמת־הגולן 14־21, צפת 14־21, טבריה 22־29, עמקי הצפון 20־28, השומרון 17־22, חיפה 22־28, תל־אביב 20־28, אשקלון 20־28, באר־שבע 19־28, בקעת הירדן 20־29, סביב ים המלח 23־30, אילת והערבה 20־30.

במושבים פעמי־תש"ז, מסלול ורגן.

במרכזו האזורי מבועים היה חורבן של ממש. הלימודים בבית הספר הושבתו בגלל הריסת מיבנים רבים של כיתות ומשרדים בשל עצי אקליפטוס ענקיים, שנעקרו מהשורש ונחתו על גגות. נראה שהלימודים לא יחודשו לפני יום ראשון בבוקר. נזקים קשים לחממות נגרמו גם בישובים החקלאיים בערבה. חקלאי האזור הפסיקו לימבה את העבודות החקלאיות השוטפות ועסקו בתיקון הנזקים.

ידיהם של אנשי יחידת החילוץ בנגב היו עמוסות עבודה. הם עסקו בחילוץ מטיילים ונוסעים, שניסו את מזלם וניסו לחצות כבישים שנחלים זרמו בהם בעוצמה רבה.

בנחל חצצון חילצו אנשי יחידת החילוץ עוד ועידיגרי ארבעה חיילים שנקלעו לנחל בדיוק בזמן הזופה העזה. הם מיהרו לעלות על גדת הנחל, נכנסו למערה קטנה והסתתרו שם במשך כל הלילה בציפיה לאור הבוקר ולירידת מיפלס מי השטפונות.

אתמול בבוקר הבחינו בהם תצפיתני יחידת החילוץ עוד כשהם מציצים בדאגה מפתח של מערה במעלה נחל חצצון. הארבעה חולצו בריאים ושלמים למצוקי דרגות.

ממש מיואשים, וכמה מהנוסעים היו עצבניים והוציאו את העצבים על הנהגים בצעקות. מי שהבין שאין מה לעשות נגד הטבע, ניסה להעביר את הזמן כמה שיותר בכיף. ארגנו שירה בציבור".

אנשי חברת אגד העבירו לנוסעים אספקה של מזון ושתייה באמצעות כלי רכב כבדים במיוחד שהצליחו לחצות את השיטפון. כמה נוסעים, שמאסו בהמתנה בלב הערבה, תפסו טרמפ עם נהגי משאיות אמיצים, שחצו את הנחל גם כן ונחלצו.

אוטובוסים נתקעו בערבה

9 אוטובוסים, ובהם כ־450 נוסעים, שיצאו מירושלים, מחיפה ומתל־אביב, נתקעו בשיטפון בנחל פארן ביום ה' סמוך לשעה 3 לפנות בוקר.

האוטובוסים לא היו יכולים להמשיך בדרכם דרומה בשל היובל הדרומי של הנחל, וכאשר נהגיהם רצו לסוב על עקבותיהם צפונה, התברר כי בזמן שחיכו לפתיחת קטע הדרך הדרומי, באה השיטפון גם מצפון להם, והם נתקעו בתווך.

האוטובוסים הצליחו להחלץ ביום ה' סמוך לשעה 3 אחר הצהריים, תוך שהם מנצלים את העובדה שהזרימה בנחל נחלשה מעט למשך כמה דקות.

נוסעים באוטובוס סיפרו: "לפעמים היינו

יישובים בדרום מנותקים מאספקת החשמל

ישובים שונים בדרום הארץ מנותקים מאספקת החשמל זה יממה בשל סערת הרוחות בדרום, ועובדי חברת החשמל מתקשים לתקן את התקלות בשל תנאי הראות הקשים בשטח.

באיזור אשקלון נותקו מאספקת החשמל הישובים אור הנר, שדה דוד, גברעם, ורוחמה. חברת החשמל סיפקה לשני הישובים האחרונים גנרטורים, ובכך חודשה להם אספקת החשמל. סמוך לבאר שבע מנותקים הישובים קלוחים, שדה צבי, פעמי תש"ז ואשבול.

מחברת החשמל נמסר, כי בשל תנאי השטח הקשים שנגרמו עקב השטפונות, גייסה חברת החשמל מסוק כדי לאתר את התקלות מהאוויר, ושכרה טרקטורים גדולים כדי שניתן יהיה באמצעותם להגיע למוקדי התקלות.

נזקים בנגב

נזקים כבדים נגרמו לעשרות ישובים חקלאיים ברחבי הנגב, בעיקר במושבי הנגב המערבי, כאשר הרוחות העזות וגשמי הזעף גרמו להריסת חממות, העפת גגות של בתים, קריעת כבלי חשמל ופגיעה במטעים עמוסי פרי.

במושב שדה־צבי נפגעו כמעט 30 גגות של בתי המושב, מרביתם של קשישים ופנסיונרים, אשר לא ברור כיצד יוכלו להתגבר לבדם על התקלות. ידי מתקני הגגות היו אתמול עמוסות עבודה גם

מזג האוויר

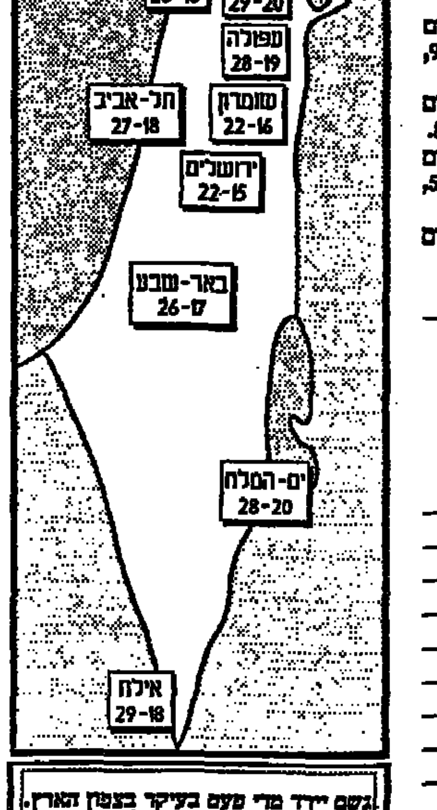

גשם יורד מדי פעם בעיקר בצפון הארץ. תשקיף לשבת: גשם לפרקים.

צ'אנס

עלה - 10, לב - 10, יהלום - J, תלתן - Q

הכחשה

אתמול פרסמנו בקשר לאפשרות של הקמת מפלגה חדשה בראשות דוד לוי ואריה דרעי גם את שמו של מוטקה ששון. הובהר לנו כי מוטקה ששון מכחיש ידיעה זו בתוקף, וכי שמו שורבב לעניין בטעות.

ביבי נתניהו לדוד לוי

(סוף מעמוד 1)

ימים התבשרנו, בהמולה תקשורתית רחבה מאוד על הכוונה הזאת. אני לא דרשתי התנצלות, אלא יעצתי אפילו לא לאמר אותה, משום שזה לקח שנתיים לאדם להכיר בטעותו ולהודות במעשה החמור שעשה. למעשה אין תקדים בהיסטוריה של הפוליטיקה הישראלית, ובו האשם בכיר בליכוד שהוא עומד ותוקף באנשים שהם פושעים, אנשי עולם תחתון, הפועלים בשיטות מאפיה ומסכנים את החברה ואת המשטר. דבר כזה עוד לא היה".

דוד לוי אמר בראיון בקול ישראל: "אני צריך להיות בטוח, אם הוא למד את הלקח, כי העניינים שבהם נצטרך לטפל בהם בעתיד זה להיות קודם כל משוכנעים באמינות וביכולת. אינני יכול לאמר שהנסיון הוכיח לי, שאכן אני יכול לאמר בלב שלם: זה האיש אשר אותו אקרא כמנהיג ואקרא לאנשים לתמוך בו. לכן, ימים יגידו. אעקוב אחרי מעשיו ואקבע עמדתי".

כתב "דבר" מוסר: בנימין נתניהו אמר בתגובה לדבריו של דוד לוי: "אני מקווה שהסכסוך הסתיים. אני מקווה שדבריי מדברים בעד עצמם. אני מתכוון אליהם. בהחלט ברצוני לקרב את דוד לוי ואת האחרים בעבודה החשובה של התנועה. זו המציאות שאנו צריכים לשאוף אליה. שיתוף הפעולה יתורגם בכל דרך שהחברים ירצו לתרגם אותה. דברי צחי הנגבי בגלי צה"ל לא היו מתואמים, אפילו לא ידעתי עליהם. אני בטוח שהליכוד בדרך הנכונה".

גם מקסים לוי נעלב

יו"ר מרכז הליכוד, מקסים לוי, הודיע בעקבות ראיון ששמע עם ח"כ צחי הנגבי בגל"צ, כי לא יגיע לישיבת המרכז ולא יפתח את הדיונים.

מקסים לוי שמע בדרכו לישיבה את תוכניתו של רזי ברקאי "שעה לפני", שבמהלכה ראיין ח"כ צחי הנגבי ושאל אם יו"ר הליכוד, ח"כ בנימין נתניהו, אכן יתנצל בפני דוד לוי.

בתשובה ענה ח"כ הנגבי: "אם הוא רוצה את ההתנצלות, ניתן לו אותה".

מקסים לוי נפגע מהתשובה, התקשר לגל"צ, והודיע שאין בכוונתו להגיע לישיבת המרכז ולא לפתוח אותה עד אשר יתנצל נתניהו על דבריו של הנגבי.

נתניהו בישיבת מרכז הליכוד. באמצע מושבו המיותם של מקסים לוי, שהחרים את הישיבה (צילום: גדעון מרקוביץ, י.ב.פ.ס.)

דבר DAVAR
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
המו"ל: "דבר בע"מ"
הודפס בדפוס דבר בע"מ
המערכת והמנהלה תל-אביב
רחוב שוקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים
5298032, 5281860, 5286156
פקסימיליה מודעות: 03-298032
טלפון לפניות הציבור 07.30-22.00, 03-5286141
סניפים:
בית "דבר" רחוב שוקין 45 ת"א
טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפון: 02-256873
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפון: 08-451381, 08-453798
הפצה "נור" 03-377056

ביילין: אין פסול בהזמנת ערפאת לטקס הזיכרון במחנה אושוויץ

מאת נתי קיי־זילברמן והסוכנויות

סגן שר החוץ, יוסי ביילין, רואה בחיוב את בואו של ראש אש"ף יאסר ערפאת למחנה ההשמדה אושוויץ שבפולין כדי להשתתף בטקס הזיכרון לציון 50 שנה לשחרור המחנה. ביילין אמר את הדברים אתמול, בשעה שביקר בנורווגיה כאורח מועצת הפועלים של העיר.

בתשובה לשאלה אמר ביילין כי "כל מי שמרגיש צורך להשתתף באירוע הזה תורם תרומה גם לזכרון הקרבנות וגם למאבק המשותף מאז שאנו נאלצים לנהל היום נגד מכחישי השואה. על רקע זה איני רואה כל דבר שלילי בהזמנת גורמים בינלאומיים שונים, כולל ערפאת עצמו, לפולין כדי להשתתף בטקס", אמר ביילין.

בהתייחסו לתהליך המדיני אמר סגן שר החוץ, כי הוא מעריך שנשיא ארה"ב ישוב בחודשים הקרובים בעצמו למסע דילוגים נוסף באזור. לדבריו התחייב קלינטון להתערב במשא ומתן בכל עת שיהיה בו צורך. "אני יכול רק לנחש שיכול מאוד להיות מצב שיהיה צורך בהתערבותו של נשיא ארה"ב, וזה לא ייקח שנים אלא חודשים. יכול מאוד להיות שבחודשים הקרובים יצטרכו את הסיוע שלו, ואם יצטרכו את הסיוע שלו, הוא יהיה שם".

ביילין סייר אתמול במועצת פועלי נורווגיה ונפגש עם תלמידי בית הספר התיכון והשיב לשאלותיהם.

קונגרס יהודי אירופה גינה אתמול את הזמנתו של יו"ר אש"ף, יאסר ערפאת, להשתתף בטקס לרגל יום השנה ה־50 לשחרור מחנה ההשמדה אושוויץ, ואמר כי יחרים את האירוע.

הקונגרס, שהוא הגוף המתאם של קהילות יהודי אירופה, מתח ביקורת על הדרך בה אירגנה פולין את הטקס, שנועד להתקיים ב־27 בינואר 1995.

בהצהרת הקונגרס נאמר כי "קונגרס יהודי אירופה מצטער צער עמוק, על שטקס הזכרון קיבל תפנית פוליטית ותקשורתית בצורה שלשלטונות פולין מארגנים אותו, בשעה שהיה אמור להיערך בתפילה ובאזכרה.

"אי לכך החליט הקונגרס לא לקיים קשר עם הטקסים הרשמיים הללו, והוא קורא לקהילות יהודי אירופה ולארגונים המייצגים את העקורים להזכיר את קדושי השואה באופן נפרד, בדרך שקטה ושלווה".

אחד מראשי הקונגרס אמר כי הוא מתנגד לתוכניותיו של נשיא פולין, לך ואלנסה, להזמין את ערפאת, כיוון "שלמרות תהליך השלום במזרח התיכון, שאותו אנו מקבלים בברכה, ערפאת מייצג סבל רב לעם היהודי".

ראש ממשלת תורכיה ביקרה ב"יד ושם"

(ע). ראש ממשלת תורכיה, טנסו צ'ילר, ביקרה אתמול אחר־הצהריים ב"יד ושם" בירושלים.

כשהיא מלווה ביו"ר הנהלת "יד ושם", אבנר שלו, ביקרה ראש ממשלת תורכיה במוזיאון ההיסטורי, ב"יד לילד" והניחה זר באוהל "יזכור".

במהלך הביקור הביעה צ'ילר התעניינות רבה בהיסטוריה, ומספר פעמים תהתה בקול מהו שגורם לשנאה כה חזקה המביאה להרס כה רב.

בספר האורחים של "יד ושם", לצד חתימותיהם של נשיא ארה"ב ביל קלינטון והנסיך פיליפ, כתבה צ'ילר: "אני מזועזעת מביקורי ב'יד ושם'. סבל אנושי כה גדול הוא מעבר להבנתנו. הטרגדיה של העם היהודי היא הפשע הנורא ביותר שבוצע נגד האנושות, ויכולתם של בני העם היהודי להתגבר על הזוועה, ראויה להערצה. אני מתפללת למען האהובים".

ראש ממשלת טורקיה טנסו צ'ילר בפגישתה עם שר החוץ שמעון פרס (צילום: חנניה הרמן)

האלוף מרדכי נפגש עם חיילי גבעתי בלבנון; חיילי מוצב תל דבשה הוחלפו

מאת און לוי

אלוף פיקוד הצפון יצחק מרדכי ביקר אתמול במהלך היום במוצב תל דבשה שבגזרה המזרחית של אזור הבטחון בדרום לבנון, שהותקף בשבת על ידי המחבלים. כמו כן ביקר האלוף מרדכי במוצב הבופור שגם אותו מאיישים חיילי אותה פלוגה מחטיבת גבעתי.

היה זה ביקורו השני של האלוף מרדכי במוצב תל דבשה מאז שהותקף. במהלך הביקור הוא צפה בתרגול תקיפת מוצב על ידי מחבלים שביצעו הלוחמים בשני המוצבים והעיר הערות. לאחר מכן שוחח אלוף פיקוד הצפון עם הלוחמים במשך למעלה משעתיים. במהלכן הוא הסביר להם את הסיבות שהביאוהו להחלטה להעמיד לדין משמעתי את שני הקצינים וחמשת החיילים על תפקודם הלקוי בעת תקיפת המוצב.

בשלב השאלות העלו הלוחמים טענות רבות על הפגיעה הקשה בתדמית חטיבת גבעתי שנוצרה בעקבות התקיפה. החיילים אמרו לאלוף כי הם מבינים את הליקויים בתפקודם של חיילי המוצב ומפקדיו בעת התקפה של המחבלים. לדבריהם, "אנחנו כואבים את הארוע. הוא פגע במורלנו ובמהלכו נהרג אחד מחברינו". אמרו רבים מן החיילים.

אחד החיילים התלונן על הארכת שהות הפלוגה בפעילות מבצעית באזור הבטחון. האלוף הסביר בתשובתו כי הארכת שרותם בלבנון נעשתה מסיבות מבצעיות בלבד וכי אין בכך כל כוונת ענישה. אתמול הסתיימה החלפתם של כל חיילי המוצב בתל דבשה.

צוותים חדשים של לוחמים מאותה פלוגה בחטיבת גבעתי מאיישים את המוצב ולאחר חפיפה שנמשכה במהלך היומיים האחרונים עזבו חיילי המוצב שהיו מעורבים בארוע תקיפת המחבלים והועברו לשרת בתחום ישראל. בין העזובים גם סגן מפקד הפלוגה ששימש מפקד המוצב והמפקד מחלקה בדרגת סג"מ. השניים יועמדו לדין בראשית השבוע הבא. משפטם של הקצינים ושלושת החיילים אמור להתקיים היום או ביום

צוללנים הולנדים גילו צוללת בריטית טבועה ממלחמת העולם הראשונה

אמסטרדם (עי"ג). – צוללנים הולנדים הודיעו אתמול כי גילו ליד חופי הולנד צוללת בריטית שהוטבעה בתחילת מלחמת העולם הראשונה על ידי צוללת גרמנית.

אחד הצוללנים אמר כי גילה את הפעמון של הספינה, עליו היו חרותות האותיות E3.

לפי הארכיון הבריטי בעיר האג, ה־E3 הוטבעה ב־18 באוקטובר 1914 על ידי טורפדו, כשעסקה בסריקות. כל 28 אנשי הצוות שהיו עליה מתו.

הנספח הימי הבריטי יו ריקארד אמר, כי אם אמנם זו ה־E3, כי אז המקום הוא עתה קבר מלחמתי ואסור לגעת בו.

"זהו רכוש ממשלת בריטניה וקבר מלחמתי. משתי סיבות אלה אסור לאף אחד להתקרב אליו", הטעים.

ריקארד ציין כי צוללנים בריטיים ינסו למצוא סימני זהוי ברורים, לפני שיימסר לקרוביהם ולצאצאיהם של ההרוגים שהצוללת נמצאה.

הצוללן אנטו ברינקהויזן, אחד מחברי צוות הצוללנים שמצאו בחודש שעבר את הצוללת הטבועה, אמר כי לא היו בה כל שרידים אנושיים.

"היינו בכל החדרים. בתוך המנועים, בחדר הבקרה, בתוך הצוות. לא היו שום גופות", ציין.

ברינקהויזן, נגר בן 44 שהצלילה היא אצלו תחביב, סיפר כי הוא וחבריו החלו בחיפושים ב־1990, לאחר שספינת דיג הולנדית חזרה לנמל כשברשתה חתיכות של תורן מצוללת ישנה.

לאחר חיפושים שנמשכו 4 שנים, הם מצאו את הצוללת הטבועה בשלמותה, מלבד הצריחים שלה, במרחק 20 מייל ימיים מהאי ההולנדי שירמוניקוג ובעומק 30 מ'.

6 שנות מאסר לעורכי דין שהונו חברות ביטוח ב־750 אלף שקל

(ע). – שש שנות מאסר בפועל ושתי שנות מאסר על תנאי נגזרו אתמול בבית המשפט המחוזי בירושלים על שני עורכי דין, מוסא שוויקי ואדי ג'דעבה, שהורשעו בעבירות של מרמה בנסיבות מחמירות.

השופט, ד"ר צבי כהן, גזר על עו"ד ואדי ג'דעבה שנה אחת מאסר בפועל ושלוש שנים מאסר על תנאי, בעוון הדחת עד. מחצית מתקופת המאסר הזו ישא הנאשם במקביל לתקופה שנגזרה עליו בשאר העבירות.

עורכי הדין שוויקי וג'דעבה הורשעו בהונאת חברות ביטוח ישראליות והוצאה במרמה של פיצויים מחברות הביטוח. עורכי הדין הגישו לחברות הביטוח תביעות על תאונות דרכים שלא היו ולא נבראו. הכסף שנגנב מחברות הביטוח חולק בין ה"נפגעים", עורכי הדין, והרופאים ש"בדקו" כביכול את ה"נפגעים".

הסכומים שנגנבו מחברות הביטוח ושולשלו לכיסם של עורכי הדין, הגיעו לכ־750 אלף שקל. מהפרקליטות נמסר, שבתוספת ריבית והצמדה, יאלצו עורכי הדין להחזיר לחברות הביטוח סכום העולה על מיליון ש"ח.

השופט כהן, קבע כי הנאשמים יזמו חלק מהפניות לחברות הביטוח וגם בתביעות האחרות עלה חלקם בביצוע העבירה על זה של הנאשמים האחרים בתיק זה. "למשרדם של הנאשמים התנקז הכל. הם שישבו ליד המתג הקריטי", אמר. השופט קיבל את טענת המדינה, שיש להחמיר בעונשם של הנאשמים, מאחר ובתוקף תפקידם כעורכי דין נתנו בהם חברות הביטוח אמון.

צו נגד המכרז להפעלת המזנון ברכבת

מאת אודי שרון

השופט המחוזי בחיפה, ד"ר רון בייץ, נענה לבקשת רשת בתי מאפה "הבנק" מחיפה, והוציא צו הגבלתי זמני האוסר על רשות הנמלים והרכבות למסור את הפעלת שירותי המזון ברכבות הנוסעים לחברה התל אביבית "מיני גולף ישראל־אמריקה בע"מ".

באכוח רשת "הבנק", עו"ד אלי שוקי, אמר בבית המשפט, ששתי החברות נגשו למכרז שפירסמה הרשות, וכי שולחתו הציעה לשלם להנהלת הרכבת 12,000 שקלים לחודש בשנה הראשונה להפעלת המזנונים, ולהעלות את הסכום ל־20,500 שקלים בשנה השניה. לדבריו, החברה היריבה, שזכתה במכרז, הציעה לשלם רק 2,500 שקלים לחודש בשנה הראשונה, ו־10,000 שקלים בשנה השניה.

"רשות הנמלים והרכבות הינה מוסד בעל אופי ציבורי מובהק, וחובה עליה לנהוג משנה זהירות בכספי הציבור ולהעדיף את ההצעה הכספית הגבוהה יותר", אמר בא כוח רשת "הבנק".

עוד טען הפרקליט, שמשולחתו היא בית עסק עתיר ידע וניסיון בתחום ייצור ושיווק מזון, העולה על זה של החברה שזכתה במכרז. לדבריו, במהלך ישיבות ועדת המכרז הועלה נושא מרכזיותה של תל אביב, כאשר תחנת "סבידור" ברחוב ארלוזורוב אמורה להוות מרכז הלוגיסטי של מפעילת המזנונים, וזאת בטענה שישנן רכבות שאינן עוברות בחיפה.

עוד 5,000 היתרי עבודה הוצאו לפלסטינים מהשטחים

מאת מיכל סלע

מכסת ההיתרים לעובדים פלסטינים בישראל הוגדלה אתמול ב־5,000. 3,000 מהם לעובדים בתעשייה ואלפיים לעובדים בבניין.

מניין היתרי העבודה שניתן השבוע עומד עתה על 13 אלף, כאשר עשרת אלפים מהם לעובדי בניין. ההיתרים יינתנו לבני 30 ומעלה, שעבדו קודם לכן בישראל.

היציאה בפועל של פלסטינים לעבודה בישראל מתעכבת, ורק מעטים יצאו מרצועת עזה ביומיים האחרונים בשל דרישת ישראל להנפיק אישורי עבודה חדשים.

הנפקת האישורים איטית, ולכן מתעכב מימוש כל ההיתרים.

צה"ל חוקר כיצד נפצעו שני פלסטינים בשכם

(ע). שני פלסטינים פצועים באורח בינוני הגיעו אתמול בבוקר לבית החולים אל־איתיחאד בשכם.

פצוע אחד, עיצאם פתחי רידא מוחלוף, בן 17, תושב שכם, הגיע לבית החולים כשהוא פצוע בעכוזו מירי. הפצוע השני, מאהר עלי אוחמר, בן 30, תושב מחנה הפליטים עסכר שליד שכם, נפגע מרימון הלם.

צה"ל חוקר את נסיבות המקרה.

הוועד המרכזי של פתח דחה הצעת ערפאת להתכנס בעזה

תוניס (עי"א.אף.פ.) – הוועד המרכזי של פתח דחה הצעה של יאסר ערפאת להתכנס מעתה בשטח האוטונומי של עזה, מסרו אתמול מקורות פלסטיניים.

הוועד המרכזי, שהתכנס ביום רביעי בתוניס בראשות ערפאת, מעדיף להתכנס בדצמבר באל־עריש שבמצרים, כדי לאפשר את השתתפותם של חברים היושבים בעזה ושל אלה הנמצאים עדיין בפזורה, מסרו המקורות.

אחדים מחברי פתח מסרבים להיכנס לשטחי האוטונומיה, למרות שערפאת הודיע להם כי ראש הממשלה יצחק רבין מסכים לבואם.

לפחות שישה מבין 18 חברי הוועד המרכזי מתנגדים להסכם השלום עם ישראל, ומעולם לא ביקרו בפומבי בעזה או ביריחו מאז זכו שטחים אלה לאוטונומיה. מדובר בין היתר בפארוק קאדומי, ראש המחלקה המדינית של אש"ף, מזכ"ל פתח, מוחמד גאנימה (אבו מאהר) והאני אל חסן.

ערפאת גם נתקל בסירוב על בקשתו להעביר לעזה את נשיאות המועצה הלאומית הפלסטינית, היושבת כיום ברבת עמון.

בוטל הפרוייקט האמריקאי לפיתוח מל"טים ליירוט טילים בליסטיים

מאת אריה אורד

מערכת הביטחון האמריקאית זנחה את הרעיון ליירט טילים בליסטיים דיתיים (כגון ה"סקאד") באמצעות מל"טים.

הכוונה הייתה ליירט את הטיל סמוך לשיגורו, כאשר מעופו איטי. לשם כך פיתחה התעשייה האמריקאית שני מל"טים בעלי יכולת שהייה ארוכה מעל ליעד. שני הדגמים נקראים "רפטור" ו"פת'פיינדר". ה"רפטור" הדו־מנועי היה אמור לשאת מחולל לייזר להשמדת הטיל התוקף. ה"פת'פיינדר" השמונה־מנועי היה אמור לשאוב את האנרגיה הדרושה לו מקולטים סולאריים.

אולם לאחר סידרת ניסויים הגיע הפנטגון למסקנה, שאין היתכנות טכנולוגית לרעיון יירוטו של טיל מייד לאחר שיגורו, והמל"טים הנסיוניים משני הדגמים נמסרו לסוכנות החלל האמריקאית לביצוע מחקרים אקלימיים ואקולוגיים.

בינתיים החליטו האמריקאים להקצות 38 מיליון דולר לפיתוח מנוע, הצורך דלק מוצק בשביל ה"האנטר" הישראלי, המצוייד במנוע בוכנה. קבוצת התעשייה האווירית, TRW, כבר בוחנה תשעה מנועים לצורך זה. הקבוצה זכתה במיכרז להספקת מל"ט לטווח קצר.

חלק מהתקציב, שהוקצה להתאמת המנוע הדרוש או לפיתוחו, נמסר ל"מרטין מריטה".

חזבאללה: ננחית מהלומות על נירמול היחסים עם ישראל

ביירות (עי"ן). – תנועת החזבאללה הבריזה אתמול שוב, כי תיירים ואנשי עסקים יהודים לעולם לא יהיו בטוחים במדינות ערביות ומוסלמיות שיעשו שלום עם ישראל.

החזבאללה פירסמה הודעה בביירות, המוקיעה את ועידת קזבלנקה.

"אנו מזהירים, שכל המתרחש עתה רק יוביל להסלמת העימות. האומה האיסלאמית תתנגד לנירמול עם ישראל, ונחית עליו מהלומות. היהודים לא יהיו בטוחים, לא בתיירות ולא בעסקים", נאמר בהודעה.

צ'ילר ורבין חתמו על הסכמי שיתוף פעולה במאבק נגד טרור ופשיעה

(ע). ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, וראש ממשלת תורכיה, טנסו צ'ילר, חתמו אתמול בערב בירושלים על הסכמים לשיתוף פעולה. ההסכמים עוסקים בשני נושאים עיקריים: האחד הוא שיתוף הפעולה בתחום הטלקומוניקציה והדואר. ההסכם השני שלו מייחסים הצדדים חשיבות רבה יותר עוסק בשיתוף פעולה במאבק בפשיעה, במניעת שימוש בסמים וכן בשיתוף פעולה נגד טרור.

באשר להסכם האחרון מסר גורם בכיר בירושלים כי "ישראל אינה מתכוונת להתערב ישירות בעניינים תורכיים פנימיים. אנו נותנים סיוע ועצה. שיתוף הפעולה מתמקד בעיקר בייעוץ והוא אינו כולל דברים שלא היינו חולקים גם עם גרמניה, בריטניה, צרפת או כל ארץ אחרת".

אותו גורם הוסיף כי הדוגמה הטובה ביותר לכך היא בנושא ייעוץ הבטחת נציגויות במדינות זרות. התורכים אכן היו מעוניינים לקבל סיוע ישיר כנגד טרור, ובפרט נגד המחתרת הכורדית פ.ק.ק. ישראל סירבה לכך מאחר שלא היתה מעוניינת להפוך את הכורדים לאויביה.

ההסכם לשיתוף פעולה נחתם לפני ארוחה חגיגית שנערכה לכבוד הגב' צ'ילר במלון המלך דוד בירושלים. לארוחה הוזמנו שרים, פקידים בכירים, דיפלומטים, שגרירים לשעבר, אנשי אקדמיה, עיתונאים, אמנים ורבים אחרים הקשורים לתורכיה. לפני הארוחה נערכה קבלת־פנים בה לחצו רבין וצ'ילר את ידי המוזמנים.

בדברים שנשא לאחר טקס החתימה אמר רבין: "אם נמשיך במאמצים בהם פתחנו להתגבר על הפערים, למצוא פשרות, אם ניצור תנאים כאלה ונילחם במבקשים באויבי השלום – העולם יסייע או לרוצים בשלום".

הוא הביא כדוגמה לכך את הסיוע הכלכלי שהגישה ארה"ב לישראל ולמצרים לאחר חתימת הסכם השלום. עם זאת הדגיש כי יש להילחם בשני האויבים העיקריים לשלום וליציבות באזור: קבוצות הטרור האיסלאמיות הקיצוניות "הרוצות לחסל את רודפי השלום", ו"העוני והבורות בכמה ממדינות האזור".

ראש הממשלה שיבח את גב' צ'ילר על "נחישותה, אומץ לבה, נבונותה ושיתוף הפעולה שלך במגמה ליצור יציבות באזור". הוא הדגיש כי הוא משוכנע שביקורה יהיה ציון דרך ביחסים בין העם התורכי לעם הישראלי.

גב' צ'ילר הודתה לרבין על דבריו. היא אמרה כי "אנו חיים עתה בתקופת מעבר, בה כל דבר אפשרי ושום דבר אינו בטוח. יש דברים שאבד עליהם הכלח ואחרים זה עתה נולדים. אומרים שזה הסדר העולמי החדש".

צ'ילר הדגישה כי מבחינתה המונח "סדר עולמי חדש" אינו כולל בתוכו טרור, מחסור בדיור, רעב, בורות וחוליים אחרים. היא הסבירה כי הכוונה היא להביא לריפויים של תחלואים אלה ואמרה: "שלום מסוים טוב יותר ובטוח יותר מניצחון צפוי".

צ'ילר קבעה כי השתלבותה של ישראל במזרח התיכון הכרחית. היא שיבחה את ההישגים אליהם הגיע העם בישראל מאז ייסודה של מדינת ישראל וציינה כי ראש הממשלה מושל "בתקופה קריטית ביותר". "אנו בטורקיה מאחלים לך הצלחה במשימתך בעשיית השלום. אנו מוכנים לתרום לכך בכל דרך אפשרית".

"פלייט": ישראל וסין מפתחות גירסה סינית של ה"לביא"

מאת אריה אורד

התעשיות האוויריות של ישראל ושל סין מפתחות גרסה סינית של ה"לביא" והפרויקט כבר מצוי בשלב מתקדם – מודיע שבועון התעופה הבריטי "פלייט". לדבריו, צפויה טיסת הבכורה של ה"לביא הסיני" בראשית 1996.

על פי החוזה שנחתם לפני שנתיים, תבנה התעשייה האווירית את דגם האב הראשון. הרכבה הסופית בייצור הסדרתי תיעשה בתעשייה האווירית הסינית. המנוע ייוצר בסין.

השבועון הבריטי מציין שהפרויקט עלול להתסיס את יחסי סין עם ארה"ב, שכן האמריקאים מימנו את רוב פיתוחו של ה"לביא". הסינים והישראלים עשו מאמצים רבים כדי לשמור על איפול גמור וגם עתה, אחרי שנודע הדבר, נותרו פרטי התוכנית הרגישה הזאת מעורפלים. עם זאת אמר מקור סיני ל"פלייט" שהמטוס הסיני "יראה שונה מה"לביא" המקורי".

סין זקוקה בדחיפות למטוס רב־משימתי אביוני נוסף על מספר מוגבל של מטוסי "סו 27" רוסיים, האמורים להיות תשובה רוסית על ה"אף 15" האמריקאי. נוסף עליהם דרוש לחיל האוויר מטוס רב־משימתי להחלפת שלוש קבוצות של מטוסים בעלי משימות ספציפיות.

סין מקיימת קשרים ביטחוניים עם ישראל זה שנים רבות, מוסיף השבועון הבריטי, וטילי האוויר־אוויר הסיניים מדגם "PL-8" ו"PL-9" נחשבים לנגזרות טילי ה"פיתון" שמתוצרת רפא"ל.

העיתונות הזרה מסרה פעמים חוזרות ונשנות שהתעשייה האווירית סייעה למשטר הדרום־אפריקאי הקודם לייצר גרסה דרום־אפריקאית של ה"לביא".

עוד מודיע "פלייט" כי התעשייה האווירית הישראלית תשביח את מטוסי ה"פאנטום" התורכיים בדומה לשיבוח ה"פאנטום" הישראליים. מקורות, שהתעשייה האווירית הישראלית כבר חתמה על מזכר הבנה עם התורכים.

חתימת מזכר ההבנה באה לאחר שתורכיה החליטה לבחור בתעשייה האווירית הישראלית ללא מכרז, שבו עמדו להשתתף גם התעשייה האווירית הגרמנית ו"רוקוול" האמריקאית.

המדובר בהשבחת 50 מטוסים במחיר כולל של 600 מיליון דולר. הקושי העיקרי המונע חתימת חוזה סופי הוא המימון, וישראל מנסה למצוא דרך לפתיחת קווי אשראי לתורכיה ול"הסדרים אחרים". קושי נוסף הוא השימוש העתידי בתצוגה העילית ובכוונת התואמת, שפיתחה חברת "קייזר" האמריקאית ו"אלאופ" מייצרת אותה ברשיון. החבילה כוללת גם את מכ"ן האמריקאית.

שר החוץ האמריקאי ישוב למזה"ת בסוף החודש

כריסטופר: רבין ואסד – שניים מהקשוחים שבמנהיגי העולם

(עי"ן). שר החוץ האמריקאי, וורן כריסטופר, אמר כי ישוב לבקר במזרח התיכון לקראת סוף החודש.

כריסטופר אמור לצאת ביום שני הבא לסיור בן 11 יום באסיה, ובחזרתו לשוב למזרח התיכון לאחר חג ההודיה, ב־24 בנובמבר.

ממשרד החוץ בוושינגטון נמסר, כי תת שר החוץ, פיטר טארנוף, יבקר בערב הסעודית, בקטאר, בכווית, באיחוד האמירויות, בבחריין ובעומאן בין ה־7 ל־14 בנובמבר, כדי להמשיך בדיונים בהם החלו הנשיא קלינטון והשר כריסטופר בביקורם האחרון במזרח התיכון.

טארנוף ידון בנושאי עיראק, המסחר עם ארה"ב ושיתוף הפעולה המדיני בין מדינות המפרץ במטרה לפתור בעיות אזוריות ודו־צדדיות.

המזכיר כריסטופר אמר אתמול: "המגעים בין סוריה לישראל קשים ביותר. בין השאר עקב מנהיגיהן הקשוחים של שתי המדינות".

"זהו מו"מ בין שניים מהקשוחים שבמנהיגי העולם. שניהם רוצים בשלום, אך אינם מוכנים לוותר על דבר", הוסיף שר החוץ האמריקאי.

איראן: ועידת קזבלנקה – "מועדון פשרות שערורייתי"

טהראן (עי"א.אף.פי.). – איראן רואה בוועידת קזבלנקה "מועדון פשרות שערורייתי" בין ישראל למדינות ערב. כך אמר אתמול דובר משרד החוץ האיראני.

הדובר ביקר בחריפות את מרוקו, על שאיפשרה למנהיגי ישראל לשאת דברים בוועידה, ולגנות את איראן בפורום בו התכנסו 2,500 בכירים בפוליטיקה ובכלכלה מהמזרח התיכון ומצפון אפריקה.

הדובר הביע צער על כי "המדינות המוסלמיות כה חלשות, עד שנציגי משטר הכיבוש שניטל מוסריותו הרוחניות וההומניות את העם הפלסטיני, מעזים לדבר בנוכחותם ולומר דברים בגנות מדינה איסלאמית אחרת".

ועידת קזבלנקה, לדעת הדובר, אינה אלא "מועדון פשרות שערורייתי ומשפיל של מנהיגי מדינות ערב ושל אויבי האיסלאם, הפועל נגד העם המוסלמי הפלסטיני ושאר המוסלמים באזור".

איך להיות מאושר באירופה

לעבוד בשוויץ, לאכול בצרפת, לקנות בגרמניה ולבלות עם איטלקיה בספרד

פאריס (עי"א.אף.פי.). – כדי להיות מאושר באירופה, צריך לעבוד בשוויץ, לאכול בצרפת, לערוך קניות בגרמניה, להיות עם איטלקיה ולבלות חופשות בספרד.

זאת, אם מאמינים למשאל של האיגוד למחקר בינלאומי. המשאל נערך בין 1,000 אנשים בכל מדינה באיחוד האירופי, וכן מלוכסמבורג.

ארץ הפלאים לפי המשאל היא איטליה, שזכתה ב־36 אחוז מהקולות, לפני צרפת – 34 אחוז, ספרד – 32 אחוז, שוויץ – 29 אחוז ויוון – 14 אחוז.

באיטליה התושבים הם "סימפטיים ועליזים" (51 אחוז), הגברים מפתים (52 אחוז), והנשים מפתות (52 אחוז).

בשוויץ האנשים "מעודדי אמון", ומצליחים לשמור על "איכות חיים אמיתית (43 אחוז) ועל איכות הסביבה (49 אחוז).

בצרפת אוכלים היטב (69 אחוז) ואוהבים לטייל.

קניות עדיף לעשות לפי המשאל בגרמניה, כי האנשים קונים את האיכות הגרמנית (67 אחוז), משום שהגרמנים מייצרים מכשירים תעשייתיים באיכות מעולה (71 אחוז), וכיוון שזו מדינה "כלכלית מאוד" (70 אחוז) עם רמת חיים גבוהה (62 אחוז).

עיתונאי פלסטיני ואחיו עצורים עשרה ימים בידי גורמי הביטחון הפלסטיניים

מאת מיכל סלע

העיתונאי סאהר שריתה נתון קריין במעצר עם אחיו עאמר. גורמי הביטחון הפלסטיניים עצרו את השניים בטענה כי הפיצו כרוז של חמאס. השניים נעצרו ביום רביעי לפני עשרה ימים.

כל המאמצים לשחרר את השניים עד כה עלו בתוהו ועיתונאים בעזה מודאגים מפני יחסו של עראפאת לעיתונאים ולעיתונות. כרוזי הארגונים השונים נמסרים בדרך כלל לרוב משרדי העיתונות ברצועת עזה וכל העיתונאים מפיצים אותם לעיתונים שבהם הם עובדים.

שני נוכלים חשודים בהונאת בנקים למשכנתאות בעזרת עולים חדשים

(ע). "ואצסלב סומחייב, בן 27, מבאר שבע ויעקב רפיד שותפו שנעלם מיד לאחר מעצרו של סומחייב, קיבלו במרמה מבנקים למשכנתאות באמצעות עולים חדשים כמיליון ש"ח" – כך טוענת התביעה בכתב אישום שהגישה אתמול לבית המשפט המחוזי בתל אביב נגד סומחייב.

התביעה מציינת כי עולים חדשים זכאים לקבל הלוואה לרכישת דירה בגובה 85 אחוז מערכה. 97 אלף ש"ח מסכום המשכנתא ממומן על ידי משרד האוצר והיתרה על ידי הבנקים למשכנתאות.

לטענת התביעה, סומחייב ורפיד פרסמו מודעות בעיתונים ברוסית, בהן התבקשו עולים חדשים "המבקשים עזרה כלכלית" לפנות לסומחייב. בעקבות המודעות פנו לנאשם עולים חדשים. סומחייב ושותפו רפיד פנו בעזרתם לבנקים למשכנתאות, ובאמצעות שימוש במסמכים מזויפים קיבלו במרמה משכנתאות בעבור העולים בסכום של כמיליון ש"ח.

על פי כתב האישום, את הכסף שקיבלו במרמה מסרו העולים לסומחייב ורפיד, ובתמורה קיבלו כסף על תרומתם למעשה ההונאה. לאחר מכן נמלטו מן הארץ. את יתרת הסכום שלשלו סומחייב ורפיד לכיסם.

באחד המקרים, נטען בכתב האישום, היה סומחייב שותף להונאת בני הזוג ישראל וישראלה נגר, שבעטייה איבדו את דירתם בראש העין. רפיד התחזה בפני הזוג נגר כמתווך דירות, והחתימם במרמה על הסכמה למשכן את דירתם לטובת בנק הפועלים למשכנתאות בפתח תקווה. לצורך זה גייס בני זוג עולים, שסכנעו את הזוג נגר כי בכוונתם לרכוש את הדירה.

העולים החדשים קיבלו את כספי המשכנתא, ואז נמסר להם כי הרוכשים מתחרטים ומבקשים את כספם, 172 אלף ש"ח, בחזרה. ישראלה נגר מסרה לרפיד את הכסף בחזרה מבלי שהבינה כי דירתה ממושכנת לטובת הבנק, ובמתן הכסף בחזרה היא מאבדת את הדירה. זוג העולים ששיתפו פעולה עם סומחייב ורפיד קיבלו בתמורה 10,000 דולרים ועזבו את הארץ.

התביעה מבקשת מבית המשפט לעצור את סומחייב עד לתום ההליכים, בציינה כי הוא הודה במעשים המיוחסים לו לאחר שנתפס "על חם" במקיף בנק בנס ציונה, בהגיעו עם זוג עולים חדשים לשם קבלת כספי המשכנתא. הדיון בבקשה נדחה ליום שני בשבוע הבא.

הנשיא ויצמן ביקר אתמול את יחידת המסתערבים של משמר הגבול (צילום: יצחק הררי)

קלינטון הורה על העברת 75 מיליון דולר לישראל

(עיר). נשיא ארה"ב, ביל קלינטון, הורה להעביר 75 מיליון דולר לישראל לצורך רכישת ציוד צבאי. קלינטון הוציא את ההוראה בתזכיר שהועבר לשרי החוץ וההגנה, וורן כריסטופר וויליאם פרי. הסכום הוא חלק מ־3 מיליארד דולר שהעבירתם אושרה השנה מטעם ממשלת ארה"ב.

ויצמן: לא יתכן ששופט יחוייב לגזור מאסר־עולם – והנשיא יקצוב העונש

(ע). נשיא המדינה, עזר ויצמן, אמר אתמול בביקור בבסיסי מג"ב באזור ירושלים, שיש לשנות החוק המעניק לנשיא המדינה את הסמכות הבלעדית לחנינות ולקיצוב עונשים.

"לא יתכן ששופט בישראל יחוייב לגזור עונש מאסר־עולם על רוצח ללא כל שיקול דעת, וצריך אחרי זה שהנשיא יקצוב את העונש", אמר הנשיא. לדבריו, החוק הנוכחי הופך את נשיא המדינה לדרג משפטי נוסף".

בהתייחסו לפרשת אברושמי אמר ויצמן, כי החליט לדחות את המלצת שר המשפטים לקצוב את העונש כפי שדחה בקשות רומות מאסירי עולם אחרים. "אינני מבין מדוע אברושמי צריך לקבל קיצוב של עונש, ורוצחים אחרים לא". הנשיא שאל: "אם שיחררו לפני שלוש שנים את אסירי המחתרת, אז למה לא שיחררו גם את אברושמי?"

ויצמן: אעשה ככל יכולתי נגד 'הירידה' הזו על צה"ל, תוך ניפוץ כל ערכינו

ח"כ איתן: קציני צבא שעוסקים בשלום לא יכולים להכין אותנו למלחמה

(ע). "מה שקרה בלבנון לא טוב, אבל אני מעיד לחברי, שהיו יחד איתי במדים, שלהעביר ביקורת על הצבא בצורה כה חריפה וגלויה, זה לירוק אל תוך הבאר ממנה שתו", כך אמר נשיא המדינה, עזר וייצמן, אתמול בצהריים בסיור שקיים בבסיסי משמר הגבול בירושלים.

הנשיא הוסיף כי צה"ל נמצא בלבנון במלחמה המזכירה לו את מלחמת ההתשה בתעלת סואץ.

"הירידה הזו על צה"ל, תוך ניפוץ ערכים שיש לנו – חמורה, ואעשה ככל יכולתי נגד זה", אמר הנשיא. הוא טען, כי הטיפול הציבורי שנערך לכל הפרשה. הוא מוגזם. הנשיא הביע את אמונו בצה"ל ובתפקודו.

ח"כ רפאל איתן אמר אתמול בכנס מרכז תנועת צומת באריאל כי "מזה זמן פועל החזבאללה במסגרת של גדודים ותוקף את מוצבינו לאור יום, אולם אצלנו אומרים שזה בקורתי".

"קציני צבא שעוסקים בשלום לא יכולים להכין אותנו למלחמה", התריע, בהתייחסו להתקפת החזבאללה האחרונה. הוא הוסיף: "כשאלופים נוסעים לתהליך אין להם זמן לתרגל ולהכין את המוצבים. סוריה היא המאמנת, המפעילה והמארגנת של חזבאללה, ואילו ראש הממשלה שואף לשלום עם סוריה בכל מחיר, למרות הפגיעה בכוח הרתעה שלנו".

לגבי הסכם השלום בין ישראל וירדן אמר, כי זהו רגם להסכמים נוספים שייעשו לפי המודל של שלום תמורת שלום. "תמיד היו לנו אינטרסים משותפים עם ירדן, שהיא גוף זר בעולם הערבי. כיום יש לנו אינטרס משותף איתם במאבק נגד הפלסטינים".

הוא הוסיף, כי המאבק שלנו הוא באש"ף והסכנה היא כי האש"ף ינצח אותנו לא בשדה הקרב כי אם בדעת הקהל שלנו. "בעייתנו היא שלנוער אין קשר למולדת וכי הוא לא מכיר את הארץ", הוסיף רפול. הוא ציין, כי צומת הגישה בקשה להכיר בתנועת הנוער שלה ולתת לה תקציב ממשרד החינוך.

סערה התעוררה באולם, כאשר אחד מחברי המרכז, מרטין שרמן, קבל על כך שערכה הצבעה לבחירת חברי המועצה שלא הופיעו בסדר היום. רפול ענה לה: "ללכת לבית המשפט". חברי המרכז צעקו קריאות בגנות שרמן.

שרמן פנה כבר לבית המשפט בניסיון למנוע את כינוס המרכז שנערך אתמול, אולם נסיונו נכשל.

בהצבעה שנערכה סביב בחירת חברי המועצה, שהוגשה על ידי איתן, 89 תמכו בעד ורק שניים התנגדו. התנועה נערכת עתה לקראת מערכת הבחירות ותנסה לגייס עולים חדשים, נוער ואת הציבור בערים הגדולות.

משפחות חללי תאונות בצה"ל:

"להוציא חקירת התאונות בצה"ל מידי הצבא ולהעבירה לגוף אזרחי"

(ע). נציגי משפחות חללי תאונות בצה"ל דרשו אתמול לחקור את התאונות בצה"ל על ידי גוף אזרחי, ולא על ידי המערכת הצבאית.

במסיבת עיתונאים שכינסו נציגי המשפחות בבית סוקולוב בתל־אביב אמרו, כי המחדל במוצב צה"ל בלבנון נבע מתופעה של בריחת מפקדים בצה"ל מאחריות, דבר שמשפיע על רמת המוטיבציה של חיילי צה"ל.

נציגי משפחות חללי התאונות טענו, שהם איבדו את האמון במערכת בתי הדין הצבאיים, שאינם מצליחים לחקור כנדרש את התאונות בצה"ל ולהעמיד לדין את המפקדים האחראים להם.

אריה כרנתן, שבנו נהרג בתאונת ירי בחטיבת גולני, טען שבריחת החיילים במוצב בלבנון מהווה שיא. "כאשר מפקד בורח מאחריות ולא נענש, אותם חיילים שתחת פיקודו אומרים: 'למה אנחנו צריכים לתת את חיינו, כאשר אין מי שיתן את הדין אם יקרה לנו אסון'. ההסברים, לפיהם היה פה כשל נקודתי, הם דיבורים מרהיבים והסתרת האמת. אם חייל בורח, קרה משהו חמור למוטיבציה שלו".

לדבריו, אופי החקירה של מצ"ח וצה"ל, מערך השיפוט וקבלת ההחלטות והסלת גזרי הדין בבתי המשפט הצבאיים, לקויים. הוא האשים את מערכת החקירה הצבאית, שאינה מפיקה לקחים, ומאפשרת לתאונות לחזור על עצמן. בדבריו הזכיר מספר דוגמאות של תאונות, שקרו בצה"ל בשנים האחרונות, שלא נחקרו לדעתו כראוי.

"הגיע הזמן שצה"ל יסכים לחקירה אזרחית של אסונות קטלניים שנגמרו במוות. לא צריך לחכות שיקרו אסונות כמו במלחמת יום כיפור", אמר כרנתן.

אפרת שפיגל ושושנה הלמיש, שתיהן אימהות לחללי תאונות צה"ל, הצטרפו גם הן לדרישה להעביר את חקירתם של תאונות בצבא לבתי־דין אזרחיים.

נשים בשחור יפגינו מחר בוואדי ערה בסיסמה "השלימו את השלום"

מאת כתב "דבר"

"נשים בשחור" מכל הארץ יפגינו מחר בשעות הצהריים בצומת ברקאי שבוואדי ערה במחאה על ה"סחבת במו"מ עם הפלסטינים". להפגנה הוזמנו תושבי ערים וכפרים באזור וגם חברי קיבוצים ומושבים. דוברת התנועה מסרה אמש כי "הפעם נחרוג ממנהגינו והזמנו להפגנה גם גברים. משפחות שלמות כבר הודיעו על השתתפותם. כמו כן יהיה הסעות להפגנה מהדרום, מהמרכז ומהצפון".

עוד מסרה הדוברת כי "ההפגנה תיערך תחת הסיסמה 'השלימו את השלום עם הפלסטינים'. כולנו תומכות בהסכמי השלום עם אש"ף, אך לדעתנו לא נעשים כל המאמצים הדרושים כדי להחיש את ביצוע ההסכמים ולקדם את השלום. בהפגנה נקרא לממשלת ישראל לפעול מהר יותר להשגת השלום המלא בין שני העמים".

בן משפחת הילדה הירדנית יוכל לתרום לה מח עצם

(ע). אחד מבני משפחתה של הילדה הירדנית הבה שהבאן יוכל לתרום לה מח עצם – כך עולה מדגימות דם של הילדה ובני משפחתה שהגיעו לבית החולים הדסה עין־כרם.

כזכור, פנתה הילדה הירדנית במכתב לראש הממשלה, יצחק רבין, יום לאחר שנחתם הסכם השלום, ובו כתבה כי היא חולת סרטן הדם וזקוקה בדחיפות להשתלת מח עצמות, טיפול שבתי החולים בירדן אינם מסוגלים לספק.

הילדה ביקשה כי ראש הממשלה יאפשר לה לעבור את הניתוח בישראל ואף יעזור במימונו. ראש הממשלה הודיע כי המדינה תשתתף בכ־20 אלף ש"ח בהוצאות הניתוח, שעלותו הכוללת יכולה להגיע עד ל־150 אלף ש"ח.

שלשום העבירה משפחת שהבאן דגימות דם של בני המשפחה, ולפי תוצאות שהתקבלו אתמול יוכל אחד מבני המשפחה לתרום לילדה מח עצם.

מבית החולים הדסה עין כרם נמסר, כי הבדיקה הסופית תתקבל רק ביום א', אולם הסיכוי לאי־התאמה הוא נמוך מאוד והבדיקות שנערכו הן לרוב אמינות.

חייל בדה סיפור חטיפה – והעמיד המשטרה על הרגליים

מאת נתי קייזילברמן

חייל בן 18 מהכפר בית ג'אן הצליח להעמיד אתמול על הרגליים במשך שעה ארוכה את שוטרי משטרת כרמיאל, לאחר שבדה מלבו סיפור חטיפה שלא היה ולא נברא.

החייל הגיע אתמול בצהריים לבסיס, וסיפר למפקדיו כי בדרך לבסיס ניסו שני נוסעי מכונית לחטוף אותו. מפקדיו של החייל מיהרו להביא את החייל לתחנת משטרת כרמיאל, אשר בקרבתה ארע, לדברי החייל, המקרה.

בעת מתן העדות נראה סיפורו של החייל מוזר. הוא החל לתת גירסאות שונות, ולאחר חקירה נוספת נשבר, והודה כי בדה את הסיפור מלבו. הוא סיפר, כי בבוקר היום לא הצליח למצוא טרמפ מכפרו לבסיס, וכשראה שהוא מאחר, החליט להמציא את סיפור החטיפה. במשטרת כרמיאל החליטו להעביר את החייל לטיפולה של המשטרה הצבאית החוקרת.

לאחרונה חל ריבוי של מקרים בהם חיילים אשר מאחרים לבסיסיהם, או שמבקשים להשיג לעצמם ימי חופשה, בודים מלבם סיפורי חטיפה. עם זאת ציין אתמול מפקד תחנת כרמיאל, סגן ניצב ויקטור מאור, כי במשטרה מתייחסים למרות הכל במלוא הרצינות לכל דיווח כזה.

המועצה המקומית תחליט הבוקר על החרפת השביתה

בשלומי מתכננים לסגור היישוב

(ע). המועצה המקומית של שלומי תקיים הבוקר כינוס חירום לדיון על המשך צעדי המחאה של התושבים ביישוב. בישיבה ישתתף גם סגן שר החינוך, מיכה גולדמן.

העיירה שלומי שובתת מזה שלושה שבועות. לטענת פרנסיה, היא הוזנחה במשך עשרות שנים, וסובלת מהיעדר תקציבים לתשתיות, לרווחה, לחינוך ולשיכון. שלומי סובלת גם מאבטלה של 14 אחוזים.

ככל הנראה, יוחלט בישיבה על החרפת צעדי המחאה, וזאת על ידי הטלת הסגר על היישוב וחידוש השבתת מוסדות החינוך.

סגן ראש המועצה המקומית, עמרם אדרי, אמר לכתב עת"ם קובי מגדל: "אנו מקבלים הבטחות, ואני תקווה שהן תיושמנה בשטח. אם לא, כדאי לדעת ששלומי היא באמת פצצת זמן שעומדת להתפוצץ בכל רגע. אנו נחריף את המחאה ביישוב, נשבית את כולו ולא ניתן להיכנס ולצאת. אם כל ההבטחות יומשו, ונראה בולדוזרים שיתחילו לעבוד במקומות שצריך לעבוד, וקידום היישוב בתחום החברתי ובהרחבת שטח השיפוט, נפסיק את השביתה".

עתירה לבג"ץ: להורות לפרקליטות להגיש כתב אישום נגד אולמרט

עמותת אמיתי טוענת כי אולמרט היה מעורב בגיוס תרומות לליכוד בניגוד לחוק בשנים '89־88, כאשר היה גזבר המפלגה

(ע). – תנועת אמיתי עתרה אתמול לבג"ץ בבקשה שיורה ליועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן־יאיר ולפרקליטת המדינה, דורית בייניש, להעמיד את אהוד אולמרט לדין. התנועה טוענת כי אולמרט הפר את החוק בזמן מערכת הבחירות למועצות המקומיות ב־89־88'.

אמיתי טוענת כי אולמרט, שהיה אז גזבר הליכוד, קיבל בשם הליכוד תרומות מהארץ ומחו"ל בניגוד להוראה מפורשת בחוק מימון מפלגות. בבית המשפט המחוזי בתל אביב מתנהל משפט פלילי נגד כל יתר המעורבים בפרשה. לדברי העותרת, החלטת פרקליטות המדינה דורית בייניש והיועץ המשפטי לממשלה מיכאל בן־יאיר לא להעמיד לדין את אולמרט, היא החלטה בלתי סבירה הפוגעת בעיקרון השוויון לפני החוק.

בעתירה נטען, כי מתחילת מערכת הבחירות למועצות המקומיות בספטמבר 88' פנו אישים בכירים בליכוד למנהלי תאגידים בארץ וביקשו מהם לתרום לליכוד למימון מערכת הבחירות. הם הודיעו למנהלי התאגידים, כי הם יקבלו חשבוניות מס מחברות פרסום פיקטיביות שהוקמו למטרה זו, כך שהתאגידים יוכלו לקבל החזרי מס על התרומה בתור הוצאה מוכרת במס, למרות שהיה ברור לכל הצדדים שלא יינתן פרסום בגין התשלום.

העותרת טוענת כי לצורך כך הקים הליכוד שתי חברות פרסום פיקטיביות, שבעל השליטה בהן היה מרדכי יהל, חשב הליכוד באותה תקופה. כך יצאו כל הצדדים נהנים. הליכוד קיבל תרומות שלא כדין, והתורמים נהנו מכך שתרומתם הוכרה כהוצאה מוכרת. בצורה הזאת תרמו תאגידים בארץ לליכוד למעלה מ־1.3 מיליון ש"ח בין ספטמבר 88' למרס 89'.

לאחר שנתגלו העובדות הללו, טוענת העותרת, הגישה פרקליטות המדינה כתב אישום לבית המשפט המחוזי בתל אביב. כתב האישום הוגש נגד עשרה נאשמים, ובהם יהל ואחד משני הגזברים, מנחם עצמון.

תנועת אמיתי טוענת, כי בתחילה לא הוגש כתב אישום נגד עצמון, מאחר שהפרקליטות הציעה לו להיות עד מדינה נגד הגזבר השני, אהוד אולמרט. רק לאחר שסירב עצמון להיות עד מדינה הגישה הפרקליטות כתב אישום נגדו.

היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה הודיעו, כי לא יוגש כתב אישום נגד אהוד אולמרט מאחר שאין מספיק ראיות כדי להעמיד אותו לדין.

לטענת עמותת אמיתי, די בעדות של יונה פלד, אחד ממגייסי הכספים לליכוד בבית המשפט המחוזי בתל אביב, כדי להעמיד את אולמרט לדין. לדברי העמותה, אולמרט הציע לפלד דרכים כדי לעקוף את חוק מימון המפלגות.

פלד טען בבית המשפט, כי אולמרט היה הר ושון שהסביר לו את נוהלי גיוס הכספים, ונכח בכל הפגישות באופן קבוע. "למעשה מצטייר כאן אולמרט כמי שהקים את מערכת גיוס הכספים וכמי שפיתח את שיטות גיוס הכספים העומדות בניגוד לחוק", נאמר.

העותרת סבורה, כי פרקליטות המדינה והיועץ המשפטי לממשלה מפלים לרעה את יתר הנאשמים בפרשה, כאשר אין הם מגישים את כתב האישום נגד אולמרט. לטענת העותרת, אולמרט הוא העבריין הראשי בפרשה. מדיניות זו של היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה היא מדיניות שרירותית, לדברי העותרת.

"בהחלטתם שלא להעמיד את אולמרט ובפועלם כך, הם נותנים דוגמא לא נאותה להפעלת כללי מינהל תקין, המחייבים דין

הקרן למען בטחון ישראל

פינה חמה ללב"י

בזכות תרומותיכם

תודה לכל ידידי קרן לב"י אשר בזכות תרומותיהם זכו השנה אלפי חיילים וחיילות, ילידי הארץ ועולים חדשים, בהשכלת יסוד ובהכשרה מקצועית - דבר המסייע להם להיות חיילים טובים יותר, ולא פחות חשוב - אזרחים מועילים למשפחתם, לחברה ולמדינה.

השקעתנו בחינוך החיילים ובקידום רמתם האישית, מהווה נדבך חשוב בשמירת כוחו ואיכותו של צה"ל.

היום יותר מתמיד - תן לבך ללב"י

קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 17, הקריה, תל־אביב 61734 טל. 03-5695610, 6975183

למע"צ

מחוז הדרום

מהנדס המחוז-מר יונל ולכל צוות העובדים

אתכם לאורך כל הדרך לפיתוח הנגב, הערבה ודרכי השלום

ברכת העושים במלאכה

עמירים בע"מ

אבן גבירול 7, באר-שבע

07-495202

ברכות חמות

למ.ע.צ. מחוז הדרום ולמהנדס המחוז אינג' יונל דוריאנו

לרגל פתיחת כביש 109 (מחלף איילות)

שאו ברכה וברך בעולה

מצודה

תעשיות אביזרי בטיחות 1991 בע"מ

יצור, שיווק ויצוא אביזרי בטיחות תעבורה וספורט

למ.ע.צ. מחוז הדרום ולמהנדס המחוז אינג' יונל דוריאנו

להגל פתיחת כביש 109 (מחלף איילות)

דרך צלחה!

נדיר

קבלנות והנדסה בע"מ

08-501535

הודעה

על הצעה מיוחדת במחיר מופחת

בקרנות הנאמנות: פיא חליפין, פיא אור, פיא בדולח, פיא מעוף

ניתנת בזו הודעה על הצעה מיוחדת בהתאם לתשקיפי הקרנות הנ"ל (להלן "הקרנות"), כי מ- 6.11.94 ועד ל- 1.12.94 יציע מנהל הקרן את יחידות הקרנות במחיר היחידה בתוספת הוספה של 0.25%*.

הצעת היחידות נעשית על פי תשקיפי הקרנות, אשר עותקים מהם ניתן להשיג בסניפי בנק לאומי לישראל בע"מ ואצל החברים האחרים בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

פיא חליפין פיא אור פיא בדולח פיא מעוף

קבלת הזמנות בקרנות פיא בדולח ופיא חליפין, עד השעה 13:00.

קבלת הזמנות בפיא אור עד השעה 11:00.

קבלת הזמנות בפיא מעוף עד השעה 13:30.

* פיא חליפין במחיר יחידה בלבד.

הודעה זו אינה מהווה הצעה לרכישת יחידות בקרנות.

המנהל: "לאומי-פיא" חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ.

לאומי פיא

משפחת המשקיעים הגדולה בישראל

אדשה פיתוח השקעות ויזמות בע"מ

(להלן - "החברה")

הודעה על כינוס אסיפה כללית שלא מן המניין

ביום 27 בנובמבר 1994 בשעה 10.00 תתכנס במשרדי החברה, בשד' שאול המלך 37, תל אביב אסיפה כללית שלא מן המניין של בעלי המניות בחברה.

סדר היום של האסיפה יכלול דיון והחלטות בנושאים הבאים:

(א) הגדלת ההון הרשום של החברה מ־10,000,000 ש"ח ל־20,000,000 ש"ח;

(ב) שינוי ייעוד תמורת ההנפקה על פי תשקיף החברה מיום 31.5.94, ובהתאם לכך לא ייפרעו הלוואות בעלים במלואן מתמורת ההנפקה הנ"ל, ויוכלו להיפרע מתמורת הנפקת האסיות המתוכננת בחברה.

בעל מניות רשאי להצביע אישית או על ידי בא כוח ואם בעל מניות הוא תאגיד – על ידי אדם שהורשה לייצגו, על פי מינוי בכתב, כאמור בתקנון ההתאגדות של החברה. את כתב המינוי של בא כוח או נציג יש להפקיד במשרדי החברה, בכתובת האמורה, 48 שעות לפחות לפני האסיפה או האסיפה הנדחית, לפי העניין.

אם בתוך מחצית השעה מהמועד שנקבע לאסיפה לא יימצא מניין חוקי היא תידחה ליום 28.11.94, באותה שעה ובאותו מקום; אם לאחר מחצית השעה ממועד האסיפה הנדחית לא יימצא מניין חוקי, כי אז שני בעלי מניות, הנוכחים בעצמם או על ידי באי כוחם, יהוו מניין חוקי.

4.11.94 אדשה – פיתוח השקעות ויזמות בע"מ

מתעכב הסיוע הממשלתי לניצולי דליקת הענק בדרום מצרים; כ – 500 קורבנות

האשמות מוטחות בממשלה על שמיקמה את מאגר הנפט הענק 500 מטר מבתי העיירה דורונקה בת 22,000 בני האדם שנהרסה כמעט כליל

דורונקה, מצרים (א.פ.) – אלפי משפחות החלו לחזור לדורונקה שעלתה בלהבות שלשום, ולהעריך ולהתמודד עם הנזק שנגרם על ידי שריפת הדלק שהציף את רחובות העיר.

שאלות החלו להשאל לגבי מדוע ממשלת מצרים מיקמה מיכלי דלק ענקיים כה קרוב לאזור מגורים. בעוד תושבי העיר מנסים לזהות את הגופות החרוכות, רבים מהם תוהים היכן הסיוע הממשלתי המובטח.

אתמול בצהריים, מספר הקורבנות עלה באופן חולל לאחר שמקורות רשמיים מסרו שבנוסף ל־258 הגופות הנמצאות בבתי המתים, כ־220 גופות נוספות עדיין נמצאות בתוך ההריסות. חששות כבדים בעיר שמספר הקורבנות יהיה גבוה אף יותר.

"יקח חודשים כדי למצוא את כל האנשים בתוך כל החול הבוץ", אמר מחמד עבדל עלי תוך כדי חיפושו אחר אשתו ובנו בן השנתיים.

הוא אחז את שני ילדיו האחרים שהצליחו לברוח איתו כאשר העיר פונתה שלשום.

הטרגדיה בדורונקה התרחשה בזמן השטפונות בדרום מצרים שהחלו לאחר גשמים כבדים, בה נספו 40 בני אדם נוספים. הסיבה שהמצב בדורונקה בת 22,000 התושבים היה כה חמור נבע מהתלקחותה של רכבת שנשאה מיכליות נפט. הרכבת התלקחה לאחר שסטתה מפסי הרכבת ופגעה בעמוד חשמל. כתוצאה מכך, גלי נפט בוער הצטרפו לשטפונות שהציפו את העיר.

"בהתחלה שמענו את זרימת המים, ואז הם הביאו איתם אש שהתלקחה בכל כיוון," אמרה לולה הילאל בעומדה בתוך חורבות מה שהיה ביתה. היא ומשפחתה ניצלו, אך לדבריה 35 בני אדם נספו בבית הסמוך.

אחרים השוו את ההתפרצות הפתאומית של האש ל"יום הדין" ול"התפוצצות מהשמים".

אתמול אחר הצהריים, מיכליות הנפט ומאגר הנפט אליהן פניהן היו מיועדות, עדיין העלו עשן.

כאשר ראש הממשלה עטף סאדקי הגיע כדי להעריך את הנזקים, תושבי המקום עמדו ברחובות וקראו "אנחנו רוצים פיצוי".

למרות שפקידים ממשלה אמרו שמחנות אוהלים הוקמו ושמזון ושמיכות חולקו לנזקקים, רבים מסרו שהם לא ראו כל סיוע.

אנסר מוחמד, האימם של מסגד ליד דורונקה, מסר שמסגדו ושבעה מסגדים אחרים מספקים מחסה, מזון, בגדים וכסף לניצולים. "אנחנו הגבנו במהירות", אמר בטון שכוון כביקורת כנגד הממשלה.

הביקורת הנוכחית דומה לזו שהושמעה כנגד הממשלה לאחר רעידת האדמה של 1992 שגם לאחריה התעכבה העזרה הממשלתית המובטחת. ארגונים מוסלמיים קיצוניים החלו לספק סיוע, למורת רוחם של השלטונות.

אחמד עבדל מושן, בעל מפעל ליצור מזון לעופות שמעסיק קרוב לחמש מאות בני אדם התלונן שהשלטונות ידעו על הסכנה הטמונה במיקום מאגר נפט כה קרוב למגורי אדם.

"הלה טעות טכנית בבניית המאגר ופסי הרכבת המוליכים אליו שגרמו לאסון הזה," אמר עבדל מושן. "מדוע הממשלה לא משלמת לבטחון אורחיה בעוד פקידים ממשלתיים מוציאים מיליונים על בטחונם האישי", אמר בהתייחסו ליותר מ־300 הפקידים ואנשי הביטחון שליוו את סאדקי בסיורו באזור.

סאדקי התחייב שמיכליות הנפט, המשמשות כמאגר לשעת חירום, יועברו למקום אחר. הוא גם מסר שמשפחות הנפגעים תקבלנה פיצויים בסך של 148 דולר למשפחה.

"כל מה שתבקשו ינתן לכם", אמר למול הקהל הנזעם.

בעיר הסמוכה אסיוט, עשרות קרובי משפחה הגיעו למכון פאתולוגי מאולתר שהוקם לאחר האסון. רבים מהקורבנות הושחתו בשריפה, דבר המקשה על זיהויים.

מוחמד סאייד בן 35 אמר כי 10 מבני משפחתו נהרגו בדורונקה. הוא הגיע למקום כדי לקחת את גופתה של בת דודו בת ה־17. "היא עלתה לגג של הבית כדי להמלט מהשריפה ושם נשרפה בחיים. היא בסך הכל התחתנה לפני 20 יום. בעלה מחמד עדיין נעדר."

קאהיר – בעוד מי שהשטפונות המיטו אסון על ראשיהם של תושבי דרום מצרים, במקומות אחרים במדינה התקבלו מי הגשמים בברכה.

מאות בדואים בסיני נהרו לאוהלים בהם ירדו גשמים כמותם לא נראו באזור מזה שנים רבות.

"הבדואים יצאו בהמוניהם למדבר והחלו לזרוע בחול זרעי חיטה", מסר אחמד חוסיין, מומחה מקומי לעניני חקלאות.

גילוי: למיטראן בת מחוץ לנישואין

מאת גדעון קוץ והסוכנויות

פאריס – עתון רכילות פאריסאי פירסם אתמול תמונות של אישה צעירה האמורה להיות בתו הבלתי חוקית של פרנסואה מיטראן, ושבר את הטאבו הגאלי עתיק הימים כנגד התערבות תקשורתית בחייהם הפרטיים של אישי ציבור.

ארמון הנשיאות סירב להתייחס לתמונות ולראיון עם פיליפ אלכסנדר, מחבר הספר על הנשיא המתאר את מה שהוא מכנה "משפחתו האחרת" של הנשיא, שפורסמו בגיליון השבועי של "פאריס־מאטש".

"מיטראן, כמו כל גבר, צריך להרגיש חרטה... על כל שגול מאשה צעירה זו, שכעת היא בת עשרים ומאד אינטליגנטית ומצליחה, את זהותה המשפחתית," מסר אלכסנדר בראיון.

פוליטיקאים רבים חלק מתקשורת זינקו להגנתו של הנשיא, בביקורת כנגד ההחלטה לתמוס הפרס שבמשך זמן רב נראתה כמשהו שהאמריקאים והבריטים עושים כדי להכפיש את שמם הטוב של פוליטיקאים ואישי ציבור.

"אני מצטער שזה קרה", אמר הנשיא לשעבר ולארי ג'יסקאר ד'הסטאן, "אני לא יודע באיזה תנאים פורסמו התמונות. אם לא הושגה הסכמה מצד המעורבים, אני מאד מצטער."

הנרי עמנואל, המזכיר הראשון של מפלגתו של מיטראן קרא לתמונות ולראיון "בינוניות האפילו נמוכות ברמתן".

למיטראן שני בנים מהאשה לה הוא נשוי כבר 49 שנים, דניאל. הרכילות ייחסה לו שנים של פרשיות אהבים, אך הדיסקרטיות המקובלת הרחיקה סיפורים אלו מהעיתונות המכובדת.

"לה מונד", עיתונה המכובד ביותר של צרפת, פירסם סיפור מלגלג על הגילויים בעמוד פנימי תחת הכותרת "אז מה?" הוא מביא ציטוט מפי מיטראן שכתשובה לשאלה במסיבת עיתונאים לפני עשר שנים באם יש לו ילדים מחוץ לנישואים, ענה 'כן, אז מה?'

המחבר אלכסנדר טוען בספרו שיצא לאור השבוע כי בתו של מיטראן, ואמה, חיו מספר שנים על כספי הציבור בבית ששייך לארמון הנשיאות.

חוטף המטוס הנורבגי שהסגיר עצמו דרש הספקת מזון ומים לבוסניה

כוחות מוסלמיים וקרואטיים משולבים כבשו עיר אסטרטגית במרכז בוסניה

נורבגיה (א.פ.) – חוטף המטוס הנורבגי, שמוצאו מבוסניה, הסגיר עצמו אתמול בלילה לאחר שהשתלט על מטוס הנוסעים בדרישה לאספקה סדירה של מזון ומצרכים חיוניים לבוסניה.

לאחר שהחזיק כ־80 נוסעים כבני ערובה, הסגיר החוטף עצמו לאחר משא ומתן עם המשטרה, מסר מקור משטרתי. בשדה התעופה של אוסלו.

מוקדם יותר איים החוטף להרוג את כל הנוסעים אם המשטרה תנסה להשתלט על המטוס.

"אנחנו רוצים שערוצי העזרה ההומניטרית יפתחו בבוסניה... כדי שמזון, חשמל, מים ושאר דברים הכרחיים יגיעו למקומות במצור", אמר בהקלטה שנמסרה לידי המשטרה. "זה החורף השלישי שלנו. קר שם מאד".

המטוס נשא בתחילה 123 נוסעים ושישה אנשי צוות. 52 מהם הורדו מהמטוס בנמל התעופה הארקטי של בודו בו ביצע המטוס נחיתה קצרה. מבודו טס המטוס לנמל התעופה של אוסלו.

המשטרה מסרה שהחוטף פעל לבדו וכנראה שבידו היה רימון יד. זהותו של החוטף לא ידועה עדיין.

בבוסניה – כוחות מוסלמים וקרואטים כבשו את העיר קופרס שהוחזקה על ידי הסרבים במבצע ראשון נגד היריב המשותף. לא היה אישור עצמאי לנפילת העיר, אך נמסר ממקורות קרואטים ומוסלמים כי לאחר שבוע של קרבות העיר אכן נפלה בידי כוחותיהם. רדיו קרואטי מסר שהכוחות הקרואטים שחררו את הקהילה המוחזקת על ידי הסרבים, ותפסו מאגרי נשק ותחמושת עצומים.

פקידי או"ם מסרו כי אין כל אישור לידיעות אלו, אך אישרו כי השמועות בדבר נפילתה של העיר בידי הקרואטים רווחות.

מוקדם יותר במשך יום אתמול, נמסר כי כוחות מוסלמים נמצאו כשני קילומטר מקופרס, הנמצאת כמאה קילומטר מערבית לסרייבו.

העיר נמצאת בצומת דרכים אסטרטגי המקשר בין הטריטוריה הסרבית בצפון מערב בוסניה לטריטוריה הסרבית במרכז בוסניה. הסרבים קוראים לעיר "שערי בוסניה". העיר היתה בין הנקודות הראשונות אותן כבשו מידי המוסלמים ב־1992 עם תחילת המלחמה.

למרות שכוחות המוסלמים היו תמיד רבים יותר, רק הברית האחרונה עם הקרואטים אפשרה להם להשתוות מבחינה צבאית ומבחינת ציוד עם הכוחות הסרבים הנתמכים על ידי סרביה עצמה.

ארה"ב מכחישה דיווחים על צמצום כוחותיה בדרום קוריאה

וושינגטון (ע-יו-פי-אי.) – הפנטגון הכחיש בתוקף דו"ח שפורסם אתמול לפיו מתכנן ממשל קלינטון לצמצם באופן ניכר את מספר חיילי ארה"ב בדרום קוריאה.

ה"נשיונל דיילי ג'ונגאנג אילבו" כתב אתמול כי ממשל קלינטון יצמצם את מספר החיילים האמריקאים בדרום קוריאה מ־36,000 ל־22,000, משום שבעיית תוכנית הגרעין הצפון קוריאנית עומדת בפני פתרון.

שר ההגנה האמריקאי, וויליאם פרי, שחזר לאחרונה מביקור בדרום קוריאה, טען כי מספר החיילים האמריקאים המוצבים במדינה זו ישאר בעינו, והבטיח כי הנוכחות האמריקאית תימשך.

דובר הפנטגון אמר אתמול כי למרות שבעיית הגרעין הצפון קוריאנית נרגעה, "צמצום הכוחות אינו חלק מהמסגרת" של ההסכם החשאי בין וושינגטון לבין פיונגיאנג.

"אין בכוונתנו לצמצם את הכוחות", אמר הדובר מייג'ור סטיב מנואל. "מר פרי הבהיר כי בצד הצפון קוריאני יש צבא המונה מיליון חיילים, ולאור איום זה אין בכוונתו לצמצם את מספר החיילים".

העיתון, שציטט "מקור דיפלומטי יודע דבר", אמר כי הארמיה האמריקאית השמינית, שהמטה שלה בסיאול, כבר החלה בהכנות לביצוע תוכניות נסיגה, לאחר חתימת ההסכם בין ארה"ב לבין צפון קוריאה בחודש שעבר בז'נבה.

14 הרוגים בעת פינוי בכוח של מחנות פליטים בידי ממשלת רואנדה

קיגאלי (עיר) – לפחות 14 בני אדם נהרגו כאשר הצבא של ממשלת רואנדה הורישה פינה בכוח שלושה מחנות פליטים של בני שבט ההוטו בדרום־מערב המדינה, מסר אתמול דובר נציבות הפליטים של האו"ם.

הדובר אמר כי הם נהרגו בחילופי אש שפרצו כאשר צבא רואנדה, שבו שולטים בני שבט טוטסי, רוקן את מחנות הפליטים נדאבה, ביראמבו ורוקאבנו, שבהם היו יותר מ־20,000 פליטים.

כאשר הכוח הצרפתי יצא באוגוסט מרואנדה, השתלטה הממשלה החדשה של שבט טוטסי על דרום־מערב המדינה, אולם כ־800,000 בני שבט ההוטו נשארו במחנות, כשהם ניזונים מסיוע של ארגונים הומניטריים.

15 אירגוני סיוע הומאניטריים הפועלים במחנות הפליטים בגומה איימו לנטוש את המחנות אם הקהילייה הבינלאומית לא תנקוט בצעדים מיידים שיבטיחו את הסדר הציבורי והבטחון באיזור.

האירגונים, ביניהם "אוקספאם" ו"רופאים ללא גבולות" ציינו בהודעה משותפת כי "תנאי החיים והעבודה של הפליטים ושל עובדי אירגוני הסיוע הם בדרגת סיכון שאינה מתקבלת על הדעת".

צוללת גרעינית אמריקאית חדרה למים הטריטוריאלים הרוסיים ואולצה לעזוב

מוסקבה (א.פ.) – סיור ימי של צי רוסי עלה על עקבותיה של צוללת אמריקאית במשך מספר שעות ובסופו של דבר אילץ אותה לעזוב את המים הטריטוריאלים של רוסיה, מסרו פקידי צבא וצי אתמול.

קציני צי רוסים מסרו שחדירות נוספות של צוללות זרות עלולות לגרום "להתפתחויות מדאיגות ובלתי צפויות".

מקורות הצי מסרו שהצוללת התגלתה שלשום אחר הצהריים, 13 קילומטר בתוך המים הטריטוריאלים במפרץ קולה, קרוב לעיר הנמל של מורמנאסק.

צוללת הדיזל הרוסית שגילתה את הצוללת הזרה בעזרת גלי רדיו, הזעיקה ספינות מהצי הצפוני הרוסי ש"נקטו באמצעים" כדי לאלץ את הצוללת אל מחוץ לתחום.

על פי סוכנות הידיעות הרוסית, ספינות רוסיות עקבו אחר הצוללת והזהירו אותה מספר פעמים שהיא חדרה לתחום הרוסי בטרם זו עזבה.

למרות שמקורות הצי הרוסי רק מסרו שהצוללת היתה זרה, סוכנות הידיעות הרוסית מסרה שזו היתה צוללת אמריקאית.

זו היתה הפעם השלישית בשנתיים האחרונות שצוללת אמריקאית נמצאה בתוך המים הטריטוריאלים הרוסיים. קציני צי שיגרו הצהרות העצמות המגנות את התקרית.

מפקד הצי הצפוני הרוסי, גנרל אולג ויראוש אמר כי חדירת הצוללות האמריקאיות מערערת את הסכמי השלום בין המדינות ומגבירה את המתח בימים.

אנדי וורהול ומרילין מונרו (צילום ארכיון: א.פ.)

"מרילין באדום" של וורהול נמכר ב– 3.6 מיליון דולר

ניו יורק (א.פ.) – אחת מעבודותיו הידועות ביותר של אנדי וורהול, "מרילין באדום", נמכרה אתמול במכירה פומבית של חברת קריסטי ב־3.6 מיליון דולר.

ההדפס משנת 1962 הוערך לפני המכירה ב־2.5 עד 3 מיליון דולר.

"אנחנו מאד מרוצים מהמחיר שהושג עבור "מרילין" של וורהול", אמר כריסטופר בארג', מראשי קריסטי בארה"ב. "הופעתו היוצאת דופן של הציור והתוצאות המרשימות של המכירה מראות על המגמה הכללית הממשיכה של התחזקות שוק האמנות".

מוכר התמונה, מאסאו וואנבוצי, חייט ואספן מטוקיו, קנה את העבודה מקריסטי ב־1989 במחיר של 4 מיליון דולר.

שמו של הציור שאב חלק משמו מתקרית ב־1964 בה נכנסה אישה למפעלו של וורהול במנהטן וירתה כדור דרך מספר ציורים של ראשה המצוייר של כוכבת הקולנוע. כל הציורים שופצו לאחר מכן על ידי וורהול.

מוקדם יותר במשך היום נמכר פורטרט של או.ג'יי. סימפסון שוורהול צייר ב־1978 עבור 34 אלף דולר. סימפסון חתם על גבי הציור.

הירח כיסה את השמש לחלוטין בצ'ילה בליקוי החמה האחרון במאה הנוכחית

צ'ילה (עיר) – תיירים ואסטרונומים צעקו מרוב התרגשות, על רמה בחיזה בצפון צ'ילה, כאשר הירח כיסה לחלוטין את השמש אתמול, בליקוי החמה המלא האחרון של המאה הנוכחית בחצי הכדור הדרומי.

"זה מראה מדהים. זה מקרב אותנו אל המקורות שלנו ומקורות היקום", אמר האסטרונום הובר ריוס, לאחר שהתבונן בתופעה דרך טלסקופ, על ראש גבעה ליד עיירת החקלאות הזעירה פוטרה.

עננים, שגם הם נדירים למדי באזור נידח זה, לא איפשרו תנאי ראות אידיאלים.

אך הליקוי נראה בעליל ויצר עלטה מסביב לפוטרה.

ליקוי החמה, ששודר בשידור טלוויזיה חי מפוטרה לרחבי העולם, נראה במלואו לאורך רצועה צרה בשבע מדינות לרוחב דרום אמריקה, מהרי האנדים בפרו עד לחוף הטרופי של בראזיל.

הירח התחיל להסתיר את השמש בשעה 15:09, והביא אותה לגמרי במשך שתי דקות ו־50 שניות. הצופים הנרגשים יכלו אז לראות רק קורונה (הילה) מסביב ללבנה.

כוכבי הלכת צדק ונוגה ועצמים שמימיים אחרים הופיעו לפתע בשמים החשוכים, ונעלמו ברגע שהשמש שב יצאה מאחורי הירח.

מדענים וצידי־ליקויי־חמה מהודו עד אוקלאהומה התכנסו כבר מראשית השבוע בקצה הצפוני של צ'ילה, ואחרים הקימו טלסקופים משוכללים על ראש גבעות ליד הכפר העני.

ממשלת צ'ילה מיהרה לפרסם השבוע עצות בריאותיות, והזהירה לא להסתכל בליקוי החמה בלי מסננים מיוחדים לעיניים, מחשש לעיוורון.

אולם בעיר הבירה סנטיאגו, שם היה הליקוי חלקי, לא התחשבו התושבים באזהרות. פקידות בהפסקת צהריים, נהגי מוניות ועוברי אורח הסתכלו בשמש כשהם מוגנים רק במשקפי שמש או אף ללא כל הגנה.

משאל עם על חוקה חדשה באלבניה

טיראן (ע"ר) – הממשלה הדמוקרטית של אלבניה תעמוד ביום א' בפני המבחן הפוליטי הממשי הראשון שלה מאז ניצחה בבחירות ב־1992, כאשר יתקיים משאל עם על חוקה חדשה, שהמפלגה הקומוניסטית המחודשת מתנגדת לה בתוקף.

החוקה החדשה – תנאי מוקדם לקבלת אלבניה למועצת אירופה – אמורה לבוא במקום החוקה הסטאליניסטית הישנה.

הנשיא סאלי ברישה, שכמעט לא נתקל באופוזיציה מאז עלה לשלטון, ניהל מערכת בחירות חסרת תקדים שבמהלכה ביקר במקומות הנידחים ביותר של אלבניה כדי לגייס קולות בעד החוקה.

הוא מכחיש את האשמות האופוזיציה כי החוקה, המכוננת רפובליקה פרלמנטרית, תפקיד יותר מדי סמכויות בידיו.

"אלבניה לא תהיה רפובליקה נשיאותית ומעולם לא התכוונתי לכונן רפובליקה נשיאותית באלבניה. ההיפך נכון", הכריז באזני הבוחרים.

קריסטאק טראיה, אחד המחברים של החוקה החדשה, הכריז: "איש איננו צריך לחשוש מפני נשיא הנבחר על ידי הפרלמנט ואשר הפרלמנט יכול להדיחו, ושאיננו יכול לקבל החלטות חשובות כלשהן בלי הסכמת הפרלמנט".

אך האופוזיציה הקומוניסטית־לשעבר טענה באזני הבוחרים, כי החוקה ריכוזית ואוטוריטרית.

ברישה אמר כי החליט לקיים משאל עם במקום להגיש הצעת חוק לפרלמנט, כדי למנוע משבר פוליטי מלאכותי באלבניה.

סקר של המפלגה הדמוקרטית העלה לאחרונה כי 90 מהבוחרים ישתתפו במשאל העם, ו־70 יצביעו בעד החוקה החדשה.

האפיפיור: קטל בשם הדת – סתירה בוטה

קריית הוואתיקן (עיר) – האפיפיור יוחנן פאולוס השני אתמול בוועידת שלום, כשהוא רומז ברורות לקיצוניות האיסלאמית, כי מעשי קטל או ניהול מלחמות בשמה של דת, מהווים סתירה בוטה.

"איש איננו יכול לטעון שהוא נאמן לאלוהים הגדול והרחום, אם בשמו של אותו אלוהים הוא מעיז להרוג את אחיו", הכריז האפיפיור בעצרת של "הוועידה העולמית למען הדת והשלום", שנפתחה אתמול בוואתיקן.

"דת ושלום הולכים יחדיו: לנהל מלחמה בשמה של דת זוהי סתירה בוטה", אמר האפיפיור באזני 900 באי הוועידה מ־15 דתות.

בהפסקות בין הנאומים באולם־הסינוד של הוואתיקן השמיעה מרים מגגאגי, יהודיה מלוב, שירים עבריים. כן הופיעה להקת מתופפים מאפריקה.

בעוד שרה מגגאגי, צפו משתתפי הוועידה בשקיפויות של אסירי מחנות ריכוז, שבויי מלחמה וחיילים המחזיקים בידיהם בנשק אוטומטי.

נציגים מוסלמים בוועידה אמרו אתמול במסיבת עתונאים, כי הקנאות האיסלאמית תשמש נושא מרכזי בדיוני הוועידה שתימשך שבוע ימים.

בנאום הפתיחה שלו, קרא האפיפיור בן ה־74 לאסיפה להוקיע את התופעה של "מלחמות קודש".

הרב דוד רוזן, ראש מחלקה בליגה נגד השמצה של בני ברית בירושלים ובעבר רבה הראשי של אירלנד, אמר בוועידה כי סבלו רב־השנים של העם היהודי חיזק את געגועיו לשלום עולמי.

הרב רוזן ציין כי למרות "שלושת אלפי שנים של שיעבוד, הרס, גלות, רדיפות, השמדה, אינקוויזיציה, פוגרומים ושואה בממדים מיפלצתיים, היהודים עדיין אופטימיים ביחס לשלום".

הוועידה היא האירוע הבין־דתי הראשון בקנה מידה נרחב שנערך בתוך הוואתיקן.

המשך הוועידה יהיה בצפון איטליה, ללא השתתפות האפיפיור.

נגד ההפרטה

הדואר בבריטניה ישאר מלכותי

לונדון (עיר) – ראש ממשלת בריטניה ג'ון מייג'ור הודיע אתמול כי הוא נוטש את התוכניות למכור את הדואר של בריטניה, דבר המהווה סימן נוסף לירידה ברצון הציבור להפרטה, לאחר 15 שנות השלטון השמרני.

הממשלה ביטלה את תוכנית ההפרטה שעמדה לעלות 450 מיליון לישט"ש (30 מיליון דולר), לאחר שקבוצת חברי פרלמנט מהמפלגה השמרנית השלטת התמרדה והזהירה את שר המסחר מייקל הזלטיין כי לא תתמוך בתוכנית.

בהצהרה שפירסם משרד המסחר נאמר, כי התוכנית בוטלה מאחר שלא היה רוב לאף אחת משלוש האופציות שהוכנו לגבי עתיד הדואר.

אך הסיבה האמיתית לביטול היתה התנגדותם של חברי פרלמנט מן המפלגה השמרנית המייצגים מחוזות כפריים. המצביעים במחוזות אלה חששו, כי מכירת הדואר תגרום לסגירה נרחבת של משרדי דואר מחוץ לערים.

מספר המורדים היה בין 12 ל־20, שדי היה בו כדי להפיל את ממשלתו של מייג'ור, הנהנית בבית הנבחרים מרוב של 14 נציגים בלבד.

ביטול התוכנית מהווה מפלה משפילה להזלטיין, האיש שסייע להפיל את מרגרט תאצ'ר ב־1991, ואשר הימר הימור פוליטי גדול על ההפרטה.

הביטול היווה מבוכה קטנה יותר למייג'ור, שמלכתחילה לא התלהב מן התוכנית, ואמר בחודש שעבר כי הוא מעדיף תקופה של שקט תחוקתי, כדי להחזיר את אמון הציבור לממשלתו הלא־אהודה.

הים התיכון הפך ל–"פח אשפה"

תוניס (ע–א.ס.פ.) – הים התיכון הפך ל"פח אשפה" של ממש, משום שהמדינות השוכנות לחופיו משליכות למימיו חומרים מזהמים, אמרו אתמול מומחים לחומרים רעילים שהשתתפו השבוע בוועידה לשימור הסביבה הנערכת בתוניס.

הים התיכון הינו ימה סגורה־למחצה, שמימיה מתחלפים רק פעם במאה שנים ולכן הוא סובל בראש ובראשונה משפכים כלוריניים, המרעילים את הצומח והחי שבתוכו, ומרעלים שנשארים במים ואינם מתפרקים.

38 מפעלים מייצרים כלור, שנועד ליצור פוליוויניל־ים המשמשים בתעשיית הבנייה, והם מפיקים ב־11 מדינות אגן הים התיכון 3.5 מיליון טון חומר לשנה.

ברשימת החומרים המסוכנים, המושלכים לים ישירות, נמצאים: מתכות כבדות (כספית, קדמיום, כרומיום וכו') וביחוד פחמימנים. רבע מהפסולת הפחמימנית של כדור הארץ מושלכת לים התיכון, ששטחו מהווה רק 0.6 אחוז מכל המים האוקיינוסים של העולם.

הים התיכון חייב לשמור על האיזון האקולוגי שלו, שהינו רופף כבר עתה, למרות שהוא קולט יותר מ־1.5 מיליון טון חומרים תחמוצתיים, 900,000 טון חומרים צמיגיים, 60,000 טון דטרגנטים, 12,000 טון פנול, 3,600 טון פוספטים, 550 טון שאריות חומרי הדברה וכו', הוסיפו המומחים.

הים חייב גם לשאת מעבר ספינות, לרבות שליש מתנועת המיכליות העולמית.

המומחים ציינו, כי בקבוק פלסטי המושלך לים, מתכלה רק 40 שנה לאחר השלכתו.

בשל הזיהום הגובר, מינים רבים השוכנים בים החלו להיות נדירים ביותר. צבי הים נמצאים בסכנה, כלבי הים נמצאים על סף הכחדה, הדגים אינם יכולים להתקיים בשפכי הנהר, ומסיבה זו, וגם בשל דייג־יתר, פחת מספר הדגים ב־80 אחוז.

לדברי התנועה האקולוגית הבינלאומית "גרינפיס", המשתתפת בוועידה, לא נעשה דבר ב־20 השנים האחרונות להציל את הים התיכון.

אזכרה ל־18,000 יהודים שנרצחו במחנה ההשמדה מאידאנק

וארשה (ע-א.ס.פ) – אזכרה נערכה אתמול לזכר 18,400 יהודים שהוצאו להורג ב־3 באוקטובר 1943 בידי הנאצים במחנה ההשמדה מאידאנק (בדרום־מזרח פולין).

באותו יום נרצחו 24,000 יהודים בשני מחנות השמדה נאציים אחרים באזור, טראווניקי ופוניאטובה.

נציגי השלטונות, לוחמי מחתרת לשעבר וצעירים צעדו בשקט לאורך המסלול שבו הובלו היהודים לפני 51 שנה למקום רציחתם. זרי פרחים הונחו במקום.

במאידאנק רצחו הנאצים כרבע מיליון איש, כמחציתם יהודים. כ־100,000 אסירים נשארו בחיים עד לשחרור המחנה בידי הצבא האדום ביולי 1944.

מודעות בטלפון
השרות שלנו ללא תוספת מחיר
פרסום טל. 03-5600780 ,5605731 ,5605591
רם ובערב 03-5032969 ,5010597 ,5043568
ביצוע עבודות סדר וגרפיקה ממוחשבת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של חברנו
יהודיע רוסק
ההלויה תתקיים היום, יום שישי א' כסליו תשנ"ה 4.11.94 בשעה 14.00 בעין חרוד מאוחד.
מנחם רוסק ומשפחתו
דליה בתר ומשפחתה
מיכל רוסין ומשפחתה
בית עין חרוד מאוחד

לחברתנו ריטה יוסים
איתך באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף מגדל העמק

לחברנו נסים שמעיה
איתך באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
ההנהלה הראשית
אגף ניירות ערך
ופקדונות בשקלים

מודעות
בהטבות הגדולות ביותר!!
177-022-2929

בן משה: "יש ליישם הדדיות בסחר מזון עם מדינות חו"ל"

מאת הדס גייפמן

1994 הינה שנה טובה לתעשיית המזון. הגידול במכירות המזון, לעומת מכירות אשתקד, צפוי להסתכם בכ־18%, הגידול בייצוא המזון המעובד יסתכם בשלושה אחוזים. כך מסר אברהם בן משה, יו"ר אגף המזון בהתאחדות התעשיינים.

הוא הוסיף כי גם השנה נמשך השינוי ביעדי יצוא המזון המעובד. חלקו של יצוא תעשייה זו לשוק האירופי מסתכם כ־50% לעומת 75% בעבר, כ־14% לשוק האמריקאי וכ־14% למזרח אירופה.

בנוגע לשיתופי פעולה עם האוטונומיה אמר בן משה, כי בשנה האחרונה חלה פריצת דרך בקשרים הכלכליים בין יצרני מזון מישראל לעמיתיהם בשטחי יהודה שומרון ועזה, מצרים וירדן. מדובר במגעים מתקדמים לסחר בתחום המזון, באפשרויות להקמת מפעלים משותפים ועוד.

להערכתו, אם מגעים אלה ישאו פירות, יביא הדבר לתנופה בענף, זאת לאור העובדה שמדובר במיליוני צרכנים. מאידך, הביע את חששו כי לישראל יגיעו מהשטחים מוצרי מזון מעובדים שאינם עומדים בתקנים.

בן משה קרא לוועדה הבין־משרדית האחראית על גיבוש מדיניות הייבוא של מוצרי מזון, בראשות יורם גבאי, הממונה על הכנסות המדינה, לדון בייבוא מוצרי מזון מעובד ובלתי מעובד, בהתייחס למערך הסובסידיות והתמיכות הניתנות בעולם למגזרים אלה, ולהסכמים הקיימים בין ישראל והמדינות המייבאות לכאן.

הוא דרש מהוועדה לאמץ את שיטת ההיטלים הנהוגה בקהילה האירופית, בייבוא מזון מעובד. השיטה מבוססת על הפרשי עלויות של מרכיבים מתחום החקלאות במוצר המוגמר. כן דרש מהוועדה ליישם את עקרון ההדדיות בסחר בתחום המזון.

10 הקרנות הטובות ביותר - אוקטובר 1994

שם הקרן	מנהל הקרן	מדיניות השקעה	תשואה ב-%
כימיקל פק"ן	פק"ן	מתמחה במניות (ענפי)	4.0
להק אנפה	להק אמריקאי	מתמחה במניות (ח.ממשלתיות)	3.2
אילנות מעו"ף	אילנות-דיסקונט	מתמחה במניות (מעו"ף)	2.8
עמדה מעו"ף	עמדה המזרחי	מתמחה במניות (מעו"ף)	2.8
כללי מעו"ף	כללי	מתמחה במניות (מעו"ף)	2.8
מד מעו"ף	דיקלה-הבינלאומי	מתמחה במניות (מעו"ף)	2.7
מעלה מעו"ף פק"ן	פק"ן	מתמחה במניות (מעו"ף)	2.7
פיא-מעו"ף	לאומי-פיא	מתמחה במניות (מעו"ף)	2.7
דותן	כללי	מתמחה באג"ח מדינה	2.6
איפקס גמישה	איפקס-שיא	גמישה	2.5

מו"מ בין האוצר לחקלאות על הכרזת אסון טבע במטעים

המגדלים: "לא נאפשר פשרה על חשבוננו; נגיע עד לבג"ץ"

מאת רן הלוי

הכרזת אסון טבע במטעים הנשירים אמורה להגיע לדיון בממשלה ביום א'. זאת לאחר שמשרדי החקלאות והתחבורה (הממונה על השירות המטאורולוגי) השלימו את בדיקת הנושא, והעבירו את המלצותיהם לממשלה להכריז אסון טבע על פי חוק.

אולם בקרב מגדלי הפירות שוררת עצבנות לאור פניית משרד האוצר לקבל חוות דעת נוספת בנושא, ולנוכח מגעים המתנהלים בינו למשרד החקלאות על פשרה בנוגע לגודל הפיצוי שיינתן לנפגעים.

עמי אליאל, מזכיר ארגון המגדלים, חושש שהאוצר מנסה לכפות עליהם פשרה שתמנע הכרזת אסון טבע. "לא נסכים לכל פשרה שתהיה על חשבון בעלי המטעים, שניזוקו בהיקף של 100 אלף טון פרי. כל יום שעובר ללא הכרזת אסון טבע, פוגע בענף ומונע את שיקומו".

הוא ציין שאין מדברים עם המגדלים בעניין הפשרה, ואמר שאין לה כל הצדקה בעקבות פרסומה של המלצת משרד החקלאות להכריז אסון טבע. "ניאבק עד הסוף בהחלטות שרירותיות שיונחתו עלינו מצד הממשלה, גם אם נצטרך להיפגש על מדרגות בג"ץ", אמר אליאל.

הוא רמז בכך לתקדים מהפעם הקודמת שבה הוכרז אסון טבע, בשנת 1992, כשהממשלה ניסתה לדחות את ההכרזה ואולצה לכך בצו בג"ץ.

בעניין יבוא הפירות, שאושר לאחרונה ע"י משרד החקלאות ומאפשר לציבור לנגוס כיום בתפוחים שגודלו בצרפת (בעקבות פחיתת היבול במטעים בארץ, שסיבתה אותו אסון טבע גופו), העריך הדובר שלא יהיה צורך באישור יבוא נוסף על זה הנוכחי, שמועדו יפקע בסוף ינואר. זאת משום שלפי נתוני המגדלים, החל מראשית פברואר יוכלו היבולים הקיימים לספק את השוק.

עוזר שר החקלאות, איתן ברושי, לא יכול היה להבטיח שהנושא אכן יגיע ביום א' לשולחן הממשלה. הוא אישר כי מתנהלים מגעים עם האוצר על פשרה בעניין הפיצוי למגדלים, אך הוסיף שפשרה כזו לא תהיה בלא הסכמתם.

שוקי ההון בעולם / ביל בספי

הבנק המרכזי של ארה"ב התערב; שער הדולר עלה

שערו של הדולר ירד גם אתמול, בגלל היצעים גדולים שהופיעו בשוקי המטבע של המזרח הרחוק ושל מערב אירופה. אולם בשעות הבוקר של המסחר בניו יורק, התערב הבנק המרכזי של ארה"ב במסחר, והדולר התחיל לעלות.

לצד הביקושים הגדולים של הבנק המרכזי האמריקאי הופיעו גם ביקושים של משקיעים עיסקיים, וערכו של הדולר עלה. בעקבות הביקוש הרב בשוקי המטבע הצפון אמריקאיים, עלה ערכו של הדולר לשיא יומי של 1.5265 מארק, 1.2765 פר"ש, 98.30 ינים, ואילו הלירה שטרלינג ירדה ל־1.6280 דולר.

להערכת מומחים, תימשך העלייה בשער הדולר. כמו כן קיימת אפשרות שנוצרה דינמיקה חדשה בשוקי המטבע, משום שהדולר התחזק לא רק בגלל התערבות הבנק המרכזי האמריקאי, אלא גם בעקבות המדדים הכלכליים הטובים שפורסמו במהלך הימים האחרונים.

גם אתמול פורסמו נתונים כלכליים טובים: מכירת בתים חדשים בחודש ספטמבר עלתה בכ־2.80 אחוזים, ואילו מספר מקבלי האבטלה בשבוע האחרון של אוקטובר ירד בכ־4,000 איש.

לעומת זאת, בלונדון עלה שער הליש"ט לעומת רוב המטבעות החשובים האחרים, משום חיזוק היחסי של המשק הבריטי.

בשוקי ניירות הערך הופיע אתמול ביקוש רב למניות אמריקאיות, אך המניות הישראליות שנסחרות בניו יורק עדיין בירידה מסוימת.

בשוק ניירות הערך של ניו יורק עלה מדד הדאו ג'ונס ל־3,849.24 נקודות בשעות הצהריים של המסחר – עלייה חצי יומית של 12.11 נקודות.

כאמור, למניות הישראליות היה היצע קל, והמדד שלהן ירד ל־111.71 נקודות – 0.45 נקודות.

בשוקי ניירות הערך האחרים היו מגמות מעורבות: ביקושים טובים למניות בלונדון העלו את מדד המניות הכללי לרמה של 3,104.30 נקודות, אך בפרנקפורט ירד הביקוש למניות ומדד הדקס ירד ל־2,042.35 נקודות. ביקושים מעורבים היו אתמול גם במזרח הרחוק: עליות מתונות בהונג קונג וירידות בסינגאפור ובטייפה.

הממשלה גייסה אתמול 750 מיליון דולר נוספים מכספי הערבויות

מאת אמנון אמיר

הממשלה גייסה אתמול סכום נוסף של 750 מיליון דולר, מכספי הערבויות של ממשלת ארצות הברית.

הגיוס הפעם הוא במסגרת המנה הראשונה של שנת 1995, ויחד איתו מגיע הסכום שגויס על ידי ישראל בשנתיים האחרונות ל־3.5 מיליארד דולר.

הקדמת גיוס ההון האחרון וביצועו כבר בחודש הראשון של שנת התקציב האמריקאית, נובעת מהערכות כי הריבית בשוק ההון האמריקאי נמצאת במגמת עלייה.

את הכסף גייסה הפעם הממשלה בריבית שנתית של 8.25 אחוזים, בתוספת עמלת ערבות לממשלת ארה"ב. לדברי האוצר, עלות הגיוס קרובה מאד לריבית השנתית שמשלמת ממשלת ארה"ב על אגרות החוב שהיא מנפיקה לתקופה של 30 שנה. אולם מצד שני, גבוהה ריבית זו בכ־1.25 נקודות אחוז מעלות שני גיוסי ההון הראשונים, שבוצעו בשנה שעברה.

בגיוס ההון האחרון גייסה ישראל בפעם הראשונה סכום של 150 מיליון דולר בריבית משתנה, העשויה לעלות או לרדת במהלך חמש השנים הקרובות.

בראש המשלחת הישראלית לביצוע ההנפקה עמד מנכ"ל האוצר, אהרון פוגל. חברים אחרים במשלחת היו החשב הכללי באוצר, ראובן קוקולביץ וסגנו, אבי אלקינד.

החתם הראשי בגיוס ההון היתה חברת ההשקעות האמריקאית מריל לינץ'.

נחשפה כנופייה שהונתה בנקים למשכנתאות ביותר מ־2 מיליון ש'

(עתים) כנופייה שהונתה בנקים למשכנתאות בכל רחבי הארץ, באמצעות מימוש זכאות של עולים חדשים, נחשפה ביחידת ההונאה של מחוז המרכז במשטרה. סכום ההונאה מוערך ביותר מ־2 מיליון ש"ח, נמסר לכתב עתים.

חברי הכנופייה פירסמו מודעה בעיתון הרוסי "חדשות השבוע", באמצעותה הם פנו לעולים שנקלעו לקשיים כלכליים וביקשו לסייע להם לעזוב את הארץ. חברי הכנופייה השאירו במודעה מספר טלפון והבטיחו למתקשרים לקבל הלוואות.

עולים שפנו לחברי הכנופייה הופנו להוצאת תעודת זכאות, לשם קבלת משכנתא, תוך איחוד זכאויות של כמה בני משפחה – דבר המאפשר קבלת משכנתא גבוהה יותר.

חברי הכנופייה פעלו בשתי שיטות לקבלת משכנתא: האחת, פנייה למוכר דירה תמים, אליו היו מפנים זוג עולים ועושים איתו חוזה למכירת הבית. לאחר מכן נשלחו העולים לבנק למשכנתאות בלווית מתווך מחברי הכנופייה, שהיה אמור לבצע את מתן ההלוואה. זאת, תוך רישום הערת אזהרה בנסח הטאבו של הדירה שנרכשה, לטובת הבנק.

לאחר קבלת ההלוואות ומסירת ההמחאה למוכר, פנו אנשי הכנופייה שוב למוכר ודרשו בחזרה את הכסף, בטענה שהעולים התחרטו.

השיטה השנייה שבה פעלה הכנופייה היתה שכירת דירה על ידי אנשי הכנופייה וביצוע חוזי רכישה מזויפים, כאשר שם המוכר היה בדוי. על "שמו" של המוכר פתחו אנשי הכנופייה חשבון בנק ורשמו גם נסח טאבו עם הערת אזהרה לבנק. כך קיבלו חברי הכנופייה משכנתא, הפקידו את ההמחאה וקיבלו את הכסף.

בשתי השיטות, לאחר שזוג העולים קיבל את סכום המשכנתא, פיצו אותם אנשי הכנופייה בסכום שבין 7,000 ל־10,000 דולר, ומיד אחר כך עזב הזוג את הארץ.

בורסה / איתן יעקבסון

ירידות במניות; עליות במק"מים

אתמול נרשמה מגמה של ירידות שערים בשוק המניות. הירידות הוסברו שוב בפדיונות בקרנות הנאמנות.

מכירות קרנות הנאמנות בלטו בתחילת המסחר, אולם בשלבי המסחר המתקדמים התמתנו מכירות אלו ונציגים של קרנות הנאמנות מסוימות נשמעו כבר בקניות בכמה מניות.

מדד המשתנים נקבע אתמול בסיום המסחר על 186.91 בירידה של 0.69%.

מדד המעו"ף נקבע אתמול בסיום המסחר על 188.91 בירידה של 0.88%.

מחזור העיסקאות הכולל במניות ההופשיות הסתכם אתמול בכ־110 מיליון ש"ח.

מחזור עיסקאות בולט של כ־4.1 מיליון ש"ח נרשם במניות בזק. מחזור עיסקאות בולט של כ־3.6 מיליון ש"ח נרשם במניות טבע, שנסגרו בירידה של 3.25% במחיר של 25.4 דולר ל־0.1 ע"נ, בהשוואה למחיר סגירה של 25.9 דולר בניו יורק ביום רביעי בלילה.

ירידה בשיעור של 10% (בפעם השישית ברציפות) נרשמה בתעודות ההשתתפות של ישראמקו. תעודות ישראמקו ירדו בששה ימי מסחר רצופים בשיעור של כ־47%.

עלייה של 1% נרשמה במניות כלל אלקטרוניקה, בתגובה לעלייה החדה בשיעור של 5.5% במניות אי.סי.איי טלקום בניו יורק ביום רביעי בלילה.

ירידות נרשמו אתמול בשורה של מניות כבדות, כמו כור, כייל, ים המלח, דיסקונט השקעות, עלית, 5, בזק, אידיבי פיתוח וכלל ישראל 1.

בשוק אגרות החוב הצמודות למדד נרשמה מגמה מעורבת עם נטייה לעליות. המגמה החיובית בצמודי־מדד מוסברת בחששות אינפלציוניים, בקניות של גופים מוסדיים כמו קופות גמל שקונות צמודי־מדד בכספי פדיונות של אג"ח מיועדות, ובהערכות שהאוצר לא יגבה מס מרווחים של יחידים ממכירת אגרות חוב.

במק"מים נרשמו עליות קלות בתגובה לביקושים, והתשואות ירדו לרמה של 15.95%־16.25%.

הביקושים למק"מים אותתו על שיפור במצב הנזילות במערכת ועל התמתנות הפדיונות בקרנות הנאמנות.

ביקושים אלה מוסברים ברמת התשואות הגבוהה והמעניינת במק"מים אשר מזמינה קונים.

מטה הסדר המושבים נוקט סנקציות נגד חברים שלא ממלאים החלטות המשקמים

מאת רן הלוי

מינהלת הסדר חובות המושבים, הממונה על ביצוע "חוק גל", פירסמה שורה של סנקציות שנפסקו לאחרונה נגד חברי מושבים, שסירבו למלא החלטות המשקמים הפועלים בתוקף תקנות חוק זה, או אינם משתפים פעולה עימם:

- המשקם עו"ד סולומונוב הורה על מימוש נכסיו של חקלאי ממושב בן יכנה, שלא קיים את פסק המשקם ולא הופיע לדיון בעניינו.
- עו"ד כץ הטיל עיקול על נכסיו ומשכורתו של חייב ממושב פטיש, שלא שילם תשלומים שנפסקו לו במסגרת הסדר ביניים.
- משקם אחר, עו"ד וסרצוג, מינה את עו"ד סימונה רוזף לכונסת נכסיו של חייב ממושב חזיה, שלא שיתף פעולה בהסדרת חובו ולא הופיע לדיונים בעניינו. הכונסת תפעל למימוש נכסי החייב בחברת ביטוח.

יוסי ישי, מנכ"ל מינהלת ההסדר, מסר שהמקרים בהם אין החייבים ממלאים את פסקי המשקם הם ספורים, אולם יש למצות עימם את הדין "כדי להוכיח לאלה המבצעים את ההסדר ומשלמים את חובם, שהסרבנים לא ייצאו וידם על העליונה".

ערים ועובדים / אפרים דוידי

ביקוש לעובדי מחשבים

בחודש שעבר חלה עלייה של כ־60 אחוז בביקוש עובדים במקצועות המחשב, לעומת חודש ספטמבר. הגידול בחודש אוקטובר לעומת החודש המקביל אשתקד, מרשים עוד יותר: כ־75 אחוז. כך עולה מסיכומי חברת מנפאואר.

עוד עולה מהסיכומים, כי בחודש האחרון נדרשו לענף המחשבים כמעט 3,000 עובדים, לעומת כ־1,840 בחודש הקודם וכ־1,680 באוקטובר 1993.

העלייה הגדולה ביותר בביקוש לעובדי מחשבים היא במקצועות: מתכנתים, מנתחי מערכות, מהנדסים, טכנאים והנדסאים. לדוגמה: בחודש אוקטובר נדרשו 1,518 מתכנתים ומנתחי מערכות לא בכירים, לעומת 929 בספטמבר ו־836 בחודש המקביל אשתקד.

דמי הבראה ללא מס

במסגרת שורת תיקונים יסודיים בחוקים שונים, יזמה ההסתדרות מתן פטור ממס הכנסה לקצבת דמי הבראה שמקבלים עובדים ממעסיקיהם, אם העובד הוציא בפועל את הקצבה בארץ –לפחות שבעה ימי נופש.

יוזם הצעת התיקון, מ"מ יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, אפרים דילוני, העביר אותה אל חברת הכנסת ענת מאור, אשר הניחה אותה על שולחן הכנסת ופעלה לקידומה בשלבי החקיקה השונים.

מגמת הפטור ממס לעובד הינה לעודד הגדלת תקופת השהייה של ישראלים בבתי מלון ובמתקני אירוח למיניהם בישראל, דבר שיתרום להגברת התעסוקה בענף התיירות והמלונאות תוך קליטת עובדים חדשים בענפים אלה.

שביתה אלימה בארה"ב

עשרות פצועים ושישה אנשי ועדים עצורים – אלה תוצאות היום הראשון של שביתת העיתונים בעיר סאן־פרנסיסקו שבארצות הברית.

ועדי העובדים והאיגודים המקצועיים בשני העיתונים המובילים בעיר, עיתון בוקר ("סאן פרנסיסקו קרוניקל") ועיתון ערב ("סאן פרנסיסקו אקסמינר"), הקימו "מועצת עובדים משותפת" שהחליטה לשבות. העילה לשביתה: "העדר הסכם עבודה".

דובר השובתים מסר, כי "תוקפו של ההסכם הקודם פג כמעט לפני שנה. מאז אנו מנהלים מו"מ ללא תוצאות. הגענו למסקנה שללא הסכם – אין טעם להמשיך במו"מ, והחלטנו לנקוט צעדים ארגוניים מכאיבים".

זו השביתה הראשונה בעיתוני העיר הגדולה שבחוף המערבי של ארצות הברית מזה 26 שנה. בשביתה הקודמת, שבתו עובדי שני העיתונים במשך 52 יום בתביעה להסכם עבודה חדש. בשני העיתונים מועסקים כ־2,600 עובדים (ביניהם מאות עיתונאים).

אתמול נראו משמרות מחאה של עובדים בפתח העיתונים, ליד בית הדפוס וליד הרוכלים, כדי למנוע הפרת השביתה. ההנהלה טוענת שה"שביתה חלקית", אבל העיתונים לא נמכרו והמנויים לא קיבלו אותם לידיהם. העובדים מנעו בכוח מהמחלקים להוציא את העיתונים מהדפוס – עיתונים שהשובתים כינו "עיתוני רמה", שכן אלה היו בעלי דפים ספורים.

גם בשוויץ, השקטה בדרך כלל, פרצה אתמול שביתה כללית בענף הדפוס. זו השביתה הכללית הענפית הראשונה בשוויץ מאז 1980. כ־15 אלף חברי איגוד עובדי הדפוס פתחו בשביתה, לאחר שפג תוקפו של ההסכם הקיבוצי בענף והמו"מ נקלע למבוי סתום.

השביתה היתה מלאה, ובדומה לארצות הברית הוצבו משמרות שובתים בפתח בתי הדפוס של העיתונים הגדולים. כמה עשרות עובדים התגודדו בפתח בתי הדפוס של העיתונים הגדולים בציריך ומנעו את הפצתם. עובדי הדפוס בשוויץ דורשים, בין היתר, שבוע עבודה של 35 שעות.

גידול בתנועת הנוסעים בנמל בן־גוריון

מאת אריה ארד

תנועת הנוסעים בנמל בן־גוריון גדלה בחודש שעבר בכ־15 אחוז בהשוואה לאוקטובר אשתקד, ותנועת המטוסים ב־14 אחוז. ממוצע הנוסעים למטוס גדל כמעט אחוז, מ־140 בשנה שעברה ל־141 השנה.

מתחילת השנה גדלה תנועת הנוסעים ב־19 אחוז, ותנועת המטוסים ב־22 אחוז. אולם ממוצע הנוסעים למטוס ירד ב־3 אחוזים, מ־142 אשתקד ל־138 השנה. אם תימשך המגמה הנוכחית, תגיע תנועת הנוסעים השנה ל־6 מיליון איש.

בחודש שעבר היתה התנועה בנמל בן־גוריון 558,786 נוסעים ב־3,967 מטוסים. בעשרת החודשים הראשונים של השנה הסתכמה התנועה ב־5,159,880 נוסעים ב־37,466 טיסות.

בחודשי הקיץ, וגם כעת, סבלו הנוסעים מצפיפות ומסדרים לקויים, מפני שנמל בן־גוריון יכול לקלוט 4 מיליון נוסעים, ובפועל נדרש לקלוט 50 אחוז יותר מהקיבולת שלו. הקיבולת הרגעית, העומדת על 2,800 נוסעים, הגיעה הקיץ ל־6,000 איש. עם זאת, לא נגרמו איחורים של ממש בהמראות או עיכובים בנחיתות.

גם הדוחק לא היה אחיד. היו ימים, שכל דלפקי ביקורת הדרכונים היו מאויישים, והנוסעים יצאו מהנמל רבע שעה אחרי הנחיתה. לעומת זאת, היו ימים שרק חמישה דלפקי ביקורת דרכונים אויישו, והנוסעים המתינו בתור שלוש שעות, בעוד המזוודות מושלכות בצידי המסועים.

השנה ננקטים אמצעים שונים להקל על העומס, אולם ברשות שדות התעופה רואים פתרון יסודי רק עם השלמת מסוף הנוסעים המתוכנן החדש בעוד כחמש שנים.

העיכובים בבנייה הם מצד בעלי חזקה על קרקעות, הדרושות להקמת המסוף החדש. 'בינתיים, כבר נבחרה חברת 'בוכים' לשמש קבלן ראשי. השבוע נמסר, שתשעה משרדי ארכיטקטים זרים, המתמחים בתיכנון מסופי נוסעים בנמלי תעופה, יורשו לגשת למכרז הבינלאומי על תיכנון טרמינל 2000. מי שיזכה, יהיה מחוייב להעסיק משרדי ארכיטקטים ישראליים.

אל־על: 43 אחוז

חלקה של אל־על בתנועת הנוסעים עומדת לאחרונה על 43 אחוז, לעומת 45.2 אחוז אשתקד. חלקן של החברות הזרות עומד על 36 אחוז, לעומת 34.9 אחוז אשתקד. חלקן של טיסות השכר גדל לכדי 21 אחוז מהתנועה, בהשוואה ל־19.9 אחוז אשתקד.

מספרם של נוסעי אל־על אמנם גדל ב־40 אלף נוסעים, אך היא לא הצליחה לקלוט במטוסיה את החלק הראוי בתוספת הנוסעים, ואלה עברו כנראה לטיסות השכר. חלקן של טיסות השכר הישראליות עומד על 6.1 אחוז מהתנועה, בהשוואה ל־7.4 אחוזים אשתקד.

גדול במיוחד משקלן של הטיסות לתורכיה וממנה. היו ימים, שחצי תריסר טיסות בוצעו בין נמל בן־גוריון וחלקים שונים של תורכיה. יש היוצאים לבילוי סוף שבוע אחד בלבד, ויש העושים זאת יותר מפעם בשנה.

אחד הסימנים לכך הוא, ש'אירליינס' תופסת את המקום הראשון בקרב חברות התעופה הזרות הסדירות, עם נתח של 5.3 אחוזים מהתנועה. החברה התורכית דוחקת את 'טי.וו.איי' למקום השני, עם נתח של 3.8 אחוזים מהשוק, 'טאואר איר' עם 3.3 אחוזים, 'בריטיש איירווייז' עם 2.6 אחוזים ו'לופטהנזה' עם 2.3 אחוזים.

בינתיים מוסיפה התנועה לגדול, למרות שבדרך כלל נחשב אוקטובר לראשון בחודשי השפל החורפים, ועל־פי סימנים שונים, יהיה גם החודש הבא "חודש חזק". בהתאם לכך מצפים באל על לרווח של כ־10 מיליון דולר, "כמו בשנה שעברה, אבל בלי הקנסים החשבונאיים" של השנה שעברה, כדברי מקור חשבונאי באל־על.

'טאואר': שבוע בניו־יורק ב־829 דולר

חברת התעופה האמריקאית 'טאואר איר' חיכתה בסבלנות, עד שכל המתחרות ייצאו עם חבילות החורף שלהן, ועתה ארזה חבילה, הכוללת טיסת־לילה ישירה מנמל בן־גוריון לניו־יורק וחזרה, בתוספת 6־3 לילות באחד משבעה מלונות, במחיר התחלתי של 829 דולר. אין דמי רישום, והמחיר כולל הכל.

כל המלונות מצויים במנהטן. תוקף כרטיס הטיסה ל־6 עד 21 יום, ושינוי ראשון במועד החזרה נעשה חינם. המבצע יהיה בתוקף עד סוף מארס הבא, למעט עונת חג־המולד וראש השנה האזרחית החדשה.

הפסדי משקיעים בקרנות נאמנות מנייתיות – יותר מ־40% ריאלית

מאת רן הלוי

מתחילת השנה עד סוף אוקטובר הסתכמו הפסדי המשקיעים בקרנות הנאמנות ב־17.6% מהשקעתם בערכים נומינליים. כך עולה מהדוח החודשי של משרד מיטב לייעוץ השקעות ונ"ע.

רווחי המשקיעים בקרנות באוקטובר – חצי אחוז בממוצע נומינלית. בהתחשב באינפלציה בחודש זה, הם הפסידו ריאלית בשיעור דומה.

לפי ניתוחי חברת מיטב, הגיעו הפסדי המשקיעים בקרנות הנאמנות המתמחות במניות ל־31.5% בממוצע מתחילת השנה עד סוף אוקטובר, בחישוב נומינלי. בחישוב ריאלי, עולים הפסדים אלה על 40%.

התשואה להשקעה בקרנות המתמחות באג"ח של המדינה היתה טובה יותר. קרן הילה של בנק הפועלים, למשל, נשאה רווח נומינלי של 10.6%, שפירושו הפסד ריאלי של קרוב לשלושה אחוזים.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

03.11.94

מטבע	יחידה	בנק ישראל: שער יציג	בנק ישראל: השינוי	בנק הפועלים: העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים: העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים: מזומנים מכירה	בנק לאומי: העברות והמחאות קניה	בנק לאומי: העברות והמחאות מכירה	בנק לאומי: מזומנים מכירה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט: העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט: מזומנים מכירה
ארצות הברית	1 דולר	3.0050	-0.0405	2.9801	3.0222	3.07	2.9831	3.0252	3.07	2.9833	3.0247	3.07
בריטניה	1 ליש"ט	4.8835	-0.0258	4.8322	4.9004	4.99	4.8452	4.9135	4.97	4.8343	4.9016	4.98
גרמניה	1 מרק	1.9876	-0.0225	1.9695	1.9973	2.03	1.9684	1.9962	2.03	1.9696	1.9970	2.03
צרפת	1 פרנק	0.5799	-0.0067	0.5747	0.5829	0.59	0.5748	0.5829	0.59	0.5761	0.5842	0.59
הולנד	1 גילדן	1.7731	-0.0197	1.7572	1.7821	1.81	1.7573	1.7822	1.81	1.7628	1.7873	1.82
שוויץ	1 פרנק	2.3816	-0.0321	2.3588	2.3922	2.44	2.3591	2.3924	2.43	2.3654	2.3983	2.44
שבדיה	1 כתר	0.4136	-0.0044	0.4101	0.4160	0.42	0.4104	0.4162	0.42	0.4098	0.4156	0.42
נורבגיה	1 כתר	0.4558	-0.0047	0.4516	0.4580	0.47	0.4527	0.4591	0.47	0.4530	0.4593	0.47
דנמרק	1 כתר	0.5075	-0.0059	0.5033	0.5105	0.52	0.5032	0.5103	0.52	0.5044	0.5115	0.52
פינלנד	1 מרק	0.6426	-0.0095	0.6420	0.6511	0.66	0.6417	0.6507	0.66	0.6422	0.6512	0.66
קנדה	1 דולר	2.2162	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2.26	2.1960	2.2270	2.26	2.2010	2.2316	2.27
אוסטרליה	1 דולר	2.2321	+0.0079	2.2108	2.2420	2.29	2.2135	2.2447	2.27	2.2097	2.2404	2.28
דרום־אפריקה	1 ראנד	0.8573	-0.0015	0.8495	[illegible]	0.87	0.8501	0.8621	0.99	0.8520	0.8639	0.85
בלגיה	10 פרנק	[illegible]	-0.0105	[illegible]	[illegible]	0.99	0.9581	0.9716	0.99	0.9600	0.9734	0.99
אוסטריה	10 שילינג	[illegible]	-0.0032	[illegible]	[illegible]	2.88	2.7971	2.8366	2.88	2.8064	2.8454	2.89
איטליה	1,000 לירטה	[illegible]	-0.0291	[illegible]	[illegible]	2.00	1.9221	1.9492	1.99	1.9239	1.9507	1.98
יפן	100 ין	[illegible]	-0.0249	[illegible]	[illegible]	[illegible]	3.0565	3.0996	3.15	3.0685	3.1112	3.16
ספרד	100 פסטה	2.3551	-0.0255	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2.3657	2.3990	2.46	2.3697	2.4027	2.42
ירדן	1 דינר	[illegible]	-0.0079	-	-	[illegible]	-	-	4.38	-	-	-
מצרים	1 לירה	[illegible]	-0.0154	-	-	0.91	-	-	0.90	-	-	-
אקו/ECU		[illegible]	-0.0397	3.7515	3.8045	-	3.7512	3.8042	-	3.7547	3.8009	[illegible]

איזור מלונות ישראלי־פלסטיני מתוכנן בצפון ים המלח

מאת רן הלוי

איזור מלונות ישראלי־פלסטיני משותף, שאליו יצורפו אולי גם הירדנים, מתוכנן בצפון ים המלח לקראת הסדר הקבע עם הפלסטינים. זאת גילה מעל דוכן הכנסת שר התיירות, עוזי ברעם, בתשובה לשאילתה של ח"כ רחבעם זאבי.

ח"כ זאבי טען כי המאחז בגשר אלנבי הוא פירצה חמורה בביטחון, וביקש לדעת אם יש בכוונה לתת לפלסטינים אחיזה גם באיזור צפון ים המלח. השר ברעם אמר כי הוא רואה בשיתוף הפעולה התיירותי עם הפלסטינים ערובה לשקט באיזור.

בתשובה לשאילתה נוספת של ח"כ אברהם ורדיגר, בדבר הקמת קאזינו באיזור קומראן, השיב ברעם כי אין תוכנית כזו בשלב הנוכחי.

יחד עם זאת, ייערך דיון בממשלה בהצעת חוק של ח"כ אבי יחזקאל על הקמת קאזינו בישראל. השר ברעם הביע את תמיכתו ברעיון הקאזינו מההיבט התיירותי־כלכלי.

"תדיראן" תספק סוללות ליתיום ל"i.t.&t" ב־2.5 מיליון דולר

מאת כתבנו הכלכלי

קונצרן איי.טי.אנד.טי. בחר בחטיבת הסוללות של תדיראן כספקית הבלעדית של סוללות ליתיום, להפעלת מערכת חדשה לניהול כבישי אגרה, המוקמת עתה במדינות ניו יורק, ניו ג'רסי וקונטיקט.

יגאל כרמי, מנכ"ל חטיבת הסוללות, אמר כי בשלב הראשון יסופקו סוללות ליתיום בהיקף של 2.5 מיליון דולר. בפרוייקט קיים פוטנציאל נוסף, וכבר עתה מנהלת החברה משא ומתן מתקדם לאספקת כמות נוספת של סוללות ליתיום, בהיקף של ארבעה מיליון דולר.

כרמי צופה תנופה גוברת של חטיבת הסוללות של תדיראן, לפעילות הקשורה לכבישי אגרה, נוכח העובדה שזהו תחום התופס תאוצה בכל העולם.

כלכלה וחברה

סיפורי שחת / רן הלוי

חממת עגבניות ידידותית

צוות מדריכי משרד החקלאות, בשיתוף עם חברת פוליגר (מפעל הפלסטיקה המשותף של הקיבוצים גניגר ובריאת), השלים לא מכבר הקמת מודל חממה לגידול עגבניות ידידותיות לסביבה, שתהווה מודל לגידולי חממה תוך שימוש מופחת בחומרי הדברה.

הקשר של פוליגר לתגיה אינו בחיבה לעגבניות, או לטבע בכלל, כי אם במוצרי הפלסטיק הייחודיים המיוצרים על ידה, המאופיינים ביצירת תנאים המאפשרים חיסכון בשימוש בכימיקלים וחומרי הדברה.

כך, היריעה האינפרה אדומה של פוליגר מפצה בצורה שווה את האור המסונן לתוך חלל החממה, באופן המעכב התפתחותן של מחלות טיפוסיות בגידולי חממה שונים כעגבניות, ורדים ופלפל.

כן נעשה שם שימוש ברצועות דביקות של יריעת "פוליטראפ" בצבעי כחול וצהוב, המשמשות במלכודות למזיקים כמו טריפס וכנימות. ואילו למלחמה בעשבייה ישתמשו בחממה ביריעות אל־אור צהוב לחיפוי וחיטוי הקרקע (ובכך יחסכו בשימוש במדבירים כימיים).

ציון דקל, ממחוז בית שאן במשרד החקלאות, מוסר כי החממה - במשק ברקו במושב בית יוסף - היא בגדר ניסוי חלוץ, שישמש כמודל לפרויקט ארצי לגידולים מופחתי שימוש בחומרי הדברה.

הפרויקט מכוון לעמידה בהגבלות הנהוגות כיום ברוב שוקי האיחוד האירופי בנושא חומרי הדברה כימיים.

יוכפל ייצור צנרת "פקסגול"

ועדיין בנפלאות הפלסטיקה - בקיבוץ שער הגולן. השבוע נחנך שם אגף חדש לייצור צנרת פוליאתילן מצולב. שם המותג "פקסגול", והוא מתנוסס על מוצר שהינו פיתוח של מפעל הקיבוץ, גולן - מוצרי פלסטיקה.

"פקסגול" מהווה פיתרון ייחודי להובלת נוזלים במקרים בהן הצנרת הקונבנציונלית נכשלת, כגון בחומרים קורוסיביים ועוד.

יהודה כהן, המנכ"ל, מסר בטקס החנוכה כי האגף החדש - על שטח של 3,000 מ"ר, המכיל שש מכונות חדשות ובהשקעה של 3.1 מיליון ש"ח - יגדיל בכ־50 אחוז את כושר הייצור של צינורות "פקסגול".

המפעל ייצר השנה בכ־17 מיליון דולר, מהם כ־7 מיליון לייצוא. הוא מייצא ל־20 מדינות, בהן ארה"ב, קנדה, ארצות אירופה המערבית, דרא"פ ודרום אמריקה.

והם ינהלו לכם את הלול

הריפורמות למיניהן בענף הלול על שלוחותיו הדי נעוץ, בסופו של דבר, להוציא את היצרנים הקטנים והפחות יעילים "אאוט אוף ביזנס". אבל איגוד משקי עופות לרבייה - שאינו נמנה על הנשכרים הגדולים מן התמורות שחלו בענף בשנים האחרונות - אינו מוותר.

בימים אלה חתם האיגוד עם קיבוץ חפץ חיים על הסכם להקמת שותפות ביניהם, במטרה לעסוק בתיפעול לולים של קיבוצים וחוות פרטיות הסובלים ממחסור בכוח אדם מקצועי לניהול הלולים. וכבר נבדקת הקמת שותפות דומה עם קיבוץ שריד להפעלת לולי פיטום ונוחים במתכונת דומה - באיזור הצפון.

מנכ"ל האיגוד, יאיר חלקי, מציין כי מגמת השותפות היא דווקא ליצור ריכוזיות בין היצרנים, לשם הגדלת כושר המיקוח שלהם בענף. למשל - מול המשחטות, במיקוח על מחירי הפטם שיקבל היצרן, וכדומה.

כאמור, השותפות עם חפץ חיים, וזו שעוד תקום עם שריד, תעסוק בהפעלת לולי עופות לרבייה ופיטום בקיבוצים וחוות פרטיות, מן הסתם תוך הגדלת כוחו של האיגוד בענף מול לוויתנים אחרים שפלשו אליו בשנים האחרונות.

בנק לאומי ו־PNC Bank Corp. הודיעו על הסכם שנחתם ביניהם למכירת סניף פילדלפיה של בל"ל ל־PNC Bank. זהו אחד הבנקים הגדולים בארה"ב, בהיקף נכסים של כ־64 מיליארד דולר.

סניף בל"ל בפילדלפיה נפתח לפני 215 שנים למתן שירותי בנקאות מסחרית לחברות, והתמקד במוצרים ושירותים לאנשי עסקים, בצד מתן שירותים לבנקאות פרטית.

דוד פרידמן, מנכ"ל ראשי בבל"ל, מבהיר כי מכירת הסניף נעשית במסגרת האסטרטגיה הבינ"לאומית של קבוצת בל"ל.

10 הקרנות הגרועות ביותר - אוקטובר 1994

שם הקרן	מנהל הקרן	מדיניות השקעה	תשואה ב-%
אחריות נפט ומח'	אחריות	מתמחה במניות (נפט וכימיה)	-19.2
להק אגמיה	להק-אמריקאי	מתמחה במניות (נפט וסיכון)	-15.0
משאבי טבע	דיקלה-הבינלאומי	מתמחה במניות (נפט ומח'.)	-12.9
מיטב אופציות	מיטב ניהול קרנות	מתמחה במניות (אופציות)	-9.4
אחריות תושבי חוץ	אחריות	מתמחה במט"ח חו"ל	-8.8
רמקו גמישה	רמקו	גמישה אגרסיביות	-8.6
זהב מניות	שמידע - דורון	מתמחה במניות	-8.2
רעם 90	מירית זילברמן	מתמחה במניות (אופציות)	-6.7
אפיקים מניות	אפיקים	מתמחה במניות	-4.6
מרכזית מניות והמ'	מרכזית	מתמחה במניות	-4.5

משק עולמי / ביל בספי

למדינות מזרח אירופה כבר אין קליינטים לכלי נשק

סיום המלחמה הקרה הביא לאווירה חדשה בעולם, אווירה יותר נינוחה ואופטימית. אחת התוצאות הישירות מכך היתה, ללא ספק, פגיעה קשה בביקוש למוצריהם של חברות העוסקות בייצור נשק.

הדבר פגע קשות במפעלי הנשק של מדינות מערב אירופה וארה"ב, אך בעיקר פגע במדינות עם תקציבים צבאיים גדולים, כמו מדינות הגוש הקומוניסטי. וכמובן, גם בישראל.

מומחים מעריכים, כי הפגיעה ביצרני הנשק הגדולים במדינות מזרח ומרכז אירופה, וגם בישראל, היתה קשה והרסנית יותר מאשר ביצרני הנשק של מדינות המערב.

השבועון הבריטי "אקונומיסט" מוסר נתונים מעניינים על תעשיות הנשק במדינות מזרח ומרכז אירופה.

תפוקת חברות הנשק בפולין, למשל, ירדה ב־20 אחוז לעומת התפוקה לפני חמש שנים. סלובקיה, שהיתה אחת מיצרניות הנשק הגדולות של אירופה, מייצרת היום כ־10 אחוז מתפוקת הנשק שלה לפני חמש שנים. ברומניה, גם היא יצרנית נשק חשובה, ירדה תפוקת הנשק לכ־25 אחוזים מהייצור לפני חמש שנים.

חברות אלו נאלצות להתמודד עם שוק הולך ונעלם, התקציבים הצבאיים של מדינות מזרח אירופה - שבתקופת המלחמה הקרה היו גבוהים מאוד - כמעט ונמחקו. מדינות אחרות, כמו עירק, סוריה ולוב, שהיו לקוחותיהן הטובות, כבר לא קונות נשק. עירק ולוב מצויות בהקפאה, וסוריה נמצאת בעיצומו של תהליך שלום המקטין את הצורך בהצטיידות מסיבית בנשק.

לשם השוואה, בשנת 1987 התבצעו עיסקות נשק בסך כולל של כ־87 מיליארד דולר, ואילו ב־93' הן הסתכמו בפחות מ־20 מיליון דולר - מיתון ממשי.

כאמור, חברות הנשק במזרח אירופה יותר פגיעות מאלו במערב, לא רק בגלל הירידה בביקוש לכלי נשק, אלא גם משום נוקשותן וחוסר יכולתן להתאים את עצמן לכוחות השוק החדשים. זאת ועוד, איכויות כלי הנשק המזרח אירופיים ירודות, ומדינות שעדיין רוכשות נשק מעדיפות לרכוש ציוד מערבי או אפילו רוסי, הנחשב לטוב ולמודרני יותר.

היעדר גמישות זו באה לידי ביטוי בשעה שחברות אלו עוברות לייצור אזרחי. אחד מיצרני הנגמ"שים הגדולים ביותר בעולם, מסלובקיה, התחיל לייצר טרקטורים וציוד מכני כבד, אך הוא מתקשה לשווקם בגלל חוסר במערך שיווק בחברה.

חברות אלו נתקלות גם בבעיות איכות. רוב מדינות מזרח ומרכז אירופה מייצרות דגמים של נשק רוסי, זאת בשעה שהרוסים עצמם מייצרים כיום דגמים יותר חדישים, ולפעמים גם יותר זולים.

איכות הנשק המזרח אירופאי גם הוא אינו מעודד מכירות גדולות. לאחרונה הפסיק הצבא הקרואטי לרכוש רובי סער קלצ'ניקוב מרומניה, בעקבות הגילוי שלאחר כמה צרורות הקנה מתחמם ומסלף את טווח הירי.

לחברות אלו יש בעיה נוספת, חמורה לא פחות: הרוסים לא איפשרו למדינות ברית וארשה לייצר פריטי נשק מושלמים, ונוצר מצב שכל מדינה ייצרה חלק מסוים ממערך פאזל אחד גדול. עכשיו, כשכל המערכת התמוטטה, התעוררו גם יחסי הגומלין בין יצרני הנשק השונים במזרח ומרכז אירופה, ויש קושי בהשגת חלקי חילוף.

המדינה הבמעט יחידה שלא נפגעה בתחום זה היא הונגריה, משום שאחרי מהפכת 1956 הרוסים לא איפשרו לה לייצר נשק.

בינתיים, מודעות מדינות ברית וארשה לשעבר לעובדה שסיכוייהן לשקם את תעשיית הנשק שלהן היא אפסית. רק לשתי מדינות - צ'כיה ובולגריה - יש סיכוי כלשהו לשקם את תעשיית הנשק שלהן, באופן שתוכל להתחרות עם ארה"ב, מדינות מערב אירופה ורוסיה. צ'כיה, בגלל סיוע טכנולוגי ועיסקות משותפות עם חברות מערביות, ואילו בולגריה בגלל שיתוף פעולה עם רוסיה.

פרס בינ"לאומי לרשת "קו אופ"

מאת הדס גייפמן

רשת קו אופ הריבוע הכחול זכתה בפרס ראשון, בתחרות בינ"לאומית לשיווק וקשרי לקוחות של ארגון רשתות השיווק הבינ"לאומי, הפועל בוושינגטון.

הפרס הוענק לרשת על מצוינות בקשרי לקוחות ושיווק, במסגרת מבצע "פסטיבל איטליה - קורסי בישול של שף איטלקי".

בתחרות השתתפו מאות מועמדים מרשתות שיווק מכל העולם. התוכניות שנגשו לתחרות התמקדו בשני תחומים: מזון ובריאות, ובישול בסיסי ותפריטים.

ב"פסטיבל איטליה" הזמינה הרשת שף איטלקי, שהינחה קורסי ערב לבישול איטלקי שנערכו עבור לקוחות הרשת ושפים ממסעדות איטלקיות בגוש דן ומבחר מלון בארץ.

קתרין סמית, יו"ר ועדת השופטים, אמרה כי כל ארבעת השופטים בחרו בפרויקט רשת הקו אופ פה אחד.

'ישראלייזר' ייצרה עבור פמ"א רשת פלדה מיוחדת

מאת אמיר רוזנבלים

רשת פלדה שהוזמנה במיוחד במפעל "ישראלייזר" מקיבוץ רעים, נתנה מענה לבעיה שנוצרה במכונת גריסה של פצלי שמן בחברה לפיתוח משאבי אנרגיה במישור רותם בערבה.

מדובר ברשת פלדה מעוגלת, המשמשת כרשת יציאה בתהליך הגריסה ומאפשרת קבלת פצלי שמן המותאמים לתהליך השריפה והפקת האנרגיה.

מנהל הרכש של פמ"א, זאב דקל, ציין כי מאחר והספק האמריקאי מסר לו כי תהליך האספקה ייאורך זמן רב, היה עליו למצוא פיתרון מיידי בארץ לייצור רשת דומה, על מנת למנוע את השבתת המפעל. הרשת המקורית שהופעלה במפעל כשלה מסיבות טכניות.

לאחר שפנה דקל למפעל ישראלייזר והגדיר את צרכיו, הצליחו במפעל לייצר רשת דומה לזו שיוצרה על ידי היצרן האמריקאי.

מפעל ישראלייזר עוסק בפיתוח טכנולוגיות ושירותי עיבוד חומרים בעזרת קרני לייזר ומים. המפעל הינו ספק מוכר על ידי משרד הביטחון לשלוחותיו: תע"ש, רפאל והתעשייה האווירית.

"אלקו" זכתה במכרז חברת החשמל בסך כ־1.4 מ' דולר

מאת כתבנו הכלכלי

חברת אלקו זכתה בהזמנה של חברת החשמל בשווי כ־1.4 מיליון דולר, לאספקת מיכלי מדידה לצרכנים שאספקת החשמל אליהם מוזנת מקווי מתח גבוה.

ועדת המכרזים העליונה של דירקטוריון החברה, בראשותו של רו"ח שלמה נס, אישרה אתמול את זכייתה של אלקו בהזמנה זו. במקביל דווח לוועדה, כי החברה פועלת על מנת להרחיב את מעגל הספקים למוצר זה.

כמו כן, החליטה ועדת המכרזים העליונה למסור לקבלן בני כהן ביצוע עבודות חפירה והצבה בהיקף כולל של כארבעה מיליון ש"ח ביהודה ושומרון.

כן יימסרו עבודות ביהודה ושומרון לקבלן בריקלית בע"מ, בהיקף של עד 300 אלף ש"ח.

לובלסקי נגד ניצני בנושא הפרדת רשתות 'סנסור' ו'שקם'

מאת הדס גייפמן

מאשה לובלסקי, סגנית שר התעשייה והמסחר, הגיבה בחריפות על התקפתו של יוסי ניצני, מנכ"ל רשות החברות הממשלתיות, בנוגע לפנייתה אל יורם טורוביץ', הממונה על ההגבלים העסקיים.

מדובר בדרישתה של לובלסקי מהממונה על ההגבלים העסקיים, לבצע הפרדה של ניהול רשת סנסור מניהול מחלקת האלקטרוניקה החשמל של השקם.

ניצני תקף את לובלסקי בטענה, כי חלקו המשותף של סנסור והשקם מסתכם בפחות מ־15% משוק מוצרי הצריכה בתחום החשמל.

לדברי לובלסקי, החברות הצהירו כי חלקן המשותף בשוק המקומי מסתכם בכ־17%־19%.

היא הוסיפה, כי גם מנתוני דן אנד ברדסטריט עולה, שפלח השוק של סנסור מסתכם בכ־18%־19%. לאחר שמוסיפים לכך את הנתונים עליהם הצהירו השקם וקבוצת אלקו, מסתכם חלקה של הקבוצה המאוחדת בכ־35%־38% מהשוק.

לובלסקי הדגישה, כי הנתונים נבדקו על ידי מינהל החשמל והאלקטרוניקה במשרד התמ"ס. היא הוסיפה כי לקבוצת אלקו, שהינה בעלת שליש ממניות רשת סנסור, השפעה ניכרת על ניהול הרשת. לפיכך, התעלמות מהערכת פלח השוק של הקבוצה המאוחדת, היא שגיאה בהבנת הניהול של קבוצה עסקית כאלקו.

לובלסקי תובעת מניצני לבדוק שוב את נתוני שוק החשמל, ודורשת לבצע הפרדה ניהולית בין השקם לסנסור, כתנאי לביצוע העסקה. לדבריה, לא יתכן שסנסור תנהל את מחלקות החשמל בשקם.

המארק הגרמני ירד ב־1.1 אחוזים

מאת אמנון אמר

התזוזות בשוקי המטבע בעולם ממשיכה להשפיע גם על שערי המטבעות בארץ. כתוצאה מהתחזקות הדולר בעולם, עלה אתמול שערו היציג של המטבע האמריקאי ב־0.17 אחוזים, ל־3.0080 ש"ח.

במקביל, נרשמה ירידה חדה יחסית של 1.12 אחוזים בשער המארק הגרמני, ושערו היציג ירד שוב אל מתחת לקו שני השקלים, לרמה של 1.9876 ש"ח.

שער סל המטבעות ירד גם הוא בקרוב לארבע עשיריות האחוז, ל־3.3968 ש"ח.

לוויין הטכניון "טכסאט 1" ישוגר לחלל במארס הקרוב

מאת כתבנו הכלכלי

הסכם לשיגורו של הלוויין "טכסאט" נחתם ביום ב' בטכניון בחיפה. הלוויין ישוגר מבסיס טילים בקרבת מוסקבה בתאריך 25.3.95. הסכם לקיום השיגור נחתם בטקס חגיגי בין הטכניון, המכון לחקר החלל וחברת קומפלקס הרוסית. מנהל החברה יורי סולומונוב שוהה בארץ עם משלחת רמת דרג מתעשיית החלל ברוסיה. "טכסאט" מהווה חלק חשוב ומרכזי מפעילות לפיתוח הלוויינות במדינת ישראל.

הקשר בין הטכניון לחברה הרוסית נוצר בעקבות ביקורו של ראש סוכנות החלל הרוסית בישראל, בקיץ האחרון. הוא היה אורח משרד המדע וחתם עם המשרד, באמצעות סל"ה, הסוכנות הישראלית לניצול החלל, על מזכר הבנה לשיתוף פעולה.

עד כה השקיע משרד המדע רבע מיליון דולר בפרוייקט טכסאט.

מנכ"ל משרד המדע, צבי ינאי, בירך על שיתוף הפעולה בין הטכניון לחברת קומפלקס. "הסכם זה הינו שלב נוסף בשרשרת של שיתופי פעולה מדעיים, בתחום החלל, בין מדינת ישראל לרוסיה. אני מקווה, כי שיתוף פעולה זה יתעבה ויקיף עוד ועוד פעילויות ופרויקטים, שיתרמו למדע למחקר ולתעשייה בישראל".

המנכ"ל הדגיש את החשיבות הרבה שהוא רואה בהמשך טיפוח תחום הלוויינים הקטנים. "זהו תחום שחשיבותו הולכת וגדלה, והוא תופס תאוצה בחקר החלל בעולם. לוויין הטכניון הוא לוויין אקדמי, שבא בו לידי ביטוי שיתוף הפעולה בין האקדמיה לתעשייה בישראל. ללוויין הטכניון משמעות ותרומה רבות בהנחת התשתיות המדעיות, הטכנולוגיות והאקדמיות, לצורך פיתוח תחום החלל, כלוויינים ושימושיהם השונים".

לוויין "טכסאט 1", כפי שמעיד עליו שמו, הוא רק הראשון בתוכנית הכוללת פיתוח ושיגור של לוויינים נוספים בעתיד.

קרנות נאמנות

נכון ליום 3.11.94

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	13133.52	13049.39	-282.35	-2.12%
אביקה	1685.52	1653.06	-8.33	-0.50%
אביר	158.66	157.93	-0.89	-0.56%
אגוז	794.23	778.79	0.24	0.03%
אגס	322.88	316.65	-0.10	-0.03%
אודם	867.91	862.63	-4.21	-0.49%
אודריין	87.81	85.99	-0.86	-0.99%
אודריין שקולה	102.80	102.30	-0.06	-0.08%
אופיר	413.29	410.71	0.24	0.06%
אוצר אג מדינה	108.90	106.88	0.06	0.06%
אוצר גמישה	70.19	68.97	-0.25	-0.36%
אוצר מניות	79.71	77.35	-0.37	-0.47%
אור	796.81	791.75	-2.87	-0.36%
אורלי	963.75	956.83	0.29	0.03%
אוריון	160.41	157.30	-0.01	-0.01%
אורן	2927.01	2869.93	-3.17	-0.11%
אחריות אג'ח מד	307.34	302.91	0.07	0.02%
אחריות גמישה	430.64	432.13	-2.68	-0.61%
אחריות מניות	291.65	287.50	-2.15	-0.79%
אחריות מלך	225.77	220.59	-2.44	-1.09%
אחריות נפט ומח'	161.51	177.57	-2.46	-1.37%
אחריות [illegible]	132.56	134.86	-0.24	-0.13%
אחריות מטח אג'ח	93.58	92.31	-0.31	-0.33%
אחריות תושבי חוץ	61.88	60.64	-1.05	-1.68%
אטלס פקו.	93.70	92.66	-0.51	-0.55%
אילן 5	159.85	155.74	-0.60	-0.38%
אילנות 90	178.42	174.95	-0.78	-0.44%
אילנות בנוחה	105.30	104.67	-0.07	-0.07%
אילנות גלובוס	82.38	80.56	-0.29	-0.36%
אילנות כרם	151.71	146.78	-1.34	-0.89%
אילנות מעוף	135.32	134.65	-1.13	-0.83%
אילנות פיננסים	67.62	66.27	-0.50	-0.75%
אילנות שחקים	57.94	56.87	-0.62	-1.09%
אילנות תקשורת	61.85	60.61	-0.20	-0.33%
אימפקס גמישה	102.37	100.55	-0.53	-0.52%
איתן	236.88	235.38	-0.34	-0.14%
אלון	1549.96	1519.86	-0.72	-0.05%
אלונות ביטוח	67.42	66.12	-0.89	-1.33%
אלמוג	322.35	320.34	0.22	0.07%
אמינא דולר מניב	85.31	83.63	-0.70	-0.83%
אמירים קרן נאמנות	91.26	90.56	-0.21	-0.23%
אנליסט אג חברות	209.72	205.56	-0.41	-0.20%
אנליסט אג מדינ'	299.22	294.92	0.13	0.04%
אנליסט אירופה	120.58	117.58	-0.93	-0.78%
אנליסט גמישה	525.43	512.07	-3.46	-0.67%
אנליסט מניות	822.75	801.00	-6.38	-0.79%
אנליסט תעשיות	254.51	247.76	-1.90	-0.76%
אסף	177.70	175.64	-0.43	-0.24%
אפיקים אג'ח	206.13	201.75	-1.39	-0.68%
אפיקים גמישה	138.83	135.62	-0.90	-0.66%
אפיקים חו"ל	124.97	122.01	-0.34	-0.28%
אפיקים מניות	227.11	222.33	-1.43	-0.64%
אפסילון 36	80.24	79.14	-1.31	-1.64%
אפסילון אג חברות	106.73	105.37	-1.01	-0.95%
אפסילון אג מד	147.11	145.23	-0.57	-0.39%
אפסילון מניות	168.96	166.74	-2.82	-1.66%
ארז	256.38	256.60	-2.05	-0.79%
אש	656.11	642.60	-6.87	-1.06%
אשל	533.96	523.60	-0.38	-0.07%
אתגר	116.94	116.20	-0.97	-0.83%
אתרוג	759.68	744.91	-1.50	-0.20%
בדולח	696.57	683.89	-2.93	-0.43%
בונד	135.44	133.50	-0.24	-0.18%
בורסון גמישה	72.05	71.46	-0.33	-0.46%
בטוחה 30 פלוס	138.21	136.03	-1.05	-0.77%
בטוחה אג'ח מדינה	1698.81	1675.48	1.24	0.07%
בטוחה אג'ח	2270.88	2239.38	-2.34	-0.10%
בטוחה גמישה	2124.97	2094.54	-6.97	-0.33%
בטוחה חו"ל	119.01	116.19	-0.70	-0.60%
בטוחה מניות	3739.40	3682.63	-26.02	-0.76%
בלוך דויטשטיין גמישה	115.37	113.16	-0.50	-0.44%
בסט	151.63	149.53	-1.28	-0.85%
ברון	165.98	164.94	-1.14	-0.69%
ברוש	2299.29	2254.34	-7.19	-0.32%
בריאות	60.92	60.00	-0.65	-1.07%
ברק	1909.68	1896.15	-5.62	-0.30%
גביש	4753.46	4722.98	-6.07	-0.13%
גבע	306.17	302.00	0.07	0.02%
גורן	504.05	501.92	-0.70	-0.14%
גיא	479.10	472.46	-1.38	-0.29%
גל	80.97	79.86	-0.52	-0.65%
דובדבן	1923.11	1909.76	-10.97	-0.57%
דוברת שרם אג'ח	112.94	111.09	-0.19	-0.17%
דוברת שרם גמיש	121.79	116.74	-0.37	-0.31%
דוברת שרם כרם	96.46	94.47	-0.78	-0.82%
דוברת שרם מניות	76.38	74.47	-0.48	-0.64%
דוכס	167.51	166.53	0.20	0.12%
דולב	663.23	658.50	-0.52	-0.08%
דולר	186.01	183.63	-0.65	-0.35%
דותן	741.62	726.02	1.60	0.22%
דקל	2147.68	2106.49	-12.75	-0.60%
הדס	1728.24	1708.92	-16.97	-1.10%
הון פ.ק.ו.	73.40	72.94	-0.70	-0.95%
הוק	112.21	111.68	-0.59	-0.53%
הי־טק 92	199.67	197.85	-0.44	-0.22%
היובל	169.29	167.35	-1.01	-0.60%
הילה	368.05	367.13	0.25	0.07%
המורה	874.94	865.25	-2.72	-0.31%
הראורלביא	170.64	168.55	-0.28	-0.17%
זהר	354.73	349.85	-0.03	-0.01%
זיו	438.45	432.38	1.97	0.46%
זינגר ברנע פיינשל	92.68	90.99	-0.66	-0.72%
זיק	359.13	350.46	-3.14	-0.89%
זלי אבלמן מוד	98.98	98.21	-0.32	-0.32%
חו"ל	196.51	191.89	-0.36	-0.19%
חלפין	324.99	324.99	0.34	0.10%
חלמיש	243.43	240.67	-	0.00%
חץ	364.26	363.35	0.43	0.12%
טופז	317.29	310.60	-0.98	-0.31%
טל	13686.31	13516.06	-33.31	-0.25%
טנדו	101.01	99.86	-0.72	-0.71%
טרנט 5	136.45	134.33	-0.45	-0.33%
יובל	513.35	510.09	0.03	0.01%
יהלום	856.15	849.83	-4.62	-0.53%
יוגמה	170.70	167.51	-	0.00%
ילי אג'ח מדינה	100.11	102.33	0.01	0.01%
יסודות	2468.46	2417.61	-14.74	-0.61%
יעד	190.44	188.87	-0.14	-0.07%
יעד גמישה	76.79	75.99	-0.33	-0.43%
יער	76.74	76.17	-0.85	-1.10%
יערה	399.17	396.72	0.50	0.13%
ישראל אמריקה	126.15	122.63	-0.52	-0.42%
כוכב	138.83	137.86	-1.15	-0.83%
כימיקל פקו	81.31	80.81	-1.07	-1.30%
כללי אג'ח מד	345.57	339.11	-0.40	-0.12%
כללי אייל 50	111.27	109.65	-1.12	-1.01%
כללי אייל 25	159.39	157.97	-1.38	-0.57%
[illegible]	146.57	145.18	-0.43	-0.29%
כללי איל אג	1021.54	1001.19	-12.82	-1.26%
כללי גמישה	104.92	104.79	0.27	0.26%
כללי זמינה	122.34	121.58	-2.29	-1.85%
להק אנגמיה	222.63	221.28	-1.63	-0.73%
להק אנפה	662.44	657.60	-4.48	-0.68%
להק אנקור 5	566.91	563.37	-2.98	-0.53%
להק דוכיפת	644.29	640.26	-4.81	-0.73%
להק זמיר	435.40	432.69	-0.40	-0.09%
להק זהורית	113.33	112.69	-0.05	-0.04%
להק ישעור	301.48	299.23	-0.69	-0.23%
להק כחל	119.89	119.16	-0.73	-0.61%
להק סלעית	453.24	450.42	0.43	0.10%
להק סנונית	412.68	410.15	0.23	0.06%
להק עפרוני	517.24	513.94	-1.04	-0.20%
להק צופית	101.05	100.40	-0.18	-0.18%
להק קוסמוס	76.20	75.42	-0.52	-0.68%
להק דרום	75.71	75.25	-0.45	-0.59%
להק שנשנו				
להק שחף	152.45	151.51	0.21	0.14%
להק שלדג	176.13	173.69	-0.39	-0.22%
להק שקנאי	149.40	146.49	-1.49	-0.99%
להק תור	310.73	308.51	-2.75	-0.88%
להק תיירות	61.80	61.40	-0.43	-0.69%
לשקיע	387.19	382.74	-0.43	-0.12%
לפיד	1408.44	1352.93	-11.07	-0.82%
לשם	1083.00	1072.88	2.76	0.27%
מבחר	396.07	392.25	2.34	0.60%
מבטח	1209.16	1197.36	0.52	0.05%
מבנה	307.49	304.60	-1.62	-0.53%
מגיק	225.09	222.17	-2.16	-0.95%
מגד	664.30	657.75	-0.87	-0.13%
מגדל זהב מניות	57.96	54.72	-0.27	-0.47%
מגוון	1403.72	1390.36	-0.62	-0.04%
מגזר פיננסי	75.02	72.31	-0.33	-0.44%
מד דיקלה	107.46	104.43	-0.25	-0.24%
מד מניף	135.87	132.56	-1.27	-0.94%
מדינאל	118.29	114.75	-	0.00%
מיך	1151.08	1142.00	-5.35	-0.73%
מודיה 5	131.92	132.52	-1.16	-0.86%
מזון	93.86	92.52	-0.67	-0.72%
מזרחי אייל	81.17	80.66	-0.48	-0.59%
מזרחי אייל אג'ח	79.26	75.79	-0.18	-0.23%
מטה	177.27	173.22	-0.67	-0.39%
מיטב אג'ח מד	3541.91	3512.53	-5.78	-0.16%
מיטב אופציות	56.47	55.54	-1.10	-1.93%
מיטב גמישה	1725.76	1709.59	-15.51	-1.09%
מיטב מט"ח	222.68	220.69	-0.32	-0.14%
מיטב מניות	171.63	169.59	-2.22	-1.25%
מימד	314.11	312.12	0.28	0.09%
מירב	110.04	109.49	-0.15	-0.14%
מכלול	556.13	545.80	-2.04	-0.37%
מלכרית	209.75	205.47	-0.35	-0.17%
ממון	192.63	190.94	-0.54	-0.28%
מניף	138.34	135.79	-1.17	-0.55%
מעגל	66.58	0.00	-	-
מעוף	2347.81	2325.08	-5.18	-0.22%
מעופים גמישה 50	110.94	105.36	-0.47	-0.43%
מעיין	1029.55	1019.57	0.76	0.07%
מעלה מעוף נרץ	130.00	129.20	-1.03	-0.53%
מפתן	89.06	88.23	-0.38	-0.43%
מקושה	875.50	867.78	1.27	0.15%
מרווח	445.61	444.44	-0.36	-0.08%
מרום צבקון אג'ח	105.04	103.48	-0.11	-0.11%
מרום	4314.05	4272.03	2.26	0.05%
מרכזית אג'ח מדינה	97.03	96.35	0.04	0.04%
מרכזית מניות	63.22	62.70	-0.37	-0.59%
מרכזית מעוף	126.85	128.54	-1.07	-0.82%
מרץ	356.12	352.56	-1.56	-0.44%
משאבי טבע	64.34	63.12	-0.53	-0.83%
משתנים	243.38	242.58	-1.36	-0.56%
טנה	589.00	580.89	-1.21	-0.21%
נף	312.59	320.48	-1.76	-0.56%
נחשון	91.26	0.00	-	-
נטיף	1473.56	1456.76	-8.10	-0.55%
נילי	833.70	822.04	-5.27	-0.63%
נסיכה קונטיננטל	57.58	57.50	-0.69	-1.19%
נץ	205.73	204.26	-1.37	-0.67%
נשואה אג'ח חברות	126.43	125.90	-0.17	-0.13%
סגולה	259.00	254.17	0.17	0.07%
סינמא גמישה	87.41	86.42	-0.73	-0.84%
סיון	166.13	163.79	-1.08	-0.65%
סימדין אג'ח	122.35	120.07	-0.08	-0.07%
סלע	993.12	984.37	0.06	0.01%
סער	144.44	143.46	-0.56	-0.39%
ספנות אג'ח ק	106.04	105.62	0.08	0.06%
ספנות קרן מניות	70.18	69.88	-0.35	-0.50%
עדיף	109.60	106.94	-1.62	-1.46%
עומר	158.88	157.87	-0.42	-0.27%
עידית	3097.12	3061.66	-9.69	-0.32%
עמדה 10	133.81	132.27	-1.13	-0.85%
עמדה אמריקאית	65.87	64.84	-0.29	-0.45%
עמדה יצוא	66.44	65.66	-0.56	-0.85%
עמדה כוללת	164.74	162.88	-0.35	-0.21%
עמדה מעוף	143.87	142.60	-1.21	-0.84%
עמדה משולבת	203.17	201.66	-3.25	-1.59%
עמיגל אג'ח	94.43	93.65	-0.35	-0.37%
ענבל	131.54	131.21	-0.02	-0.02%
ענבר	135.00	132.47	-0.04	-0.03%
ערמון	154.18	151.22	-0.06	-0.05%
פיא	5748.27	5640.97	-12.67	-0.22%
פיא 2000	62.31	60.96	-0.53	-0.87%
פיא זינוק	57.70	56.62	-0.63	-1.11%
פיא מעוף	134.88	132.39	-1.08	-0.81%
פיא עולמית	74.03	72.40	-0.62	-0.85%
פיא פריים	96.99	95.42	-0.33	-0.34%
פיוניר אג חו"ל	99.55	96.10	0.08	0.08%
פיל	216.56	213.92	-0.19	-0.09%
פנתר	425.72	422.11	-1.63	-0.38%
פסגות 50	212.22	209.55	-1.20	-0.57%
פסגות גמיש	414.83	411.94	-2.55	-0.62%
פסגות חו"ל	98.26	95.57	-0.32	-0.33%
פסגות יציב	412.71	410.10	-1.51	-0.37%
פסגות כל חודש	103.43	101.53	0.14	0.14%
פסגות כל רגע	139.43	139.07	0.10	0.07%
פסגות לימיט	223.28	221.27	-1.68	-0.75%
פסגות מבט לשלום	90.33	89.73	-0.84	-0.92%
פסגות מדד	382.61	375.74	0.25	0.07%
פסגות מט"ח	378.46	370.59	-0.52	-0.14%
פסגות מלכיר	322.72	319.86	0.19	0.06%
פסגות מניות	585.26	571.85	-4.29	-0.73%
פסגות משולבת	426.55	420.64	-0.36	-0.09%
פסגות עולם	121.86	119.07	-0.38	-0.32%
פסגות על קרן	66.02	64.62	-0.43	-0.66%
פסגות טוקיס	71.33	70.03	-0.32	-0.44%
פסגות תאגידים	374.52	367.60	0.09	0.02%
פריצה	91.98	67.71	-1.41	-1.53%
צבר	229.06	226.51	0.15	0.07%
צוק	267.23	265.90	-0.34	-0.13%
ציון משאביב כרמ	98.02	97.33	-0.97	-0.99%
צמיד	3324.68	3262.90	2.14	0.07%
צמיחה אג'ח מד	1432.05	1423.70	0.44	0.03%
צמיחה גמישה	2306.44	2292.07	-10.79	-0.47%
צמיחה יצוא	183.41	182.11	-1.97	-1.07%
צמיחה מניות	466.50	463.59	-4.37	-0.93%
קלע	632.23	629.08	-2.19	-0.35%
קפיטל חו"ל	97.68	96.07	-0.24	-0.25%
קפיטל מניות	76.33	75.49	-0.49	-0.63%
קשת	314.90	312.92	-0.31	-0.10%
רוזן	135.06	137.02	0.31	0.23%
רימון	344.08	343.52	0.37	0.11%
רעם 90	264.72	259.19	-3.33	-1.27%
רשף	369.25	367.75	-1.00	-0.26%
שביט	485.69	482.65	0.47	0.10%
שחר	162.77	159.64	0.15	0.09%
שירה	1912.86	1898.65	-5.56	-0.29%
שמורה קס	99.16	0.00	-	-
שמיר	1069.84	1050.13	0.76	0.07%
שסק	697.64	694.21	-4.68	-0.66%
שפע	188.51	156.55	0.08	0.05%
שקד	255.30	250.40	0.02	0.01%
תאנה	1108.80	1102.93	-3.93	-0.36%
תבל	909.33	897.65	-1.79	-0.20%
תדהר	2270.41	2258.69	-7.32	-0.32%
תוכנה ותקשורת	80.40	78.46	-0.47	-0.59%
תמוז	120.90	119.96	-3.60	-2.90%
תמריץ	75.01	74.50	-0.57	-0.76%
תנופה	282.42	277.27	-0.18	-0.06%
תפוח	757.15	752.32	0.41	0.05%
תבונה	510.11	506.50	0.44	0.09%
תרשיש	151.84	149.04	0.14	0.09%
תשרי	1378.27	1368.53	-5.99	-0.44%

* השינוי חושב לפי מחיר הפדיון

לראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין
ושר החוץ שמעון פרס
לרגל זכייתם בפרס נובל לשלום
והסכם השלום עם ירדן
הרבה תקוות לפריחה בנגב כחזון השלום
על פי חזון בן גוריון
צוות צריף בן גוריון

ברכות חמות
לראש הממשלה
מר יצחק רבין
ולשר החוץ מר שמעון פרס
לרגל זכייתם בפרס נובל לשלום
והסכם השלום עם ירדן
עיריית עכו

לראש הממשלה
מר יצחק רבין
ולשר החוץ מר שמעון פרס
לרגל זכייתם בפרס נובל לשלום
והסכם השלום עם ירדן
איתכם לאורך כל הדרך
מסעדת יוסי ויוסי

מ.מ. חברה לסחר ושירותי הובלה
מולטימודליים סחר ושירותי מכס בע"מ
לראש הממשלה
מר יצחק רבין
ולשר החוץ מר שמעון פרס
אדריכלי השלום
שאו ברכה

שפע ברכות
לראש הממשלה
מר יצחק רבין
ולשר החוץ מר שמעון פרס
לרגל זכייתם בפרס נובל לשלום
והסכם השלום עם ירדן
הנהלת אגד ועובדיה

בורסה

משתנים נכון ליום 03.11.94

שם מניה	שער נק.	שינוי נק.	ש. אחוז	ע.ב.	ת.ב.
קרדן השק 5	492	-6	-1.12	-2100.00	-10299.00
אגן	4327	-100	-2.22	-0.00	-0.00
מגן נפט 5	6192	0	0.00	140.00	8595.80
מבטח שמיר	1205	3	0.02	1920.00	23164.80
מלל	465	0	0.00	300.00	1398.00
מליט 5	926	-9	-1.10	-0.00	-0.00
עזרא	3872	-39	-1.10	-1060.00	-41860.40
משוב	300	1	0.05	4400.00	13356.00
טולדת	6079	-61	-1.10	-340.00	-20668.60
פריקלאס	2260	-58	-2.25	-600.00	-13527.60
כלכלית ים	1331	-13	-1.10	-5760.00	-76650.00
בולס שיש	233	-3	-1.12	-1650.00	-3784.00
פוסידון	124.5	0	0.00	0.00	0.00
קווי אשראי	174	-3.5	-2.20	-19200.00	-33544.00
כלל ביטוח	1222	-35	-2.27	-1690.00	-23171.40
מבני תעשיה	430	-4	-1.10	-40000.00	-172004.00
בזק	564	-6	-1.10	-54000.00	-306025.00
ישרמקו יהש	69	-0.8	-10.00	-3396000.00	-246444.00
אקרשטין תעש	562	0	0.00	300.00	1686.00
מגן	838	-11	-1.12	-1920.00	-16176.00
	36.5	0	0.00	0.00	0.00
חנל יהש	13.2	-1.3	-8.87	-72000.00	-9646.00
אבנק יהש	32.6	-1.4	-4.42	-24000.00	-7752.00
רב בריח	1547	-32	-2.20	-1710.00	-26453.70
יעד	683	-7	-1.10	-0.00	-0.00
פורמולה	1139	14	1.12	1500.00	17065.00
אורמת	755	4	0.05	6400.00	48304.00
אבנר יהש	8.4	[illegible]	-0.07	0.00	0.00
גרניט	490	-6	-1.12	-600.00	-2952.00
כיל	272	-2	-0.07	-33550.00	-91624.50
כיתן	1120	-8	-0.08	6360.00	-71260.60
אסם	2011	-5	-0.02	-675.00	-13555.50
מכתשים	1618	-16	-1.10	-300.00	-4861.00
אגיס	2413	-18	-0.07	-300.00	-7239.00
טמבור	698	3	0.05	0.00	0.00
אורגנירוןהשק	2500	-13	-0.05	-400.00	-10027.00
קיטל	1260	-64	-4.47	-4320.00	-55392.00
שקם	183.5	-1	-0.05	-19500.00	-35775.00
חברהלישר 1	25188	0	0.00	336.00	84639.24
חברהלישר 5	24466	-61	-0.02	-45.50	-11183.58
רוגוזין	4109	-64	-2.20	-120.00	-4880.40
מישור התוף	603	-15	-2.25	-1050.00	-6469.20
יואל	175	15	0.07	17250.00	30078.75
אורית	504	9	1.17	900.00	4542.00
איטונג	903	-7	-0.07	-800.00	-7219.20
ליפסקי 1	258	0	0.00	1800.00	4644.00
בינלאומי 1	36010	0	0.00	25.00	8957.50
בינלאומי 5	32312	-492	-1.15	-162.00	-52969.05
לאומי	346	0	0.00	14000.00	48495.00
פת תעש מבכ	29495	347	0.05	20.00	5924.65
כלל תעשיות	2008	0	0.00	3200.00	64232.00
אפריקה 0.1	419223	13196	3.32	65.70	273514.11
אפריקה 1	384501	13002	3.35	63.20	241470.57
הכשרת ישוב	1270	-6	-0.05	-10920.00	-140216.40
קרור 5	2289	6	0.02	2340.00	53526.60
טבע	76478	-2569	-3.32	-404.00	-309266.52
ים המלח	799	-10	-1.12	-4500.00	-36015.00
נייר חדרה	14639	252	1.17	552.00	80608.56
דלק	8056	-61	-0.07	-200.00	-16168.20
דסקונט השק	21999	-222	-1.10	-700.00	-154240.38
נפטא	595	-1	-0.02	-7400.00	-44036.00
טיבון ויל	526	-46	-8.60	-880.00	-4628.80
כור	24152	-368	-1.15	-1006.00	-243134.40
פועלים	432	3	0.07	25500.00	110755.00
טפחות רג	195158	0	0.00	8.00	15595.52
מהדרין	14897	-362	-2.25	-70.00	-10347.60
פריון	12910	-331	-2.25	-72.00	-9350.64
כבלים	1606	-16	-1.10	-0.00	-0.00
אלקו	9217	-117	-1.12	-126.00	-11719.52
פועלים השק	8852	0	0.00	870.00	77385.30
נכסים בנין	23475	0	0.00	77.00	18075.75
אסיף	8438	-239	-2.27	-162.00	-13725.06
יצוא	1719	17	1.10	480.00	8330.40
כלל סחר	1034	-10	-1.10	-12150.00	-125635.50
אזורים	4462	-79	-1.17	-450.00	-20046.00
כללישראל 1	9087	-46	-0.05	-288.00	-26220.24
אידיבי אחז	3150	-6	-0.05	-13500.00	-155353.50
עלית 5	1497	-27	-1.17	-2600.00	-39171.00
אלרון	8826	-22	-0.02	-555.00	-49030.50
תאפ	1111	-11	-1.10	-2660.00	-29552.60
פולגת ב	431	0	0.00	13500.00	58410.00
מספורט	1625	0	0.00	8800.00	14336.00
פטרוכימים	1193	-6	-0.05	-600.00	-7150.50
פרטי	46310	-465	-1.10	-136.50	-63716.84
אלביט	22662	-114	-0.05	-770.80	-175110.25
אירדן	390	-3	-0.07	-800.00	-3096.00
כימיות בנק	2795	-21	-0.07	-200.00	-5539.50
שופרסל	5393	-41	-0.07	-2125.00	-115030.75
אידיבי פתח	62027	-473	-0.07	-102.50	-64460.70
פקר	12099	-216	-1.17	-156.00	-18893.04
תאת 5	378	-5	-1.12	-3900.00	-14820.00
טמפו	1569	-12	-0.07	-425.00	-6675.05
כלאלקטרונ	30973	307	1.10	486.00	150023.88
כהן פיתוח	691	-60	-8.50	-1950.00	-13461.00
דובאר 5	2166	-56	-2.25	-1320.00	-28644.60
גרנית אגב	115	-0.5	-0.02	-3720.00	-42846.00
סקם ברקע 4	127.5	0.5	0.02	3000.00	38250.00
יואל אג 2	92.5	0	0.00	15000.00	13875.00
טבע אגב	422	-12	-2.27	-600.00	-2532.00

אזהרה לקוראים

מערכת "דבר" עושה במיטב יכולתה לרכז ולעבד תוך זמן קצר את נתוני הבורסה ולהביאם לידיעת הקורא.

כל שימוש בנתונים המתפרסמים כעת בדיקה ואיכות, כל החלטה על ידי המעונים במידע נעשית על אחריותו. אין המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים.

אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת למשקיע ויש לאמתם עם יועצי ההשקעות.

נמסר ע"י מבט לכלכלה ולחברה

בולים / א. לינדנבאום

חנוכיה מרוקאית משימורי סרדינים – לחנוכה

הבול הרביעי בסידרת בולי חנוכה מונפק השנה בעיתוי האקטואלי ביותר, שכן הבול הוקדש לחנוכיה ממרוקו (ממאזגן), זמן מה אחרי ועידת קזבלנקה. (יופיע ב־27.11.94).

החנוכיה שנבחרה היא מאוסף מוזיאון ישראל שניתנה למוזיאון בעילום שם. המדובר בפריט עממי פשוט שנתקדש אך ורק בשל יעודו בחג החנוכה ולא בשל יופיו האמנותי או שוויו הכספי.

חנוכיה זאת נעשתה במרוקו מחומרים שהיו בהישג יד: פח מודפס שנועד לקופסאות שימורי סרדינים, פיסות בד ושברי זכוכית. על גב החנוכיה אפשר להבחין בתוויות "סרדינים בשמן זית". מלבד הרובד האמנותי, משקפת התופעה של שימוש בחפצי חולין להכנת חפצי קדושה, מצב חברתי וכלכלי מסוים

וסיפור אנושי מיוחד. חפצים שנוצרו לשם קישוט ספר התורה בבית־הכנסת נעשו בדרך כלל מחומרים שנועדו להדור המצווה: כסף, זהב ואריג ברוקאד מפואר, ובכך נתקדש החומר עם ספר התורה האביזרי. אולם, לעתים השתמשו בחפצים שייעודם המקורי היה שונה, ביניהם חפצי חולין, אשר בגלל סיבה כלשהי הפכו לתשמישי קדושה ומצווה. עם קבוצה זו נמנים בגדים ששונו לפרוכות, כובעי חיילים שהפכו למנורות חנוכה, חיתול תינוק שעטפו בו ספר תורה, וגביעי שמפניה שנעשו לרימונים לספר תורה. בקטלוג מוזיאון ישראל מציינים שקיימים גם חפצים שנוצרו מלכתחילה כחפצי קודש, אולם לאחר שבלו במרוצת השנים, נעשו מהם תשמישי קדושה אחרים; ולעתים, במטרה לחזור ולנצל את החומר היקר ומתוך התעלמות מוחלטת מקדושתם המקורית, חפצים אלה הוסבו לתשמישי־מצווה. כך לדוגמא, אריג לטס לתורה, ששימש להכנת חנוכיה, לדפים מספרי קודש, מגילות אסתר וכתובות ששימשו כקלף לכריכת ספרים.

הבול עוצב בידי יגאל גבאי והודפס באופסט. ערכו הנקוב – 1.50 ש"ח.

קשרי דואר עם מרוקו

ב־26.10.94 הופעלו שירותי דואר וחבילות עם מרוקו בדרך הים ובדרך האוויר בתנאים הבאים:

תעריף מכתב למרוקו עד 20 גרם:
בדואר ים – 1.10 ש"ח.
בדואר אוויר – 1.70 ש"ח.
תעריף חבילה למרוקו עד 1 ק"ג:
בדואר ים – 23 ש"ח.
בדואר אוויר – 42 ש"ח.

בולי נובל – לספרות

שוודיה הקדישה השנה 3 בולים לבעלי פרס נובל שוודים לספרות. השלושה הם: אריק אקסל קרלפלד (1864־1931), בנו

של איכר שלאחר פטירת הרגל של משקו חי בשטוקהולם. בשירה שלו ישנו תיאור חיי פשטות וצניעות. את פרס נובל קבל ק.א. קרלפלד לאחר מותו. היה מועמד לפרס כבר ב־1918 אך נמנע מלקבלו בתוקף היותו חבר האקדמיה ולכן הוענק לו הפרס רק ב־1931, שנת פטירתו.

אייבינד ג'ונסון (1900־1976) והרי מרטינסון (1904־1978) זכו במשותף בפרס נובל לספרות בשנת 1974. שניהם, בדומה לראשון, חיו חיי עוני בנעוריהם, דבר שהשתקף היטב ביצירותיהם.

משה ועשרת הדיברות – במאלי

נושאים תנ"כיים בבולי דואר הם תמיד באופנה ושמחה לאספני יודאיקה. במאלי שבאפריקה הופיעו הקיץ כמה פריטים שאספני יודאיקה יצרפו אותם ברצון לאוספיהם.

הופיעה שם גיליונית זיכרון עם תמונה מתוך הסרט "עשרת הדיברות" משנת 1956, בו מופיע צ'רלטון הסטון בדמות משה רבנו עם לוחות הברית. בהנפקה של מאלי יש עוד בולים בנושא יודאיקה, כמו הבול עם קירק דוגלס (יהודי), שמגלם את תפקיד ספרטקוס, המבוסס על הספר "ספרטקוס" של הווארד פאסט (גם הוא יהודי). בבולים נוספים מופיעות הגיורות מרילין מונרו ואליזבת טיילור, שנוסף על התגיירותן הן גם נשאו בעלים יהודים (מונרו היתה נשואה למחזאי ארתור מילר היהודי ואליזבת טיילור אף נישאה לשני בעלים יהודים – מייקל טוד ואדי פישר).

"יהלומי" ארץ הקודש

המכירה הפומבית של בולים מטעם ד"ר ואלך התקיים ב־22־23 בנובמבר 1994. במכירה גדולה זו, הן בכמות והן באיכות, יוצעו למעלה מ־2000 פריטים ואוספים בכל רמות המחירים, מ־50$ ועד 25,000$.

בין הפריטים המרתקים במכירה מוצעים אוספים מוקדמים של א"י מתקופת התורכים, עם מכתב רשום מרחובות; מעטפות עם בולי פתח־תקוה הרכבת מיפו לירושלים; אוסף של תולדות הבנקאות בא"י מתקופת התורכים ועד ימינו.

מבולי המנדט מוצעת מתוך חלק ב' של אוסף פלשתינה מעטפה הנושאת את בול מס' 1 ובול מס' 2 של פלשתינה על־גבי מעטפה אחת, מעטפה יחידה בעולם (!). מחירה ההתחלתי: 25,000$.

גליון מלא של בול מס' 1 של המנדט. בזמנו היה גליון זה פריט באוספו של המלך פארוק ממצרים. קיימים רק 4 גיליונות כאלה.

במכירה זו יופיעו לראשונה אוספים שהוצגו בתערוכות בולאיות וזכו במדליות הזהב:

– איגרות דואר שבויי מלחמה מ־1948: מכתבים של שבויים ערבים ויהודים מכל החזיתות: מצרים, ירדן, עיראק, סוריה ולבנון.

הכלבה ליקה

לא כל כלב עושה היסטוריה, אבל הכלבה הרוסית ליקה עשתה היסטוריה. תמונות מחקר החלל האסטרונאוטים הראשונים הכלבה ליקה, שהיתה הראשונה שטסה לחלל ב־1957 בחללית סובייטית, הופיעו עתה בשורה של בולי דואר בגויאנה. הופיעו שם שני גליונות בני 9 בולים ועוד שתי גליוניות זכרון.

50 לקונצרט בפני הבריגדה

ביום ד' השבוע, 2 בנובמבר, התקיים בהיכל התרבות קונצרט חגיגי של התזמורת הפילהרמונית שהוקדש לקונצרט שהתקיים לפני 50 שנה בפני חיילי הבריגדה במלחמת העולם השנייה. הקונצרט ההיסטורי היה בבורג אל־ערב במדבר המערבי, לפני יציאת הבריגדה לחזית איטליה.

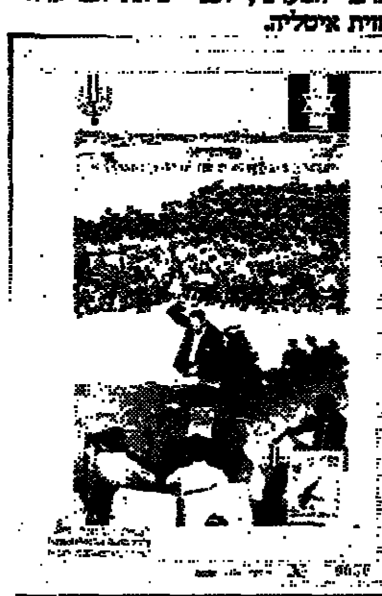

התזמורת הפילהרמונית הא"י הופיעה באותם הימים בקאהיר של מצרים בפני חיילי הוד־מלכותו, ויהודי אלכסנדריה אירגנו הסעה מיוחדת אל מאהל יחידות הבריגדה, במדבר, בגבול לוב. בקונצרט ההוא ניצח יוסף קמינסקי, ואילו בקונצרט הזיכרון ניצח זובין מהטה.

לציון המאורע הוטבעה חותמת אירוע מיוחדת והונפק דף מזכרת בולאי מרשים עם תמונה מן הקונצרט במדבר מלפני חמישים שנה. בצדו השני של הדף הודפס מכתב תודה של מפקד הבריגדה, בריגדיר בנג'מין, לתזמורת. חותמת אירוע ודף מזכרת בולאי מיוחד הנציחו גם מלאות 50 שנה להכרזה על הקמת הבריגדה היהודית.

חן חן למר יוסף ולצר על המידע החשוב.

ברידג' / ארנונה שפאן

עדיין באליפות אירופה

בואו ונעשה חידון אסוציאציות, אם נספר לכם שמכבי יפו שיחקה נגד נוה אביבים, לאיזה מדינות התכוונו?

אם קלעתם למטרה, אתם יודעים שהכוונה היא לתחרות בין בולגריה לטורקיה ואת היד ישחק השחקן הטורקי סולימאן קלאסה, שלא היסס לנצל את שגיאות היריב הבולגרי:

צפ: ♠Q10542 ♥J84 ♦K42 ♣72
מע: ♠J96 ♥953 ♦Q3 ♣Q10954
מז: ♠7 ♥AQ7 ♦A875 ♣AKJ83
דר: ♠AK83 ♥K1062 ♦J1096 ♣6

פגיעים: כולם
מחלק: צפון
ההכרזה:

צפון	מזרח	דרום	מערב
---	1 קלאב	דאבל	3 קלאב
---	4 קלאב	---	---

בכל מקרה, מזרח־מערב בחוזה טוב, משום שלצפון־דרום יש בין תשע לעשר לקיחות בחוזה של ספייד. מכיוון שהכרוז הוא מזרח, הוביל דרום במלך ובאלוף ספייד שנתפס על ידי מזרח. ברור, לפי מצב הקלפים, שעל הכרוז למסור לקיחה בספייד, שתי לקיחות בהארט, ולקיחה בדיאמונד, אולם מכיוון שהיד מפורסמת עתה, ברור לכם שהכרוז התגבר על הקשיים.

הכרוז המשיך בשני סיבובים של קלאב, ובדיאמונד קטן לעבר המלכה (אם המלך בדרום, יכול הכרוז להשליך הארט על האלוף דיאמונד ולבצע את העקיפה), צפון זכה בלקיחה ושיחק את הנסיך הארט, ממזרח ודרום זכה בלקיחה עם המלך. דרום המשיך בספייד (שגיאה!), הכרוז חתך בידו, שיחק את אלוף הארט, והמשיך בשליטים עד למצב הבא:

צפ: ♠Q10 ♥9 ♦--- ♣---
מע: ♠--- ♥9 ♦3 ♣10
מז: ♠--- ♥7 ♦A8 ♣---
דר: ♠--- ♥10 ♦J10 ♣---

הכרוז שיחק את העשירית קלאב מהדומם, כשהוא משליך את ה־7 הארט מידו, אולם דרום "נחנק", הוא אינו יכול להשליך את ה־10 הארט, משום שה־9 שבדומם תוגבה, ואינו יכול להשליך דיאמונד, משום שידו של הכרוז תוגבה, בכל מקרה החוזה בוצע.

לכם ודאי ברור כבר בשלב זה כיצד ניתן למנוע את ביצוע החוזה, כן צדקתם, כל מה שנחוץ לדרום, לאחר שזכה בלקיחה עם המלך הארט, יחזור בדיאמונד, במהלך זה הוא מנתק את הקשר בין הדומם ליד ויחד עם זה את האפשרות של הלחץ הסופי.

שחמט / אלון שולמן

שלום ולהתראות

לאחר שנה וחצי בה בילינו יחדיו בסופי שבוע, מסיים אני את תפקידי כעורך מדור השחמט. נהניתי מאוד לכתוב לכם ואני תקווה שפרי עמלי הסב הנאה ועניין לחובבי השחמט קוראי "דבר" הפזורים בכל רחבי הארץ. ברצוני להודות בראש ובראשונה לאבי היקר – אמנון ולמזכירתי הבלתי נלאית – מי אשר שלחו מדי שבוע את המדור בפאקס למערכת, לידידי ופטרוני שלמה קנדלשיין אשר סיפק לי חומר שוטף ועדכני ולכל אלה אשר שלחו לי חומר, תבוא עליכם הברכה. ואחרונים חביבים הקוראים ובראשם סבי המלאך גבריאל – גבריאל שולמן ואחיו הלל שולמן (לפתות שניים).

להשתמע

קספארוב – נבחרת הנוער

קספארוב – מיומקין

1. ד4 ד5 2. ג4 ה6 3. פג3 ג6 4. פו3 דג4 5. א4 רב4 6. ה3 ב5 7. רד2 א5 8. אב5 הפ 9. הר גב5 10. ב3 רב7 11. בג4 ב4 12. רב2 פו6 13. רד3 פבד7 14. 0־0 מהג7 15. פרד2 0־0 16. ד4 א4 17. ה4 א3 18. רג1 צוד8 19. ה5 פה8 20. פבב3 ו6 21. מהד2 רג6 22. מהב4 צדב8 23. מהג3 רה2 24. מז2 מהב7+ 25. צד3 מהפ 26. מהמה צמה 27. רה4 1:0

קספארוב – גרשון

1. ג4 ו5 2. ז3 פו6 3. רז2 ז6 4. ד4 רז7 5. פג3 ד6 6. מה3 פג6 7. רד5 פה5 8. פו4 0־0 9. ב3 פה4 10. פפ הפ 11. רה4 פו3+ 12. הפ רצ 13. מהד3 רה5 14. ח4 רפ 15. רר רו5 16. ח5 רר 17. הר מהה8 18. רח6 צו6 19. רו5 צו8 20. ו4 ה5 21. רה6 מהה6 22. ח6 מהז6 23. צח6 מהז7 24. מהד5+ מח8 25. מהה6 צאה8 26. רו6 צר 27. מהצ צבה4+ 28. מז2 מהמה 29. צמה מז7 30. צו5 ב6

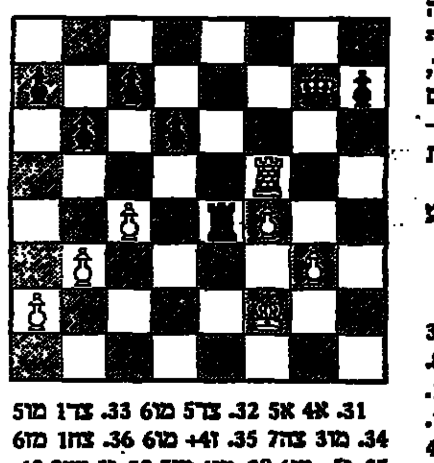

31. א4 א5 32. צר5 מו6 33. צר1 מו5 34. מו3 צה7 35. צר4+ מו6 36. צח1 מו6 37. ו5+ מו4 38. מו4 מז7 39. ז5 צה2 40. צה1 מז8 41. צה1 צר3 42. צר1+ מז8 43. צר1+ צר4 44. מו5 צר1+ 45. מה6 צר1 46. מה7 1:0

15. מהר ח6 16. רפ פר 17. צאר1 א6 18. מהז3 מהר7 19. פג2 מהא4 20. צאג1 21. פה8 צור 22. מהמה4 22. מהמה רמה 23. צאר1 צאג8 24. ז1 רפ 25. צר צר7 26. צהד3 ז6 27. פר4 צגד8 28. פג2 ז5 29. פה3 מד7 30. ח4 ז5 31. חז5 חז5 32. מד4 ז4 33. פו4 ז2 34. צח1 מהה6 35. מו5 36. צח1 מהה5

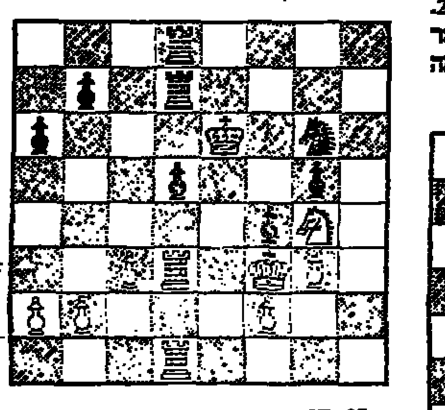

37. צגר2 ב5 38. צה2+ מו5 39. צדה1 צר6 40. צה1 צר7 41. ד4 צח8 42. צגז7 פה8 43. גד4 צר4 44. צה5+ מו6 45. צג6+ 0:1

קספארוב – קוגן

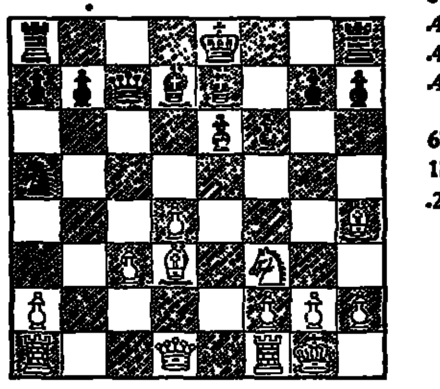

16. צג1? (בן אדם על אף הכל) ראג3 17. צג2 רא4 18. מהב1 ר:ב 19. מהר 0־0־0 20. צה1 צחה8 21. רה7 ז5 22. רו3 רד6 23. צה6 רר 24. רו5 רח2+ 25. פר צב 26. רצ+ מב8 27. פו3 מה4 28. פר2 פג6 29. ז3 מהג7 30. מהו5 ז8 31. פה4 פר4 32. ג:פ מהג1+ 33. מז2 צח8 34. מו3 35. מהר1+ 35. מה3 צח1 36. פז5 צה1+ 37. מו4 הפ+ 38. מז5 מהר4 39. מהו6 40. מהג5+ 41. מו6 6א 41. ז4 מהג2+ 42. מז7 43. מהה4 רו5 44. מהו4 רה6 – תיקו

ברכות חמות
לרשת "הום סנטר"
לרגל פתיחת סניף אשדוד
המשך שיתוף פעולה פורה
אלקה יבוא ושיווק
(אביזרי בית) בע"מ
טל. 6962968

ברכות
לרשת
"הום סנטר"
לרגל פתיחת סניף אשדוד
הדיד
כיסויים לרכב

שפע ברכות
לרשת
"הום סנטר"
עם פתיחת סניף אשדוד
בית לויס
יבואני קורנט
טל: 9610767

לומינס תאורה בע"מ
יבוא, יצור ושיווק גופי תאורה
ברכות חמות
למר גבריאל שמני
לרגל מינויו למנהל
"קנה ובנה" ירושלים
שא ברכה והרבה הצלחה

יורוקום
טכנולוגיה משרדית מתקדמת
ברכות
למר גבריאל שמני
לרגל מינויו למנהל
"קנה ובנה" ירושלים

שפע ברכות
למר גבריאל שמני
לרגל מינויו למנהל
"קנה ובנה" ירושלים
עלה והצלח!
י.א. מאור בע"מ
יבואני סאודר בישראל

חברת החשמל לישראל בע"מ
חייג חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות
24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666	נהריה	04-933555
תל־אביב	03-5633777	נתניה	09-602988
חיפה	04-647777	עפולה	06-423333
אילת	07-372191	פתח־תקוה	03-9394488
אשדוד	08-511688	צפת	06-970211
אשקלון	07-770088	ראשון־לציון	03-9632488
באר־שבע	057-462666	רחובות	08-371888
טבריה	06-792275	רמלה	08-221313
חדרה	06-223133	רעננה	09-906188
כרמיאל	04-881731	אריאל	03-9366345-6-7
בית שמש	02-911669		

מדליות / א. לינדנבאום

הופיעה מדליית ידידות ישראל־הולנד

בין הולנד לישראל קשרי ידידות אמיצים מאז ומתמיד, ואם ירצה מישהו לעיין בכתובים, ימצא שראשיתם כבר בזמן גירוש יהודי ספרד. התנהגותם של ההולנדים בתקופת מלחמת העולם השנייה, נודעה כהתנהגות למופת. מסירות הנפש שגילו ההולנדים בנסיונותיהם להציל יהודים השאירה בקרב העם ובמיוחד בקרב יהודי הולנד, מחויבות וחיבה עמוקים. הולנד הצביעה, כמובן, ב־1947 בעד תוכנית החלוקה באו"ם. יחסים דיפלומטיים נקשרו זמן מה אחרי הכרזת המדינה ומאז ועד היום יש קשרי כלכלה, תרבות וחברה הדוקים בין שני העמים.

מבחינה נומיסמטית יש היבט כלכלי עם הולנד, שכן ממטבעות ישראל מוטבעים רבים במטבעה הממלכתית של הולנד. מובן, שבין ההולנדים יש רבים שאוספים מטבעות ישראל ובולי דואר.

בעבר הופיע אצלנו מטבע עם חנוכיה הולנדית. אבל עד כה לא הופיע מטבע ידידות, כמו המטבע שהופיע בימים אלה.

נושאו של המטבע הוא "האדם והטבע" וההסבר שניתן הוא שגם לישראל וגם להולנד תנאים גיאוגרפיים מיוחדים, המאלצים לנקוט פתרונות בלתי שגרתיים כדי לנצל את שטחי המדינה בצורה היעילה ביותר.

ישראל הצטיינה בעניין זה בכיבוש המדבר, ואילו הולנד, בכיבוש שטחי הים. מכאן שהאדם והטבע הם נושא משותף לשתי הארצות.

בשני צדי המדליה הוקדשה לשתי המדינות. בצד הישראלי – ידיים נוטעות ומפריחות את השממה והכתובת "אדם וטבע" הוטבעה בשתי השפות, בעברית ובאנגלית בצד זה הוטבע גם סמל מדינת ישראל.

בצד ההולנדי – כתובת בנוסח "ידידות הולנד־ישראל", בשלוש השפות, סמל בית המלוכה ההולנדי ומראה סכרים, גלי ים, טחנות רוח, מגדלור וצבעונים האופייניים להולנד גם מד מפלס המים. המדליה עוצבה בידי ראובן נוטליס (הצד הישראלי) והצד ההולנדי – במטבעה ההולנדית. המבלטים וההטבעה נעשו בהולנד. המדליה הופיעה בשתי מתכות – כסף 999 בקוטר 50 מ"מ, במשקל 60 גרם, וארד בקוטר 70 מ"מ, במשקל 140 גרם.

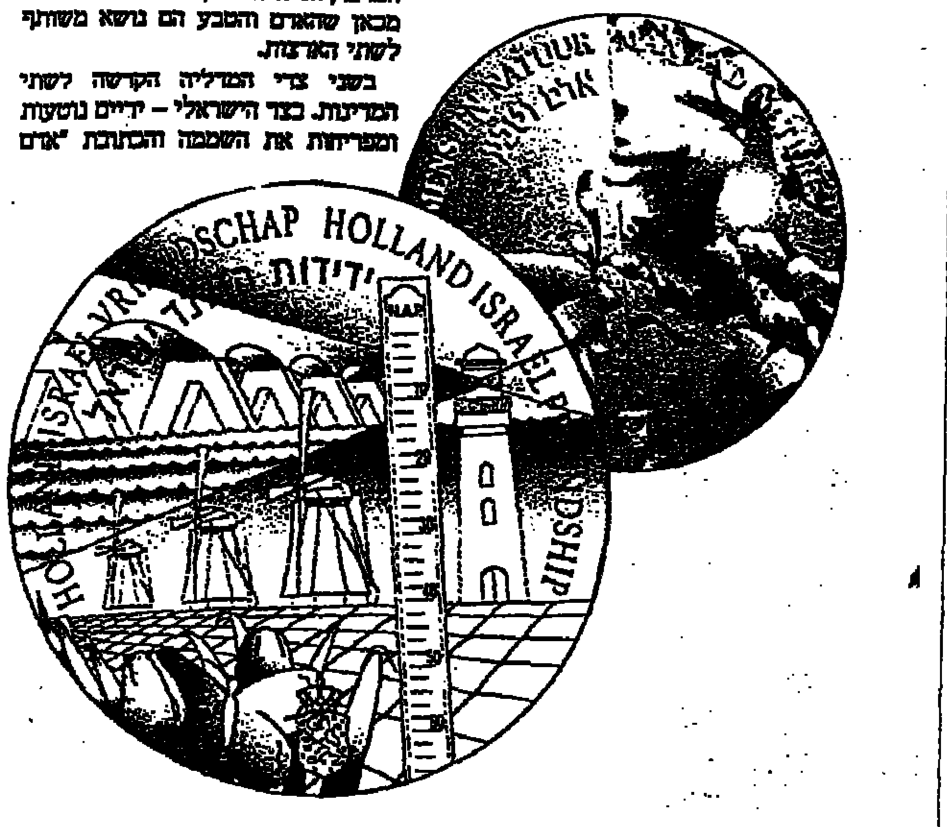

סדרת שטרות לשבעה אישים

שטרי כסף עם דיוקנאות אישים שקנו להם שם בתולדות האומה מופיעים אצלנו החל משנת 1969. מאז ועד היום הופיעו אצלנו הרבה דיוקנאות ואחדים במהדורות שונות, שכן המעבר משקלים ישנים לחדשים חייב הנפקת שטרות חדשים.

שבעה שטרות עם דיוקנאות אישים – חמישה עם שקלים ישנים, ושניים עם שקלים חדשים, הופיעו עתה בצורת אלבום למזכרת...

השטרות ארוזים באלבום צבעוני מרשים וממוספר, עם תיאור קצר לכל אישיות ופרטים על השטרות.

שבעת השטרות הם:
5 שקלים – חיים וייצמן
10 שקלים – בנימין זאב הרצל
50 שקלים – דוד בן גוריון
100 שקלים – זאב ז'בוטינסקי
500 שקלים – הברון רוטשילד
1 ש"ח – הרמב"ם
5 ש"ח – לוי אשכול.

שטיחים לאספנים

אוספי שטיחים מוצעים למכירה במכרז פומבי מטעם גלדיה בן עמי, בשדי בן ציון 25 בת"א. המכירה תתקיים ב־12 בנובמבר במלון דן בת"א ויוצע מבחר גדול של שטיחים, חלקם מעזבונו של לוי קלאטי ז"ל.

היקר בשטיחים במכירה זו הוא שטיח אמוגלי משהד, עתיק, שעל פי מנהל המכירה היה בבעלותו של השייח' ריזה פהלאוי. גודלו 513x525 ס"מ ומחיר ההערכה הוא 80,000־120,000 דולר. שטיח איספהאן עתיק 400x300 ס"מ 30,000־50,000 דולר. שטיח טבריז, משי, עתיק 200x300 ס"מ 20,000־30,000 דולר. שטיח קשאן עתיק – 390x250 ס"מ – 10,000־15,000 דולר. ועוד ועוד.

בעריכת ניסן פרידמן

שפיגלר מארח את שפיגל ומליקה את מכבי ת״א

מוליכת הטבלה יודעת כי הפסד בטדי מול בית״ר ירושלים ינשל אותה מהמקום הראשון ● בדאי גם לזכור שלירושלמים 5 משחקים ללא הפסד ולמכבי שלושה, ערב המפגש ה־55 בין השתיים ● הפועל ת״א (המירון ליכטרמן יחליף בשער את באקו המוצהב) במקום השני עם אפשרות לכבוש את הפיסגה ובני יהודה מסוגלת לחזור מהמקום השלישי לראשון ● מכבי חיפה (הבלם פץ חוזר להרכב) לא נוצחה בחוץ מזה שנה וחצי והפועל חיפה, שהתכבדה לפני שנה לארח את המאמן שייע פייגנבוים במשחקו הראשון במכבי פ״ת, תסגור מעגל בן שנה

ספירת מלאי

מאת משה קמחן

שתי הקבוצות שספגו את מספר השערים הנמוך ביותר (7) יעמדו במרכז המשחקי המחזור ה־9 מחר בשעה 18.00 באיצטדיון טדי בירושלים. זה יהיה המפגש ה־55 בין שתי הקבוצות – המארחת בית״ר ירושלים ומוליכת הטבלה מכבי ת״א.

במשחק זה קיימת האפשרות שמאיר מליקה יעלה להרכב בית״ר כשחקן מחליף, מול קבוצת האם שלו מכבי ת״א.

נצחון ירושלמי יוריד את מכבי ת״א מהפיסגה ללא שום קשר לתוצאות של שתי הדולקות אחריה במקומות השני (הפועל ת״א) והשלישי (בני יהודה). שכן, במקרה נצחון יעברו הבית״רים את מכבי.

לבית״ר ירושלים 5 משחקים ללא הפסד ולמכבי ת״א שלושה. אגב, בית״ר לא ניצחה מעולם את מכבי בטדי והמכבים ניצו שם בעונה החולפת פעמיים.

נוסיף עוד, כי מלך השערים במפגשי השתיים בליגה הלאומית הוא בני טבק, שכבש 13 שערים לרשת בית״ר, בעוד שאורי מלמיליאן כבש את שער מכבי מאז שנת 1985 – 10 פעמים.

● בית״ר ירושלים: אבטמן, שמוליק לוי, טרטיאק, בנאדו, אייל כהן, תומר אולאי, שלוא, דרורי, איתן מזרחי, אלי אוחנה (מליקה), רונן חרזי.

● מכבי ת״א: אבוארוב, גדי ברומר, קלינגר, שלת, הילל, אלון ברומר, עמית לוי, נמני, בלקין, שוקשוב, אלון מזרחי.

● הפועל ת״א קיבלה הצעת רכישה ועדיין לא ברור מה יהיה עתידה. בינתיים היא מדורגת במקום השני בטבלה. הפועל ת״א לא נוצחה העונה באיצטדיון בלומפילד, שם תארח את מכבי נתניה.

קיימת אפשרות שהפועל תחזור למקום הראשון בליגה, בפעם הראשונה מאז המחזור ה־6 של עונת 1991/92.

להפועל ארבעה משחקים ללא הפסד ונתניה עדיין ללא נקודות חוץ הקבוצה היחידה שכל משחקיה בליגה הוכרעו. 6 שנים לא ניצחה נתניה בבלומפילד.

ירוסלאב באקו ייעדר מבין הקורות של הפועל ת״א, והשאלה איך יתפקד הצעיר המחליף לירון ליכטרמן בהופעת בכורה מרגשת בליגה הלאומית.

● הפועל ת״א: ליכטרמן, אבי אוזלאי, שרעבי, לוקאשיק, אמסלם, בלאס, אלון אופיר, מימר, זנטי, שוורץ, שגיב אליהו.

● מכבי נתניה: בלדב, סהא, טייב, דראפייק, בארון, זאנו, אליה, דהאן, מ'בויה, שקוורין, פיליפצ'וק.

● מכבי חיפה עם המנג'ר גיורא שפיגל תפגוש בחולון את הפועל צפרירים עם היועץ המקצועי החדש – מוטלה שפיגלר.

שוב עימות פנים־אל־פנים בין שניים מהגדולים בכדורגלני ישראל בכל הזמנים, ששיתפו פעולה פוריה במשך שנים רבות במדי נבחרת ישראל, והבחילו להישגים יפים כמו העליה למונדיאל 1970 במקסיקו.

מהזכרונות המתוקים להווה. שני המנג'רים שואפים לנצח, כדי לשפר את מצב קבוצותיהם הלא נוח לעת־עתה.

מכבי חיפה, אחרי עונת אליפות מזהירה וחסרת תקדים בכדורגל הישראלי, צולעת ומתקשה מאוד לייצב את הרכבה החדש השנה.

הפועל צפרירים חולון מגלה חוסר יציבות ומודבגת בתחתית, במקום הלפני אחרון.

אשתקד לא הצליח חולון לכבוש את שער חיפה, אך השנה זו אופרה אחרת. מכבי חיפה לא נוצחה במשחק חוץ במשך כשנה וחצי. להרכבה יחזור מחר הבלם הרוסי רומן פץ, שנפצע קשה שלפני שנה בהתנקלות עם מאיר מליקה, [illegible] מכבי ת״א.

● הפועל צפרירים חולון: לידקוב, דיתוני, פרץ, אלי כהן, פיונטי, פס, אבוקסיס, ברברוך, קונסטנטין מרקו, שירזי, טובי.

● מכבי חיפה: רפי כהן, בלבול, פץ, אלון חרזי, גלאם, רוני לוי, קנראודוב, חזן, רבינו, ברקוביץ, קודש.

● בני יהודה חוזרת למבצרה ותארח שם את מכבי עירוני אשדוד. להוכים שלושה משחקים ללא נצחון, אך בסיטואציה מסויימת עם עשויים לחזור למקום הראשון.

למעשה, איבדה בני יהודה את המקום הראשון בדקה ה־90 של המחזור הקודם (3:3 בבאר שבע).

אשדוד ספגה לאחרונה שלוש שלישיות שערים וירדה מהמקום השני לעשירי, מאז זכתה בנצחון החוץ המדהים על מכבי חיפה.

אך מעניין שבני יהודה לא ניצחה מעולם את אשדוד בשכונת התקוה. במשחקה הביתי הקודם בליגה נוצחה בני יהודה למכבי ת״א, 2:1.

● בני יהודה: שטראובר, מוטי ששון, יודי מורון, ניר שטרית, עופר לוי, איזמירלי, י. לוי, סהר מורחי, גראסימק, מוקאן, מטובי.

● מכבי עירוני אשדוד: גינצבורג, אואם, מקריצקי, בחגלו, אלמושנינו, חפוץ, אוליאה, יואל סויסה, טלסניקוב, זריהן, תודג'מן.

● הפועל ראשל״צ תארח את הפועל באר שבע, שלא נוצחה 14 שנה על ידי הראשונים. עירוני ראשל״צ נסוגה לאחרונה וירדה מהמקום השני לשמיני, כשהיא אינה מנצחת בארבעה משחקים רצופים.

הבאר שבעים לא נוצחו בחמישה המשחקים האחרונים. משורות ראשון ייעדרו דווקא שני הבאר שבעים לשעבר, מאיר עוזן ודודו הפר, בגלל צהובים.

● הפועל עירוני ראשל״צ: שביט, אלימלך, חלפון, מלוקוב, בדידב, אלברט, מרציאנו, דגאני, דקל, ירמצ'וק, שיקווה, יצחק סויסה.

● הפועל באר שבע: סמרג'ה, חוות, דוידי, אילוז, ברוך דוד, סתיו אלימלך, ויקטור מורה, קלפטאנו, אמיר אביגדור, גוסאייב, אבישן.

● הפועל חיפה תארח את מכבי פ״ת, שמאמנה שייע פייגנבוים יתגעגע שנה למינויו. משחקו הראשון היה נגד הפועל חיפה, ועתה ייסגר מעגל. המשחק ההוא נסתיים בתיקו אפס.

לפ״ת 7 משחקים ללא הפסד והקבוצה הידרדרה מהמקום הראשון במחזור הפתיחה, עד למקום ה־14. משחקי השתיים לאחרונה היו עשירים בהרחקות: לפני שנה הורחק החיפאי הישאם זועבי, ולפני שנתיים נימרוד רוזאלס והאחים צופין במשחק אחד, וקודם לכן הורחקו גם אייל בגלייבטר (פ״ת) וערן כהן (חיפה).

● הפועל חיפה: אסייג, אהרוני, קרושקין, אלון חלפון, ערן כהן, טל בנין, קושלוק, טלקר, עטר, מלניקוב, זועבי.

● מכבי פ״ת: גולן מלול, שרון צופין, מבאמרוב, רבינוביץ, פקר, שאתוב, פיטוסי, גיא יצחק, בגלייבטר, בניה, אסי בן־שמעון.

● הפועל פ״ת תארח את בית״ר ת״א, שלא נוצחה בשלושה משחקים רצופים. נצחון בית״רי יקפיץ אותה בטבלה מעל פני הפתח־תקואים.

בין השנים 1976–1991 ובמשך 15 שנה, לא ניצחה בית״ר באם המושבות, ורק לאחרונה עשתה זאת פעמיים.

● הפועל פ״ת: הס, ישראל כהן, קרגיל, סולוב, א. קיימי, קוזשוילי, אסרה, מאיה, מישיש, יוסי לוי, קקון.

● בית״ר ת״א: קרנפיין, בוטל, שיבאלוב, מ. צופין, ניסן כהן, דורון עמר, שוייג, דנאייב, רמיזוב, אייזנברג, אברג'יל.

● הפועל בית־שאן תארח כבר היום בשעה 14.00 את מכבי הרצליה, באיצטדיון בטבריה. זה יהיה מפגש בין שתי הנפגעות הגדולות לפני שבועיים.

הרצליה חזרה עם תבוסה 8:1 מירושלים, ובית־שאן חטפה 7:0 מהפועל חיפה.

הרצליה לא ניצחה בארבעה משחקים רצופים ועדיין לא צברה נקודת חוץ. כל תוצאה אחרת מלבד נצחון תותיר קרוב לודאי את ההרצליאנים במקום האחרון בטבלה. השאלה אם הפיתגם "משנה מאמן – משנה מזל" יעבוד לטובתו של רוני גאון, שהחליף את המאמן המתפטר אלי גוטמן.

● הפועל בית־שאן: מאיר כהן, א. דנן, ש. ביטון, תאודי, עשור, יהודה עמר, קהימי, וינסנט, שמעון דנן, אנבריה, א. חזן.

● מכבי הרצליה: גילארדי, ישראל כהן, תמיר דניאל, אמולג, קורן, פולוקארוב, יניב כהן, אלמקייס, ואנדרי לינדן, מדד, עופר מורחי.

מוטלה שפיגלר

גיורא שפיגל

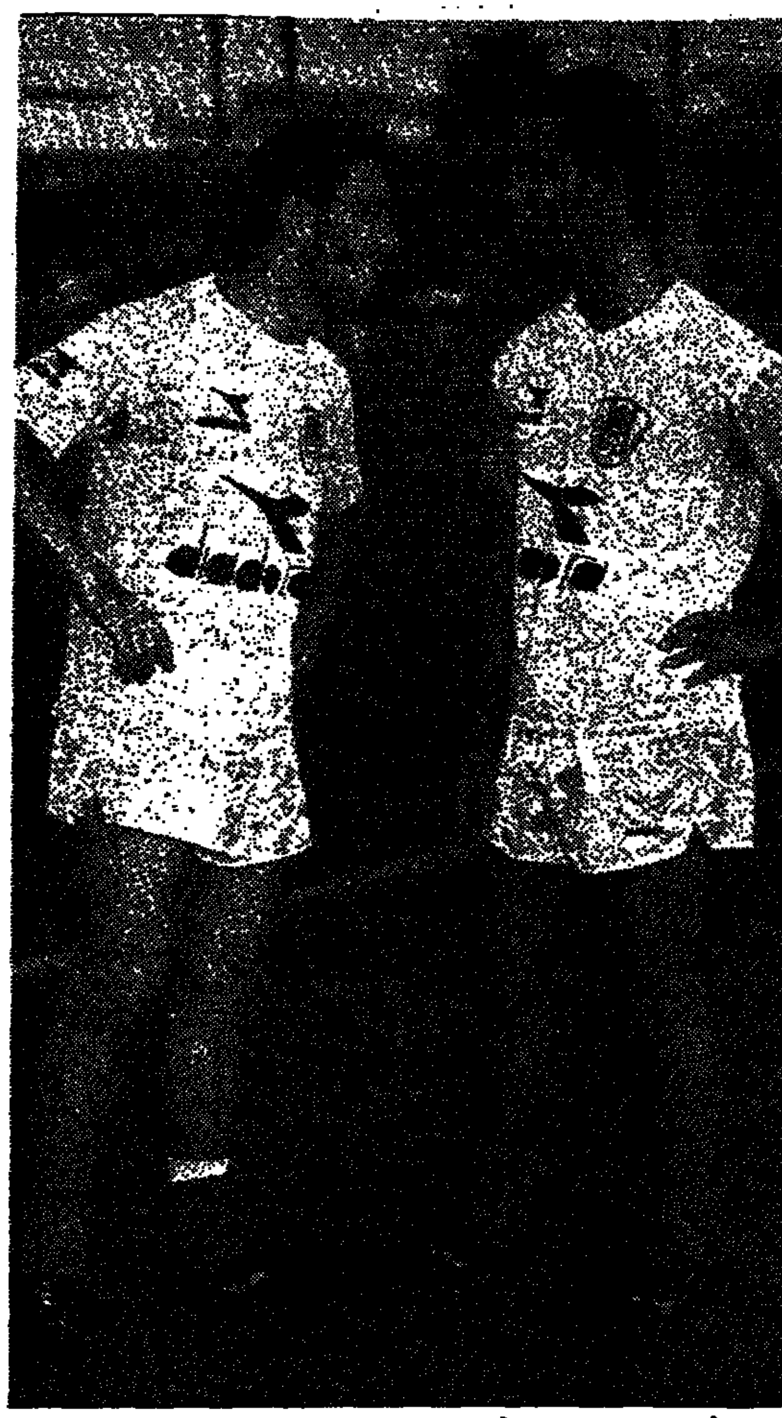

חברים לנבחרת, יריבים בליגה. כוכב ההתקפה של נבחרת ישראל, רונן הררי (מימין) וקפטן הנבחרת, ניר קלינגר, מחייכים באחד מאימוני הנבחרת, המתכוננת למשחק נגד אזרבייג'אן במסגרת קדם אליפות אירופה לאומות. מחר הם ייפגשו פנים־אל־פנים באיצטדיון טדי בירושלים. הררי יוביל את התקפת בית״ר ירושלים וקלינגר יוביל את מוליכת הליגה, מכבי תל־אביב, למשחק המרכזי של המחזור. אם בית״ר תנצח היא תחלוף על פני מכבי ועשויה אף להתמס את ראשות הטבלה (במקרה שהפועל ת״א ובני יהודה לא ינצחו). אך צריך לזכור שלמכבי ת״א היסטוריה טובה במשחקים מכריעים בירושלים

פורטל מחיפה

שווה לצאת בשבת מהבית בשביל לראות את עטר

יש שני שחקנים יקרים ללבי בהפועל חיפה, שלפחות בשבילם אני מחזיק אצבעות לקבוצה הזאת. ראובן עטר וטל בנין.

לדעתי, הם שניים מהשחקנים המיוחדים והטובים ביותר בכדורגל הישראלי בשנות ה־90. עטר הוא הירטואוז מס. 1 בארץ. לפעמים אני הולך למשחקים רק כדי לראות אותו. כמה טוב לרדת לאיצטדיון קרית אליעזר בשבת אחר הצהרים, אחרי שבוע עבודה מעייף, ולהתענג על הביצועים של עטר.

אני יודע שיעקלה שחר העביר אותו תמורת מחיר ענק, אבל למרות זאת בתוך תוכי קשה לי להבין איך קבוצה יכולה לוותר על שחקן כזה. אין אף שחקן ישראלי שמזכיר אותו באלגנטיות ובתרגילים.

קצת מוקדם לקבוע, אבל אני כבר מתחיל לשמוע ליחושים ששחר קנה במקום עטר "חתול בשק". לא שאני מזלזל בחיים רבינוב. כשרון גדול בפני עצמו, אבל זה לא עטר. ולא יעזור שום דבר.

רבינוב יכול לעבור את כל 11 שחקני היריב, להגיע לקו השער, לחזור עד לרחבת ה־16 של קבוצתו ולעשות קרקס באמצע המגרש, אבל תכל'ס – לא יוצא מזה כמעט כלום. עטר, בשתי נגיעות קסם בכדור יכול ליצור מצב או להבקיע בעצמו. נדמה לי שהיה השני בהבקעות במכבי חיפה לפני שנה, אחרי מלך השערים אלון מזרחי.

ראיתי השנה את שיתוף הפעולה של עטר עם הקשר הרוסי אולג קושלוק. הו, איזה פלפל בישבן יש לרוסי הזה. הוא מחפה על הצלשה של טל בנין בתקופה הזאת, אבל הפועל חיפה עדיין זקוקה מאוד לשירותים של בנין.

כן, זה השחקן השני שבשבילו כדאי לצאת מהבית בשבתות. צריך סבלנות. הוא עוד יחזור בגדול. אז מתי אנחנו באיצטדיון, רוצים לראות את הפועל חיפה, כמו נגד בית־שאן. ואין לי שום דבר אישי נגד שייע פייגנבוים.

ראובן עטר עם רעייתו ואחותו

מטה־אשר מארחת את בוקארשט

כדורעף

מאת מיכאל אמקין

בהיכל הספורט בנעמן תארח מחר (18) אלופת ישראל, הפועל מטה־אשר את ראפיד בוקארשט מרומניה, במסגרת גביע אירופה לאלופות נשים. משחק הגומלין יתקיים בשבוע הבא ברומניה.

אלופת הגברים, הפועל מטה־אשר תארח בנעמן ב־12 וב־13 בנובמבר את אלופת קרואטיה, מלדוסט זאגרב.

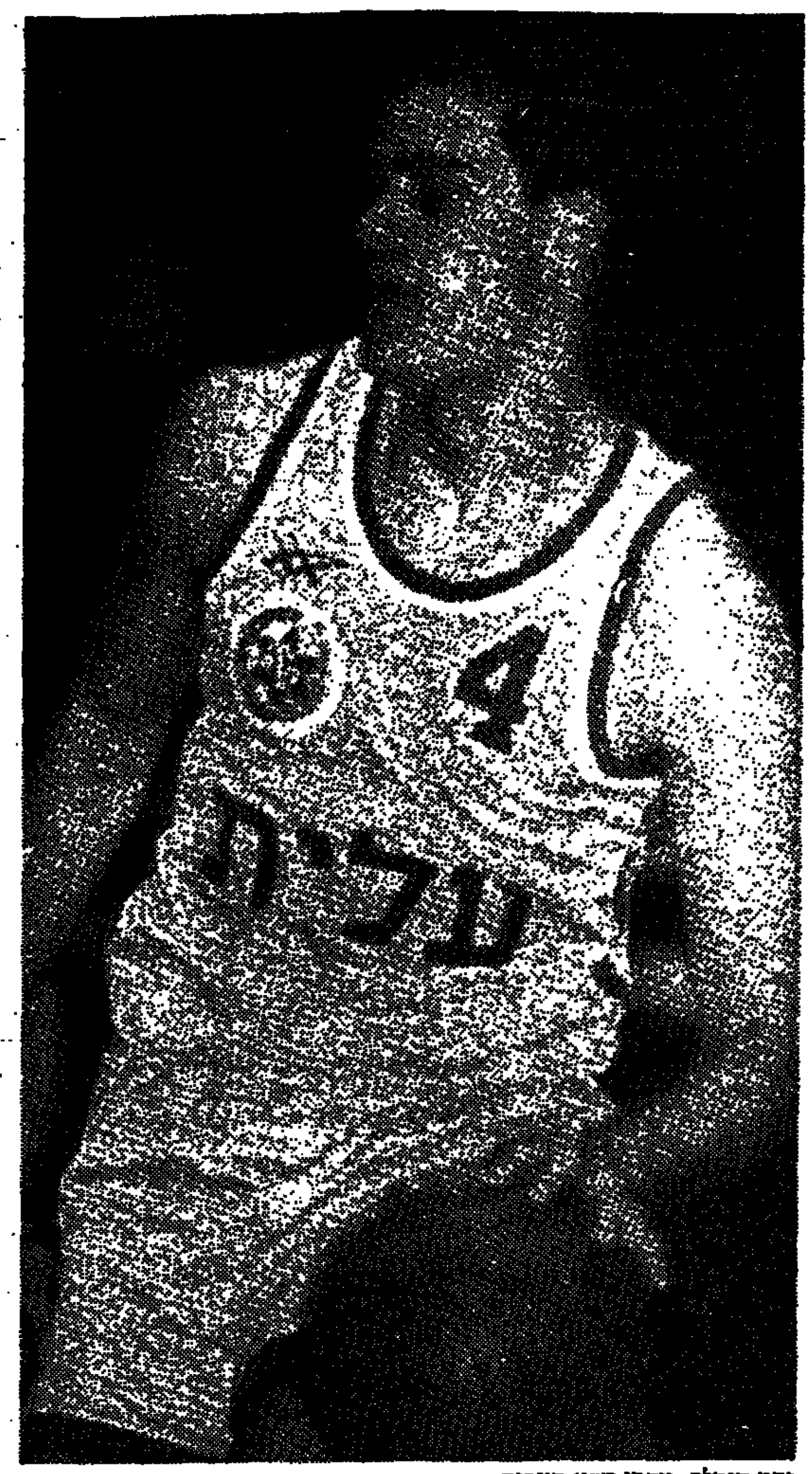

גדב הנגלה: מכבי ת״א בצרות

גם מתנות צריך לדעת לקבל

גם מול קבוצה אדישה וחלשה שאפילו אוהדיה הקנאים ביותר נטשו אותה, לא הצליחה אמש מכבי ת״א לנצח. המחצית הראשונה היתה הגרועה ביותר בשנים האחרונות של האלופה הישראלית ודווקא כאשר חל שיפור במשחקה, איבד צ׳ורצ׳יץ את הכדור והיוונים שיותר מפעם נתנו למעשה את המשחק במתנה, נאלצו בסופו של דבר לקחת את המתנות בחזרה ולנצח

פנתינאייקוס — מכבי ת״א 62:63

איבוד כדור של רדיסלב צ'ורצ'יץ 10 שניות לפני תום המשחק מנע אמש מכדורסלני מכבי ת״א לקבל את המתנות של היוונים וגרם להפסדם השני ברציפות בבית רבע הגמר של גביע אירופה לאלופות, הפעם לפנתינאייקוס אתונה – 63:62 (33:21).

אין ספק, כי מכבי ת״א בצרות. אמש היא שיחקה מול קבוצה מפוררת ומסוכסכת, שמהלך המחצית השניה עשו כוכביה את כל הטעויות האפשריות ופשוט קשה להאמין שאכן, בסופו של דבר אותה קבוצה במשבר ניצחה.

את המחצית הראשונה ירצו המכבים לשכוח במהרה, שכן הם הציגו את משחקם החלש ביותר העונה. הם הירבו לאבד כדורים ולהחטיא כשידורים והעובדה שהם ירדו להפסקה כאשר לזכותם 21 נקודות בלבד, מהן 12 של דורון ג'מצ'י מדברות בעד עצמה.

באותה מחצית עוד הציגה פנתינאייקוס משחק סביר ולמרות שהיא לא נהנתה מהעידוד המפורסם של אוהדיה הקנאים, היא לא התקשתה להוליך במרבית הזמן, כאשר יתרון השיא שלה נרשם בדקה ה־16 – 12:31. מתוך ה־12 נקודות קלע ג'מצ'י 11 וטרי פייר הוסיף עוד נקודה, כאשר נדיר קולמן מרבה להחטיא.

במחצית השניה הסיפור כבר היה שונה. מכבי שיפרה את משחק ההגנה, בעיקר תודות ליכולת טובה של מוטי דניאל ונדיר קולמן, שהצליחו לשתק כמעט להלוטין את פספלי. גם משחק ההתקפה של מכבי השתפר, בזכותו של נדיר קולמן שהחל לקלוע.

המכבים ניצלו את האדישות היוונית ובסלי שלוש של קולמן וג'מצ'י הורה לוח התוצאה על 56:57 לזכות המכבים בדקה ה־34. מכבי המשיכה להלום וכבר הוליכה ביתרון של ארבע נקודות – 58:62.

היוונים נראו שבורים, אבל דווקא אז הצליח שחקן הספסל האלמוני, אלברס לקלוע חמש נקודות רצופות ממצבי קליעה בלתי אפשריים ולהחזיר להתבייר את היתרון.

בכל זאת, בשניות הסיום ניתנה למכבים הזדמנות פז להחזיר לעצמה את היתרון, אבל משום מה הכדור בהתקפה המכריעה הגיע דווקא לצ'ורצ'יץ שאיבד אותו כשירון והיוונים האדישים סיימו את המשחק ללא שמחה, אבל עם נצחון.

אין ספק, כי שלושה שבועות לפני משחקה הביתי של מכבי מול ריאל מאדריד מצפה למולי קצורין מלאכה קשה.

שפטו יונגבראנד ופואהרד לעיני 550 צופים בלבד באולם גליפאדה באתונה.

נקודות לפנתינאייקוס: פספאלי 16, ורנקוביץ 15, יאנקיס 10, פפדקס ואלברס 9 כ״א.

נקודות למכבי: ג'מצ'י 23, קולמן 12, גודס 10, הנפלד 6, דניאל 5, צ'ורצ'יץ 4 (9 ריבאונדים), פייר 1.

פיינורד הדיחה את ורדר ברמן

מחזיקות גביע

קבוצת ורדר ברמן הודחה אמש מהמשך משחקי גביע אירופה למחזיקות גביע, לאחר שנוצחה במשחק הגומלין ע״י פיינורד רוטרדאם בתוצאה 4:3.

כוכב המשחק היה ללא ספק השוודי, קלאוסן, שהבקיע שלושה שערים וגרם במישרין להדחתה של מחזיקת הגביע הגרמני.

הליגה הלאומית — עונת 1994/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. מכבי תל־אביב	8	5	1	2	7—15	8	16
2. הפועל תל־אביב	8	4	3	1	10—16	6	15
3. בני־יהודה ת״א	8	4	3	1	9—15	6	15
4. בית״ר ירושלים	8	4	2	2	7—14	7	14
5. הפועל באר־שבע	8	3	4	1	11—16	5	13
6. הפועל פתח־תקוה	8	4	1	3	13—13	0	13
7. מכבי חיפה	8	3	3	2	12—15	3	12
8. ראשון לציון	8	3	2	3	8—10	2	11
9. בית״ר תל־אביב	8	3	2	3	11—9	−2	11
10. מכבי עירוני אשדוד	8	3	1	4	13—10	−3	10
11. מכבי נתניה	8	3	0	5	18—13	−5	9
12. הפועל בית־שאן	8	2	3	3	14—7	−7	9
13. הפועל חיפה	8	2	1	5	13—14	1	7
14. מכבי פתח־תקוה	8	1	4	3	13—10	−3	7
15. צפרירים חולון	8	2	1	5	18—12	−6	7
16. מכבי הרצליה	8	1	3	4	19—8	−11	6

הליגה הארצית — עונת 1994/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. הפועל כפר־סבא	7	4	2	1	9—15	6	14
2. מכבי יפו	7	4	2	1	5—10	5	14
3. הכח רמת־גן	7	3	2	2	8—14	6	11
4. מכבי קרית גת	7	3	2	2	12—16	4	11
5. הפועל חדרה	7	4	2	2	9—12	3	11
6. מכבי יבנה	7	3	2	2	8—10	2	11
7. הפועל לוד	7	3	1	3	12—11	−1	10
8. הפועל אשקלון	7	3	1	3	13—11	−2	10
9. הפועל ירושלים	7	2	3	2	10—15	5	9
10. הפועל אשדוד	7	2	3	2	11—11	0	9
11. הפועל טייבה	7	1	5	1	8—8	0	8
12. הפועל רמת־גן	7	2	2	3	11—7	−4	8
13. שמשון תל־אביב	7	1	4	2	9—6	−3	7
14. הפועל בת־ים	7	1	3	3	10—7	−3	6
15. ס.ב. נס־ציונה	7	1	2	4	12—4	−8	5
16. הפועל ק. שמונה	7	1	2	4	16—6	−10	5

נפתחת העונה ה־49 של האנ.בי.איי

אין שביתה, יש חגיגה

הערב יוצאים האוקים והרוקטס לדרך הארוכה בניסיון להגן על התואר היקר, כשמעבר לפינה אורב להם שוב הענק יואינג והניקס שלו ● האם יעלה שאקיל אוניל מדרגת כוכב־עולה לדרגת אלוף ● כמה רוקים מבטיחים להפוך לכוכבים, ובראשם גרנט היל מדטרויט

מאת שמואל טל

האם יוכל האוקים אולג'ון לשחזר את העונה החלומית שלו מאשתקד ולהוביל את היוסטון רוקטס לזכיה שניה ברציפות באליפות האנ.בי.איי? כמה רחוק יכולה להגיע הניו־יורק ניקס עם "הזאו פאט" ריילי ויואינג? האם כבר הגיע זמנו של שאקיל אוניל לענוד את טבעת האליפות? על שאלות אלה ועוד רבות אחרות ינסו לענות 27 קבוצות ליגת הכדורסל הטובה בעולם שתצא הערב לדרכה בפעם ה־49.

חובבי הספורט האמריקאים שהתענו השנה בצילן של שביתות והשבתות בליגות הבייסבול וההוקי קרח, יכולים סוף סוף לנשום לרווחה. הכדורסלנים שגם הם איימו בשביתה ועדיין לא הסירו את איומם החליטו בסופו של דבר לפתוח את העונה בתקווה שתוך חדש ימים יענו דרישותיהם, הסרת מגבלת גג התשלומים המוטלת על כל קבוצה וביטול הדראפט תוך מתן אפשרות לסיימי הקולג'ים לבחור לעצמם את הקבוצות בהן ישחקו.

עם הסרת איום החרם, ולו זמנית, יוכל אולג'און והרוקטס להתחיל את קרב ההגנה על התואר בו זכו בתום סדרה בת שבעה משחקים עם הניו־יורק ניקס. הניקס עצמם שלא ביצעו שינויים משמעותיים בסגלם ינסו לצעוד רק צעד אחד קדימה ולעלות מדרגה אחת במיקום. האילו המג'יק מאורלנדו עם החמישיה הראשונה הטובה בליגה, ועם שאקיל אוניל הנהדר, ינסו להוכיח כי הם שלים כבר להניף את כתר האליפות.

● מטבע הדברים נחשבים הרוקטס למועמדת העיקרית לזכות בתואר. לרשותה עומד השחקן הטוב בליגה, והמשמעות של זה היא השחקן הטוב בעולם, והראשון שהוכתר כשחקן הטוב ביותר, כשחקן ההגנה של השנה, השחקן היעיל ביותר של משחקי הגמר סל. ומי יעז לומר לו כי הוא אינו מסוגל לעשות זאת שוב.

● יוסטון כמעט לא ביצעה שינויים בהרכבה והסגל שסחב אותה אשתקד לפיסגה ימשיך לדחוף את העגלה תחת שרביטו של המאמן רודי טומיאנוביץ' המהמר על השאפתנות של חניכיו.

● הניקס כמו יריביהם בגמר לא ביצעו כאמור שינויים בסגלם והחבר'ה הוותיקים ימשיכו לרוץ על המגרש. אגב ניס אמורה להיות הסובלת העיקרית שמשורת השינויים שבוצעו בחוקת המשחק במטרה להקל את מלאכת התוקפים מול ההגנות הקשוחות. לפי משחקי ההכנה יסיימו רבים משחקי הניקס המוכרת כקבוצה בעלת ההגנה החזקה בליגה, את הופעתם על הפרקט הרבה לפני שריקת הסיום של כל משחק.

מאמן הניקס פאט ריילי המתחיל את עונתו הרביעית ב"עיר התפוח" ממשיך לסמוך על הסנטר הוותיק שלו פא יואינג ששוב יהיה מגבל בגלל בעיות ברכיים אך לא יוותר על ניסיון נוסף לזכות באליפות.

● בציגה נוספת של המזרח המייאמת על הפיסגה היא כאמור אורלנדו של ה"שאק" שיהנה מסיועו של רכז מעולה בדמותו של אנפרני הארדווי, ענק חדש שהגיע משיקגו הוראס גראנט המנוסה (שלוש אליפויות במדי הבולס) ויתעסק במאבקים מתחת לסלים, והצלף בראיין שאו.

● רג'י מילר והפייסרס מאינדיאנה שאילצו את הניקס לשבעה משחקים בגמר של האיזור מזרחי אשתקד, שחיזקה עצמה עם מרק ג'קסון כפוינט גארד, יהוו אף הם גורם רציני, מה גם שקירוב מעגל השלוש נקודות ביותר ממטר יקל את המלאכה על מילר הידוע כצלף מעולה מטווחים רחוקים. אשתו הוא עשה זאת מיותר משבעה מטרים. הפעם מטווח שישה מטרים ומשהו, כל אחד יכול.

● שרלוט הורנטס, שסבלה בעונה שעברה מפציעות של כוכביה מקווה שהפעם יהיו בקו הבריאות ואז כראי להזהר מהם. לארי ג'ונסון ואלונזו מורנינג, הם קו קידמי בלתי ניתן לעצירה, מה גם שהצטר אליהם ה"צ'יף" בן ה־41 רוברט פאריש שהגיע עם נסיון עצום מהבוסטון סלטיקס.

● במערב שינתה הפיינליסטית של הגמר האיזורי פיניקס סאנס את פניה כאשר אל קווין ג'ונסון וצ'ארלס באוקלי צורפו דני מנינג ווימן טיסדייל. הגם שהסאנס איבדו את מרק ווסט ואוליבר מילר, הם מועמדים בערבון מוגבל ואם באוקלי לא יחזור לסבול מגבו. והוא לא ישחק כנראה במשחק הפתיחה הלילה נגד סקרמנטו קינגס בגלל מתיחת שריר) למנוע זכיה שניה ברציפות של יוסטון.

● לסופרסוניקס מסיאטל יש מאגר גדול של כשרונות אך לצערם הם נראים כמי שלא יודעים איך לנצל מאגר זה. לפני שנתיים הם היו רחוקים רק משחק אחד מהגמר. בעונה שעברה הם סיימו את העונה הרגילה עם המאזן הטוב בליגה 19:63 אך נוצחו כבר בסיבוב הראשון של הפליי אוף לדנבר נאגטס. גם העונה יוביל אותם שון קמפ. הצטרף אליהם הליטאי שארונס מרצ'ולאניס מגולדן סטייט.

● הנאגטס, שהפתיעו בעונה החולפת בראשותו של הסנטר האפריקאי דיקמבה מוטומבו חיזקו את הקו האחורי שלהם ע"י התחמתו של דייל אליס ריאלן רוז שנבחר בדראפט. האוריורס מגולדן סטייט יפתחו את העונה ללא כריס מאלין הפצוע ורוקי של השנה כריס וובר שלא השתווה עם הנהלת קיצתו על השכר. בצעד דרמטי של הרגע האחרון וכדי שלא להישאר ללא סנטר שלחה הקבוצה את בילי אוונס למיאמי היט וקיבלה תמורתו את רוני סייקלי.

סן אנטוניו ספרס, שהשעתה את מלך הריבאונדים של הליגה, דניס רודמן משלושה משחקים בגלל התנהגותו, תמשיך לסמוך על דייויד רובינסון, שון אליוט, אוורי ג'ונסון, צ'אק פירסון ומוזס מלון הוותיק, אחד ה"זקנים" של הליגה.

● בין הרוקי'ס לא יפתח את העונה הבחירה הראשונה, גלן רובינסון, מפני שהקבוצה שזכתה בו מילוקי באקס לא מוכנה לתנאיו הכוללים בין היתר תשלום של 100 מיליון דולאר והציעה לו חוזה הנמוך ב־40 אחוז.

בהעדרו צפוי גרנט היל שיופיע במדי הפיסטונס מדטרויט להיות האטרקציה של השחקנים הצעירים, ולהוכיח כי לא לחינם הוליך את הקולג' שלו, דיוק, לשלושה גמרים בארבע שנים (זכו בשניים). יש הטוענים כי הוא הוא היורש של מייקל ג'ורדן שפרש השבוע סופית מכדורסל מקצועני בטקס רב רושם ודמעות.

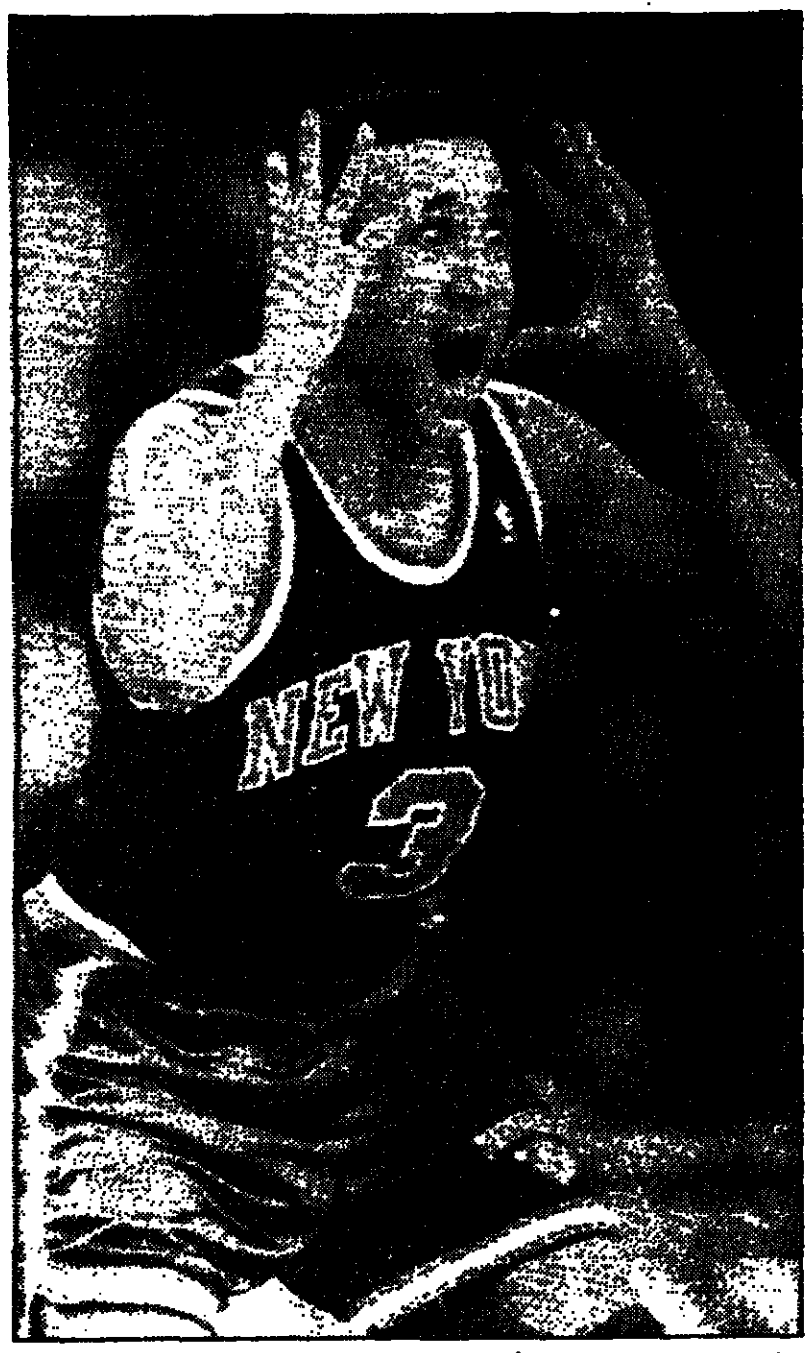

ג'ון סטארקס, מהכוכבים הבולטים של הניקס

המבעת במדי שרלוט הורנטס, התקווה לעונה גדולה

שבת בצל ההדחה מאירופה

היונייטד תתארח (אחרי ה־4:0 המביש בברצלונה) אצלה הוילה, אחרי שהודחה מאירופה בידי התורכים ● המוליכה ניוקאסל תנסה להתאושש מההפסד בבילבאו

ליגות אירופה

הם יצליחו האלופה והמוליכה של הליגה האנגלית הבכירה להתאושש מהמכות שספגו במהלך השבוע במסגרת גביעי אירופה? התשובה על כך תנתן בעוד קצת מ־24 שעות כאשר מנצ'סטר יונייטד שספגה רביעיה בברצלונה תפגוש מודחת אחרת, אסטון וילה, בברמינגהאם.

המוליכה ניוקאסל שהניפה רגל לבן בבילבאו נגד הקבוצה המקומית בגביע אופ"א תתארח אצל אצל קריסטאל פאלאס המשתפרת, ותנסה לשמור על מקומה בפיסגת הליגה שם היא מקדימה את יריבתה הקרובה ביותר בשתי נקודות.

בלקבורן שטיפסה באמצע השבוע למקום השני תארח את טוטנהאם של אחרי ארדילס, בעוד נוטינגהאם פורסט שכמו ניוקאסל נוצחה לראשונה העונה בשבת שעברהתתארח אצל ליברפול למשחק מעניין.

בתחתית תצא סוגרת הטבלה אברטון (עם נצחון בכורה באמצע השבוע) לנוריץ'.

ספרד: ה"דרבי" של מדריד יעמוד במוקד וחרף הבדלי המיקום בין שתי הקבוצות צפוי משחק מרתק בו יש לריאל שהבקיעה רביעיה בגביע אופ"א ביום שלישי יתרון על פני יריבתה שפיטרה את מאמנה הקולומביאני מאטורנה.

ברצלונה במוראל גבוה לאחר הרביעיה שהשילו למנצ'סטר יונייטד, תארח את אובייד. המוליכה סאראגוסה תשחק ביום ראשון אצל לוגרונס בעוד השניה בדירוג, דפורטיבו לה קורוניה, תארח את ריאל סוסיאדד.

צרפת: אחרי שהבטיחה מקומה בין שמונה הגדולות באירופה נוחתת סן ז'רמן חזרה למאבקי הליגה והיא תשחק מחר נגד מארטיג, שטרם נצחה העונה בביתה.

המוליכה נאנט בלתי מנוצחת ב־15 משחקי ליגה, תפגוש את מץ בעוד השלישית בדירוג ליון תבקר את לה האבר ולנס הרביעית תשחק מול מונאקו.

גרמניה: מפגש בין שתי הראשונות בטבלה. בורוסיה דורטמונד תארח את ורדר ברמן ביום ראשון במשחק המרכזי של המחזור.

המבורג (3) תארח את לבריקוזן; מנשנגלאדבאך (4) תצא לקלן ופרייבורג (5) המפתיעה תצא לקייזרסלאוטרן (6).

איטליה: הנצחון המוראלי של א.א.ק אתונה בגביע אירופה אלופות שיפר את מצב רוחם של שחקני ומנהלי האלופה מילאן שתארח ביום ראשון את המוליכה פארמה, שתשחק ללא שלושה משחקני ההרכב הראשון, ותנסה להנחיל לה הפסד בכורה העונה.

יובנטוס השניה בטבלה תשחק ב"דרבי" עירוני נגד טורינו, בעוד רומא הרביעית בטבלה ללא ארבעה שחקני מפתח כולל הארגנטיני אבל באלבו תארח את נאפולי.

פליט מועמד לאמן את טוטנהאם

דייויד פליט, מי שהיה מנהלה של טוטנהאם עד לפני שבע שנים, הוא אחד המועמדים הרציניים לחזור לתפקיד אחרי הדחתו של אוסי ארדילס בתחילת השבוע. כמעט כל מדורי הספורט באנגליה ידעו לספר שבעל הקבוצה, אלן שוגר פנה כבר ללוטון כדי שזו תוותר על פליט לטובת ה"תרנגולים".

לפי הדיווחים ישמש פליט מנהל ראשי ותחתיו יעבוד המאמן הזמני הנוכחי סטיב פרימן.

אך שירותיו של פליט לא יהיו זולים. ללוטון יצטרך שוגר לשלם תמורת השיחרור לפחות 300,000 לישט.

מועמדים אחרים לזכות במשרתו של ארדילס הם מנהלה של קפ.ר גארי פראנסיס, שביקש להשתחרר מתפקידו אך קיבל בינתיים סירוב, ומאמן נבחרת הולנד לשעבר ליאו בינהאקר.

● בסיבוב השלישי באליפות צרפת הפתוחה באולמות: סרגיי ברוגורה – מרק הדפורד 6:4, 6:4; מרק רוסה – ליונל רו 6:1, 6:3 (פרש).

● בטורניר הנשים באוקלנד מתחה הילדה האמריקאית בת ה־14 ונוס ויליאמס את המדורגת שניה בעולם הספרדיה ארנצ'ה סאנצ'ז לפני שנכנעה בשלוש מערכות 6:2, 3:6, 0:6. תוצאות נוספות: לינדסי דבנפורט – קימברלי פו 7:5, 3:6, 6:7; אמי פרייזר – תמי ויטלינגר 6:4, 6:4; פטי פנדיק – סאטיאנה אינטוביבה 2:6, 6:4, 2:6.

● מייקל מור, אלוף העולם באיגרוף במשקל כבד, יפגוש מחר בלאס וגאס את הוותיק ג'ורג' פורמן בן ה־46 בקרב הגנה על התואר.

משטרת גרמניה עצרה 250 חוליגנים הולנדיים

משטרת גרמניה עצרה אתמול כ־250 חוליגני כדורגל הולנדיים, לאחר שהתפרעו ברכבת גרמנית בדרכם לתחרות בברמן, מסר דובר המשטרה.

אוהדי הכדורגל ההולנדיים ביקשו להגיע למשחק בין פיינורד רוטרדם והקבוצה הגרמנית ורדר ברמן, במסגרת גביע אירופה למחזיקות גביע.

החוליגנים נעצרו בתחנת הרכבת של ברמן, בבואם מהולנד.

דובר המשטרה מסר לכתב רויטר, כי החוליגנים נעצרו כדי למנוע אלימות נוספת במהלך המשחק, לאחר שהשתוללו ברכבת, הצטיידו באבנים והעלו באש צריף של הרכבת הגרמנית, במהלך [illegible].

הוא ציין כי קבוצה קטנה הצליחה לחמוק מידי המשטרה, כאשר אחד מהם משך בבלם החירום של הרכבת, זמן קצר לפני שהגיעה לברמן.

שלטונות ברמן תיגברו את אמצעי הבטחון לקראת המשחק, שכן במשחקים בין קבוצות הולנדיות וגרמניות פורצות תכופות התנגשויות בין האוהדים היריבים.

בן 46 ועוד כוחו בידיו

איגרוף

ג'ורג' פורמן בן ה־46 מארה"ב, שלפני 20 שנה החזיק בתואר העולמי, יתמודד על התואר עם מייקל מורר האלוף הנוכחי.

מייק טייסון המרצה עונשו בכלא יהיה מועמד ראשון לתואר העולמי ברגע שישתחרר בשנה הבאה.

טייסון כלוא מאז 1992 ויש אומרים שהוא ישתחרר כבר לפני חג המולד.

כל משחקי הבית של אזרבייג'אן יהיו בתורכיה

לא רק נבחרת הכדורגל של ישראל תתארח ע"י אזרבייג'אן בתורכיה. מהודעה שנמסרה אתמול בבהן ע"י ההתאחדות האירופית מתברר כי כל משחקי הבית של האזרים יתקיימו על אדמת תורכיה, בעיר טראבזון.

גם משחקי הנבחרות הצעירות עד גיל 21 יתקיימו בתורכיה, אולם בעיר אחרת. אחרי המשחק נגד ישראל ב־16 בחודש יארחו האזרים את נבחרתה של צרפת ב־14 בדצמבר.

עונה חדשה – כללים חדשים

הוועד המנהל של הליגה המקצוענית בכדורסל אנ.בי.איי. הודיע על הכנסת מספר כללים חדשים למשחק, לקראת פתיחת העונה החדשה, הערב.

קו שלוש הנקודות יהיה כעת במרחק 6.60 מטרים מהסל, מכל נקודה. עד עתה, היה הקו במרחק 6.60 מטרים מפינות המגרש, אולם מול הסל (מעבר לקשת) היה המרחק של כ־7.23 מטרים.

שחקן שעליו נעשתה עבירה, שעה שניסה לקלוע סל שלוש נקודות, יוכל לנסות שלוש קליעות, ולא שתיים בלבד, כפי שהיה נהוג עד כה, על פי נוהלי הפדרציה הבינלאומית לכדורסל.

נוהל אחרון, במטרה להילחם באלימות – שחקן שיעבור שתי עבירות חמורות במשחק, יושעה.

שחקן שיעזוב את מקומו על הספסל בשעת ויכוח או קטטה, יוענש בהשעיה ממשחק אחד לפחות, ויוטל עליו קנס של 20 עד 20,000 דולר.

בגיל 34 חוזר שוסטר לנבחרת

אחד הכשרונות הגדולים של גרמניה עומד בפני קאמ־בק מעניין בגיל מבוגר

ברנד שוסטר, אחד המוכשרים בכדורגלני גרמניה בכל הזמנים, חגג לא מזמן את יום הולדתו ה־34, אך זה לא מפריע לו להשלים את הכנותיו לקראת שובו למדי הנבחרת, לראשונה אחרי עשור.

בגלל יחסים רעועים עם כמה משחקני הסגל הגרמני הקודם פרש שוסטר מפעילות בין לאומית בשנת 1984 כשבמאזנו 21 הופעות. אך לאחר שובו לליגה הגרמנית בעונה החולפת למדי באייר לברקוזן, לאחר קריירה עשירה בליגה הספרדית, הבהיר הכדורגלן כי הוא מוכן לחזור לנבחרת: "אמרתי שאני מוכן לפני טורניר הגביע העולמי ואני חוזר על כך גם היום." אמר שוסטר בראיון לשבועון "קיקרס".

שוסטר טוען כי הוא מסוגל לתרום לנבחרת במוקדמות אליפות אירופה ובאליפות עצמה, בהנחה שגרמניה תגיע לשם.

שוסטר מצוי בשתי העונות האחרונות בכושר מעולה והמומחים טוענים כי הוא התבוכו כפרשן בטלוויזיה במהלך המונדיאל במקום להיות על המגרש ולסייע לחבירו להגן על כתרם.

צעדת "בן גוריון" בנגב תערך כמתוכנן

צעדת "בן גוריון" ה־2 תיערך מחר כמתוכנן באיזור שדה בוקר. ממטה הצעדה נמסר שלמרות הגשמים השטפונות, מסלול הצעדה לא ניזוק ודרכי הגישה פתוחים. במידה ויהיו שינויים הם יימסרו לציבור במהדורות החדשות ביום שישי ב־19:00.

הצעדה תיערך בשבת בשני מסלולים: הארוך – למרחק 13 ק"מ, הקצר למרחק 7 ק"מ.

מסלול הצעדה עובר באתרים המשמשים כנקודות ציון בחייו של בן גוריון בנגב החל מהציון הרועה דרך צריף בן גוריון, קיבוץ שדה בוקר, מעלה צין, נחל צין, סרפנטינה ואחוזת קבר בן גוריון.

ביום הצעדה יוכלו משתתפיה לבקר באתרים שבאיזור הצעדה וסביבתה.

הצעדה מאורגנת ע"י מועצה איזורית רמת נגב, המנהלה לפיתוח התיירות בנגב ובשיתוף מרכז "הפועל".

יעקב תדמור בע"מ חברה לבנין

בונים בנס ציונה
ברח' ת"א פינת הדקל

ברכות לידידנו
משה קריסטל
למינויו כמנכ"ל עירית נס־ציונה

נעמי ויעקב תדמור

ברכות חמות
לאל"מ (מיל') משה קריסטל
לרגל מינוין למנכ"ל
עירית נס ציונה

גני מרויאס
טל. 08-408822

ברכות
לאל"מ (מיל') משה קריסטל
לרגל מינוין למנכ"ל
עירית נס ציונה
עלה והצלח!

מפעלי חיעוש ובניה
(נס - ציונה) בע"מ
למר משה קריסטל
לרגל מינוין למנכ"ל
עירית נס ציונה
עלה והצלח!

רב ברכות
למר משה קריסטל
לרגל מינויו למנכ"ל
עירית נס ציונה
בהצלחה בתפקיד החדש
מגדלי קהר ירושלמי בע"מ

שפע ברכות
לאל"מ (מיל') משה קריסטל
לרגל מינוין למנכ"ל
עירית נס ציונה
שא ברכה והרבה הצלחה
מסינואני דניאל

נער נעצר בחשד שתקף מנהל המוסד שבו הוא חוסה

מאת אורי שרון

נער בן 16, החוסה בצו בית משפט במוסד בקריות, חשוד בהעלבה ובתקיפת המנהל ובאיומים לרצוח את בני ביתו.

נציג המשטרה, רס"ב חיים שרון, טען אתמול בבית משפט השלום בחיפה כי המקרה אירע ביום שלישי. מיד לאחר מכן הסתלק הנער מהמקום, בניגוד לצו, ובכך הוא חשוד גם בבריחה ממשמורת חוקית. המשטרה חוששת שאם ישוחרר – עלול הנער לממש את איומיו ולחסל את משפחתו של מנהל המוסד. לכן היא מבקשת שבשלב זה לפחות יורחק הנער מהמוסד, ולא יחזור אליו עד לסיום ההליך המשפטי נגדו.

אף שהנער הודה בפני השופט עמידב רנר בחשדות נגדו, וגרס שאין עוד צורך להחזיקו במעצר, קיבל השופט את עמדת המשטרה והאריך מעצרו בארבעה ימים.

מועצת הרשות השנייה נגד תכניתו של ירון לונדון

מאת אביבה זלצמן

תכניתו החדשה של ירון לונדון בערוץ 2, "השאלה הבאה", תעלה הערב במתכונת בת 30 דקות בלבד, במקום 45 דקות, וזאת משום שהתכנית החדשה לא הובאה לאישור מועצת הרשות השנייה, כנהוג לגבי תכניות חדשות.

התכנית תכלול מבזק חדשות שיגיש גיא זהר, ולאחר מכן ינחה ירון לונדון סיכום שבועי שיתמקד באחד מנושאי השבוע, בדרך המיוחדת לו.

בחברת החדשות, האחראית על התכנית, רואים את נסיון המועצה שלא לתת לתכנית לעלות במתכונתה המתוכננת כקטנוניות. "היתה התרשלות פורמלית, אבל לא כוונת זדון. על התכנית הזאת דובר כבר זמן רב, והיה ידוע לכולם שהיא עומדת לעלות השבוע למרקע", אמרו גורמים בחברת החדשות.

ברשות השנייה דוחים את הטענה כי זו קטנוניות. לדבריהם, אלכס גלעדי מנכ"ל קשת ואילן שלו מנכ"ל חברת החדשות, שאחראים על התכנית, זלזלו בתקנות המועצה. כל שינוי באופי התכנית או תוספת של זמן מחייב אישור של המועצה, וכך היה צריך לעשות גם במקרה זה.

עוד אומרים גורמים ברשות, כי מה שיעלה הערב היא מהדורת חדשות בת חצי שעה שיגיש ירון לונדון, ולא תכנית חדשה, משום שזו עדיין לא אושרה על ידי המועצה.

מיכה לימור, מ"מ מנכ"ל הרשות השנייה, צופה כי הנושא יובא לדיון במועצת הרשות השנייה שמתכנסת ביום ראשון.

שר הקליטה יאיר צבן הפתיע את חוגגי הסיגד האתיופים כשבירך אותם בשפה האמהרית (צילום: יצחק אלהרר, יסקום 80")

שוקת שבורה:

המועצה האזורית שוקת: מועצת פועלי באר־שבע 'בלעה' לנו 10,000 שקלים

מאת אמיר רוזנבליט

המועצה האזורית שוקת טוענת, כי מועצת פועלי באר שבע מסרבת להעביר לה סכום של 10,000 שקלים, שהועבר באמצעותה מהקרן לתרבות עזרה רפואית וסיוע של ההסתדרות, למימון שיפוץ מגרשי כדורגל בישובים לקיה וחורה בנגב.

לטענת מועצת שוקת, 'בלעה' מועצת פועלי באר שבע את הכסף בתוך תקציבה, והשתמשה בו למימון גרעונה ולמימון פעולותיה.

ממלא מקום ראש המועצה, סולימאן אלבדור, סיפר כי בשלהי ספטמבר, הוא אירח את חבר הוועדה המרכזת, יהודה בן ישראל, שהיה אחראי על תרבות, נוער וספורט בהסתדרות, והשיג ממנו הבטחה למימון חלקי בשיפוץ האיצטדיונים.

לדבריו, בהיעדר מגרשי כדורגל נאותים בישובי המועצה, נאלצים כיום שחקני קבוצת 'הפועל שוקת' לשחק במגרשי כדורגל בבאר שבע, שעלות השכרתם יקרה מאד.

ואכן, הבטחתו של חבר הוועדה המרכזת קויימה, ובדצמבר 1993 הועבר צ'ק בסך של 13,000 ש"ח, שבעשרת אלפים ממנו מיועדים לשיפוץ המגרשים המבוקשים. יתרת הסכום נועד לשיפוץ מגרש בישוב שגב־שלום, שאינו נכלל במועצת שוקת.

ואולם, טוענים ראשי מועצת שוקת, הצ'ק (שצילומו נמצא בידי כותב שורות אלה), הועבר לפקודת מועצת פועלי באר שבע, ו'נבלע' בתקציבה השוטף, מבלי שהועבר ליעדו.

"כל פניותי לקבלת הכסף למזכיר מועצת הפועלים הקודם, יצחק כהן צדק, והמזכיר הנוכחי, מאיר בביוף, לא פתרו את הבעיה", טוען אלבדור.

אלבדור לא הרים ידיים וב־16 באוקטובר השנה, שיגר מכתב בנושא זה ליו"ר ההסתדרות, חיים רמון, בו הוא שוטח בפניו את פרטי הפרשה, ומבקש ממנו לפעול "להעברת סכום מזערי זה, שהוא משמעותי בשביל מועצה אזורית כמו שוקת".

מזכיר מועצת פועלי באר שבע, מאיר בביוף מסר את התגובה הבאה: "הדבר לא היה בתקופתי, לכן אינני בקיא בפרטים. הגרעון המדהים שמצאתי במועצת פועלי באר שבע מתקופת כהונתו של המזכיר היוצא, יצחק כהן צדק (כצ"ג, לא מאפשרים לי להוציא היום את הכסף". בביוף הציע להפנות את הנושא לגורמים העוסקים בנוער הפועל של ההסתדרות.

עוזרת ליו"ר ההסתדרות, רונית פז, ציינה כי הנושא הועבר לרמון ונמסר לטיפולו של יו"ר אגף ארגון ומועצות הפועלים, פיני שומר.

ערעור הבנקאים – לפני 5 שופטים

(ע). הדיון בערעור הבנקאים על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים הועבר לדיון בהרכב של 5 שופטים. הרכב השופטים שידון בערעור עדיין לא ידוע.

אתמול החל השלב המקדמי בערעור הבנקאים על פסק הדין של השופטת מרים נאור, שהרשיעה אותם בפרשת ויסות מניות הבנקים. פרקליטי הבנקאים ביקשו להתחיל את שלב ההוכחות במאי. שופט בית המשפט העליון דב לוין הודיע להם, כי בשל אילוצי בית המשפט יחלו הדיונים בפברואר או מארס. עוד ביקשו הפרקליטים לקיים בשלב ההוכחות דיון "מרתוני" של ארבעה ימי דיונים בשבוע". דב לוין הודיע להם שבית המשפט יתן בבקשתם.

בג"ץ החליט להעביר שתי עתירות שהוגשו אליו לאחרונה לדיון בהרכב של חמישה שופטים. העתירות הן: העתירה נגד ההסכם הקואליציוני בין ש"ס לעבודה, והעתירה של הורי המחבל מדיזנגוף נגד הריסת ביתם. שתי העתירות הללו זכו לתהודה ציבורית גדולה.

העתירה הראשונה הוגשה ע"י עמותת אמיתי, שדולת הנשים, התנועות הקונסרבטיבית והרפורמית ואחרים נגד ש"ס ומפלגת העבודה. העותרים טענו, שההסכם הקואליציוני ש"ס־עבודה כולל סעיף "עוקף בג"ץ". מפלגת ש"ס ביקשה ממפלגת העבודה להבטיח שתיפעל בכנסת להפוך כל החלטה של בג"ץ הפוגעת בסטטוס־קוו הדתי. העותרים טענו, שהסכם זה בלתי חוקי ופוגע בעקרון הפרדת הרשויות.

העתירה השנייה הוגשה נגד מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, האלוף שאול מופז, בשל כוונת צה"ל להרוס את בית הוריו של המחבל שפוצץ את אוטובוס דן בדיזנגוף. הוריו של המחבל טענו, כי הפרקליטות אינה נוהגת להרוס את ביתם של מחבלים שנהרגו בפיגוע. האגודה לזכויות האזרח, שלקחה על עצמה לייצג את הוריו של המחבל, טענה כי הרס ביתם של ההורים לאחר מותו של בנם היא הענשת חפים מפשע.

כבאי חיפה נגד יו"ר איגוד הכיבוי

מאת אורי שרון

כבאי אזור חיפה החלו לעבוד מאתמול במתכונת שבת, במסגרת עיצומים שהם נוקטים במטרה להביא להפסקת עבודתו של יו"ר מועצת איגוד הכיבוי באיזור, גיורא פישר. טענתם: היו"ר אינו מבין דבר בעשיה בשירות הכיבוי.

קצין הכיבוי גדעון לייב, מראשי ועד הכבאים, טוען שבכל פעם שהם מבקשים לדון איתו בבעיות האיגוד, הוא אינו נמצא בעניינים. כך שמפקד הכבאים הוא בעצם המעביד, דבר שאינו מקובל עליהם. "לפישר ישנם עיסוקים נוספים. הוא מ"מ ראש העיר חיפה, יו"ר הוועד למען השוטר במחוז וגם יו"ר ועד עובדי קק"ל. שיניח לנו ויתפטר מתפקידו כיו"ר מועצת איגוד הכיבוי".

גיורא פישר דחה את הטענות. לדבריו, מדובר בטקטיקה שנוקטים הכבאים, כדי להשיג תביעות שכר. הוא ציין, שהנהלת האיגוד לא תנהל מו"מ עם הכבאים, כל עוד הם נוקטים עיצומים. "נציגות הכבאים לא קובעת מי יהיה במועצת האיגוד ובראשה, כשם שהמועצה לא קובעת מי יהיה בוועד העובדים. נעשה כאן ניסיון לאותת לכולם, שמי שיעמוד בדרכם להשיג תביעות בשכר, יוזז הצידה, כדי שהבא בתור ימלא את כל מישאלות ליבם", אמר.

6 חודשי מאסר על תנאי ו־400 ש"ח קנס למשתמט משירות צבאי

(ע). יובל שם טוב, בן 24, מחולון, שהחליט ללמוד בישיבה בצפת במקום להתייצב לשירות צבאי ו"נעלם" במשך כחמש שנים, הורשע בבית משפט השלום בתל אביב על פי הודאתו בהשתמטות משירות ביטחון ונידון לשישה חודשי מאסר על תנאי ולקנס של 400 ש"ח.

ב־1 במרס 1988, נטען בכתב האישום, נשלח לשם טוב צו התייצבות לשירות צבאי, אולם הוא לא התייצב במועד ובמשך כחמש שנים הוא הוכרז כעבריין נמלט עד למעצרו. במהלך משפטו התברר כי במקום להתייצב לשירות, הלך שם טוב לישיבה בצפת ושם שהה במהלך כל אותה תקופה, למרות שלפני כן הוא היה חילוני.

בדיעבד הסתבר כי שם טוב שוחרר מהצבא מטעמי בריאות ב־1993. בבית המשפט הוא טען כי נקלע באותה תקופה למשבר נפשי בשל פטירת אחיו ורק המסגרת הדתית הילצה אותו ממצוקתו.

התביעה עתרה לעונש של מאסר מותנה וקנס בהתחשב בעברו הנקי של הנאשם ובעובדה שהעבירה בוצעה לפני שש שנים.

משה עין־מור, מנכ"ל חברת "ערים" לשעבר במשפט דרעי:

'משרד השיכון רצה להקפיא הבנייה בבני־סמואל'

(ע). – התביעה במשפט דרעי סיימה אתמול את החקירה הראשית, של משה עין־מור, מנכ"ל חברת ערים לשעבר.

עין־מור סיפר בחקירתו על הפגישות שקיים עם דרעי ועם נציגי המשתכנים בנושא עבודת הפיתוח של הקרקע התלולית שקיבלה עמותת משתכני הר סמואל. סניגורו של אריה דרעי, עו"ד דן אבי־יצחק, ניסה להוכיח בחקירה הנגדית, כי לחברת ערים לא היתה הרשאה רשמית לפיתוח אדמות הקרן הקיימת לישראל בבני־סמואל.

משה עין־מור סיפר לבית המשפט, כי בפגישה שקיים עם דרעי במשרדו, ביקש ממנו דרעי לא להקשות על המשתכנים. כזכור, רצו המשתכנים שחברת ערים תוותר על הפרוייקט בבני סמואל. עין־מור ציין, כי הוא אמר לדרעי, שחברת ערים לא תוותר על הפרוייקט.

עין־מור אמר, שעמדתו בנושא לא השתנתה, עד שמנכ"ל משרד השיכון דאז, עמוס אונגר, אמר לו שחברת ערים תאלץ לפרוש מניהול הפרוייקט. לדבריו, שמע בפעם הראשונה על כך שחברת ערים תאלץ לעזוב את הפרוייקט בסיור שערך באתר. בסיור נכחו עמוס אונגר ומשה וינברג. אונגר אמר לו, שחברת ערים תקבל החזר עבור הוצאותיה.

עין מור אמר, כי דרעי הצטייר אז בעיניו כאדם המשתדל עבור קבוצה מסוימת, בעלת אמצעים מוגבלים. לדבריו, הקבוצה הזו האמינה, כי תוכל לבצע את עבודות הפיתוח באתר החלופי בבני־סמואל, בהוצאות נמוכות יותר, אם חברת ערים תעזוב את הפרוייקט.

עו"ד אבי־יצחק חקר את עין־מור בנוגע להרשאה שקיבלה חברת ערים לפיתוח האתר. אונגר אמר, שאינו זוכר כרגע את המסמך, אבל לא ייתכן שהחל בעבודות הפיתוח ללא הרשאה או אישור מפורש.

לדברי עין־מור, משרד השיכון ומינהל מקרקעי ישראל, בעלי חברת ערים, אינם פועלים תמיד בהרמוניה. הוא אמר, כי משרד השיכון חשש ב־85', שהפרוייקטים של חברת ערים יתחרו בפרוייקטים של משרד השיכון בירושלים. לטענתו, גורמים במשרד השיכון חששו שלא יצליחו למכור את מלאי הדירות הזולות שבנה משרד השיכון בירושלים, ולכן רצה משרד השיכון להקפיא פרוייקטים של חברת ערים, ובכללם את פרוייקט בני־סמואל. "משרד השיכון עשה כל צעד כדי שמינהל מקרקעי ישראל, המפעיל העיקרי של חברת ערים, יקפיא את פרוייקט בני־סמואל", אמר.

סניגורו של דיניץ: עד התביעה ברק ידע שהסוכנות משלמת הוצאות היו"ר

(ע). צבי ברק, עד התביעה החמישי במשפטו של שמחה דיניץ, ידע כי הסוכנות משלמת בעבור כרטיס האשראי "סימס" של יו"ר הנהלת הסוכנות לשעבר, וזאת על אף שבמשפט הצהיר כי לא ידע – כך טען אתמול סניגורו של דיניץ, עו"ד אדי וגמן, בהמשך משפטו של יו"ר הסוכנות לשעבר בבית המשפט המחוזי בירושלים.

כזכור, ניתן כרטיס האשראי "סימס" לדיניץ על ידי רשת חנויות הביגוד היוקרתית הנושאת את שמו. צבי ברק אמר בעדותו בשבוע שעבר כי עד 1992 כלל לא ידע שהסוכנות משלמת בעבור הוצאותיו של דיניץ בכרטיס ה"סימס".

עו"ד וגמן טען בדיון כי על פי עדותה של עמירה רותם, עדת התביעה השנייה, ברק דיבר עמה כבר ב־1990 על כך שכרטיס "סימס" הוא כרטיס פרטי של דיניץ, אך "הוצאותיו משולמות על ידי הסוכנות". לכן, טען וגמן, יש סתירה מהותית בין הדברים.

ברק הכחיש ואמר כי לא ידע שהגזברות בסוכנות משלמת את הוצאות כרטיס האשראי וכי אנשיו "שגו" בכך שלא עדכנו אותו בנושא על אף שידעו ופעלו בהתאם.

נושא נוסף, שעלה בדיוני היום, היה ההחזרים הכספיים שאותם היה אמור לקבל דיניץ מהסוכנות בשל אירוח אנשים בביתו והוצאותיו שהיו כרוכות בכך. וגמן טען בדיון כי אי הסדרים בהוראות ואי הבהירות בהן גרמו לבלבול, וכי דיניץ אף ספג כמה פעמים הוצאות אשר הוציא בגין האירוח בביתו ואשר לא הוחזרו לו על ידי הסוכנות.

ב"ה

זמני הדלקת נרות

ב' בכסלו תשנ"ה

פרשת תולדות

עש"ק	מוצ"ש
ירושלים – 4.11	ירושלים – 5.24
תל־אביב – 4.29	תל־אביב – 5.26
חיפה – 4.19	חיפה – 5.24

ראש עיריית נצרת יוצא למאבק נגד שיקום משתפי פעולה בעיר

ח"כ דראושה ביקש מרבין לפעול להוצאת המשת"פים מהיישובים הערביים

מאת מוחמד חליליה

ראש עיריית נצרת, ראמז ג'ריסי, פתח במגעים עם כל הגופים הפוליטיים והציבוריים בעיר, לרבות אנשי הדת, כדי לתאם את המאבק המשותף נגד משתפי הפעולה.

בגילוי דעת שהוציא אתמול ראש העיר, הוא כותב שהגיע אליו מידע מהימן על מעשים הגובלים בפלילים של משתפי הפעולה. לטענתו הם מסתובבים בעיר עם נשקם, מתגרים בתושבים ואף יש להם חלק בפריצות, גניבות ואילוץ נשים וצעירות למעשים בלתי מוסריים.

ראש עיריית נצרת, שהוא סגן יו"ר ועד ראשי הרשויות הערביות, פנה במברק ליו"ר ועדת המעקב הערבית העליונה לקיים כנס של הוועדה בנצרת לדיון בנושא זה. הוא קרא לציבור הערבי למנוע בכל הדרכים את השתקעותם של משתפי הפעולה בכפרים הערביים, ולנדות את כל מי שמשכיר להם דירות או מעסיקם.

יו"ר הוועדה, איברהים נימר חוסיין, יכנס את הוועדה בתחילת השבוע הבא ויזמן לישיבה את חברי הכנסת הערביים מכל הסיעות, לרבות חברי הכנסת הדרוזיים. ח"כ עבד אלוהאב דראושה מהמפלגה הדמוקרטית הערבית שיגר אתמול מברק לראש הממשלה יצחק רבין וביקש ממנו לפעול להוצאת משתפי הפעולה מהיישובים הערביים בישראל. הוא הזהיר מכך שמשתפי הפעולה מהשטחים, המסתובבים עם נשקם בכפרים הערביים, מסכנים את התושבים. לדבריו, הדבר יפגע בריקמת היחסים העדינה בין האזרחים הערביים והיהודים במדינה.

מזכיר מפלגת העבודה בנצרת, אחסן זועבי, אמר שמפלגת העבודה בנצרת מצטרפת לעירייה בדרישה לסלק את משתפי הפעולה מהעיר. גם חברי מפלגת העבודה בכל הישובים הערביים בגליל ובמשולש תומכים בסילוקם. גם סניף מרצ בנצרת הצטרף לקריאת העירייה, וכך עשו גם אנשי מפ"ם ומועצת הפועלים.

פרקליט עיריית חיפה לא הצליח לגלות מסמכים – והשופטת ביטלה את התביעה

מאת אורי שרון

בית משפט השלום בחיפה ביטל שתי תביעות שהגישה עיריית חיפה נגד בעל חנות חשמל, בגין אי תשלום ארנונה בסכום כולל של כ־25 אלף ש"ח. התביעות בוטלו משום שפרקליט העירייה לא הצליח במשך יותר משבעה חודשים למלא את החלטת השופטת ולהמציא לה את פירוט התקופה שבגינה נתבע בעל החנות.

"הדבר מעיד על זלזול בהחלטות בית המשפט, ועל כך לא ניתן לעבור בשתיקה", פסקה השופטת, ד"ר נאוה דנון. חבר מועצת העיר, עמית לויתן, מסר ל"דבר" כי יגיש שאילתא לראש העיר בנושא.

פרקליט העירייה, עו"ד שלמה בר־עוז, אמר בבית המשפט שהנתבע לא שילם את הארנונה חרף פניות חוזרות ונשנות אליו. בישיבת בית המשפט, ב־13 במרס, ציין בא כוחו של הנתבע, עו"ד יורם רייס, שכתבי התביעה אינם מציינים את התקופה הרלוונטית. לפיכך, ביקש פרקליט העירייה להגיש לבית המשפט כתב תביעה מתוקן, המציין את התקופה. השופטת באותה ישיבה, אריקה פריאל, נענתה לו והורתה שאת כתב התביעה המתוקן עליו להגיש בתוך 30 ימים, ולא – יימחקו התביעות.

לאחר 227 ימים הודיע עו"ד בר־עוז לבית המשפט שקיימת בעיה טכנית באיסוף המסמכים בעירייה, מאחר שהנתבע החזיק בכמה נכסים. "לא יכולתי להגיש כתב תביעה מתוקן, מאחר שהיה קשה לי להתחקות אחר החומר", אמר פרקליט העירייה בבית המשפט.

השופטת דנון ציינה שהדבר מעיד על זלזול בהחלטות בית המשפט, אימצה את החלטת עמיתתה ממרס, ומחקה את התביעות.

שוחרר חשוד ברצח חלפן הכספים בבת־ים

(ע). המשטרה שחררה ממעצר עבריין מבת־ים, שנעצר ביום ו' בחשד שרצח את חלפן הכספים, דוד אלימלך.

העבריין, שנעצר בתחנת מד"א בבת־ים לשם הגיע כדי לבקש עזרה אחרי שנפצע לטענתו משבר כוס בידיו, הוכיח לשוטרים, כי האליבי שמסר נכון, ואין לו כל קשר לרצח.

זמן קצר אחרי שנעצר, נעצרה גם אחותו בחשד ששיתפה איתו פעולה, אולם למשטרה התברר כי גם לה אין כל קשר למעשה.

בשלב זה מגששת המשטרה באפילה, ואין לה קצה חוט שיוביל אותה אל מבצע הפשע. מעדות שמסרה רעייתו של חלפן הכספים, ואשר בעקבותיה מיהרה המשטרה לעצור את העבריין בתחנת מד"א התברר, כי יש סתירות בפרטי זיהויו של החשוד, ואין בידי המשטרה מידע מדוייק על סוג בגדיו של האיש.

המשטרה משוכנעת, כי את הפשע ביצעו גבר ואשה, שעל פי החשד שימשה כפתיון. האשה נקשה על הדלת, ואחרי שזו נפתחה, הגיח מאחוריה גבר לבוש שחורים ורעול פנים, שתקף את בעל הדירה, ודקר אותו בסכין בליבו.

גם שכנים העידו, כי ראו גבר לבוש שחורים נמלט מהדירה. היה זה אך צירוף מקרים כשזמן קצר לאחר מכן הגיע תושב בת־ים, כבן 30, שיש לו עבר פלילי, לתחנת מד"א וביקש לחבוש את פצעיו. על־פי עדותה של רעיית הנרצח, נפגע הרוצח בידיו ובראשו בעת מאבק שניהל עם בעלה. ואכן, לאורך המדרגות מן הקומה השנייה ועד ליציאה מן הבניין נתגלו כתמי דם רבים.

הסכין שבה בוצע הרצח לא נמצאה, המשטרה ערכה בשעות הלילה חיפושים נרחבים באזור מגוריו של הנרצח.

הרצח נעשה כנראה במהלך ניסיון לשדוד את חלפן הכספים. מן הדירה לא נשדד דבר וההערכה היא, כי בגלל שהחלפן ורעייתו נאבקו בתוקף, לא בוצע השוד.

שמעון ברדה מכנופיית ליפתא – ל־11 שנות מאסר על שוד

(ע). 11 שנות מאסר בפועל נגזרו אתמול בבית המשפט המחוזי בתל אביב על שמעון ברדה, בן 35, שנידון בעבר, ביוני '84, ל־8 שנות מאסר בשל קשירת קשר ונסיון לפגוע במסגד הר הבית באמצעות חומר נפץ.

ברדה הורשע בביצוע שוד מזויין בחנות לתכשיטים בתל אביב, במהלכו שדדו הוא ושלושת חבריו תכשיטים בשווי של כ־80 אלף דולרים, בנשיאת נשק ובתקיפת שוטר בנסיבות מחמירות. הוא הורשע בכך שהשתולל, במטרה למנוע את מעצרו, ואף שלף אקדח שבקנהו היה כדור.

התביעה ציינה את עברו הפלילי העשיר של ברדה, שנמלט ביוני '88 מבית הסוהר, כברשותו אקדח ורימון הלם. במהלך תקופת בריחתו ביצע שוד באיומי אקדח, ובמהלך מנוסתו ירה שתי יריות לעבר שוטר.

"מדובר בעבריין אלים ומסוכן, שהעבריינות הינה דרך חייו", טענה התביעה, והוסיפה, כי ברדה מהווה סכנה מתמדת ומוחשית לשלום הציבור.

ברדה ביקש את רחמי בית המשפט, כטען כי חזר בתשובה, וביקש להתחשב בנסיבותיו האישיות.

השופט חיים אדר ציין בגזר הדין, כי על בית המשפט לעשות כמיטב יכולתו על מנת לנסות ולהרתיע את נגע מעשי השוד.

גליל־ים
התנועה הקיבוצית המאוחדת
לראש העיר אלי לנדאו
ולתושבי הרצליה
שפע ברכות
במלאת 70 שנה לעיר

לעיריית הרצליה ולראש העיר מר אלי לנדאו
ברכות חמות
לרגל חגיגות 70 שנה להיווסדה
...העיקר הבריאות
מכבי
קופת החולים השניה בישראל
מאחלת קופת חולים מכבי סניף הרצליה

ברכות חמות
עירית רעננה
לעיריית הרצליה
ולראש העיר מר אלי לנדאו
לרגל חגיגות 70 שנה להיווסדה
המשך שגשוג ופריחה
זאב בילסקי
ראש העיריה
וחברי מועצת העיר

אגד
לעירית הרצליה
ולראש העיר מר אלי לנדאו
לרגל חגיגות 70 שנה להיווסדה
שאו ברכה ודרך צלחה
הנהלת אגד ועובדיה

לעיר הרצליה
צרור ברכות
לרגל חגיגות 70 שנה להיווסדה
אחים כהן
פז

לעירית הרצליה
ולמר אלי לנדאו
ברכות
במלאת 70 שנה לעיר
שאו ברכת בניה ופיתוח
ארגון הקבלנים והבונים
השרון והשומרון 09-588382

הבא להורגך, השק"ם לא הורגו

גברת, זה לא ילד – זה השומר שלך

אמיר אורן

יש תפריפרת במטכ"ל. סוכן סמוי ופעלתן התויר ל"בוד" המיבצעים במטה־הכללי, בעוד תאומו נשלח לפיקוד הצפון. משימתם תובענית: לחפש ברחבי "הטוב בצבאות תבל", בערות־המוסווה של שר־הביטחון (המעניק לעצמו בכך את תואר הטוב בשרי־הביטחון בתבל), את הפינה האחת והיחידה שלא התפקר היסב תחת לחץ. הצלחתם מדהימה. בזכות דיווחיהם המדוייקים, משכיל האויב לעקוף את יכולות־השיא האודבות לו בתשעים־תשע מכל מאה נקודות בצה"ל ומכשיל את התורפה הנקודתית הבודדת.

בניגוד לשמו וכיאה לאופי הישראלי קצר־הרוח, שונא התיגולת וחסיד הקבלנות, העדיף צה"ל תמיד לפעול התקפית. הכיבושים, שהושיבו אותו על קווים נייחים, בתוככי שטחים ובינות לאוכלוסיה, ליהקו אותו שלא כדרך הטבע, כחיל־מצב. זוהי מטלה כבדה מדי, כפויית־טובה, לצבא עממי, הנדרש לשמש גם כצבא הגננת לישראל.

קציני־הקבע, ביחידות הקרביות ועד לדרגת אלוף־משנה, לערך, מעזים לומר מה שבכירים מחשבי־קידום מאלימים באוזניהם: בעיניהם, אין חיי־אדם ערך צבאי עליון, אלא גבוה – בכפוף להשגת המשימה. ללוחם מקצועי, המוות הוא אסון, אבל גם טבע. ההסתערות, המקצרת טווח אל האויב, מסוכנת למשתתף בה, אך בחשבון המצטבר חוסכת חיים רבים בהיתקלות הזעירה ובביטחון הכללי. גישה כזו, נכונה ככל שהוכחה במעבר היקר של צה"ל מרפיונו בשנות ה־50 הראשונות אל תנופתו ב"קדש" ובששת הימים, מולידה גם שגיאות קשות במיצפה הפיקוד העליון. בפרוץ האינתיפאדה, היתה ממשלה חכמה, תווית שאין להדביק לממשלת שמיר־רבין־פרס, מרסנת את דחף הרמטכ"ל להפעיל צבא ומשתמשת בכוחות המשטרה, שאומנותם פיזור הפגנות והשלטת סדר (סיעוד־הנגר של דן שומרון היה סגריעת סדר־גודל. חסיבתי של מגוייסים מצה"ל לטובת המשטרה יפגע בסדר־הכוחות הקרבי לעת מלחמה). בפעולת ביד נבאללה בלט פן אחר של גישה זו, כאשר הרמטכ"ל אהוד ברק והאלוף שאול מופז (בהיעדרו התמוה של רבין כמוצב־הפיקוד) העדיפו את הביטחה העצמית המופרזת – וכמתבדר לאלתר, המופרכת – של מפקד סיירת מטכ"ל על היסוסיו המבוססים של מפקד כוח הימ"מ.

הפרשה העגומה הזאת של נחשון וקסמן הבליטה שתי תופעות נוספות, ובחוזק גם משיקות. השניה היא ההסתמכות, לעת צרה, על האוהדות האמריקאיות. כך נהגה גם משפחתו של הנעדר זכריה באומל ("פרג'נט וכאיר באומל", במכתב הגלוי לנשיא קלינטון, בימי ביקורו בירושלים). אין פסול במאמץ כלשהו של משפחת בן־ערובה למצוא מגוף לשיחרור יקירה, אלא שעניין המחצית האמריקאית הוא חרב־פיפיות. גם מאיר כהנא וברוך גולדשטיין היו ישראלים־אמריקאים; תומכיו האמריקאים של החמאס פועלים בחסות ההגנה החוקתית על זכות הביטוי.

התופעה הראשונה במעלה בחומרתה היא הפיכת הלוחם הישראלי ל"ילד". מעולם היה הישראלי של שירות החובה והמילואים אזרח־חייל, חציו אזרח וחציו חייל. עכשיו, בקפוא הציחקוק על הגלותיות הנושנה נוסח "חיימקה שלי" ועל האם היהודיה בתפקיד אם־16, הוא גם חיילד.

וזוהי התפתחות משונה, דרווניניסטית פחות מדאווינ־יסטית: גדל לו ילד, הפך לנער המפמר (בודאי בהשוואה לאבותיו) להתבגר, מקבל רשיון־הריגה בכבישים (לכל דודק – או קשיש – מבתע כוח קטלני אדיר משהיה לכל גיבורי הקדם), מגיע לפידקו ונעשה ל"בחור וטוב לנשק", אך ברגע החייל נבלעת צמיחתו ומתחילה נסיגה מהירה לעמדת הקטין חסר הישע, העגל הרך שטרם נגמל, מעטין מול רבין.

מנהיגים מדיניים וצבאיים של דורות קודמים, טרום יומכיפוריים, ניצלו את ריחוקם של ה"גדולים" מצאנם התמים והיו, לאזרחים שהאמינו בהם ולנעריהם המגוייסים, לאבות־חליפיים, שבידיהם ניתן להפקיד אוצרות אנושיים. מאז נחשפה ערוותם, מוטלת עליהם חובת ההוכחה, הן של תום־הלב והן של המיומנות.

בתרמילו של הטוראי עדיין נמצא שרביט הרמטכ"ל, אבל במשמעותו המעודכנת – ממש כרמטכ"ל, גם הוא מבקש לחשוב כיצד ישפיע צעדו הנוכחי על דירוגו הבא. כאשר הרמטכ"ל הוא יותר מדי שר־החוץ של הצבא ופחות מדי שר־הפנים שלו, עם מעט נסו בברזסו, מתחולל בו אפקט רופלר: הוא נפלא כרמטכ"ל מיועד וכרמטכ"ל לשעבר יותר מאשר כרמטכ"ל מכהן.

גנרל ג'ון וסי, יו"ר מישלב ראשי־המטות בפנטגון בראשית העשור שעבר (ומפקד בלתי־טיפוסי לצבאו, משום שהוסמך לקצונה בשדה לאחר הצטיינות בקרב), נהג להרביץ בגנרלים טריים שלוש־דיברות, שציטט לאחרונה אחד מקציניו: אל תפסידו במלחמות ("הציבור שונא מפסידים"), אל תשקרו, אל תפריזו בבולטות ציבורית. עצת וסי, הרחוקה מיישום בלא בצבאו, טרם נכללה במענק האמריקאי לצה"ל.

כשלונות תפיסתיים או ביצועיים, בקרבות או באימונים, פוגעים קשות ביוקרתם של שר־הביטחון, הרמטכ"ל והאלופים – יוקרה שתחסר להם כבואם להמליץ, מתוקף מקצועיותם, על פתרונות ביטחוניים. התנקשות רוגבת וו שבהני עאבד שלשום בחאן־יונס טובה מאה־התנקשות, אך רק מחזירה את ישראל 38 שנה לאחור, אל מעטפת־הנפץ שקטלה את מפעיל־הפידאיון מוסטפה האפז. יומרת החינוך לאמת היא בדיחה מרה כאשר רבין וברק מברכים, בראש או בדי־עבד, על שקרים של אלוף המקורב לשניהם (הני יתום) לאזרחים.

לשכת רבין מטלפנת מעבר־לים לעורכיהם של עיתוני הערב־רב ומכתיבה להם כותרות: הרמטכ"ל הוא להם ידיד קרוב, רחוק כדרכו מכל שיקול תועלתני. יאה, לפיכך, שהעיתונים חסרי־הרחם, הלוחמים זה בזה ללא נסיגה, גומלים להם בחליבה מתמשכת של סיפור זוטר כמוצב תל־דבשה, קטן בהרבה מכשלונות קודמים שהוצנעו בשעתם התקשורתית, כנוהג או, כליל או יהסיה, כקריסת רמטכ"ל ערב מלחמה או טיבוע "אילת" או נסיבות ההסתבכות בכראמה.

הממשלה, שבליכד רצתה לבלות בהיכל התרבות של מרוקו, טרחה לשווא. קזבלנקה נרחקה לשולי היזבלנקה. איך אפשר לחגוג בפתיחת משרד־אינטרסים ברבאט, כאשר כאן כל רב"ס חושב על האינטרסים שלו?

כאשר זעיר לעזאזל ואיש לנפשו, מתפורר השילוש הקדוש, הלאומי־פרטי־צבאי: יחד, יחיד ויחידה. ככל שהצבא משתכלל הוא אמנם פחות גולם, אך בכוחו לקום יותר על יוצרו: כל פרן או טוראי מסוגל, במעשה או במחדל, לקעקע את דמות הממשלה או הפיקוד הבכיר. וזוהי הדמוקרטיה בפעולה, אזרחית וצבאית: ראש־הממשלה והרמטכ"ל עומדים בראש הסולם, אך רק בקומיקס נשארים העליונים באוויר, כבפול השלבים התחתונים.

ידידיה גרול־יערי ממרחביה, קיבוצו של דודו מאיר יערי, הוא קצין בכיר במטה חיל־הים ובוגר מכינת האדמירלים של חיל־הים האמריקאי בניופורט, לפי הרבעון "ארמד פורסס אנד סוסייטי", שפירסם באביב השנה מאמר פוקודעין שחיבר יערי בסוגיות אתיקה צבאית. יערי מאבד את הכלה על ההפרדה המובהקת בין מפקד לבין חייל, בין טייס ל"רבאי ללוחם יבשתי – כולם, בהגדרתו, "מפעילים צבאיים" ביסודם, המשתמשים בטכנולוגיה זו או אחרת. "הסביבה הצבאית החדשה" מאופיינת, אצל יערי, "בשדה־קרב רב־מימדי, בהעצמת תיחומן של מערכות־הנשק, בבטול הסדר תקיים של אחריות בכל הדרגים ובתחושה בוגרת הולכת של זכויות היחיד בצבאותיהן של החברות הדמוקרטיות". המפעילים זקוקים לכישורים, מומחיות וידע ביחודים, שאינם עוד נחלתה הבלעדית של הקצונה – ואחרי "בירנברג, כפר קאסם ומי־לאי" (ואפשר להוסיף גם תקלות בנוסח המטוס הלובי בסיני והפלת המסוקים האמריקאיים בשמי עיראק, משום טעות משולבת של בקרים במטוס איוואקס וטייסי אף־15), על כל פקוד לבדוק ולהעריך, טרם ציות, את הפקודות המופנות עליו.

"בהטילנו על המפעילים הצבאיים את האחריות לציות לפקודות בלתי־חוקיות, אנו מעניקים להם במשתמע את הזכות לשיפוט פקודותיהם של מפקדיהם ובמקרים מסויימים גם לביטולן", כותב יערי. "כישורי חייל טוב אינם משפיעים רק על הישרדותו האישית, או על זו של כיתתו. כיום אחראי מפעיל המכ"ם או הסונאר או אמצעי הלוחמה האלקטרונית, נמוך הדרגה אך עתיר ההכשרה, לחיי מאות ואלפים, אחריות תיפקודית רבה יותר, לעתים, מזו של מפקדיו".

רק כאשר יהיה צה"ל כולו הן מקצועי כזרועות הים והאוויר שלו כיום והן מאויש בלבדית במשרתי־קבע, שהוריהם אינם נוקבים את הדין (ב"רולטת הרשת" ובאסון יחידת הדולפין היו הנפגעים חיילי־חובה, להבדיל מהתנגשות מטוסי־קרב שהסתיימה במות סא"ל ורס"ן), יוכל להיות לצבא מקצועי באמת, מסתכן בריחוק מסויים מהחברה ששכרה אותו להגן עליה אך גם נעזר בריחוק זה לבידוד מהשפעות חיצוניות שליליות. זה לא יקרה בשנים הקרובות, שבהן דרושים עדיין שנתוני חובה וגיוסי מילואים לתירוץ הסתירה שבין מדיניות האחוזות באזורים מוכי חיזבאללה או צפופי התנחלויות לבין הרצון לדלל את התעסוקה המיבצעית ולהרחיב את האימונים. ודאי שאין זה עתיד לקרות, באין פיקוח ממשי של מועצת־המנהלים המתקראת "ממשלה" על שר־הביטחון ועל הרמטכ"ל, אם לא ייפתר משבר המנהיגות של המופקדים על הילדים הטובים של הטוב בצבאות. ■

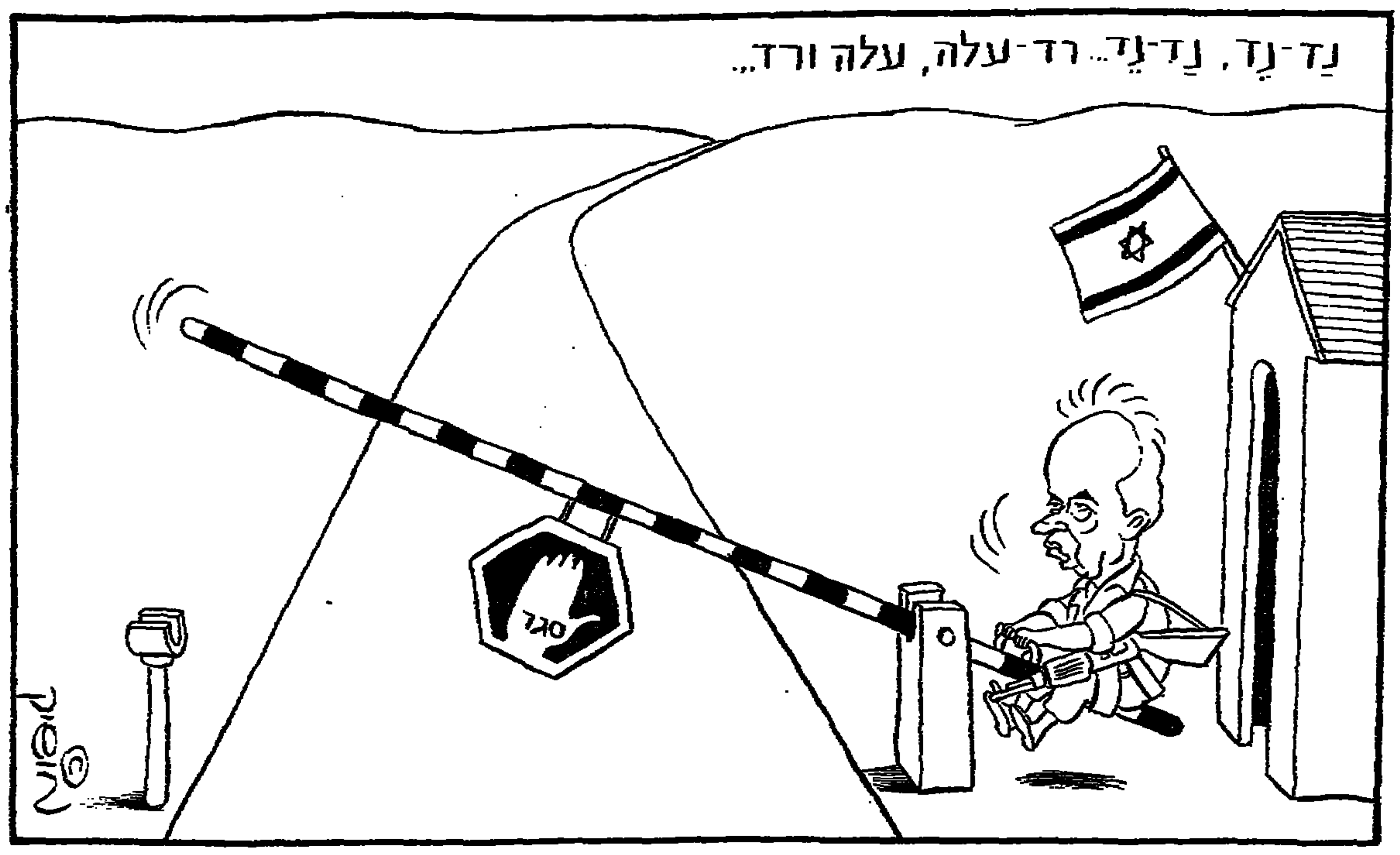

אוסלו־עזה־אוסלו־אושוויץ

שלמה גינוסר

גם לקהות־חושים יש יתרונות מסויימים. אחרי הכל, זהו מצב שבו לא חשים כאב. הטענה הפולקלוריסטית היא, שהזמן הוא מעין רופא־מרדים כזה. ברמת הפרט יעידו רבים שזוהי הנחה שטותית שלא עומדת במבחן הניסיון. על אחת כמה וכמה ברמת המאקרו.

אושוויץ היא כאב. היא אפילו לא דוגמה ומשל לכאב. היא הכאב עצמו. לפולנים, אושוויץ לא כואבת. היא אולי סיבה לתחושה של אי־נעימות או אי־נוחות. במקרה הטוב, הקיצוני יותר, יש גם פולנים שחשים אשם. ברמת הפרט. לא ברמה הלאומית. לממשלת פולין היתה, יש להניח, כוונה חיובית לציין כלאות 50 שנה לשחרור אושוויץ במעמד כל חתני פרס נובל לשלום. יש לנו טענות כבדות לפולנים בהקשר לאושוויץ, אבל הם בוודאי לא אשמים בכך שערפאת הוא אחד מחתני פרס נובל לשלום. לעומת זאת, הגיע הזמן שהם יבינו שאושוויץ היא לא רק טריטוריה פולנית אלא גם תחנה סופית של שלושה מיליון יהודים. גם אם יצרפו יחד אלף שנים לא יגיעו לשלושה מיליון פולנים שחיו במתחם הקטן הזה.

היחס בין תהליך השלמה ההיסטורי העובר עכשיו על ישראל הערבים בכלל והפלסטינים בפרט לבין אושוויץ, אינו יכול ואינו מסוגל לחרוג מן היחס בין אושוויץ לבין כל גילוי אחר של ההוויה הארצית על כל היבטיה.

איש לא הצליח להגדיר זאת בצורה מצמררת ומדוייקת יותר משעשה זאת קצטניק במשפט אייכמן: אושוויץ היא פלנטה אחרת. כל ניסיון של מי שלא היה שם להתייחס לאושוויץ במושגים של היגיון נדון מראש לכשלון. נכון לעכשיו זהו בהחלט נושא המצדיק את רתיקת השכל מפני התחושות.

לא קל, אבל אפשר לגייס את ההיגיון ההיסטורי הפואטי כדי לאתר מרכיב חיובי בנוכחותו האפשרית של ערפאת בטקס לציון 50 שנה לשחרור אושוויץ. יהיו כאלה שיבקשו לראות בכך הוכחה לנצחון עוף החול הזה, העם היהודי. אלה יאמרו משהו כמו "הנאצים קרס, אושוויץ שוחררה, קמה מדינת ישראל וגם הטרור הערפאתי נגד שארית הפליטה חוסל". הצדקה כזאת לנוכחותו של ערפאת בטקס באושוויץ סובלת מעודף מרכיבים של קיטש רדיק, שלא לדבר על כשל תיזמוני בקנה מידה היסטורי. את כאב אושוויץ לא מודדים בפעימות־מונה וחמישים שנים זה אפילו לא פעימת מונה אחת במושגים היסטוריים.

לא פחות מזה דוחה ההתייחסות מהצד שכנגד אל ערפאת כממשיך דרכו של היטלר בקונטקסט האשמדאי ובעוצמת השטניות. שתי צורות ההתייחסות האלה ממעיטות את היהודיות של הגדרת אושוויץ כפלנטה אחרת. מיזעור היהודיות הצרופה הזאת הוא גילוי של מותרות. זה לא המקום ולא הזמן, במיוחד לא המקום, להתייחסות כזאת אל הזמנת ערפאת לטקס באושוויץ במעמד של צדיק הדור.

אבל זה גם לא המקום ולא הזמן, במיוחד לא הזמן, לנוכחותו של ערפאת בטקס הזה. את הדרך מאוסלו לעזה עשה ערפאת בהסכמה. על דרכו מעזה לאוסלו לקבלת פרס נובל לשלום לא שאלו אותנו. אבל הדרך מאוסלו לאושוויץ היא לא שביל פרטי, לא של ערפאת ולא של לך ולנסה. מדובר בהיסטוריה. ערפאת זה פרק אחר שרק הולך ונכתב עכשיו. הוא לא מתחבר לאושוויץ. גם אם הופכים דף. אלף דפים לא יחברו ביניהם.

פרטי בהחלט

בתום ביקורו החטוף בארץ, הדוכס מאדינבורג לא הותיר מאחוריו ניתוחות של שביעות רצון יתירה. הרושם הוא שהנסיך פיליפ לא כל־כך נהנה מן הביקור שכמעט נכפה עליו. ובינינו לבין עצמנו – מה לעשות, הוד מעלתך – גם אנחנו לא יצאנו מהכלים מחדווה ההתפעמות. אולי משום שנפשנו גסה קצת בדמויות רויאליסטיות.

אולי משום שמלך העולם בשר ודם ביל ג'פרסון הידוע גם כ"קלינטון" ומלך הגדה המזרחית של הירדן, שהוא מונארך וגם ידיד, הספיקו לנו כמנה חודשית של אוויר פסגות. אולי משום שהבריטים טרחו כל־כך להבהיר לנו, אקסטינקטיבי־הכתר, שביקורו של פיליפ הוא: פרטי בהחלט כמו שרק האנגלים יודעים להעריך מושג זה, כדי שלא נעלה על קצה דעתנו שהקרחון הידידותי הזה המכונה "יחסי בריטניה־ישראל", נע במסלול ההפשרה.

הנסיך פיליפ הוא בסך־הכל בעלה של מלכת בריטניה ואביו (או אולי סבו, אם נטה אוזן לרכילויות מרושעות על עתידו של צ'ארלס) של המלך האנגלי הבא. חוש הומור סביר איפשר לו יום אחד, כאשר התמנה לחבר כבוד באחת מאידספוד האגודות שאת המנתן נאלץ לקבל בתוקף מעמדו, לומר, לאחר שהודה על הענקת התואר "חבר כבוד": "אם החבר המסויים העומד לפניכם פילס את דרכו לארמון באקינגהאם – כל אחד מכם יכול".

יחד עם זאת, הוא לא בועט בזכות שזימן לו הגורל. "פריווילגיה היא פריווילגיה" אמר פיליפ בהזדמנות אחרת "בין אם זה בגלל כסף, בגלל אינטלקט או משום שיש לך שש אצבעות בכף הרגל שלך". וכל אחד מבין ששש אצבעות ברגל זה במקום לומר "שייך למשפחת המלוכה", כי כסף יש לסתם מיליארדרים ואינטלקט זה לא בדיוק מה שמאפיין את בית המלוכה האנגלי, להוציא אולי את הנסיכה מרגרט, אחות המלכה, שיש לה תואר שלישי במוסיקולוגיה.

פיליפ הוא בן גילו של רבין. והוא נראה טוב כי לא איכפת לו מערפאת, ולהבדיל – לא מביבי. ושוב להבדיל – גם לא מפרס. אף־על־פי שהוא עובד קשה, זה בכל זאת הרבה פחות מרבין. הספורט הפעיל היחיד שבו הוא עוסק זה "פולו", וגם כאן, כפי שהוא עצמו אומר, את רוב העבודה עושה הפוני המתרוצץ על המגרש. בסך־הכל חיים לא רעים, מה גם שרעייתו נחשבת לאשה העשירה ביותר בעולם ושימתו כל השוביניסטים הזכרים. כיוון שהוא לא צריך לעבוד לפרנסתו הוא גם לא פיתח תכונות בולטות של איש עמל. עוד בבית הספר, כפי שהוא מעיד על עצמו, בחר פיליפ רק נושאים שלא חייבו מאמץ מיוחד וכשהגיעה שעתו להתגייס, הוא בחר בחיל הים "מפני שאינני אוהב במיוחד ללכת ברגל". כשנשא לאשה את הנסיכה אליזבת הוא היה בסך הכל סגן בחיל הים.

ביום ההכנות האחרון לפני טקס הנישואין שלו הוא דהר במכוניתו ברחובות לונדון ונעצר על־ידי שוטר תנועה שעמד לרשום לו דו"ח על מהירות מופרזת בשטח בנוי. "מצטער", אמר פיליפ לשוטר הנבוך, "אבל אני בכוונה לפגישה עם הארכי־בישוף מקנטברי". מותר היה לשוטר לחשוב שזוהי לכל היותר הלצה גרועה, אבל זאת היתה פשוט אמת לאמיתה.

פיליפ, כמו שאר בני משפחתו, באופן פרטי הוא בן אדם, אבל מבחינת הפרוטוקול, כי באנגליה אין חוקה כתובה, הוא סמל. זה לא משאיר מקום נדיב במיוחד לחיים פרטיים. סמלים מתנהגים, בדרך כלל, על־פי רצונם של אלה שעונדים אותם. סמלים, למשל, יוצאים את גבולות הממלכה המאוחדת רק כשהאינטרס הלאומי העליון מכתיב זאת. וכשהם כבר יוצאים, הם נוסעים רק לאן שצריך ובהחלט לא לאן שלא צריך. לישראל, למשל, לא צריך. למה לא צריך? כי ה"פורין אופיס", יועץ הסתרים לסובבות הנסיעות של משפחת המלוכה, עדיין סובל מתודעת נטישה בעקבות התכווצות האימפריה והוא שטוף בפחדים רומנטיים משליטי מדבר מסתוריים ומבעלי בארות נפט במזרח התיכון. כאשר בשורת קזבלנקה תגיע סוף־סוף גם לדאונינג סטריט אולי יעז שם מישהו לבקש רשות משליט עומאן לביקור אנגלי מלכותי בישראל.

הנסיך פיליפ ביקר בישראל לא כבעלה של המלכה, אלא כבנה של אמו, הנסיכה אליס, כדי לקבל תעודת הוקרה על שמה כחסידת אומות העולם. והוא אפילו לא ידע שהיא עסקה בהצלת יהודים בתקופת הכיבוש הנאצי ביוון.

פעם, בעת ביקור בארגנטינה (זה קרה הרבה לפני מלחמת פוקלנד) התנצל פיליפ באוזני מי שמתח ביקורת על הזמן הקצר שהוקצה לביקור זה ואמר: "כאשר אתה, כאורח, גורם פקקים בתנועה וחסימת רחובות, אז ביום־יומיים הראשונים אנשים עוד מוכנים לסבול את זה. אבל ביום השלישי הם מתעייפים ממך כהוגן. האמנות של להיות אורח טוב היא לדעת מתי לעזוב". כאן בארץ לא היו פקקים בתנועה ולא חסמו רחובות במהלך ביקורו הפרטי של הנסיך. אבל הוא לא חיכה אפילו יומיים כדי לעזוב. ■

ינום ויישן לו שומר ישראל

טדי פרדס

להיווצרותו של קו דרושות לפחות שתי נקודות, אמר אאוקלידס. ואם הנקודות הולכות ומתרבות, קל וחומר. על־פי משפט גיאומטרי זה יש לבחון את התגובות, כולל דברי שר הביטחון, הרמטכ"ל ואלוף פיקוד הצפון, על "כשל נקודתי" בתל־דבשה השבוע. האם לא הצטברו במהלך השנים נקודות עד כדי התהוות קו, אולי אפילו שטח המכיל נקודות וקווים לאורך ולרוחב?

ח"כ אורי אור – אלוף במילואים – אומר: "שטויות. כשלעצמו טוב שהתעוררה טלטלה ושרבים קיבלו כאבי בטן, אך להסיק מכך דבר הסתאבות בצה"ל, הכל הבלים. מאז תש"ח צה"ל עומד יום יום במבחני אש ואם מדי פעם לא היו קורים בזיונות כמו השבוע, היה זה לא אנושי. בכל מלחמות ישראל היו חיילים וקצינים שעזקו, ברחו תחת אש, סירבו להסתער וניגפו רבים מול מעטים. למרות הפגמים, צה"ל הוא הטוב והיעיל שבכוחות הלוחמים בעולם".

האם לפנינו רק עוד היסטוריה המנציחה בדומה לורידוס העיניים שהובא מעזה, יין ארום טוב (רע ללבו), הזונות מרוסיה, המובטלים שאינם רוצים לעבוד והקומוניסטים שהסתננו לרשות השידור ומרפים את ידי העם היושב בציון? כי אם בוחנים את הרקע הכללי של האוכלוסיה, קשה להאמין שצה"ל נותר סטרילי מן המפגעים שפוקדים את החברה. יקראו לכך "עייפות החומר", "הראש הקטן" "כל אחד לנפשו" "הישחקות הערכים" וכיו"ב דיאגנוזות אפוקליפטיות, אבל תופעות אלה הפכו חזיון נפרץ ואין להסתירן רק בתעמולה הרזונית של התקשורות ש"יזהמתם אפילו את צה"ל, פנינה", התרסה שהתריס שר הביטחון, אריאל שרון כלפי עיתונאים.

עד מלחמת יום־הכיפורים, כשהוגע החשש כי האווירה של תגיעות אחרי־הנצחון, שבהן השתתפו לא אחד מאלופי צה"ל בדימוס, השיבו בנוסחה שניתן לקרוא לה "סרן ג'קיל ומיסטר הייד". כאילו החברה עשויה משתי ישויות נפרדות והאלמנטים המושחתים של מיסטר הייד, אינם מסתננים למפקדה של סרן ג'קיל. היום יש המודים, שלא יתכן שנגעי החברה לא יתפשטו גם לצבא.

לגבי החברה בתוך שכזו שורות הסכמה רחבה כי היא אינה מה שהיתה. הראיה הבולטת ביותר היא המנוסה מאימת הסקאדים מתל־אביב. בתש"ח הופצצה תל־אביב מדי יום וירושלים הופגזה בתמידות ואף שהיו שברחו (מירושלים התקשו להימלט מסיבות טכניות), נותרו חדרים פנויים במלונות שמחוץ לתל־אביב. האמהות של שבויי העיר העתיקה, גוש עציון, ניצנים ומשמר הירדן לא ערכו הפגנות ליד ביתו של בן־גוריון ולא כינוהו רוצח, על אף מכתביות התנפת ששולחו בבית הסוכנות, מערכת הג'רוזלם־פוסט והרחוב בן־יהודה בירושלים. היו בריחות של חיילים (לדראון הירבו להזכיר בסוזרות חינוך את המפקד שהותיר את פלוגתו בקו האש וברח מגבעה 69 ליד ניצנים) ושל אזרחים, ואף קרה שישובים נעזבו ללא רשות.

אלה לא היו פחות המורים מכיתת חיילי הנח"ל שבמלחמת לבנון נכנעו ללא ירייה בפני שלושה חיילי אש"ף או מהש.ג ליד קריית־שמונה שנמלט למראה הגלשן שחדר מלבנון ויכול היה להרוג שבעה חיילים במאהל שעליו צריך היה הש.ג לשמור. אבל בתש"ח, איש לא הצדיק, גם לא בני משפחתו, את המ"פ מגבעה 69 כמו באחרונה האב של הש.ג שהגן על בנו ב"מה רציתם, שהוא ייהרג?". רבים בציבור ניצבו לצד הש.ג מכיוון ש"הכל מטילים על ילד בן 20, אבל איפה היו המפקדים?". אכן הרמטכ"ל וסגנו לא היו בשטח אך האחריות על מניעת הדירתם של אויבים היתה על הש.ג ולא על רב־אלוף איתן. והיו בין האמהות של שבויי הנח"ל שהטרידו את המטכ"ל ללא הרף על ש"לא עושים כלום" כדי להחזיר את יוסק'ה (גרוף) הביתה.

ומבחינה "נקודתית"? האלוף יצחק מרדכי טען כי מאז תחילת השנה נהרגו 85 טרוריסטים בגבול לבנון. חשבון רווח והפסד, אם כבר עורכים משהו כזה, ילמד, כי לנו אבדו 12 חיילים בפעילות מיבצעית ועוד שניים התחשמלו. יחס של 7:1 אינו מאזן שלילי אך מן הראוי לזכור, כי חיילי האויב היו לוחמי גרילה ואילו אנחנו הפעלנו מטוסים (בהפצצה מוצלחת אחת נהרגו כ־20 אנשי חיזבאללה), טנקים, ארטילריה כבדה ונעזרנו באלקטרוניקה חדישה שבחדישות. כל ניצחון כזה הוא כמו ניצחון 1:0 של נבחרת ברזיל על מילואי הפועל בית־שאן. נכון שבשנים האחרונות לא עלה בידי המחבלים לבצע אף חדירה אחת בצפון, אך אם נקדיש למשימות אחרות, למשל לוחמה בתאונות דרכים או בפשע אמצעים כמו להגנת גבול הצפון, גם נשיג תוצאות שוות ל־7:1. אלה אינם כוחות שווים ואינם מלמדים על יתרון איכותי שלנו.

יתר על כן, בראייה רחבה יותר, תקציב הביטחון תופח מדי שנה בממדים אבסולוטיים, ולא משנה לצורך זה שמשקלו היחסי בתל"ג יורד. ההקצבות גדלות וזה חייב היה להתבטא ביכולת המיבצעית. היום אי־אפשר לטעון את מה שטענו שר הביטחון רבין והרמטכ"ל משה לוי לפני כעשור, כי המשכורות הנמוכות מותירות בצבא "בינוניים" ואילו הטובים עוזבים. בתקציב הביטחון הגדל כלשעצמו, מתרחב ללא הרף סעיף המשכורות והתגמולים שגם בימי "הבינוניות" הגיע מעבר ל־40 אחוז מכלל ההוצאה לביטחון. היום הוא מגיע ל־52 אחוז. זה היה מצריך שיפור גדול באיכות המפקדים, כי על־פי המודל של רבין&לוי, הטובים שבטובים חייבים היו למלא את השורות. האם כך?

ה"נקודות" שהצטברו רבות, ולעתים מדהימות בחומרתן. שני חיילים נדקרו למוות בשכם כשנשאו ארוחת צהריים וידיהם לא היו פנויות לאחוז בנשק. השבוע נעזב שם ג'יפ ויש חשש כי חייליו ברחו מאימת רימון. ברצועת עזה ניטש מוצב כשהמון מוסת הסתער עליו. מי שיטרוח לעבור על־פני מחנות צה"ל, במיוחד בגדה, ימצא יותר ש.ג ישנים או במקרה הטוב מעיינים במוספי הספורט מש.ג שאינם נמים ואינם ישנים. הנחלאים והש.ג כבר הוזכרו והצבא לא עמד בלחץ ההורים ושיחרר אלפי מחבלים תמורת חיילים שלא היו נשבים אילו גילו מינימום של חיילות. היתקלויות רבות בצפון הסתיימו ב־1:0 לטובת ברזיל על אף יתרון עצום בכוח האש שלנו. מחבלים שנלכדו במקומות מיסתור לחמו עד הכדור האחרון מול כוח גדודי מיחידה מובחרת ורק לאחר ירי טילים השתלטו עליהם. בעבר היותר רחוק, התגאינו בהימנעות משיגור טילים כדי להימנע מפגיעות ביושבי הבית שאינם מחבלים. במירדפים מראה הטלוויזיה כוחות גדולים מלווים במסוקים וארטילריה, רודפים אחרי מחבל בודד כשדה ולא תמיד משיגים אותו. וזה מלבד למשחקים מסוכנים, כמו רולטת רשת ורולטה רוסית שנערכו מתחת לאפם של מפקדים. צנחן נשכח בשדה האימונים והמפקדים – כמו האריה בבית ההסתדרות שאכל יום־יום פקיד ולא הרגישו בכך, עד שהוא טרף את מגיש התה – חשו בהיעדרות רק לאחר שהצנחן חזר עייף, רעב וצמא ליחידתו. תאונות אימונים הן בלתי נמנעות, אך שני אסונות צאלים, ההתחשמלות בלבנון וההינתקות הכבל במסוק מעוררים חשש לתסמונת "יהיה בסדר", כפי שיצחק רבין התבטא. ובמסע במידבר קפאו חיילים למוות וזה מלבד תאונות שיכולות לקרות גם בצבא מאורגן היטב.

גם על רמת הסדר המשמעת יש מקום לדאגה. מספר רב מדי של פעמים קמו חיילים והסתלקו מעמדותיהם מכיוון שלא היו תנאים, לא קיבלו חופשות ו"למפקדים לא היה אכפת מאיתנו". קשה לדעת מה חמור יותר: אם טענות הנפקדים נכונות או אם אינן אלא תירוץ ודכדוכיות של חיילי מרציפן. זה מכבר מעודד צה"ל קשרים הדוקים בין ההורים לבין בניהם שבצבא. הם מוזמנים לבקר מדי שבת בבסיס, עורפי או קידמי, ובשעת הצורך להתקשר למפקד הבית. הלוואי וההורים היו נשמעים להוראות מס הכנסה כפי שהם ממלאים אחר ההמלצה לטלפן למפקד. כי איזה אמא יהודיה לא משוכנעת כי מוטל'ה אינו אוכל מספיק, שומר יותר מדי ומקבל חופשות פחות מדי? ולאחר שהותקן קשר קונסטרוקטיבי־משפחתי בין ההורים ל"ילד", מה פלא שבמקרה של חוסר משמעת אומרת אמא יהודיה, "מה רוצים מהפרחים שלנו, הרי הם בסך־הכל ילדים?". בן כמה צריך הפרח שכבר רשאי לבחור לכנסת ובהרבה מקרים התנסה בסקס, להיות כדי שיהיה חייל? כאן יכול צה"ל לבוא בטענות רק אל עצמו. את הקשר עם הבית יזם הוא ולא ועד ההורים המרכזי ופחד לחשוב איזה צעקה תקום אם ביקורי ההורים יבוטלו או אפילו רק תופחת תדירותם.

ולגבי הארגון מתגלים סימני הנחה לא רק נקודתיים, אלא גם מערכתיים. לעתים רחוקות בלבד מגיע שמע כשלים לידיעת הציבור אבל כשמגיע, התמונה אינה מעודדת. יעיד מקרה מערת המכפלה. ארגון השמירה הוא פרוייקט מסובך יחסית לנוכח ריבוי הרשויות המופקדות על הסדר וריבוי הגורמים שמעוניינים להפר אותו. כשהוצגו עיקרי פרשת גולדשטיין לפני ועדת החקירה, התברר כי אף אחד מהכוחות לא היה בסדר. אנשי מג"ב, משטרה, צה"ל וכל היתר, איחרו, לא קיימו את הנהלים הרוטיניים, לא דאגו כי מיתקני הבטיחות יפעלו, שלא לדבר על חוסר גילויי יוזמה ותושייה. אם בימ"זים ובטיסי הדרכה הסדרים דומים, יש לנו בעיה.

ח"כ גנדי אמר השבוע שאין פלא כי החיילים בתל־דבשה הגיבו כפי שהגיבו. לאחר התעסקות של שנים באינתיפאדה, חייל קרבי מאבד מכושרו. ניתן להוסיף על דבריו כי לא השפיעו רק כמה שנות אינתיפאדה אלא כמה עשרות שנים של שירות בשטחים. לזאבי עצמו יש תשובה הגיונית: טרנספר טרנספר וצה"ל לא יצטרך להתכתש עם אוכלוסיה אזרחית בשטחים. אבל מה יגידו מתנגדי טרנספר (לפחות באופן מילולי) כמו נתניהו, בגין, שרון וחבריהם? ■

מי צריך בנק אזורי

בעידן שבו עובר הכסף ממקום למקום במהירות של 14,400 סימנים לשניה נראה הרעיון ליצור עוד היכל שיש שבו ינועו ממקום למקום אין־ספור פקידים וידברו בבליל שפות, קצת אנכרוניסטי. אפילו סדאם חוסיין הצליח לפני כמה שנים לקבל אשראי מבלי לצאת מן הבונקר

פרס עם עמיתו מקטאר, שייח' חמר אל־תאני, בוועידת קזבלנקה. סיכויי הבנק האזורי נראים עכשיו כמו הסיכויים של ועדת זוסמן. צילום: יצחק הררי

אמנון אמר

אפשר, כמובן, להתחיל מהסוף: קשה להבין שביום מן הימים יוכל שמעון פרס לעלות על דוכן הכנסת, או על כל דוכן אחר, ולומר משהו כמו "בוועידת קזבלנקה יסדתי את הבנק האזורי לפיתוח". גם בהצהרת הסיכום של הקרנבל המתוקשר שהתקיים השבוע במרוקו מוקדש לעניין הבנק רק קטע סתמי, בנוסח כתב מינוי לאיזה ועדת מומחים בירוקרטית שתחילה גונזים את המלצותיה ורק אחר־כך מבטים את חבריה. "תת הוועדה לענייני כספים של הוועדה המפקחת", נאמר בהצהרת הסיכום, "תזמן קבוצת מומחים שתבחן את האפשרויות השונות למנגנוני מימון, כולל הקמת בנק אזורי לפיתוח". אחר־כך תמסור קבוצת המומחים את מסקנותיה לוועדת ההמשך של ועידת קזבלנקה, לקראת כינוסה של ועידת עמאן, במחצית הראשונה של 1995. במלים פשוטות: סיכוייו של הבנק האזורי נראים עכשיו, פחות או יותר, כמו הסיכויים של ועדת זוסמן, וזה באמת לא הרבה.

בנק אזורי לפיתוח משתלב בחזונו של שמעון פרס, זה שבדיוק לפני שנה יצר גוש כלכלי אחד במזרח התיכון, שבו חברה ישראל ל־21 חברות הליגה הערבית, יחד עם תורכיה ואיראן. כמי שמקדים את בני דורו בכמה שנים טובות, ראה כבר פרס בחזונו את המדבר שממזרח לנו זרוע שדות תעופה, תחנות כוח ומסילות ברזל. וכשמדובר בפרוייקטים עתירי ממון, מה טבעי יותר מאיזה בנק רב לאומי שיממן את כל העסק. כמו בכמה מקרים קודמים בעבר הלא רחוק, היה גם הפעם על שר האוצר אברהם שוחט לקשר בין חזון פרס ובין המציאות.

שוחט יודע שבנק הוא לא רק ידיד, אלא גם כסף. בבנק השקעות בינלאומי שבו תהיה ישראל חברה, וזכרה ככל שתהיה, יהיה גם עליה להתחייב על סכומי כסף נכבדים, ומראש. לא שללתי את הקמת הבנק האזורי, אמר שוחט ערב צאתו לוועידת קזבלנקה, התנגדתי רק להתחייב מראש על סכומים כל־כך גדולים. אחר־כך התקיים דיון בלשכת ראש הממשלה ובו התקבלה הצהרת הכוונות הבאה: ישראל מסכימה עקרונית להקמת הבנק האזורי, אבל אינה מוכנה להתחייב על גודל השתתפותה בהון העצמי שלו. הכספים שישקיע הממשל האמריקאי בבנק לא יקוזזו מהסיוע הכלכלי לישראל ואילו מבנה הבנק, מטרתו ודרכי עבודתו ייקבעו תוך כמה חודשים ויובאו לאישור ממשלת ישראל.

יתכן ששר האוצר מאמין באמת ובתמים כי אפשר ללכת עם (בנק) ולהרגיש בלי (מחוייבות), אבל סביר יותר להניח שזו הדרך הכי אלגנטית שמצא שוחט כדי להיפטר מהרעיון החדש שגילגל פרס לפיתחו.

השאלה היותר רצינית היא מה בדיוק יתרום עוד בנק לפיתוח, כאשר לאותה מטרה עצמה קיים כבר הבנק העולמי. בנק נוסף יחייב מנגנון נוסף, על כל המשתמע מכך, בעיקר כסף. בעידן שבו עובר הכסף ממקום למקום במהירות של 14,400 סימנים לשניה נראה הרעיון ליצור עוד היכל שיש שבו ינועו ממקום למקום אין־ספור פקידים וידברו בבליל שפות, קצת אנכרוניסטי. אפילו סדאם חוסיין הצליח לפני כמה שנים לקבל אשראי מבלי לצאת מהבונקר (מהסניף באטלנטה, ארה"ב של הבנק האיטלקי בי. אן. אל).

כל זה בהנחה שלא מדובר בכמה רעיונות נסתרים מן העין. לישראל יש, למשל, מנגנון גיוס כספים בשם הבונדס. את הכסף המיותר שמגייס הבונדס משקיע בנק ישראל בבנקים זרים, כשבדרך נעלמים כמה מיליוני דולרים בצורת הפרשי ריביות, הוצאות מינהלה ועמלות. למרות זאת, אף אחד לא מדבר ברצינות על ביטול מפעל הבונדס, שהוא אחד ממשרדי הנסיעות הגדולים ביותר לכל מיני חברי־כנסת, שרי ממשלה, אלופים במילואים וגם כמה עיתונאים. רק בחודש שעבר שהה שר האוצר עצמו בארצות־הברית כאורח הבונדס. גם בנק אזורי יכול לשמש לאותה מטרה ממש. הבנק העולמי לשיקום ופיתוח מזרח אירופה התגלה, כידוע, ככישלון צורב, אבל עובדה זניחה זו לא מנעה ממנו לערוך ועידות שנתיות, שאליהן הוזמנו כל בעלי המניות. ומי נסע בשנה שעברה מישראל לוועידת הבנק בלונדון, ארבעה ימים בלבד אחרי שחזר מגיחה בארה"ב? אין צורך לשלוח תשובות וגם אין פרסים, כי הפעם היתה הנסיעה ממש מוצדקת: ישראל היא אחת מבעלי הבנק ומחזיקה ב־0.65 אחוזים מהון מניותיו.

גם כסף, מתברר, לא חסר באיזור. רק ישראל לבדה מגייסת מדי שנה שני מיליארד דולר בגיבוי הערבויות של ממשלת ארה"ב. שליש מהכסף מיועד להשקעות בתשתית של המגזר הפרטי בארץ, אבל עד עכשיו לא היה ממש תור לכסף, שגויס, כאמור, בריבית נמוכה מהמקובל בשוק. לפני שנה אילצה למעשה הממשלה את חברת החשמל לקחת 800 מיליון דולר מכספי הערבויות, וגם זה רק לאחר משא־ומתן ממושך. שאר הגופים הגדולים במשק, מתברר, מצליחים לממן את השקעותיהם גם בלי כספי הערבויות האמריקאיות ובלי בנק אזורי מיוחד.

כאשר יתחיל חזון פרס לקרום עור וגידים, סביר להניח כי לא מצוקת האשראי תהיה זו שתעכב את סלילת המסילה לבאצרה. היזמים שיבחרו להשקיע בחיבור הפרת והחידקל לים התיכון יוכלו לממן את פועלם באשראי מכל המוסדות הפיננסיים הקיימים. אז יתברר גם כי הסיפור על ביאליק שהסתובב כשידיו מונחות על שיפולי גבו, "כי בכל חור פותחים עכשיו בנק", אינו יותר מסתם אנקדוטה מן העבר. ■

מחכים לדוד לוי

אמיר גוימן

כלכך הרבה תחינות ריחפו השבוע באוויר, עד שאפשר היה לחשוב שאורטרטו יום כיפורים. בנימין נתניהו, למשל, ביקש לדעת בחודשים האחרונים, האם ימחל לו דוד לוי על האשמות הכבדות שהטיח בו בינואר 1993, ערב הבחירות לראשות הליכוד. לאחר שלא זכה בתשובה ישירה הדליפו בימים האחרונים מקורבי יו"ר הליכוד, כי בדעתו לבקש תחינה בכינוס המרכז ביום חמישי.

ההצעות ששיגר נתניהו ללוי באמצעות מתווכים, ובהם ח"כ שאול עמור, היו נדיבות. לוי, כך נאמר, יתמנה לממלא־מקום יו"ר הליכוד ויהיה מס' 2 לכל דבר ועניין. אם תקום לאחר הבחירות הבאות ממשלה בראשות נתניהו, יוכל לוי לבחור לו כל תיק שיחפוץ, כולל חוץ וביטחון. ובינתיים הובטח לעשות כל מאמץ לשבץ אותו בוועדת חוץ וביטחון של הכנסת. שר החוץ לשעבר אינו מוחל למפלגתו על שלא שיבצה אותו מלכתחילה בהרכב הוועדה היוקרתית ביותר בכנסת.

האיבה בינם לבין קבוצת רמון ומרצ יורדת עד לשורשים, שורשי מוצא עדתי והכרה חברתית, והיא ניכרת ביחסים היום־יומיים בסניפי מועצות הפועלים ומפלגת העבודה בפריפריה. אילו היו חשים במשענת שמספקת להם מפלגת העבודה, אפשר היה אולי לייצב את הספינה הטובעת, אך העובדה שיו"ר העבודה יצחק רבין תומך במגמות שמוביל חיים רמון מחזקת את הניכור וההתרחקות של פעילים אלה ממפלגתם.

לוי עצמו חש סימפטיה עצומה להסתדרות – לזו הישנה ולא לזו של החיים החדשים. לא רק שצמח שם כפוליטיקאי והיה לראש סיעת הליכוד בוועד הפועל, אלא שהוא־הוא אולי אף העריץ את מפעליה של ההסתדרות ואת האידיאולוגיה שייצגה בימיה הטובים. אין זה פלא שפעילי העבודה בהסתדרות מצאו אצלו, לאחר התבוסה, כתף מנחמת, אוזן קשבת ויעדים משותפים. כולם היו בני. כולם באים לבכות אצלי אחרי שהם חוטפים מכות, אמר לא מכבר על הקשר העמוק שבינו לבין פעילי השטח בליכוד.

בעיני יוצאי צפון אפריקה הוא נחשב למודל כמעט מיתולוגי של מנהיג שהצליח לפלס ולהורות את הדרך לרבים אחריו, אבל העובדה שלא הצליח להגיע עד לפסגה תמשיך להיות קוץ בבשרו ובבשרם. לא מדובר רק בתחושות קיפוח של אנשי ליכוד, אוהדים ופוליטיקאים כאחד. התופעה הזאת קיימת־גם קיימת במפלגת העבודה, ואפשר להיווכח בה כמעט בכל מערכת בחירות פנימית, החל מבחירות ללשכת המפלגה וכלה בבחירות לוועידה – בכל אחת מהן מתגבש "ציר" צפון אפריקאי.

לא מכבר סיפר אחד השרים בממשלה על ניתוח תוצאות הבחירות שעשה בתום הפריימריס לכנסת. מה לא עשיתי במשך הקריירה שלי כדי להוכיח את עצמי, ואכן הוכחתי, אמר, אבל כשבאתי לבחון את חתך המצביעים מצאתי ש־90 אחוז מתומכי היו יוצאי עדות המזרח, ערבים ודרוזים. גם הוא נוקט לשון "הם" כשהוא נדרש לנסיכים־יאפים־ממוצא אירופי, בין אם הם אנשי העבודה ובין אם אנשי ליכוד, ואינו רואה מנוס מהתארגנות פוליטית נגדית שאחד מבסיסיה הוא מוצא עדתי, אף־על־פי שהוא עצמו לא יהיה שותף למפלגה כזאת.

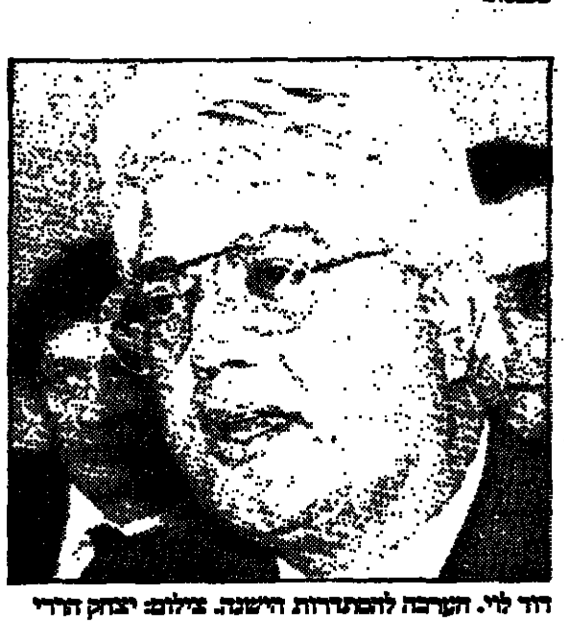

דוד לוי. הקרבה להסתדרות הישנה. צילום: יצחק הררי

הוא ער לניואנסים דקים הרבה יותר בכל הקשור למעמדו. כך, למשל, לא יכול היה בימים האחרונים להתעלם מאי־שיבוצו מטעם הליכוד על דוכן הנואמים במליאה במהלך הדיונים המדיניים החשובים שהיו בימים האחרונים. שים לב, אמר השבוע לאחד ממקורביו – מי פתח את הדיון בהצעת האי־אמון ביום שני שעבר? – שרון. ומי פתח, מטעם הליכוד, את הדיון על חוזה השלום עם ירדן? משה קצב. שמיר היה הנואם לפני אחרון ונתניהו נעל את הדיון. וביום חמישי, בישיבה המיוחדת עם קלינטון שוב נתניהו. מבחינתו של לוי, סידור עבודה זה שאינו כולל אותו, אומר ש"הם" איבדו את הבושה. "הם" זה לא רק נתניהו. ללוי בטן מלאה לא רק על נתניהו אלא גם על הנסיכים, שעמדו מן הצד ולא נקפו אצבע לטובתו ב"פרשת הקלטת". "ואחר־כך באים ומציעים לי להתפייס?" הוא שואל.

אז ההצעות של נתניהו אכן נדיבות, אבל לוי פשוט אינו מאמין במימושן. כפי שהוא רואה את זה, מדובר בניסיון ליצור אליבי: מציעים לו הצעות נדיבות בשמו של נתניהו, למרות שיודעים היטב איזה קרע ואי־אמון שוררים ביניהם. אם ידחה את ההצעות, וההנחה היא שלא יקבל אותן, יוכלו להטיל על ראשו את האחריות לקרע בליכוד.

נתניהו. הצעות נדיבות. צילום: שלמה ולקביץ'

תן לנו אות

תחושת הקיפוח כשלעצמה לא היה בה די עד כה, כדי להביא להקמת מבנה פוליטי רחב יותר מש"ס או תמ"י, אבל כיום שוררת אצל דוד לוי, אריה דרעי והאחרים תחושה, שבגלל השינויים הדמוגרפיים עלולה ישראל לחזור למתכונת הפוליטית של שנות ה־50, כלומר לשלטון בלעדי של יוצאי אירופה, בין אם יהיה זה שלטון מפלגת העבודה או הליכוד. מבחינתו של לוי, כל הישגיו במסגרת הליכוד, מאז שנות ה־70, עלולים לרדת לטמיון.

השר העדתי

דוד לוי חש כיורש־עצר גולה, שאחיו הצעירים, הנסיכים הצעירים, הצליחו לחטוף ממנו בעורמה את הירושה. את התחושה הזו הוא שואב מן "השטח" וממעגלי מקורביו. במצודת זאב ברח' המלך ג'ורג' בתל־אביב, מרכז הליכוד, הפסיק מזמן לבקר. זה אינו ביתו ומקורבי נתניהו המסתופפים שם מזכירים לו, כי הוא בגלות. הליכוד של הנסיכים היה לו לזרא.

הרעיון להקים מפלגה חדשה בראשותו אינו רעיון חדש. ערב הבחירות ב־1992, לאחר מפלת מחנה לוי בבחירות הפנימיות בליכוד, נעשה ניסיון רציני ליזום מהלך כזה, ששושביניו היו אהרן אבוחצירא, מקסים לוי וראשי הרשויות המקומיות, נאמניו של דוד לוי. תוצאות סקרי הבחירות היו מבטיחות והתורמים הועמדו במצב הכן, אלא שדוד לוי היסס, חשש שיאשימו אותו בהוצאת השד העדתי מן הבקבוק ולא נתן את האור הירוק ליציאה לדרך.

היוזמה התאדתה רק לכאורה. בפועל המשיכו שושביניה לפרנס וללבות את אש המהלך הרחק מעיני הציבור הרחב, במשרדו של דוד לוי בתל־אביב, בלשכתו של מקסים לוי, בלובי של בתי מלון בירושלים ובכינוסים מצומצמים של פעילי השטח. הסיבות הפנים־ליכודיות שהניעו את לוי לשקול הקמת רשימה נפרדת לא נעלמו אלא דווקא התחזקו. יתר על כן, ההתפתחויות הפוליטיות שהתרחשו בארץ בשנתיים האחרונות מאז הבחירות העניקו ליוזמה תנופת יתר ונמצאו לה שותפים מפתיעים, מאריה דרעי מנהיג ש"ס ועד לפעילים מרכזיים במפלגת העבודה, כחבר הכנסת שלמה בוחבוט, חברים לשעבר בוועדה המרכזת של ההסתדרות ובאיגודים המקצועיים, כמו שלמה אביטן, מוטקה ששון, פיני קבלו, ראש מועצת חצור הגלילית יוסי אלול ואחרים – כולם יוצאי צפון אפריקה.

דרעי. חרדת הקול הרוסי. צילום: יצחק הררי

כולם היו בניו

שתי ההתפתחויות הפוליטיות המרכזיות שהאיצו וחיזקו את היוזמה היו ההתחזקות וההכרה בפוטנציאל הדרמטי של האלקטוראט ה"רוסי" ותבוסתה של מפלגת העבודה בהסתדרות. לכאורה שתי ההתפתחויות חסרות קשר, ובעצם לשתיהן מכנה משותף רחב – הסכנה הנשקפת מהן לדור שלם של פוליטיקאים יוצאי צפון אפריקה, שטיפסו ועלו לצמרת הפוליטית בישראל. השבוע נתן אריה דרעי לראשונה ביטוי מפורש וישיר לחששותיו והששות חבריו מן האיום של "הקול הרוסי". בראיון ב"הארץ" חשף דרעי את חרדת ראשי עיירות הפיתוח לנוכח הפרת מאזן הכוחות הדמוגרפי־אלקטוראלי במקומותיהם לרעת יוצאי צפון אפריקה. התפתחות זאת נדונה שוב ושוב בפגישותיהם הקבועות של דוד לוי ואריה דרעי, אבל לוי, בניגוד לידידו הצעיר, לא היה מאפשר לשום עיתונאי "להוציא ממנו" ביטויים ישירים כל־כך. השבוע ביקשו עיתונאים בכנסת לשמוע את תגובתו לראיון עם דרעי. "מה באמת? כך הוא אמר?" התחמק באלגנטיות לוי, שאינו מחמיץ שום מאמר או ראיון ראוי לקריאה.

ואם לא די בשינוי הדמוגרפי בערי הפיתוח, באו הבחירות להסתדרות, פוררו את תשתית השטח של מפלגת העבודה ומחקו שכבה שלמה של פעילים יוצאי צפון אפריקה, שבן־לילה מצאו עצמם ללא עורף פוליטי. אנשים שהיו ראשי ועדים ואיגודים מקצועיים, מזכירי מועצות פועלים ופעילים בדרג נמוך יותר הפסידו את מקומם לאנשי רמון ומרצ ובמקרה הטוב נותרו במקומם אך נחלשו לבלי הכר.

זה נושא הפגישות המזומנות בין דוד לוי ואריה דרעי. מתכונת הפגישות משתנה מעת לעת. לעתים קרובות משתתפים בהן גם מקסים לוי, דוד עמר, גבי ללוש וד"ר סבג. ולעתים ח"כ שלמה בוחבוט, שלמה אביטן ופעילים אחרים של העבודה בהסתדרות. אבוחצירא מצוי כל העת בתמונה. חלק מהפגישות מתנהלות על טהרת השפה המרוקאית. באחת מהן, לא מכבר, אמרה אחת מפעילות העבודה בירושלים ללוי: "עשרות פעילים ממפלגת העבודה מחכים לאור ירוק ממך. תן להם אות וכולם יתייצבו אצלך".

שותפי היוזמה מניחים, כי מאחר שיצחק רבין ושמעון פרס נחושים בדעתם להשלים בקדנציה הנוכחית את כתיבת הפרקים העיקריים של תהליך השלום, תיסוב מערכת הבחירות הבאה על הציר החברתי־כלכלי. התארגנות על בסיס כזה תישא אופי מדיני מרכזי – לא ימין ולא שמאל – תשמש כנושאת מסרים חברתיים מובהקים ותצא נגד ממשלת העבודה אך גם נגד הליכוד, שהזניח את האינטרסים החברתיים.

המהלך לא יצא עדיין מהחיתולים ועוד הדרך ארוכה, אבל התורמים, רובם יהודים תושבי חו"ל, מוכנים כבר לצקת כסף כדי לשמן את גלגלי המהפכה החדשה. דוד לוי עצמו, לא קיבל עדיין החלטות ובינתיים אינו מוכן לאשר שאכן מדובר בהתארגנות פוליטית חדשה. ועם זאת הוא אומר, שבסיוריו הרבים בארץ הוא מוצא ש"השטח בוער", שיש בשלות וכמיהה חוצת־מפלגות להתארגנות של עולי שנות ה־50 שמוצאים עצמם מחוץ למוקדי השלטון. ■

מופתע ולא מפתיע

את התנהגות החיילים בתל־דבשה השבוע מסביר אל"ם מיל. משה אבן חן, שהיה ראש מחלקת מדעי ההתנהגות בצה"ל, כנובעת לא מעט מאווירת השלום. "חשוב מאוד שייצאו שני מסרים שונים, אחד בכיוון השלום ואחד שייצג את האינטרס הביטחוני בלבד. חשוב שיהיה היום שר ביטחון שישמש בתפקיד 'פרקליטו של השטן', באיזון לראש הממשלה ושר החוץ"

אמן לוי

הידיעה על התקפת החיזבאללה במוצאי שבת בשבוע שעבר תפסה את אלוף יצחק מרדכי בבית אימו בטבריה. מרדכי, המשמש כאלוף פיקוד הצפון בשלוש השנים האחרונות, התכוון כנראה להעביר שבת שקטה בשיחות עם חבריו הקרובים לגבי צעדיו בעתיד, שהרי בעוד שבועות אחדים הוא עתיד לפרוש מצה"ל. את הדרך למפקדת הטיבה עשה מרדכי ברכב עוד קודם שנודע על התקרית שבה נהרג סמ"ר אלמוג קליין.

עם עלות השחר במוצאי שבת, העיר סגן מפקד הפלוגה של גבעתי, שהיה מפקד המוצב בתל־דבשה, את חייליו וביצע את סדרת התירגולות הנדרשות וחזר להרדם כדי להתארגן לעוד יום פעילות.

ב־08:30 פתחו אנשי החיזבאללה בירי מאסיבי על חמישה מוצבים ברכס עלי טאהר. במוצבי צה"ל נכנסו החיילים לכוננות ספיגה ותותחים של צה"ל וצד"ל החלו לאתר את מקורות הירי ולירות ארטילריה מאסיבית באיזור.

במקביל לירי הנ"ט, החלה קבוצה של 10־15 אנשי חיזבאללה לטפס על הרכס המוביל אל מוצב תל־דבשה. כשהיו קרובים למוצב, התפצלה הקבוצה וחלק ממנה תפסו עמדות לחיפוי. האחרים המשיכו בטיפוס. הם העדיפו לעלות למוצב מכיוון צפון־מערב, על צלע הצוק, בצורה גלויה לחלוטין, כנראה מתוך תקווה שהוכחה מאוחר יותר כנכונה, שהירי יסב את דעתם של חיילי המוצב ואלה לא יבחינו בטיפוס לעברם. "אילו רציתי לתכנן למחבלים את כיוון הטיפוס כדי שיהיה לי קל להודפם, לא הייתי בוחר מסלול אחר", אמר השבוע קצין בכיר בפיקוד הצפון.

סמוך ל־09:00, מצאה עצמה חוליית החיזבאללה מתחת לאחת מעמדות התצפית של המוצב. אנשיה שיגרו פצצת אר.פי.ג'י ופתחו באש מנשק קל לעבר המוצב. במקרה או שלא במקרה הגיעו אנשי החוליה אל עמדה שבה שהו באותה עת שני חיילים מיחידה מסופחת וחייל נוסף מחטיבת גבעתי. פצצת האר.פי.ג'י ששוגרה לעבר העמדה פגעה בסוללת העפר הקרובה. שלושת החיילים עזבו את העמדה וברחו לכיוון הבונקר שבמרכז המוצב. על־פי הפקודות, העמדה הסמוכה לעמדה המותקפת היתה אמורה להיות מאויישת, אבל מסיבות בלתי ברורות זה לא קרה. בתחקירים אמרו החיילים שהם לא ידעו מה לעשות ושהם חיפשו את חבריהם.

בריחת החיילים איפשרה לאנשי החוליה להמשיך בהתקדמותם לעבר סוללות העפר המקיפות את המוצב, לתקוע דגל ולהצטלם. שניים מהם הספיקו לזרוק מטען על העמדה שננטשה ולפוצץ אותה. היו אלה דווקא הטנקיסטים שהבחינו בקבוצה אחרת של אנשי חיזבאללה שהיו בכוח הרתק. מפקד הטנקים נתן לחייליו הוראה לפתוח לעברם באש והם נסוגו לאחור. איש מחיילי המוצב לא ניסה לרדוף אחרי אנשי החוליה והם עזבו כלעומת שבאו. איש מהחיילים אף לא דיווח תחילה על הגעת המחבלים לגדר המוצב. לאחר מכן ניתנו רק דיווחים מגומגמים.

הנפת דגל החיזבאללה על מוצב צה"ל (פיתוח מווידיאו: "יסעות", מרכז למידע תקשורתי)

במשך שבע שנים נמנע החיזבאללה מניסיון לכבוש או להתקרב למוצבי צה"ל – השבוע, כשכבר ניסה, הצליחו.

ההודעות ברדיו החיזבאללה בלבנון כאילו כבשו אנשיו את מוצב צה"ל הוכחשו על־ידי דובר צה"ל. אבל סרט הווידאו שצולם על־ידי אנשי החוליה אישש את טענת החיזבאללה.

בתחקיר שערך תת־אלוף צ', מפקד עוצבת הגליל, זמן קצר לאחר התקרית, כבר היה ברור שהמחדל גדול. אבל עד כמה התברר רק ביום ראשון, בתחקיר המקיף שערך אלוף הפיקוד. "הדרך שבה הגיעו המחבלים למוצב היא אידיאלית למתגוננים", אמר השבוע הקצין הבכיר מפיקוד הצפון, "ניתן היה לחסל אותם באבנים, החיילים פשוט גילו פתרונות".

כשנשאל השבוע האלוף יורם יאיר האם ניתן להשליך מהתנהגות החיילים באירוע תל־דבשה על כלל יחידות הצבא, השיב: "התנהגות החיילים במוצב חמורה, אבל אסור לאבד את הפרופורציות: זו אינה התנהגות אופיינית". בצה"ל טענו השבוע כי מדובר ב"אירוע נקודתי". בסכמו את התחקיר שערך, אמר האלוף מרדכי לחיילי הפלוגה ומפקדיה: "ערכי הלחימה של צה"ל לא נשמרו וכך נפגעו אמות הסיפים של ביטחון מדינת ישראל. זהו אירוע חמור וקשה בתוצאותיו. מוצב תל־דבשה נמצא על קו רכס בין מוצבי צד"ל וצה"ל ומיקומו מצויין. לא ייתכן שהוא אינו יכול להגן על עצמו".

עיקר הדיונים נסוב השבוע על התנהגות חיילי הפלוגה של גבעתי שאיישו את המוצב. אבל הדיון צריך להיות רחב הרבה יותר ועל צה"ל לבחון את תפיסת הביטחון בלבנון בכלל. על צה"ל לבחון גם את הטיפול הגורתי באירוע ובין היתר כיצד קרה שאנשי החיזבאללה הצליחו להגיע למוצב מבלי שהתגלו על־ידי אף אחד ממוצבי צה"ל וצד"ל באיזור. מה עשו המוצבים האחרים בשעה שמוצב תל־דבשה הותקף, היכן היו מסוקי צה"ל באותה עת, וכיצד הצליחו המחבלים לחמוק מבלי להיפגע.

לדברי אל"מ במיל. משה אבן חן, מי שהיה ראש מחלקת מדעי ההתנהגות בצה"ל, "לאווירת השלום הכללית ולאמירות המנהיגים בדבר מזרח תיכון חדש יש השפעה רבה על המפקדים והחיילים. על־אף שאירועי לבנון אינם נותנים שום רמז לשינוי, הרי שהדיבורים האלה גורמים להרפיה מסויימת אצל המפקדים הבכירים וזה משליך גם על החיילים. לדבריו, אחת הדרכים להתמודדות עם המסר הכפול של חיפוש דרכים לשלום והמשך לחימה בחיזבאללה היא מינוי שר ביטחון במשרה מלאה. "חשוב מאד שייצאו שני מסרים שונים, אחד בכיוון השלום ואחד שייצג את האינטרס הביטחוני בלבד. מערכת הביטחון חסרה היום אדם שיעמוד בראשה ויאבק. מאד חשוב שיהיה היום שר ביטחון שישמש בתפקיד 'פרקליטו של השטן', כאיזון לראש הממשלה ושר החוץ. צריך מישהו שיישב על הצבא וימנע ריפיון".

לדברי אבן חן, תפיסת הביטחון של צה"ל בלבנון מוטעית והדברים עלו גם בסקרים שבוצעו בעבר בקרב קצינים וחיילים בפיקוד הצפון. בשלוש השנים האחרונות נמנע צה"ל או ממעט בביצוע פעולות התקפיות. ממעט "באותן עקיצות שנהג לעקוץ במחבלים בעבר" ועיקר פעולתו היא הגנתית. אנשי החיזבאללה שנפגשו בעבר עם צה"ל באוויר, בים וביבשה והיו עסוקים בחיפוש אחר דרכים להתחבא, מוטרדים היום הרבה פחות. את הזמן שניצלו בעבר להתגוננות, הם מנצלים היום לתכנון וביצוע התקפות. לדברי אבן חן, "צה"ל ויתר על היוזמה והתפקידים התחלפו: החיזבאללה הוא המפתיע, וצה"ל הוא המופתע". ■

אחרי כמו לפני

דוד פרהצור

מעגל השלום לא יושלם בלי הסכם עם סוריה, אבל תמורתו אין עכשיו הכרח שישראל תשלם מחיר טריטוריאלי מופקע. לעומת "תקדים סיני" יש עכשיו "תקדים הערבה" ואין הכרח שדווקא התקדים המצרי יוושם ברמת הגולן

כאשר חזר מביקורו בדמשק סיפר שר החוץ האמריקאי, כי בעצת רופאיו של אסד וכדי למנוע כאבים בצווארו הציב נשיא סוריה את הכורסאות בלשכתו זו מול זו, ולא עם הגב אל הקיר. כריסטופר ראה בכך מחווה שנועדה להקל גם על אורחיו של אסד, שהתייסרו בכאבי צוואר ועורף, שלא להזכיר את לחץ השלפוחית. עוד לפני ביקורו של קלינטון בדמשק שוב היה אפשר לראות את אסד מקבל את כריסטופר עם הגב אל הקיר. ריטואל מתיש וסמלי.

הדיפלומטיה התלמודיסטית האמריקאית והישראלית מצטיינת בחיפוש אחר "סימנים" ו"איתותים" שיאששו את הקונצפציה על "אסטרטגיית השלום" של אסד. אם לשפוט על־פי תוצאות ביקורו של קלינטון, אסד נותר קשה־עורף. "יש התקדמות, אין פריצת דרך", בכותרת ממוחזרת מדיווחיו הקודמים של כריסטופר, הוכתרה גם פגישתו של קלינטון עם אסד. כך היה גם לאחר פגישתם של השניים בז'נווה, בינואר השנה, בהבדל אחד: הפעם הזכיר אסד במפורש את ישראל ודיבר על "יחסי שלום רגילים" איתה, אך לא נורמליזציה כשם המפורש.

אסד אליאס, כותב הנאומים של אסד ב־20 השנים האחרונות, טען בראיון ל"הנדי סיימס", כי הכתבים האמריקאים פשוט לא הבינו את דבריו של נשיא סוריה במסיבת העיתונאים המשותפת עם קלינטון. אליאס, פלסטיני במוצאו, השתתף בפגישתו של אסד עם ניקסון ביוני 1974, שבה דיבר נשיא ארה"ב על נסיגה ישראלית מלאה מכל הגולן, שמע את הבטחתו של קרטר לאסד להתנגד ל"שלום כולל" ואת בוש, שאמר לאסד כי הוא השתכנע מטיעוניו – ודבר לא קרה. "משהו קרה להם בשובם לוושינגטון", סיכם כותב הנאומים של אסד.

המימשל האמריקאי השתדל, כדרכו, להנמיך את הציפיות לקראת ביקורו של קלינטון בדמשק. פקיד בכיר בוושינגטון קיווה ש"אסד יודע מה אנו צריכים ומה הוא צריך. הוא לא יביך את קלינטון". זו היתה תקווה מוגזמת, כפי שהיה גלוי לכל מי שצפה במסיבת העיתונאים המשותפת של קלינטון ואסד. לא גינוי לטרור והתנערות ממנו, כפי שהתנבאו כותרות בעיתונים ישראלים לפני הביקור, וגם לא דיבורים מפורשים ב"שפת השלום", כהגדרתו של קלינטון.

שני סנטורים דמוקרטים, פטריק ליהי ודניס דה־קונסינו, שנילוו אל קלינטון לדמשק, הודיעו לאחר פגישת הפיסגה שהם יתנגדו לשיפור היחסים עם סוריה כל עוד לא יפסיק אסד את פעילותם של ארגוני הטרור, שמרכזיהם פועלים בדמשק בהסכמתו, וכל עוד לא יחדל מסיוע לחיזבאללה המקבל אספקה מתמדת של נשק וחומרי חבלה סוריים. ארה"ב – הצהירו שני הסנטורים – חייבת להבהיר לסוריה שתחילה עליה לחדול ממעורבות בטרור ורק אחר־כך תעיין ארה"ב בקיום יחסים דו־צדדיים הדוקים יותר.

עמדה נחרצת וחד משמעית כזאת לא נשמעה בירושלים לא לפני בואו של קלינטון ולא אחרי צאתו. כתבים אמריקאים שהיו בפמלייתו של נשיא ארה"ב והגדירו את שליחותו כ"כישלון" ציינו בדיווחיהם שממשלת ישראל מסייעת לקלינטון ולכריסטופר במאמציהם להציג את "ההתקדמות המשמעותית" בעקבות הביקור.

אף שהתקפות החיזבאללה תוזמנו לסיום ביקורו של קלינטון, מוסיפה הממשלה להאשים רק את איראן ונמנעת מלהצביע על אחריותה של סוריה כמרכז ועורף לוגיסטי ואידיאולוגי לארגוני הטרור. הן לא במקרה מסרבת ארה"ב למחוק את סוריה מרשימת המדינות המעורבות בטרור ותומכות בו.

היה עוד "איתות" סורי, חמור פחות. הטלוויזיה הסורית לא שידרה את טקס חתימת ההסכם בין ירדן לישראל, בניגוד לשידורים מקוטעים, אך מגמתיים, מטקסים קודמים על מדשאת הבית הלבן ובעין־עברונה. חשיבות השידורים ההם נופחה מעבר לכל פרופורציה על־ידי דוברים ישראלים ואמריקאים רמי מעלה כ"איתותים חיוביים" מדמשק. הפעם שידר הספינקס הסורי "איתות" שלילי.

אפילו היה מוגזם לצפות לצעד דרמטי של אסד, שוב החמיץ נשיא סוריה הזדמנות לשכנע את העם בישראל בכנות כוונותיו. שבועון החדשות הגרמני "שפיגל" יודע לספר, שקלינטון ניסה לשכנע את אסד לטוס איתו לישראל ולהיפגש עם רבין. "אתה בוודאי מתלוצץ. אני לא סאדאת, חוסיין או ערפאת", השיב אסד. הצעה דומה הציע סאדאת לאסד לפני 17 שנה, ערב צאתו לירושלים, וגם הוא נענה אז בשלילה.

אסד. ריטואל מתיש וסמלי. צילום: אי־פי

לדברי "שפיגל", הבטיח קלינטון לאסד שרבין מוכן לנסיגה מלאה מהגולן, אך איננו יכול להצהיר על כך בפומבי. על אף הנוסחה שלו "עומק הנסיגה כעומק השלום", ובניגוד לרוב השרים שכבר החזירו את כל הגולן לסוריה, עוד לפני התחלת המשא־ומתן, אין ראש הממשלה מסתיר את ספיקותיו: "גם אם הייתי מצהיר על נכונות לנסיגה מלאה, אתם בטוחים שהיה הסכם? אני לא בטוח. ברגע שאומר דבר כזה פומבית, בצורה מחייבת, איפה כושר המיקוח שלי? אני לא בטוח מה הסורים רואים בשלום. לא בטוח מתי הם מוכנים לעשות נורמליזציה איתנו, אם בכלל" (ידיעות אחרונות, 28 באוקטובר).

אילו נהגו השרים כראש הממשלה, לא היה "כושר המיקוח" של ישראל כה חלש ונחות כבר בעמדת הפתיחה. אלמלא התנדבו השרים בניבוי המועדים להשגת הסכם עם סוריה ואלמלא תרמו בפיהם להחלשת "כושר המיקוח" של ישראל, לא היה אסד נותר נוקשה ובלתי־מתפשר בתביעותיו האולטימטיביות. הרצל למד מנסיונו, שדיפלומטיה היא "האמנות לשאת ולתת עם נבלים". לעומת זאת, זוכה אסד שמלאכתו נעשית על־ידי ישראלים בכירים יותר ובכירים פחות, מוסמכים ולא מוסמכים.

רק לפני שבועות אחדים טענו שרים ו"גורמים מדיניים", שירדן לא תחתום על הסכם עם ישראל לפני הסכם עם סוריה. קריסתה של הקונצפציה השגויה הזאת מלמדת על קוצר הרוח, הראות וההשגה של מי שהעניקו לאסד את זכות הווטו על הסדרים בין ישראל לפלסטינים ולירדנים. מעגל השלום לא יושלם בלי הסכם עם סוריה, אבל תמורתו אין עכשיו הכרח שישראל תשלם מחיר טריטוריאלי מופקע. לעומת "תקדים סיני" יש עכשיו "תקדים הערבה" ואין הכרח שדווקא התקדים המצרי יוושם ברמת הגולן.

כריסטופר, שהיה תת־שר־החוץ במימשל קארטר וניהל בשנת 1980 את המשא ומתן על שחרור בני הערובה האמריקאים בטהראן, כתב בשעתו: "המו"מ הבליט את חשיבותה של התמדה ותקיפות במדיניות חוץ ואת הנכונות להמתין, אם יש הכרח, עד שבעיה תהיה נכונה לפתרון. המדיניות של חיפוש איטי ושיטתי אחר תוצאה שיהיה אפשר לנהל עליה מו"מ היא שהביאה את המשבר לקיצו".

האיטיות המאפיינת את מהלכיו של כריסטופר גם בניהול מגעיו ושיחותיו עם ישראל וסוריה כבר עוררה עליו לא פעם ביקורת וזלזול מצד מי שאצה להם הדרך לרדת מכל רמת הגולן. לא רק "גורמים מדיניים" מסויימים מאוד, אלא גם בעיתונים ישראליים יש מי שמתגעגעים לסגנון ההכתבה של בייקר ובוש ומייחלים להצעות אמריקאיות, שישראל לא תוכל לסרב להן. היו בהם גם כאלה שעיקמו את האף למשמע נאומו ה"ציוני" של קלינטון בכנסת, נאום שכמותו לא נשמע מפי נשיא אמריקאי בבית הנבחרים הישראלי.

לאחר פגישת קלינטון־אסד כתב "הארץ" במאמר מערכת: "עדיין נשאר בעינו הרושם כי אסד איננו חדור כמיהה לשלום עם ישראל... אסד מתעקש על גירסתו שלפיה ישראל חייבת להסיג את כוחותיה הצבאיים מכל השטחים שצה"ל כבש ב־1967... על רקע זה יקשה להגיע לידי הבנה עם הסורים. סירובו של אסד לוותר על החזרת כל רמת הגולן ודחיית כל הצעה של ישראל לפשרה טריטוריאלית – אפילו תשאיר את רוב שטחה בידי סוריה – אינה יכולה שלא לחזק את ההתנגדות בתוך ישראל לממשלת רבין־פרס".

מסקנה הפוכה הסיקו "חמישיית היונים" במפלגת העבודה, שהציעו למנכ"ל וילי, ש"העבודה" תצא במסע הסברה שנועדה להכין את הקרקע לנסיגה מלאה מהגולן. ללא ספק, תרומה מאין כמוה לחיזוק "כושר המיקוח" של ראש הממשלה.

"פשרה טריטוריאלית" איננה מלה גסה. היא חיונית לביטחונה ולעתידה של ישראל, ולא משיקולים אלקטורליים. גם בקרב מי שראו רק אלטרנטיבה אחת – או הגולן או מלחמה – נשמעים באחרונה קולות בזכותה של פשרה טריטוריאלית ובזכות קשיות־עורף ישראלית בהגנה על אינטרסים חיוניים. לעומת זאת, הניסיון להצדיק את הנסיגה המלאה מן הגולן בהתלשתה של החברה הישראלית, מכרסם בכוח העמידה של ישראל, לא רק במו"מ הקשה עם סוריה. אם פרופ' שלמה בן־עמי קובע כי "העם בלי הגולן", מפני ש"החברה הישראלית היא, לטוב ולרע, חברה תל־אביבית" וכי זוהי "רוח הזמן", השלום שבדרך, לא רק עם סוריה, עלול להיות שלום לבטלה. ■

הסכסוך כאילו כבר מאחורינו

חן אבידן

החלטות ועידת קזבלנקה יוכלו לקרום עור וגידים, רק אם תהליך השלום ימשיך לצבור תנופה. מבלי שתחול פריצת דרך במו"מ עם סוריה ויתבסס הפתרון המדיני עם הפלסטינים, יתקשו מדינות ערב להתקדם לקראת כינון יחסי נורמליזציה עם ישראל. יחד עם זאת, ניתן להניח שהאווירה הכללית שנוצרה בוועידה תשמש מנוף גם לקידום היחסים הכלכליים בין ישראל למדינות ערב וגם להאצת התהליך המדיני באיזור

ועידת הפיסגה הכלכלית הבין־לאומית לעניני המזרח התיכון וצפון־אפריקה בחסותו של המלך חסן השני, שנערכה השבוע בקזבלנקה שבמרוקו, היתה ועידה חסרת תקדים. השתתפו בה יותר מ־1,000 ראשי חברות בין־לאומיות מן הגדולות ביותר בעולם, 60 ראשי מדינות ושרים, 400 עובדי מדינה וכמה מאות עיתונאים. היא הכנסה במשך שלושה ימים תחת קורת־גג אחת נציגים מבכירים של ישראל והאנשים המובילים בתעשיה ובבנקאות הישראלית, עם עשרות נציגים ערביים מ־13 ארצות, שכללו ראשי מדינה ומנהיגים, כמו המלך חסן ויאסר ערפאת, שרים ממדינות המפרץ הפרסי וממדינות צפון־אפריקה ומצרים, ואנשי עסקים מרחבי העולם הערבי.

הגה את רעיון כינוס הוועידה, עוד לפני שנה, שר החוץ שמעון פרס. בשעתו לעגו לו כי מדובר בעוד רעיון בלתי מציאותי שהגה השר במסגרת "חזון המזרח התיכון החדש" שהוא מטפח. ואולם, הוועידה התכנסה ברוב פאר והדר תחת ניהול טוב מן המצופה של המארחים המרוקאים, והניבה תוצאות חשובות, שגם אם אינן מורגשות כרגע בזירת המזרח התיכון, יש סיכוי שהן יורגשו בעתיד הלא רחוק.

הדבר שאיפיין יותר מכל את ועידת קזבלנקה היו המגעים הישירים שהתנהלו לאורכה בין הנציגים הישראלים לנציגים השונים ממדינות־ערב והפלסטינים. את ישראל ייצגו בוועידה שבעה שרים, וראש הממשלה יצחק רבין פתח בשם ישראל את דיוניה. כמו כן כללה המשלחת הישראלית את סגן שר החקלאות ואליד צאדיק, מנהלי משרדי ממשלה שונים, פקידי ממשלה בכירים, תשעה חברי כנסת מסיעות שונות, ולצדם עשרות אנשי עסקים ויזמים כלכליים מישראל. היה זה מעין מחזה סוריאליסטי לחזות בנציגים הישראלים נפגשים ומחליפים כרטיסי ביקור עם אנשי עסקים מארצות המפרץ הפרסי, לבושי גלאביות וכאפיות, תחת קורת הגג של ארמון המלך חסן, ברובע חבוס של קזבלנקה. אותו ארמון שימש בשעתו במה לוועידות פיסגה של הליגה הערבית, שבהן התקבלו החלטות קיצוניות נגד ישראל והמשך נידויה הכלכלי והפוליטי על־ידי העולם הערבי. עתה ניתן היה להתרשם מקרוב איך נופלות המחיצות בין אנשי העסקים מישראל וממדינות־ערב ונרקמים רעיונות לשיתוף־פעולה עסקי בעתיד.

שאלתי פקיד במשרד החוץ הבחרייני האחראי על המחלקה הכלכלית במשרדו איך הוא מרגיש בעניין הפתיחות הערבית כלפי ישראל. הוא השיב, כי לדעתו הסכסוך הישראלי־ערבי כבר מאחורינו, ואין שום מניעה לאנשי עסקים ערבים להתחבר ולעשות עסקים עם עמיתים ישראלים. בפועל, היו אנשי העסקים ממדינות המפרץ הפרסי זהירים מלהתקשר במהלך הוועידה בקשרי מסחר ספציפיים עם עמיתים מישראל. מקנן בלבם עדיין חשש מתנופה של הכלכלה הישראלית, הם רוצים לבחון אפשרויות שיתוף־פעולה לעתיד בזהירות, וחלק מהם ממתין להתפתחויות המו"מ בערוץ השיחות הישראלי־סורי. שר החוץ של נסיכות קטאר, שייח' חמד אל־ת'אני, אמר לי כי מרגע שתחול פריצת דרך במו"מ בין ישראל לסוריה ולבנון, יוסרו כל המגבלות בפני עיסקות משותפות בין קטאר לישראל, כולל עיסקת הגז הגדולה שהטיפול בעניינה נמשך כל הזמן בין שתי המדינות. פרס ידע לספר לכתבים במהלך הוועידה כי בתוך כמה שבועות אמורים להיפתח משרדי אינטרסים של ישראל וקטאר בשתי המדינות. השייח' חמד היה סקפטי יותר. הוא התנה בהצהרותיו התפתחות כזו ביצירת פריצת דרך במו"מ בין ישראל לסוריה.

שרים ישראלים שנטלו חלק בוועידת קזבלנקה, כמו שר המסחר והתעשיה מיכה חריש, שר האוצר אברהם (בייגה) שוחט, ושר התיכנון והכלכלה שמעון שטרית, נפגשו במהלך הוועידה עם עמיתים ערבים ממדינות המפרץ הפרסי וצפון־אפריקה. רק שר המסחר הסעודי, סולימאן איסלים, התחמק מפגישה עם השר חריש וכן עם השר שיטרית. יש המעריכים שהסעודים מחו בכך על נאומו התקיף של ראש הממשלה רבין בפתיחת הוועידה, שבו דיבר על סיפוחה הנצחי של מזרח־ירושלים למדינת ישראל ובכך, במשתמע, בין איסלאם לטרור. ואולם, הסיבה האמיתית לעובדה שהסעודים לא היו מוכנים לקיים מגעים בדרג גבוה עם נציגים ישראלים בקזבלנקה נבעה, כנראה, מהזהירות המאפיינת אותם, במיוחד בכל הקשור להתקרבות לישראל. אנשים במשלחת הסעודית אמרו לי כי ממלכתם תהיה האחרונה לכונן קשרים דיפלומטיים ומסחריים עם ישראל. הדבר נובע מאופיה השמרני של הממלכה הסעודית וכן מחוסר רצונו של המלך פאהד לפגוע בסוריה, שנשיאה חאפז אל־אסד שלח צבא סורי לסעודיה כשביטחונה היה נתון בסכנה במלחמת המפרץ. מצד שני, אמר לי איש עסקים סעודי השייך לבית המלוכה, כי מרגע שתחול פריצת דרך במו"מ בין סוריה לישראל, "אנחנו, הסעודים, נהיה התיירים הראשונים בישראל". בינתיים סיכמו אנשי עסקים סעודים ואנשי עסקים מישראל להמשיך לקיים מגעים, במטרה לטוות עיסקאות משותפות דרך אנשי עסקים סעודים הפועלים באירופה.

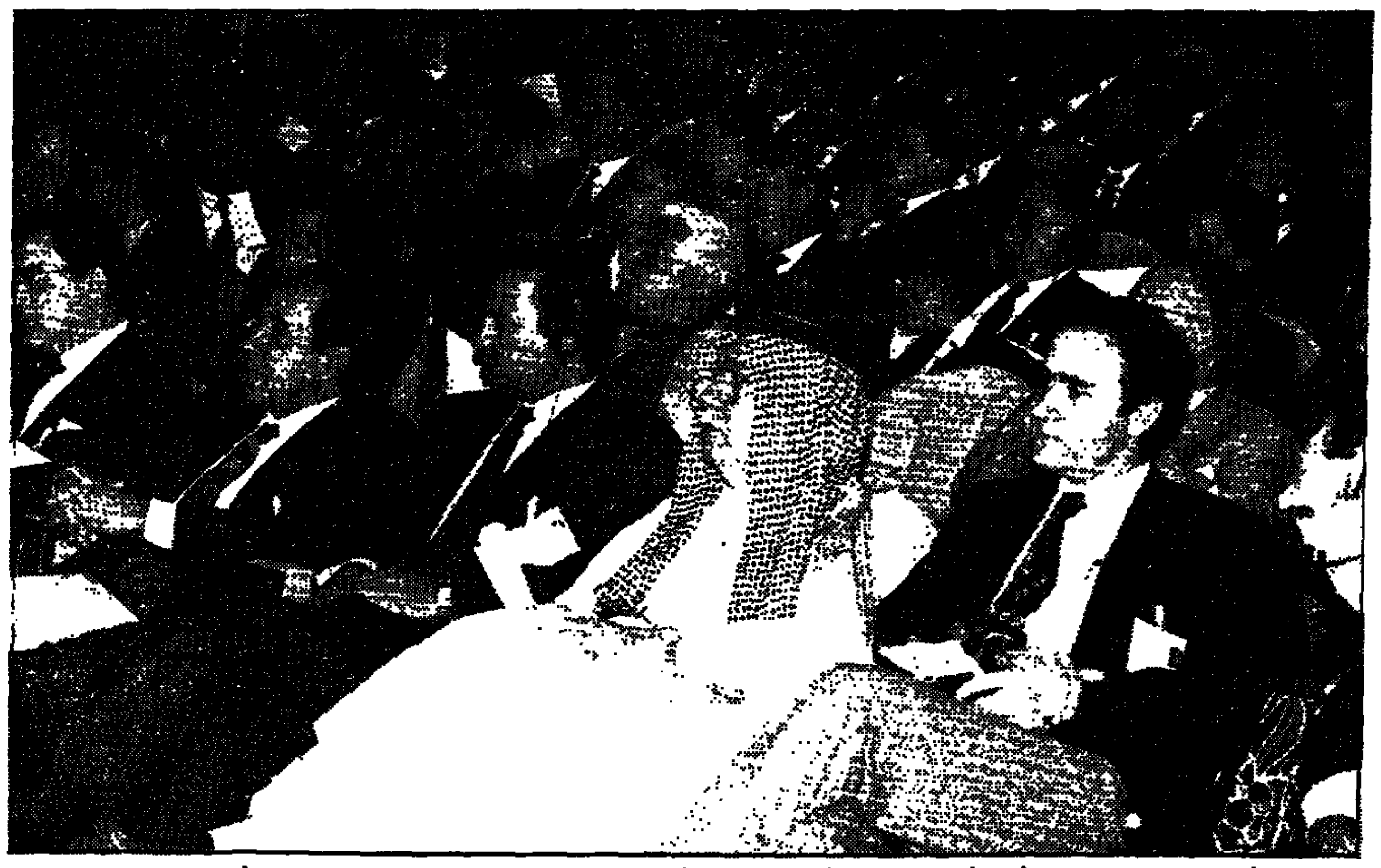
ועידת קזבלנקה. בארמון שבו התקבלו החלטות נגד ישראל, החליפו ישראלים כרטיסי ביקור עם אנשי עסקים ערבים. צילום: יצחק הררי

מאחורי הקלעים של הוועידה התרוצצו מגמות שונות בכל הנוגע לטקטיקה של שיתוף הפעולה הכלכלי האזורי העתידי. הפלסטינים רצו שהוועידה תחליט על התגייסות בין־לאומית למען השיקום הכלכלי הדחוף של הגדה המערבית ועזה. הדבר נאמר במפורש על־ידי ערפאת במהלך נאומו בפתיחת הוועידה, שבו הדגיש את ההרס הרב שנגרם לכלכלת השטחים תחת השלטון הישראלי. יותר מזה, אש"ף רצה שהוועידה תקבל החלטות בעלות אופי פוליטי, כמו איסור על הטלת סגר בשטחים והכרה בזכות הפלסטינים לעצמאות. הסעודים התנגדו להקמת בנק אזורי מזרח־תיכוני ודאגו שהוועידה תצא בהחלטות שיחניפו לסוריה ולבנון. חלקית הצליחו, חלקית נכשלו.

מצרים, ירדן, הפלסטינים וישראל פעלו נמרצות למען אימוץ החלטה על הקמת בנק אזורי לפיתוח המזרח התיכון. חסן מלך מרוקו ביקש להקים קהיליה כלכלית משותפת למזרח התיכון וצפון־אפריקה שתשרת את צרכי הכלכלה המרוקאית; מדינות אירופה חתרו לכך שהחלטות הוועידה יוכיחו את גופי המו"מ הישראלי־ערבי הרב־צדדי שבו הן נוטלות חלק ועל־ידי כך יישמר מעמדן בתוכניות הפיתוח העתידיות של המזרח־התיכון.

ההחלטות שקיבלה הוועידה בסופו של דבר משקפות פשרה בין המגמות הטקטיות השונות האלה ואחרות. הוועידה החליטה, קודם כל, על הקמת שורה של גופים אזוריים שמטרתם למסד שיתוף־פעולה כלכלי וליצור את המבנים המתאימים לכך. הוחלט על הקמת קבוצת מומחים שתבדוק את רעיון הקמת הבנק האזורי ותגיש את המלצותיה לוועידה הכלכלית הבאה בשאלת המזרח התיכון שתתכנס באפריל 1995 ברבת־עמון. החלטה זו מהווה הישג לגוש המדינות שתמכו מלכתחילה בהקמת הבנק, מכיוון שעד לוועידת קזבלנקה היתה התנגדות מאסיבית להקמתו מצד מדינות מפתח, כמו ארה"ב וסעודיה. הנשיא ביל קלינטון חזר בו מהתנגדותו להקמת הבנק האזורי עוד במהלך ביקורו במזרח התיכון והסעודים גם הם ריככו את התנגדותם. כמו כן הוחלט על הקמת מועצת תיירות אזורית, שתיזום עיסקות תיירות משותפות למדינות המזרח התיכון וצפון אפריקה; תוקם גם מועצה משותפת של לשכות המסחר במזרח התיכון ומועצת עסקים במתכונת דומה. בנוסף לכך הוחלט על הקמת ועדת היגוי שתשב במרוקו ותעקוב אחר מימוש תוצאות ועידת קזבלנקה ותתאם עם גופי המו"מ הרב־צדדי. על־ידי כך מצפים יוזמי הוועידה להיווצרות הדרגתית של ועדות אזוריות שיטפלו בנושאי שיתוף־פעולה הנדונים במו"מ הרב־צדדי, שהיום אין מסגרת ללבן אותם באופן מתמשך.

ועידת קזבלנקה החליטה גם להקים מזכירות קבע שתסייע לוועדת ההיגוי בהקמת מועצת לשכות המסחר המשותפת ומועצת העסקים האזורית וכן בביצוע פרוייקטים שייזום המיגזר הפרטי. הוחלט גם שבניו־יורק תשב "קבוצה כלכלית אסטרטגית" של מומחים שתציע אסטרטגיות לשיתוף־פעולה כלכלי במזרח התיכון מצד הסקטור הפרטי. על־פי בקשתו של חסן מלך מרוקו, הוחלט גם על כוונת המדינות שהשתתפו בוועידת קזבלנקה להניח את היסודות להקמת שוק מזרח־תיכוני וצפון־אפריקאי משותף. לעומת זאת, הניסיון של מרוקו להביא בוועידה לקבלת החלטה בדבר הקמת מועצה אזורית לשיתוף־פעולה כלכלי־ביטחוני־אסטרטגי שתדאג גם לשיתוף־פעולה הומאניטרי, כמו בתחום הבריאות – ירדה מעל הפרק בהתנגדותו של שר החוץ המצרי עמרו מוסא. הוא טען שממשלתו מתנגדת שהוועידה תקבל החלטות בעלות אופי ביטחוני. בכלל, לאורך כל הוועידה מילא מוסא תפקיד של שומר הקונסנזוס הערבי. הדבר בא לידי ביטוי, למשל, בכך שהוא זה שנטל את הזכות להגיב על נאומו של רבין בפתיחת הוועידה בנאום נגדי, שחלקו אולתר במקום, שבו תקף במשפטים חריפים חלק מהרעיונות שהשמיע רבין, כמו בדבר היותה של מזרח ירושלים חלק מבירתה הנצחית של ישראל.

תחום חשוב אחר שבו נחלה ועידת קזבלנקה הצלחה הוא בשאלת יצירת סדקים בחומת החרם הערבי נגד ישראל. הדבר נבע, קודם כל, מעצם כינוס הוועידה והמפגשים שנעשו בה בין נציגים ישראלים וערבים, מהדרג הממלכתי ומהסקטור הפרטי, שהיו אסורים בעבר על־פי תקנות החרם. בנוסף לכך קיבלה הוועידה בהודעת הסיכום שורת החלטות שמהן משתמעת קריסה נוספת של חומת החרם הערבי. למשל, בהודעה משבחים כל משתתפי הוועידה את החלטת סעודיה ונסיכויות המפרץ הפרסי לבטל את החרם העקיף על ישראל. על הודעה זו חתומים גם נציגי אלג'יריה ותימן. נקבע בהודעה, כי משתתפי הוועידה מתחייבים לפעול "בהקדם האפשרי" להסרת המכשולים בפני שיתוף־פעולה כלכלי אזורי, כולל הסרת החרם מעל ישראל. על משפט זה בהודעה עמדו בתוקף ישראל וארה"ב והוא התקבל על־ידי הנציגים הערבים, כולל הסעודים. פגיעה מעשית בחרם הערבי משתמעת גם מדברי הודעת הסיכום בדבר הצורך בפתיחת הגבולות של מדינות המזרח התיכון למעבר סחורות, הון וכוח אדם, כדי לעודד השקעות מוגדלות מתוך האיזור ומחוצה לו. הנציגים הערבים עמדו על־כך שלפיסקה זו תתוסף הערה שכל זה ייעשה מתוך התחשבות בכוחות השוק של המדינות הנוגעות בדבר, מחשש שישראל תציף את המדינות הערביות במוצרים תעשייתיים מתוחכמים ובכוח עבודה מיומן שיפגע בכלכלות המקומיות.

אש"ף קיווה שהחלטה בעניינו, המדברת על פתיחת גבולות האוטונומיה הפלסטינית בעזה ויריחו למדינות השכנות לצורכי מסחר וכלכלה, תמנע מישראל מלהטיל בעתיד סגר על השטחים. משלחת ישראל עקפה סייג זה על־ידי כך שבסעיף זה בהודעת הסיכום נאמר כי פתיחת הגבולות תיעשה על־בסיס ההסכמים שנחתמו בין ישראל לפלסטינים. בהסכמי קאהיר נאמר, כידוע, שישראל רשאית להטיל סגר על השטחים אם צרכי הביטחון שלה יחייבו זאת.

בסוגיה המדינית גם התעוררה מחלוקת בין ישראל לחלק מהמשלחות הערביות. אלה רצו כי בהודעת הסיכום ייאמר כי משתתפי הוועידה תומכים גם בהחלטה 425 של מועצת הביטחון, כבסיס להשגת הסדר שלום כולל באיזור. החלטה זו, שהתקבלה ב־1978, בעקבות מיבצע ליטאני, קוראת לישראל לסגת חד־צדדית מדרום־לבנון ללא כל הישגים, והיא איננה מקובלת על הממשלה. המשלחת הישראלית התנגדה להכנסת פיסקה כזו להודעת הסיכום, גם מכיוון שלבנון לא היתה מיוצגת בוועידת קזבלנקה. בשל כך, ובגיבוי ארה"ב, לא כללה ההודעה התייחסות להחלטה 425 של מועצת הביטחון. יחד עם זאת, הושג בוועידה קונסנזוס ביחס לתמיכה בחוזה השלום הישראלי־מצרי, בהסכמים המדיניים שנחתמו בין ישראל לפלסטינים, בהתקרבות הרשמית בין ישראל למרוקו ותוניסיה, ובחוזה השלום הישראלי־ירדני. גם בסוגיה אחרונה זו כרוך הישג לא מבוטל לישראל, מכיוון שלא כל מדינות־ערב ראו בעין יפה את העובדה שירדן הקדימה את סוריה בחתימת חוזה שלום עם ישראל, מה עוד שחלקן, שהשתתפו בוועידה, מסוכסכות עם ירדן.

סוריה, שהחרימה את ועידת קזבלנקה, בשל תפיסתה שלא עושים שותפויות כלכליות או אחרות עם ישראל בטרם זו תודיע על נכונותה לסגת מן הגולן, זכתה בכל זאת להכרה מצד משתתפי הוועידה בחשיבותה כמדינת מפתח אזורית. הוועידה קראה להשגת חוזה שלום במהירות בין ישראל לסוריה ולבנון והדגישה את חשיבותן של שתי מדינות אלה לפיתוח הכלכלי האזורי. סוריה ולבנון הוזמנו גם ליטול חלק בוועידה הכלכלית הבאה שתיערך ברבת־עמון.

ועידת קזבלנקה לא שימשה, בדרך־כלל, פלטפורמה לחתימת עיסקאות כלכליות משותפות בין נציגי ישראל לנציגים הערבים שנטלו בה חלק. אבל הוועידה זירזה את תהליך ההתקרבות המדיני בין ישראל למדינות ערביות נוספות, כמו תוניסיה, ואולי גם בין ירושלים לכמה מנסיכויות המפרץ הפרסי, על־אף שדוברי הנסיכויות הכחישו זאת בפומבי בתום הוועידה. ועידת קזבלנקה תרמה גם למיסוד הקשרים בין אנשי עסקים מישראל ומירדן, בברכת יורש העצר הירדני חסן, ועל־ידי כך יצרה את הבסיס הראשון ליצירת תוכן מעשי להסכם השלום הישראלי־ירדני. מעבר לכך, הניחה הוועידה את היסודות להקמת כמה מוסדות כלכליים אזוריים, שאפילו אם רק חלקם יוקם בסופו של דבר, דומה שיהיה בהם די כדי ליצור מסגרות להידברות ישראלית־ערבית נמשכת בשאלות שיתוף הפעולה הכלכלי האזורי. שיחות כאלה, מטבע הדברים, גם מקרבות את הערבים לישראל מבחינה פוליטית. הוועידה בקזבלנקה הניחה בנוסף לכך את היסודות לביטול החרם הערבי מעל ישראל על־ידי כך שיצרה את הדפוסים לשיתוף הפעולה הכלכלי האזורי בעתיד.

ואולם, בסופו של דבר, כל החלטות הוועידה יוכלו לקרום עור וגידים, רק אם תהליך השלום ימשיך לצבור תנופה. שכן, מבלי שתחול פריצת הדרך במו"מ בין ישראל לסוריה ומבלי שיתבסס הפתרון המדיני בין ישראל לפלסטינים, יתקשו סעודיה ומדינות המפרץ הפרסי להתקדם הלאה לקראת כינון יחסי נורמליזציה עם ישראל. הוא הדין לגבי מרוקו ותוניסיה. אפילו ירדן, שחתמה כבר על חוזה שלום עם ישראל, תגלה הססנות לקשור יחסי כלכלה הדוקים עמה, קודם לסיום המו"מ בין ישראל לסוריה. באשר למצרים, הרי שהיחסים הכלכליים בינה לבין ישראל דורכים במקום מזה זמן רב, ושר החוץ שלה היה מראשי המטיפים בוועידת קזבלנקה להקפיא שיתוף־פעולה כלכלי ישראלי־ערבי כל עוד אין התקדמות בשאר ערוצי המו"מ המדיני.

יחד עם זאת, יש מקום להניח שהאווירה הכללית שנוצרה בוועידת קזבלנקה תשמש מנוף גם לקידום היחסים הכלכליים בין ישראל למדינות ערב וגם להאצת התהליך המדיני באיזור. ■

הרפובליקאים כבר חוגגים

דורית פרל, וושינגטון

בהתקרב הבחירות בארצות־הברית לקו הגמר מתרבים הסימנים לכך שהגל האנטי־דמוקרטי משנה כיוון. הנשיא קלינטון, שכאילו נולד לתפקיד השחקן המרכזי במערכות בחירות, נראה במיטבו על דוכן הנואמים ובכמה מירוצים צמודים חזרו המועמדים הדמוקרטים להוביל

הבוחר האמריקאי מלא דאגה, האשמות וכעס. הפשע נעשה אלים יותר ויותר והנתונים המצביעים על שיפור במצב הכלכלי אינם מיתורגמים לכיסו של האזרח.

לפי הסטטיסטיקות הלאומיות נוספו 4.6 מיליון מקומות עבודה בשנתיים האחרונות, שיעור האבטלה ירד לרמה הנמוכה ביותר בארבע השנים האחרונות והאינפלציה מועטית. אבל בתקציב המשפחתי וברמת חייו של האזרח הממוצע אין שיפור. האנשים מתלוננים שהם עובדים יותר ומרוויחים פחות. בז'רגון המקצועי מוגדרת תופעה זו כ"ירידת מחיר מרכיב העבודה".

הבוחרים כועסים על נציגיהם בוושינגטון, מאשימים אותם באדישות ושחיתות ומבטיחים "לזרוק את הנוכלים" ולהושיב במקומם אנשים הגונים. המשמעות של "התקוממות אזרחית" כזאת בבחירות מחצית הקדנציה שיתקיימו ביום שלישי עלולה להיות תבוסה גדולה לדמוקרטים, המזוהים עם כל הלקוי והקלוקל. הם הרי השולטים בשני בתי הקונגרס ומחזיקים גם בבית הלבן.

אחרי 12 שנה של גלות פוליטית מתסכלת וכיבוש השלטון מחדש לפני שנתיים עלולה המפלגה הדמוקרטית להתעורר ביום רביעי כשהיא שוב מיעוט בבית הנבחרים ובסינאט והנשיא קלינטון ימצא את עצמו מנוטרל וכמעט משותק מול הרוב הרפובליקאי.

התרחיש נראה כמעט דמיוני, שכן הרפובליקאים שלטו בבית הנבחרים ארבע שנים בלבד ב־63 השנה האחרונות ואף לא יום אחד ב־40 השנה האחרונות. בסינאט שלטו הרפובליקאים פחות מ־12 שנה ב־50 השנה האחרונות.

כדי לשלוט בסינאט צריכים הרפובליקאים תוספת של שבעה־שמונה סנטורים כאשר רק 33 סנטורים מתוך 100 עומדים לבחירה. תשעה מושבים מתפנים עקב פרישת היושבים עליהם, שישה מהם דמוקרטים. בדרך־כלל קשה לפנות את כיסאו של סנטור ותיק ולכן יש לרפובליקאים יתרון בעמדת הפתיחה.

ההשתלטות על בית הנבחרים קשה יותר אבל לא בלתי־אפשרית. מעריכים שרוב המפסידים בבחירות יהיו דמוקרטים והאפשרות שהרפובליקאים יגיעו למספר המיוחל של 218 מושבים מתוך 435, שכולם עומדים לבחירה מחדש, נראית מציאותית ביותר.

חולשת הדמוקרטים אינה מתמטית בלבד. בבחירות מחצית הקדנציה מנצחת בדרך־כלל המפלגה שמצליחה להניע מה שמוגדר קטגוריות מסוימות של בוחרים. הבחירות ב־1990, למשל, זכו לכינוי "שנת האשה", כאשר הדמוקרטים הצליחו לגבש גושים של נשים ובוחרים אחרים סביב נושא ההפלות והעמידו מספר חסר תקדים של מועמדות לשני בתי הקונגרס. רבות מהן אכן הפכו למחוקקות.

ב־1986 חזרו הדמוקרטים לשלוט בסינאט אחרי הפסקה של ארבע שנים בעיקר בזכות שיעור ההצבעה הגבוה שהצליחו לגייס בקרב השחורים בחמש מדינות מפתח בדרום ארצות־הברית. בבחירות הנוכחיות מצפים לאחוז הצבעה נמוך בקרב השחורים, אוכלוסייה דמוקרטית בעיקרה ומכרעת מבחינת תוצאת הבחירות.

גם העובדה שהנשיא דמוקרטי איננה מסייעת למועמדי המפלגה לקונגרס ולמשרות המושל העומדות לבחירה מחדש ב־36 מדינות בארצות־הברית. תדמיתו השלילית של הנשיא קלינטון בדעת הקהל מהווה מכשול למועמדים הדמוקרטים. רובם נמנעו מלהזמין את הנשיא לנאום באסיפות הבחירות שלהם. רק באחרונה הוזמן קלינטון לאסיפות אחדות. עיקר המאמץ שלו מופנה להגדלת אחוז ההצבעה בקרב השחורים. בנאומיו הוא מדגיש את הצלחות ממשלו בשנתיים האחרונות ומבטיח להמשיך במימוש חזון השינוי והחידוש שלו בשנתיים הבאות.

הרפובליקאים מצדם מנצלים כל חולשה של הנשיא ומשתמשים בו כשק אגרוף. הם כבר החלו לחגוג את הניצחון הצפוי ומנהיגיהם בקונגרס פורשים את סדר היום שלהם כמנהיגי הרוב.

אבל בשבועיים האחרונים החל להסתמן שינוי. הנשיא קלינטון שב לוושינגטון מהביקור במזרח התיכון במצב הרבה יותר טוב מאשר קודם. הביקור זכה לכיסוי נרחב והצטרף לשורת הצלחותיו האחרונות של הנשיא בנושאים של מדיניות חוץ. האזרחים, שהכל הניחו שרק ענייני פנים, משפחה ותקציב מעסיקים אותם, עקבו בעניין אחר ההתפתחויות והגיבו בחיוב.

בסקרי דעת הקהל שנערכו לאחר הביקור במזרח התיכון וחתימת הסכם השלום בין ישראל וירדן זכה קלינטון בציון גבוה במדד ההערכה הכוללת לתפקודו כנשיא. לראשונה מאז תחילת הקיץ עולה שיעור המעריכים אותו בחיוב (48 אחוז) על שיעור המעריכים אותו בשלילה (42 אחוז) – על־פי סקר של רשת סי.אן.אן והשבועון "טיים".

בבחירות אמצע הקדנציה מאבדת בדרך־כלל מפלגתו של הנשיא מושבים בקונגרס, אך אם הנשיא נהנה מתמיכתם של מחצית מאזרחי המדינה לפחות, ההפסד אינו הופך למפלה מוחצת. כך שלתמיכת ציבור הבוחרים בקלינטון, העומדת כיום על גבול 50 האחוז, תהיה חשיבות מכרעת לגבי סיכויי הצלחתה או צמצום מפלתה של המפלגה הדמוקרטית בבחירות ביום שלישי.

הבעיה של קלינטון היא ההערכה הנמוכה שלו בנושאי הפנים, נושאים שהוא חרט על דגלו להתמקד בהם.

אי־אפשר לדבר על בחירות בארצות־הברית בלי להתייחס לנקודה היהודית־ישראלית. הניצחון הצפוי לרפובליקאים והתחלופה הגדולה הצפויה בשני בתי הקונגרס בכל מקרה עלולים להוות בעיה לאינטרסים של ישראל ומערכת היחסים שלה עם ארצות־הברית.

רבים מהמועמדים המתחרים על המקומות המתפנים הם מאזורים כפריים מרוחקים שבהם חיים מעט יהודים, אם בכלל. בין המועמדים החדשים יש כאלה שאפילו אינם יודעים איפה נמצאת ישראל על המפה. לפיכך עוסקים הפעילים היהודים בקונגרס ובקהילות ברחבי ארצות־הברית בחודשים האחרונים בחינוכם ובהשכלתם של המועמדים לגבי חשיבותה של ישראל וחשיבות היחסים של ארצות־הברית עמה.

למרות פרישתם של מחוקקים בעלי עמדות השפעה בוועדות מרכזיות אשר נחשבים לידידיה של ישראל, מעריכים הפעילים היהודים שהקונגרס החדש לא יהיה פחות ידידותי לישראל.

בימים האחרונים מתרבים, כאמור, הסימנים לכך שהגל האנטי־דמוקרטי משנה כיוון. הנשיא קלינטון, שכאילו נולד לתפקיד השחקן המרכזי במערכות בחירות, נראה במיטבו על דוכן הנואמים, שוצף וקוצף. בכמה מירוצים צמודים, כמו זה של הסנטור טד קנדי במדינת מסצ'וסטס, חזרו המועמדים הדמוקרטים להוביל. המתח עולה ככל שמתקרבת שעת האמת וכמו בכל משחק טוב, דקות הסיום יהיו הדקות המכריעות. ■

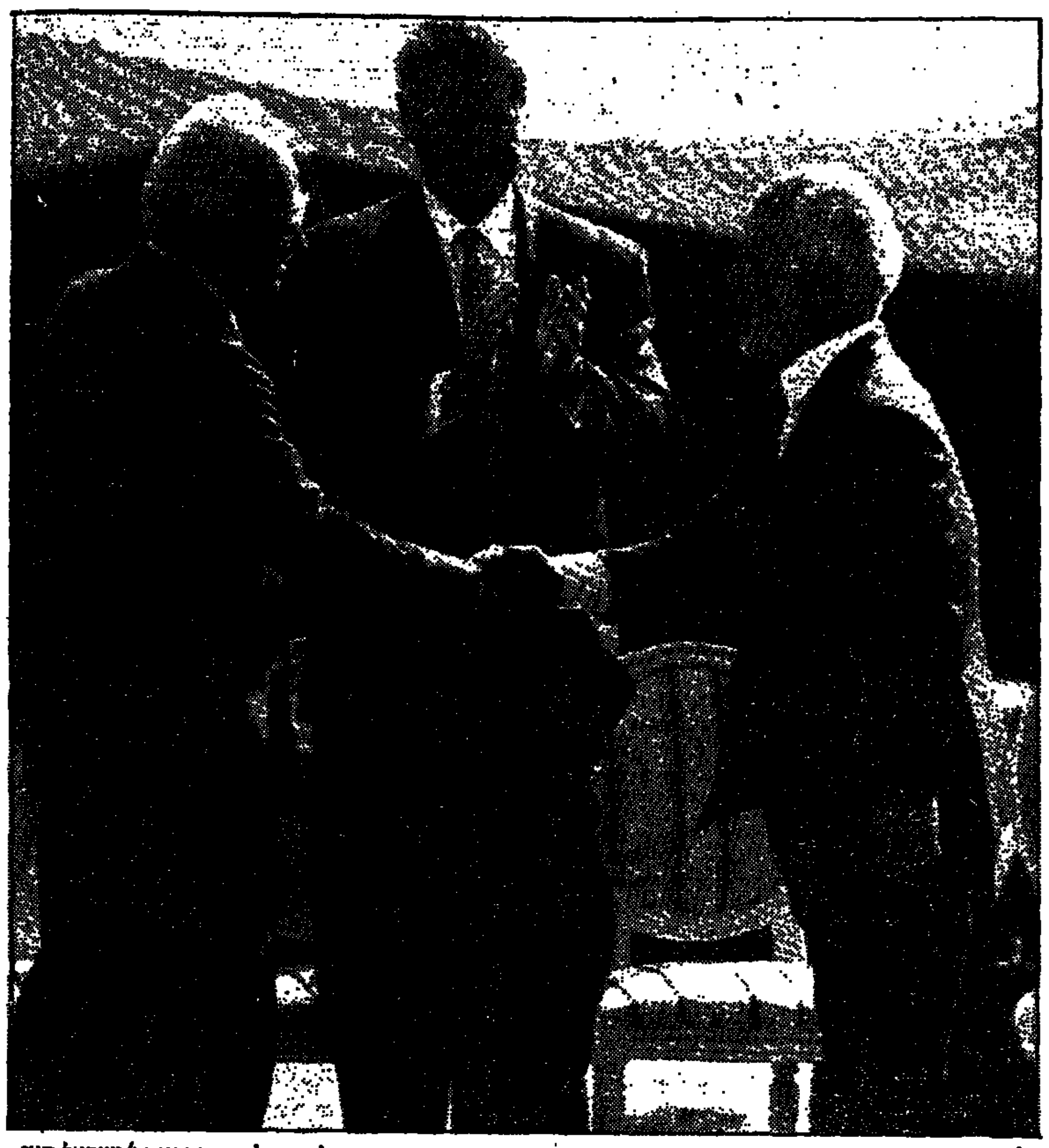

קלינטון בטקס חתימת הסכם השלום עם ירדן. צובר נקודות במדיניות־חוץ צילום: אילן אוסנדרייבר/ישראל סאן

בין מדריד לקזבלנקה

ועידת קזבלנקה שברה מחסומים פסיכולוגיים ואפשר לומר בביטחון שנוצר מצב חדש שאין ממנו נסיגה. כך קרה גם בוועידת מדריד. עכשיו שולבה הכלכלה בתהליך המדיני וקשה יהיה להפרידה ממנו

גדעון קוץ, קזבלנקה

ועידת קזבלנקה הסתיימה באיחור של שעה וחצי בגלל ויכוח סוער בין האמריקאים לאירופים סביב השליטה על הבנק האזורי לפיתוח המזרח התיכון. היה זה ויכוח על ביצה שלא נולדה, משום שהקמת הבנק נדחתה, על־פי ההודעה המסכמת, לפסגה הכלכלית הבאה בעמאן. אך המאבק הזה מצביע על כך שבקזבלנקה ייחסו חשיבות רבה גם למה שעדיין לא נולד.

ערפאת בוועידת קזבלנקה. מס שפתיים לנושא הפלסטיני. צילום: יצחק הררי

כל מי שניסה לראיין את האישיות המתחמקת ביותר בקזבלנקה, השר לסחר חוץ של סעודיה, שהגיע לוועידה במקום שר החוץ הסעודי, שמע מפיו את הפתגם "כל דבר בעיתו". הסעודים הם שבלמו בסופו של דבר את הקמת הבנק ומדינות המפרץ הצטרפו אליהם כהרגלן.

השר הסעודי הסביר ברגע נדיר של גילוי לב, כי לדעת ארצו אין צורך במוסדות מימון בין־לאומיים נוספים ואפשר להסתפק בהפעלת הגופים הקיימים, שהם ברובם ערביים. אם כך למה פרץ ויכוח על השליטה? משום שלנוכח התרוממות הרוח הכללית היתה תחושה שהבנק או גוף מקביל אכן יקומו בסופו של דבר, אם לא בעוד שישה חודשים, אז בעוד שנה או יותר.

"האיחוד האירופי העניק למזרח התיכון ולצפון־אפריקה את הסיוע הגדול ביותר", נזעק יו"ר הנציבות, ז'אק דלור. "אירופה היא העוגה וארצות־הברית היא הצימוק בעוגה", הוסיף.

נוסחת הפשרה בדבר הקמת צוות מומחים בכמה מוסדות לא מחייבים, כמו לשכת תיירות ומסחר, ושאיפה כללית להקמת "קהילה כלכלית של המזרח התיכון וצפון־אפריקה" היו תוצאה בלתי־נמנעת של המצב שנוצר. אך העובדה שהוועידה תמשיך להתנהל באמצעות ועד מנהל ומזכירות וההצהרה העקרונית על ביטול החרם הערבי היו הישגים חשובים מבחינה פסיכולוגית. הנושא הפלסטיני היה משני. עניין של מס שפתיים שמיהרו "להשתחרר" ממנו.

קזבלנקה שברה מחסומים פסיכולוגיים ואפשר לומר בביטחון שנוצר מצב חדש שאין ממנו נסיגה. כך קרה גם בוועידת מדריד. עכשיו שולבה הכלכלה בתהליך המדיני וקשה יהיה להפרידה ממנו. גם אם קטאר, למשל, אינה ממהרת לכונן קשרים דיפלומטיים עם ישראל, תגרום הדינמיקה הכלכלית לכך שקשרים אלה יהיו בלתי־נמנעים. ואם סוריה אינה ממהרת לחתום על הסכם שלום עם ישראל, יופעלו עליה לחצים מסעודיה, נוסף על הלחצים של ארצות־הברית ושר החוץ הרוסי, אנדריי קוזירב, שתרם את גופו (משום שכרגע אין לו משהו אחר להציע) לשלום ונסע לדמשק.

התוצאות הממשיות הדלות לכאורה אינן צריכות איפוא להפתיע. כמו שגם לא צריך לכעוס יותר מדי על הציבור הישראלי האדיר שכבש את קזבלנקה. לחלק מהם באמת היה מה לעשות שם. אחרים רצו כנראה להראות שאם האמריקאים הם הצימוק שבעוגה, הישראלים הם הקצפת שאותה אפשר לנפח לממדים בלתי־מוגבלים. זו היתה הצגה ישראלית ואמריקאית, נאנחו האירופים בקנאה. הצגה שנולדה במוחו של שמעון פרס בפורום הכלכלי של דאבוס לפני שנתיים. כבר אז הוא נפגש בחשאי עם נציגים סעודים. מאז האיצה ההיסטוריה את מסלולה והתוכנית של ועידה כלכלית המשיכה להתבשל. ארמונות החול של קזבלנקה התגלו כפונקציונליים לא פחות מאתרי הסקי של שווייץ. להתראות בעמאן.

ובעמאן, ואולי עוד קודם לכן, כשהפסיכולוגיה תפנה את מקומה לכלכלה המעשית, יתברר קרוב לוודאי שמושג הכלכלה החופשית עדיין רחוק מלהיות זהה בכל המדינות המשתתפות ב"קהילה" החדשה, ושהעסקות אינן מתורגמות למונחים של רווחת הפרט. אם הפלסטינים ימשיכו להיות החוליה החלשה של המבנה הכלכלי הם עלולים לקלקל לנו את החגיגה. בקזבלנקה ניסו הפלסטינים לנפנף בהבטחות של ה"התפוצצות" שלהם, אלא שזו עדיין לא הוכיחה את עצמה. מעבר לתחושת הניצחון הרגעית עניינם הוא עניינו, כפי שפרס היטיב לומר לערפאת במושב הסיום. ובוודאי לעבור בהקדם ממלים למעשים. ■

יש "סיכוי", אין שינוי

אפרים דוידי

הדו"ח של העמותה העוסקת בשאלת השתלבותם של ערביי ישראל במדינה הוא כתב אישום נגד החברה ובעיקר נגד הממשלה שהבריזה על "שינוי סדר העדיפויות". "גם אם עד תום כהונת הממשלה הנוכחית ייקלטו, לפי החלטת ועדת השרים, 160 עובדים ערבים, הרי שיעור זה הוא כרבע אחוז מכלל מספרם של עובדי המדינה"

עמותת "סיכוי" פרסמה השבוע את דו"ח המעקב השנתי שלה, או כלשון הדו"ח: "כיצד התקדמו משרדי הממשלה ביישום קווי היסוד של הממשלה הנוגעים לערבים אזרחי ישראל בשנים 1993־1994". העמותה עוסקת בסוגיית השתלבותם של ערביי ישראל במדינה, "סחורה" שאין לה קונים רבים בקרב אוכלוסיית הרוב במדינת ישראל, היהודים. האפליה הפכה כמעט לטבע שני של החברה הדמוקרטית הישראלית ואלה המגנים אותה או נלחמים בה הופכים במקרה הטוב לקוריוז ובמקרה הרע למטרד.

הדו"ח של "סיכוי", המשתרע על 87 עמודים, הוא כתב אישום נגד החברה ובעיקר נגד הממשלה, שהתיימרה להיות "ממשלת שינוי סדר העדיפויות". יש בדו"ח גילויים שהם בבחינת "פצצות" תקשורתיות, אך משום מה התעלמו מהם. לדוגמה: "בתחום החינוך התחולל בתשנ"ד שינוי משמעותי – לראשונה בתולדות המדינה בוטל הטופס הביטחוני שליווה כל מורה ערבי". ובכן, הטענה של מורים ערביים וכאלה שרצו להיות מורים, שקיימת אפליה מטעמים פוליטיים במערכת החינוך הישראלית, מתבררת כנכונה. הדו"ח לא חושף את כל שיטת "המיון הביטחוני" הנהוגה במערכת החינוך כלפי המורים הערביים, נושא שנסקר בהרחבה ב"דבר".

מחברי הדו"ח מציינים כבר בעמודים הראשונים כי "הממשלה הנוכחית עתירת יזומות, בכל הנוגע לערבים אזרחי ישראל, יותר מכל קודמותיה, ובשיעור ניכר. הדבר בא על ביטויו קודם כול בשיעורי התקציבים שהממשלה מקצה ליישובים ערביים ודרוזיים, שיעורים גדולים ב־1994 פי שלושה משהיו ב־1992, שנת התקציב האחרונה של הממשלה הקודמת". בדו"ח הודגשו הישגיה של הממשלה בשבעה תחומים עיקריים: חלה התקדמות לקראת השוואת שיעורי המענקים הניתנים ליישובים המאוכלסים על־ידי יהודים (אם כי עדיין, ההשוואה לא הושגה), התקדמות במערכת החינוך (בניית כיתות והקצאת תקנים), חל תהליך השוואת קצבאות לילדים (הוא אמור להסתיים תוך שלוש שנים), פיתוח דרכי הגישה לכפרים, פיתוח מערכת הביוב, פיתוח נקודתי (בייחוד בעיר נצרת ובכפרים ג'סר א־זרקא ביר אל־מכסור) והחלה קליטתם של עובדים אקדמאים במשרדי הממשלה.

כל אלה צעדים חיוביים, אבל בפירוש אין מדובר על סוף הדרך. בייחוד בנקודה כאובה במיוחד: התעסוקה. מתברר שקיימים כללים לא־כתובים להעסקת ערבים המונעים קבלתם לעבודה במשרדים ותאגידים שבבעלות המדינה. ולא מדובר רק על שימוש בסעיף הסטנדרטי והמפלה "דרושים עובדים לעבודה לאחר שירות צבאי". גם אזרחים דרוזים או בדווים ששירתו שירות מלא ואף מעבר לזה, נתקלים באותן החומות, בהן נתקלים יתר אזרחיה הפלסטינים של ישראל. אחד מכל שישה אזרחים במדינת ישראל הוא ערבי. עובדה זו ידועה לכל. אבל אין בין העובדה הזו לבין ייצוגם של אזרחים אלה במשרדי הממשלה ולא כלום.

בדו"ח נכתב במפורש כי "בלשכת נשיא המדינה ובמרבית משרדי הממשלה בירושלים עדיין אין עובדים ערבים. תופעה זו עשויה לחזק, בין אזרחים ערבים בישראל, את התודעה שהלכה למעשה אינם שותפים במוקדי הממשלה בירושלים". זהו ניסוח עדין ומתחשב (בממשלה) לכל הדעות. ועוד: "בקנה מידה השוואתי לקליטתם של 60 אקדמאים ערבים בשירות המדינה בשנה אחת, נצביע על כך שמדי שנה מתפרסמים למעלה מ־1000 מכרזים למשרות המתפנות בשירות המדינה ושמספר עובדי המדינה מסתכם בכ־60 אלף". חוקי האפרטהייד הלא כתובים כלפי העובדים הערביים נאכפים ביעילות לא רק במשרדים הראשיים בירושלים, גם בחברות כלכליות שבבעלות המדינה, כמו חברת החשמל, מועסק מספר מזערי של ערבים. במשך שנים ותחת התירוץ של "איסור ביטחוני" לא היו עובדים ערבים בקרב כ־10,000 עובדי חברת החשמל. השנה נקלטו שם 38, וסך־כל העובדים הערבים באחד התאגידים המעסיקים הגדולים במדינה הוא 58. או באחוזים: קצת יותר מחצי אחוז.

הטיעון ה"ביטחוני" נשמע קצת צולע בעת שלום. אבל הוא מגוחך יותר אל מול העובדה שאלופי העסקת הערבים בין משרדי הממשלה הם דווקא זרועות הביטחון. מבלי לקחת בחשבון "סטינקרים", "סוכני סמוי" או "משת"פים" (שמספרם לא צוין בדו"ח), במשטרת ישראל משרתים 1912 שוטרים ערבים ודרוזיים, מתוכם נקלטו אשתקד 185, ובשירות בתי הסוהר מועסקים 825 ערבים ודרוזים, מתוכם נקלטו 65 בשנת 1993. גם במשטרה וגם בשירות בתי הסוהר, מספרם היחסי של הערבים בכך המועסקים מתקרב לשיעורם באוכלוסייה. נוצר הרושם שלערבים בישראל "טוב למות בעד ארצנו", אך קצת קשה להתפרנס במשמרות ארצנו.

המעניין הוא שגם במקומות בהם מועסקים עובדים ערביים רבים (מערכת החינוך, הבריאות וזרועות הביטחון) "עדיין ממנים ערבים בעיקר כאחראים לתחומים ערביים" ולרוב לא נהוג למנות ערבים כאחראים על תחומים ממלכתיים הנוגעים לכלל האוכלוסייה", כלשון הדו"ח. ומספרם הזעום של הערבים בשירות המדינה אינו תולדה של היעדר מועמדים. ממשלת ישראל החליטה לשריין השנה כ־80 משרות לערבים בשירות המדינה. בינתיים פורסמו 55 מכרזים למשרות אלה וכ־400 אזרחים ערבים הגישו את מועמדותם. החלטה זו של הממשלה מוצגת על ידי דובריה כ"מהפכה של ממש". לאנשי "סיכוי" דעה אחרת: "גם אם עד תום כהונת הממשלה הנוכחית ייקלטו, לפי החלטת ועדת השרים, 160 עובדים ערבים, הרי שיעור זה הוא כרבע אחוז מכלל מספרם של עובדי המדינה, וספק אם יש בכך כדי להעיד על קצב תמורה משמעותי במשך ארבע שנות כהונתה של הממשלה הנוכחית". במילים אחרות: סיכוי יש, אבל שינוי של ממש, אין. ■

"בתחום החינוך התחולל בתשנ"ד שינוי משמעותי – לראשונה בתולדות המדינה בוטל הטופס הביטחוני שליווה כל מורה ערבי". צילום אילוסטרציה: יעל השבל

מוות אינטנסיבי מאוד

סידי פן

מדי עונה־עונתיים היא מחוללת את הסערה התורנית בדבר מותה. אבל השמועות התכופות על מותה הן ההוכחה הניצחת לחיותה. הכוונה לתרבות הצרפתית: ככל שמספידים אותה היא חיה ופורחת, מתערסלת ביפהפיותה, תוססת ומתסיסה, ותמיד, תמיד מרגיזה, סרבנית קיצין שכמותה. בריאותה המפוארת וחיוניותה הסופנית הן מטרד לא קל לנביאי הזעם מחשבי הקיצין, לטקטנים ולמתאבלים המקצועיים הסופקים כפיהם ביללות הרדה: איך, איך הנפטרת מתפרעת.

בימים אלה מתקיימת סדרת דיונים וכנסים במכון הצרפתי בנושא הצלתה של השפה והתרבות הצרפתית השוקעת. חברה שמייחסת חשיבות כה אבסולוטית לתרבותה, מאויימת כל־כך באובדנה ומנהלת סביבו דיון עד כל־כך, היא, ללא ספק, חברה תרבותית

אין ויכוח עד יותר בתרבות הצרפתית מן הסקנדל העונתי המבשר את סופה: ממגדל אייפל עד הספרייה הלאומית החדשה, עבור דרך מרכז פומפידו, הפירמידות של הלובר, הסניף הראשון של מקדונלד בשאנז אליזה, האופרה שבכיכר הבסטיליה, יורודיסני ומתן פרס יוקרה לסילבסטר סטלונה. מגדל אייפל הוא כבר מזמן אחד מסמליה המובהקים ביותר של פאריס; הפירמידות בלובר מושכות המוני תיירים מכל העולם, כמותן כמו מרכז פומפידו שגם אם אינו מופת של תכנון ארכיטקטוני־הנדסי כפי שמתברר עתה, מיליונים נוהרים לבקר בו. יורודיסני מפסיד, מקדונלד מרוויח אחרי שהתאוורר לא רק במונומנט הארכיטקטוני בשאנז אליזה, אלא בכל פרוור ועיר בצרפת ובפיותיהם של מיליוני בני נוער והוריהם. אבל חברה שתרבות כל־כך חשובה לה, חברה שמאויימת כל־כך באובדן תרבותה ומנהלת סביבו דיון עד כל־כך, היא, ללא ספק, חברה תרבותית. הדיון על אובדן התרבות הוא חלק אינטגרלי מאוד של השיח התרבותי בצרפת, הוא כמעט הסינונים המילוני של הערך "תרבות צרפת".

נכון שהתרבות הצרפתית סובלת בכמה מגזרותיה מאובדן גובה. היא לא המציאה, למשל, בלזק חדש בשנים האחרונות. אבל תעשיית המו"לות פורחת גם בלי להמציא את יורשי בלזק ופרוסט ואפילו קאמיים צבועים מהם. מספר הכותרים שיוצא שם בכל יום עדיין מדהים. לצרפתים יש תכונה מופלאה: כשאין להם משלהם, הם מספחים משכניהם. הסופרים הבולטים בשנים האחרונות אינם צרפתים וחלקם אפילו לא כותבי צרפתית. זה נכון גם לגבי האמנים הבולטים. הסכומים שמשקיעות ממשלות צרפת מכל גוון פוליטי בארכיטקטורה ובאמנות עדיין מדהים. צרפת ממשיכה בעניין זה מסורת ארוכת שנים ונשיאי צרפת אינם שונים בכך משושלת מלכיה: כל אחד רוצה להנציח את עצמו ואת תקופתו במונומנט גרנדיוזי. לחשיבותם של שר ומיניסטריון התרבות בצרפת אין עוד מקבילה בעולם המערבי. מישהו זוכר שם של שר תרבות אמריקאי, גרמני או אנגלי? אבל שמו של אנדרה מאלרו ידוע לכול ואולי, במידה פחותה, גם שמו של ז'אק לאנג.

התרבות היא עיסוק מרכזי של התקשורת. לעתים היא אף מקדימה את הפוליטיקה. הפריסה שניתנת לתרבות בעיתונות ובתקשורת הצרפתית, גם היא חסרת תקדים במערב. הידיעות על פרס ספרותי חשוב או על כתב יד חדש של סופר שאינו כבר בין החיים, מתפרסמות בעמודים הראשונים, ובהרחבה. תרבות היא חלק מן החיים, מן השיגרה היומיומית: לא מאפסנים אותה בגליונות חג ובמוספים ספרותיים. היא שוות ערך לכלכלה, לחברה ובוודאי לפוליטיקה. הוויכוח על 'מות' כפרנס עמודים רבים בה. כל עוד יתנהל הוויכוח הזה, ובאותה עוצמה של להט, התרבות הצרפתית לא תחדל.

גבריאל גרסיה מרקס אמר פעם בראיון שהאנגלים הם עם חביב ומנומס, אך יש להם בעיה קלה: הם עוד לא פתרו את הקונפליקט שלהם עם החיים. כלומר, הם לא ממש בטוחים אם הם חיים או מתים. הצרפתים פטורים מן הקונפליקט הזה גם בכל הנוגע לתרבותם. די באימוץ כמה אנגליזמים לשפתם וכבר מזדקר יצר הקיום שלהם: זה סוף התרבות הצרפתית, הם מכריזים בבהלה, כשבעצם התכוונו לומר: היתכן, שאנחנו כבר לא מספר אחת? זה לא ממש פוליטיקלי קורקט לעשות הכללות והבחנות כאלו, אך בלעדיהן מי כבר היה טורח לחצות את התעלה?

לתחושת האיום של הצרפתים בכל הנוגע לעליונות תרבותם יש לא מעט רווחים גם בשביל צרכני המשנה שלה, כפי שתראו. "הנפטרת" המהוללת הקיצה לאחרונה כמה נרדמים ותיקים במשרד החוץ הצרפתי. הם החליטו לתגבר את נוכחותה ברוב קצווי העולם, שחלקים ממנו, כזכור, היו בשליטתה. מן הקיי ד'אורסיי יצאו הבשורה, היוזמה והנחמה: סרטי קולנוע וטלוויזיה, סדרות, תוכניות תרבות ואקטואליה מתוצרת צרפת מוצעים עתה במחירים נוחים עד אטרקטיביים לכל דורש. רעיון לא רע, וכבר אני ממליצה לראשי ערוץ 1 לרכוש (או לקבל) את "סט סיר סט" של אן סנקלר, "אנוואיה ספסיאל" ועוד, בהבטחה מגונה לרייטינג גבוה יותר גם ב"אמש בטלוויזיה".

במסגרת מסע ההתעוררות הבין־יבשתי להעלאת המודעות לחשיבות השפה והתרבות הצרפתית הוחלט לשתף בדאגה למעמדן השוקע גם כמה מהילידים. הדאגה

גבריאל גרסיה מרקס אמר פעם שלאנגלים יש בעיה קטנה: הם לא ממש בטוחים אם הם חיים או מתים. הצרפתים פטורים מן הקונפליקט הזה, במיוחד בכל הנוגע לתרבותם. די באימוץ כמה אנגליזמים לשפתם וכבר מזדקר יצר הקיום שלהם: זה סוף התרבות הצרפתית, הם מכריזים בבהלה, כשבעצם התכוונו לומר: היתכן שאנחנו כבר לא מספר אחת?

הגיעה בימים אלה עד תל־אביב סירקה. השבוע צילצלו אלי מן המכון הצרפתי והזכירו לי להשתתף היום בכנס ארצי של ישראלים מקבלי מילגות לימודים בצרפת (במסגרת סדרת דיונים וכנסים במכון הצרפתי בנושא הצלתה של השפה והתרבות הצרפתית השוקעת המתקיימת בימים אלה). להזמנה קדם שאלון ארוך ומפורט בו נדרשתי לשאלות הרות גורל, כמו מה ניתן לעשות כדי להחזיר לצרפתית את מעמד הגבורה שהיה לה פעם, מה המניעים לאובדנה וכיצד ניתן לעודד ישראלים ללמוד צרפתית ולצרוך את תרבותה.

המניעים לא כל־כך מעניינים וגם קשה לעשות משהו בקשר אליהם. עידוד אין קל מזה — מילגות לימודים, כמה שיותר. זאת ההשקעה הטובה ביותר שהצרפתים יכולים לעשות למען עצמם. לא רק לתרבות, אלא גם לתיירות, למשק ולכלכלה, שלא לדבר על יחסי הציבור. ההשקעה בכל זוכה מילגה לא רק מחזירה את עצמה, אלא משלישה אם לא יותר מכך. הרי כל מי שעשה תקופה מסויימת בצרפת, אפילו קצרה, נהפך אם לא לפרנקופיל אדוק, ודאי לפרנקופון מתון. בתקופת לימודיו הוא קורא קצת ספרות, מקצועית או יפה, שימשיך לקרוא גם אחרי שסיים את לימודיו. הוא קורא עיתונות צרפתית, מתרגל אליה, מתמכר לחלקה וממשיך לעקוב אחריה גם מהחדר ששכרו לו הנכדים ב"משען". בינתיים הוא גם זר קצת, כלומר, קונה במכולת וצורך מצרכים אחרים פבריקה און פראנס, שיתרגל אליהם וימשיך לצרוך אותם גם בנתניה ובבת־ים.

במכון הבין־לאומי לעיתונות ברי די לוזר בפאריס, שבו השתלמתי (בזכות מילגת משרד החוץ הצרפתי), למדו הרבה סטודנטים ומשתלמים מן העולם השלישי, שחלקם היו לימים פקידי מימשל בכירים ואפילו שרים. בכמה מארצות אפריקה יש למקצוע העיתונות רייטינג די גבוה, כנראה. ברי די לוזר התגאו בכך ששניים מנשיאי היבשת היו בבחורותם סטודנטים במכון ששמרו על קשר רצוף עם סגל המרצים. אני עדיין זוכרת את הבעת הציפייה הדרוכה שהיתה מתפשטת על פניו של המנהל שלי, ברטוני חביב בשם הרווה, כל אימת שקיבל מכתב מאחת מארצות היבשת ובו רשימה מפורטת של מצרכים שאותו סטודנט לשעבר וכיום אורח חשוב מאוד בארצו, היה מקפיד לצרף לפריסות השלום החמות שלו: עשר חבילות טיטולים, חמש חפיסות קפה, מצרכי סניטציה וקוסמטיקה, אטבים וממתקים. בסייפא נרשם בכתב יד נ.ב. צנוע: מה מחיר הרכישה והמשלוח של מדיח כלים מגודל בינוני. מה לא עושים למען העולם השלישי, היה אומר הרווה באנחה קלה ומשגר אותי בארוחת צהריים מעולה רק כדי שאתלווה אליו למסע הקניות.

לא קרה לי מה שקרה למנהיגי אפריקה, בין השאר, משום שאני נאלצת לייבא מצרכים מתוצרת צרפת בכוחות עצמי ולשאת אותם במו ידי, במזוודות ותיקי יד עמוסים הרבה מכפי המותר בטיסות צ'ארטר. למען האמת קרה לי דבר חמור יותר: המרתי את דתי ואת אהבתי הראשונה. אנגליה, ולא צרפת, היתה שפתי השנייה ואהבתי הראשונה. לונדון היתה היעד הראשון שלי בחו"ל־תרבה שאחרי הצבא. פאריס היתה תחנה קצרה בדרך הביתה. אחרי לונדון היא לא הותירה בי רושם בל יימחה במבט ראשון. עדיין לא דיברתי צרפתית, ומעולם לא למדתי אותה באורח מסודר. עד היום היא שולטת בי יותר משאני שולטת בה. טיפ־טיפין בביקור חוזר ובשהות ממושכת יותר (ולא באהבה ממבט ראשון, כפי שקובע ט. לפיד במדריך המהולל שלו לאירופה, בו הוא ממשיל את לונדון לאשת חיק נאמנה ואת פאריס לפילגש מפתה ומדיחה) שהתאפשרה, בין השאר, בזכות אותה מילגת לימודים, תפסה פאריס את מקומה של לונדון, וקשה להפריז בדומיננטיות האבסולוטית שלה. את תקופת לימודי ותהליך הגיור התרבותי חלקתי עם קוראי "דבר" כי זה תמיד מה שאני עושה כשאני רוצה ללמוד משהו: כותבת עליו. עונג מיוחד הוא לכתוב על משהו מעמדה של מציץ קבוע או אורח לרגע, לעקוב אחרי מותה האינטנסיבי של התרבות הצרפתית, להתגעגע אליה ולצרוך ממנה בהנאה. ■

רובי במקום פרופסורים

אביבה זלצמן

אפשר לסכם את השנה לקיומו של הערוץ השני המסחרי במלה אחת: "רייטינג". הרייטינג קבע מי יישאר על המרקע, ומי יירד. הרייטינג קבע את היקף הפרסומת ומחירה, הרייטינג הכתיב גם סגנון. 22 ערכים שהושפעו מהרייטינג, סגדו לו, רדפו אחריו, הכבנו עליו, או רחמנא ליצלן, גם בזו לו ואפילו ניצחו, בינתיים

גלעדי. בעזרת לונדון וגזית

וסטהיימר. הישראלים מעדיפים לספר. צילום: יח"פ

שילון: כמה צריך להתנצל על הצלחה. צילום: פיזון/פרי

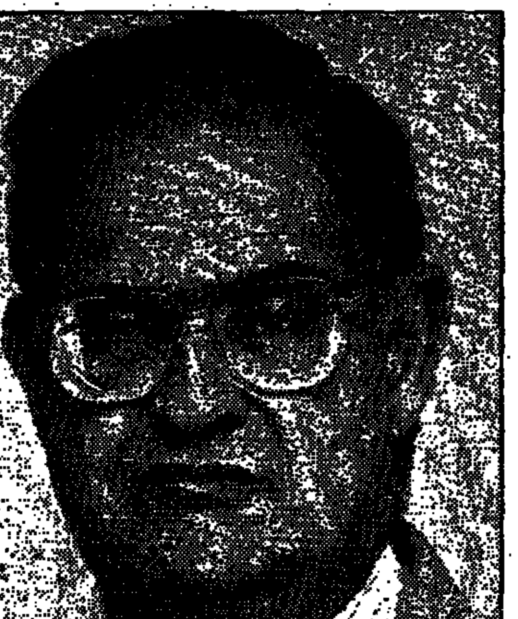

פלד. בעזרת דיין וגוב. צילום: אבי הואב

א. איכות אף אחד לא אומר שאי־אפשר לחפש איכות בטלוויזיה מסחרית, אבל הטוענים נגד, אומרים כי בשביל הרייטינג מוכנים הזכיינים לרדת נמוך ולוותר על איכות. הגדרה ששלושת הזכיינים מתרעמים עליה. "מאיזו נקודת מוצא יהירה בנויה ההגדרה 'נמוך'?" שואל אלכס גלעדי מנכ"ל "קשת", כשמזכירים לו את הרייטינג הגבוה שמביא דודו טופז עם המופע "רשות הבידור". "אף אחד לא מינה אף אחד לנסיך התרבות ולנציג הקולטורה", הוא מוסיף, אבל מבטיח: "אנחנו לא נוותר על תוכניות איכות, גם אם לא יהיה להן רייטינג גבוה. היה לנו גם 'מסמך' עם ירון לונדון וגם את גבי גזית", מזכיר גלעדי.

"הריצה אחר הרייטינג לא באה על חשבון האיכות", טוען דן שילון מנכ"ל "רשת". "כמה אני יכול להתנצל שהתוכנית שלי מצליחה. 'בשידור חי' הוא שילוב של אחוזי צפייה עם מבנה משותף רחב, אבל לא נמוך".

"אנחנו מחפשים את הרייטינג, אבל לא על חשבון האיכות של התוכנית", אומר עוזי פלד, ומזכיר שיש להם גם את אילנה דיין וגידי גוב, ובעבר היה גם רפי רשף והחמישייה הקאמרית (ע"ע).

ב. "בין הסדינים" מישהו חשב שהערוץ השני יתפוס את הצופה במקום שבערוץ הממלכתי לא דיברו עליו, במיטה. אבל כבר בחודש הראשון התברר כי "בין הסדינים", כמו "ד"ר רות", לא רק שלא מושכות צופים, אלא גם מבריחות מפרסמים. שילון התוודה, כי "בין הסדינים" היתה אחת הטעויות של "רשת" בעונת השידורים הראשונה. גלעדי עדיין מאיים להחזיר את הסקסולוגית הקשישה.

ג. גירעון גם אם ההצלחה הכלכלית היחסית היתה טובה מן המצופה, עדיין סוחבים שלושת הזכיינים גירעון מצטבר של כ־30 מיליון ש"ח, מחצית מזה של "קשת" והשאר של "רשת" ו"טלעד". אם החודשיים שנותרו עד סוף השנה יהיו טובים מבחינת הפרסומת, צפויים הזכיינים לסיים את השנה באיזון תפעולי. אלא שהשבוע, משהסתיימה שנת ההרצה, מתבקשים הזכיינים להתחיל לשלם לקופת האוצר תמלוגים בסך שמונה אחוזים מן המחזור. במצב כזה, חוששים הזכיינים כי גם בשנה השנייה לא יראו רווח.

ד. דודו טופז הוא פיצח את נוסחת הרייטינג של הערוץ המסחרי: בדיחות מתחת לחגורה, פרסים ומשימות, כמו להצטלם עם כושית חשופת חזה בקניון, עם השלט "אני רואה את רשות הבידור עם דודו טופז". יותר מ־40 אחוז מבתי האב בישראל רואים את התוכנית, למורת רוחם של מבקרי הטלוויזיה וקהל אניני הטעם. "טלוויזיה היא לא מדיום לקבוצות עלית, היא מדיום להמונים", אומר גלעדי, שגורף מדי יום שישי מאות אלפי שקלים מפרסומת במהלך התוכנית.

ה. החמישייה הקאמרית "טלעד" נתנו להם את החשיפה הראשונה, המבקרים אהבו, גם השיינקינאים, ולמפיקי התוכנית, "מסר הפקות", "עלה השתן לראש". "טלעד" לא יכלה לעמוד בדרישות התשלום הגבוהות שדרשו לעונה השנייה, 60 אלף דולר לתוכנית של 23 דקות, והערוץ הראשון חטף אותם. "אם רשות השידור משלמת להם את מה שהם אכן דורשים, זו פשיטת רגל של העשייה הטלוויזיונית", אמר פלד על המהלך.

ו. וסטהיימר באמריקה היא דווקא הצליחה, בארץ פחות (ע"ע "בין הסדינים"). מה לעשות, הישראלים מעדיפים לספר על זה, לא לשמוע.

ז. זכיינים אם מבקשים מהזכיינים להציג את החולשה של הערוץ המבנה המשונה שלו, הם יוכיחו את החלוקה לשלושה זכיינים, (חמישה, אם מחשיבים גם את חברת החדשות והטלוויזיה החינוכית), שכל אחד מהם מחזיק תשתית משלו, כולל אולפנים משוכללים, המנוצלים רק יומיים בשבוע, כוח אדם שצריך לשלם לו משכורת מלאה, ו"תחרות מטומטמת, שגורמת להורדת מחירי הפרסום ואין לה ולא כלום עם העלאת רמת התוכניות". אבל מתחת לפני השטח רוחשת התחרות בין שלושת הזכיינים, כלפי חוץ הם מעידים על "יחסים קורקטיים" ומשתדלים להופיע כגוף אחד מגובש, "כי יש לערוץ השני הרבה אויבים, כשיש אויב משותף, יש תחושה של ביחד. מה שמאחד אותנו זו בעיקר התחרות עם האחרים".

ח. חברת החדשות עם הופעתו של הערוץ השני, התבררה האמת על הרגלי הצפייה של הישראלי. האנשים צפו ב"מבט", כי לא היו להם אלטרנטיבות בידוריות. וזה אולי ההבדל המהותי בין הערוץ הראשון לשני: אם בערוץ הראשון יש חטיבת חדשות, שמרכזה "מבט" ומסביבה יש טלוויזיה, בערוץ השני יש טלוויזיה שיש לה גם חברת חדשות. בינתיים, מבחינת הזכיינים, החדשות הם הכרח ולא בחירה. ההשקעות שם עצומות, והפוטנציאל העסקי מפרסומות נמוך. מה עוד ששידורי החדשות גוזלים להם חצי שעה משעות צפיית השיא. אלון שליו מנכ"ל חברת החדשות מתמודד, בינתיים, עם הטענות בגבורה. "הזכיינים שוכחים, שבניגוד לתוכניות של הערוץ המסחרי, שהיו צריכות להתמודד מול לוח תוכניות עייף, מיושן ומוכר, של הערוץ הממלכתי, היו חדשות ערוץ 2 צריכות להתמודד עם 'מבט', הגוף שהערוץ הראשון ריכז בו את כל המאמצים וההשקעות. אנחנו באנו לשדר מול גוף ששידר 25 שנה חדשות בלעדיות האמינות ותוך פחות משנה יצרנו איזושהי נוכחות וגם הצלחנו לנגוס בהם ולהקטין את הפער לשישה אחוזים".

חלטורה (של ג'וג'ו) התרומה של הערוץ השני לאוצר המילים של הנוער הישראלי.

ט. טוביה צפיר אחד מעשרות שמות שפיארו את המכרזים של המתמודדים על הערוץ השני, ובזה סיימו את הקריירה הטלוויזיונית שלהם, בינתיים לפחות. אל הרשימה הזו אפשר לצרף גם את חיים טופול "חיים יסודי", מיכל מירון "בין הסדינים", בילי מוסקונה־לרמן "בילי בדרכים", רון בן־ישי "רשת חוקרת", ואפילו דני רופ, שחזר השבוע למטריו המקוריים והגיש את תחזית מזג האוויר של ערוץ 2.

י. ירון לונדון היהודי שעדיין אפשר לומר עליו שלא הפך צהוב ושומר על גחלת האיכות של הערוץ השני. היום יעלה לונדון לשדר במשבצת היוקרתית ביותר של הטלוויזיה בישראל וינסה להתמודד עם ה"יומן" של הערוץ הראשון. רק שהרייטינג לא ישחוק אותו.

כ. כוכבים מושג שלא היה קיים עד הופעתו של הערוץ השני. אפילו מוטי קירשנבאום מנכ"ל רשות השידור התלונן שהוא לא יכול, כבעבר, להעסיק "כוכבים" רק תמורת ההבטחה שהופעה על המסך הקטן תביא בעקבותיה הצעות עתירות ממון. היום בשביל "כוכבים" צריך לשלם. הסכומים המוזכרים בהקשר של גבי גזית ודודו טופז מגיעים למיליון דולר לעונה. זה הסכום שדורשת גם חנה לסלאו מרשות השידור, כדי להתמודד על משבצת השידור מול טופז. דן מרגלית, אגב, חזר לערוץ הראשון תמורת פחות מזה.

ל. לבלה ע"ע חלטורה.

מ. מסעודה משודרות ערב חגיגות השנה לערוץ השני, התברר שהשידורים בכלל מיועדים למסעודה משדרות. כך בכל אופן, על־פי גלעדי, מתוכנן לוח השידורים. מסעודה, שבינתיים קרמה עור וגידים והתראיינה כמעט בכל עיתון, הודיעה שהיא רואה הכל — גם ערוץ 2, גם ערוץ 1. וגם, איך לא, את "אנטונלה" בכבלים. אבל היא בכלל לא שמעה על אלכס גלעדי.

נ. נחמן שי באחת ההרצאות אמר שהחשיבות של הערוץ השני זו מידת הרלוונטיות: "הערוץ הזה הצליח תוך זמן קצר להיות חלק מההוויה של המציאות הישראלית. הוא ישראלי, לא נטע זר". עם תום שנת ההרצה של הערוץ, כשהזכיינים יתבקשו לעמוד בתנאי המכרז בז'אנרים השונים, יצטרך נחמן שי להוכיח שהאמירה הנ"ל נכונה לא רק לטוק־שואו, אלא גם לסדרות דרמה וקומדיות מצבים מקוריות.

ס. סקרים המלחמה בין הערוץ הראשון לשני הפכה למלחמת סקרים. רק שבמלחמה בין הסקר שעושה "גאלופ" לרשות השנייה לבין הסקר של "קנטר־שילוב" לרשות השידור אף אחד לא דואג לציין ששני סקרים לעולם יתנו שתי תוצאות שונות. אבל בעוד שהרשות השנייה מפרסמת את תוצאות סקר הצפייה של שני הערוצים, רשות השידור מפרסמת רק את תוצאות הסקר לגבי הערוץ הראשון. את הנתונים בסקר שלהם לגבי הערוץ השני הם מעדיפים להסתיר.

ע. הערוץ הראשון או בשמו הקודם, הטלוויזיה הכללית, הטלוויזיה הממלכתית, ועכשיו, הטלוויזיה הישראלית. לא שלא היו כבלים וערוץ שני נסיוני בחמש השנים האחרונות, אבל הערוץ השני במתכונתו החדשה הוא זה שנתן להם להבין שהסתיים המונופול והתחילה התחרות, שמתורגמת ברוממה לפאניקה.

פ. פרסומות המימון הבלעדי של הערוץ המסחרי והסיבה לריצה אחרי הרייטינג. "לא כל תוכנית צריכה להגיע ל־40 אחוזי צפייה, גם רייטינג של 25 אחוז יכול להביא את אותו הכסף. רייטינג זה לא תמיד הכי חשוב כדי להביא את המפרסמים הכי יקרים, אבל רייטינג אפס, מביא פרסומת אפס" — זה המוטו שמניע את הזכיינים. המפרסמים, נכון לשנה לאחר פרוץ הערוץ, עדיין מעדיפים לפרסם רק בשעות צפיית השיא, והיינו בין שבע בערב לעשר. בשעות אלה עולה 30 שניות של פרסומת בין 6,000 ל־9,000 דולר והזכיינים מצליחים למלא עד 90 אחוז מן הזמן המותר לפרסומת. שלא בשעות צפיית השיא, אפשר לפרסם גם ב־2,000 דולר, אבל התפוסה היא רק 20־30 אחוז מן הזמן המותר. המפרסם הישראלי עדיין מעדיף לפרסם "במבה" אצל דן שילון, גם אם הילדים מזמן במיטה.

צ. צהוב הצבע השולט בתוכניות של הערוץ השני: לא עוד אשה מוכה שמסתתרת מאחורי פרגוד, אלא אשה שפניה מרוטשים לפני המצלמה. דם, סיפורי מין עסיסיים ודמעות הפכו לאייטמים מרכזיים. אפילו שילון לא בחל בפורנוגרפיה ודובי פורת־שובל העלתה את כל אלה לדרגת אמנות. על הצהוב הזה רוכבת "רובי" אל ראש סולם הרייטינג. פלד היטיב להסביר את התופעה: "'רובי' היא תוכנית שמעלה בעיות שמציקות לציבור. אפשר להעלות את הבעיות בצורה רצינית, להביא שלושה פרופסורים לאולפן שידונו בסוגייה ואפשר לעשות את זה בדרך העממית, כמו שעושה רובי. מתברר שהציבור מעדיף את הדרך הזו, על פני דיונים אקדמיים. וזה אולי ההבדל בינינו לבין הערוץ הראשון".

ק. קומדיות מצבים כבר חודשיים ארוכים שמבטיחים לנו ב"רשת" את קומדיית המצבים הישראלית האולטימטיבית "איציה" עם ספי ריבלין. נכון להיום, מסתכמת ההפקה המקורית של הערוץ השני בתוכניות אירוח או בצילום של דויד ברוזה במצדה או הפילהרמונית באולפן. לסידרת דרמה ישראלית נצטרך להמתין עוד כמה שנים, בינתיים מסעודה תסתפק ב"פאפא".

ר. רייטינג תרומתו של הערוץ השני המסחרי, והוצג היום שנה לקיומו, היא בעיקר במלת הקסם "רייטינג". המושג שבעולם המערבי קיים כבר שנים, נכנס בשנה האחרונה לתודעה של הצופה הישראלי, או נכון יותר של אנשי הטלוויזיה ויוצריה. אם לבחון את הצלחת הערוץ השני על־פי קנה המידה של הרייטינג, הרי שמדובר בסיפור הצלחה: לפחות על־פי סקרי הצפייה, הצליח הערוץ השני להשאיר את הערוץ הראשון והכבלים מאחור. אבל יש מי שמתחשבן דווקא עם מלת הקסם הזו וטוען שבגלל הרייטינג נראה הערוץ הזה כמו שהוא נראה. גם מילא הערוץ המסחרי, אבל למה הערוץ הראשון, הממומן מאגרה, צריך לרוץ אחרי הרייטינג?

ש. שישי חי את הכל ישכחו. את זה שמירב מיכאלי זרקה את נועה ירון ואורלי ברבי הדומיננטיות ולקחה במקומן את אלונה פרידמן ומיכל גוטליב, האנמיות; את זה שמירב מיכאלי דוחפת את האצבעות לסירים וגם את הרגליים שהיא דואגת לחשוף, רק את התחתונים שהיא חשפה לצופים (בכוונה) בתוכנית שלפני שבועיים לא ישכחו לעולם. רק שהבנות של "קוקטייל" בערוץ הראשון לא יעתיקו גם את הגימיק הזה.

ת. תרנגולת שמטילה ביצי זהב? עדיין לא תרנגולת, אבל בטח לא אפרוח קטן שמצייץ ואפשר לדרוך עליו. ■

העיתונות לוחמת בצבא

הנשיא ילצין נכנע לעיתונות שהאשימה את שר ההגנה פאבל גרצ'וב במעורבות ברצח עיתונאי אשר חשף שחיתות בצמרת הצבא והדיח את סגנו של השר מאטווי בורלאקוב

גרצ'וב. עסקות בלתי־חוקיות. צילומים: אי־פי

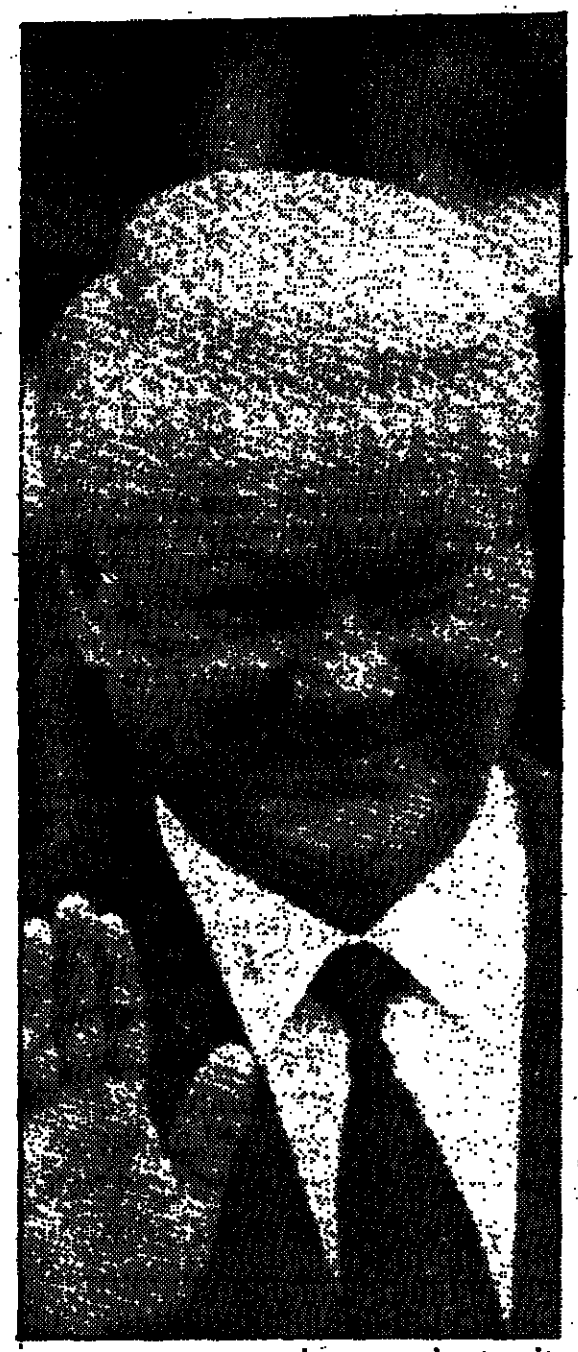

ילצין. גרם לעצמו נזק פוליטי

פוית רבינא

כאשר נרצח לפני שבועיים דימיטרי חולודוב, העיתונאי החוקר של היומון "מוסקובסקי קומסומולץ" נשבע פאבל גוסב, עורכו הראשי של העיתון, לחשוף את האשמים במותו של העיתונאי בן ה־27.

גוסב לא הצטרך להתאמץ כדי לחשוף את האשמים. כבר בהלוויה ההמונית בחוצות מוסקווה שלח העורך הראשי של "מוסקובסקי קומסומולץ" אצבע מאשימה כלפי שר ההגנה הרוסי, פאבל גרצ'וב. "חולודוב", אמר גוסב "עמד למסור עדות על ממצאיו בפני ועדת חקירה מיוחדת של הפרלמנט הרוסי הבודקת תופעות של שחיתות בצבא".

מאז הרצח עוסקים העיתונים הגדולים ברוסיה בפרשה תוך הזדהות עם עמיתיהם ב"מוסקובסקי קומסומולץ". ב"איזבסטיה" אף הקדישו לפני שבועיים את העמוד הראשון לזכרם של עשרה עיתונאים שמצאו השנה את מותם ברוסיה ובחבר המדינות.

שר ההגנה גרצ'וב הגיב בזעם על האשמותיו של גוסב ועל הדיווחים בעיתונות הרוסית שחזרו על האשמות אלו, בהגדירו אותן "הימור פוליטי מלוכלך" ו"ניסיון ליצירת היסטריה אנטי־צבאית".

הנשיא ילצין אמנם גינה את רצח העיתונאי והגדיר אותו "מעשה טרור נתעב", אך בו בזמן התייצב באופן חד־משמעי לצדו של שר ההגנה גרצ'וב ודחה את ניסיונות התקשורת להאשים את צמרת הצבא והממסד הביטחוני הרוסי ברצח ובשחיתות. בשבועיים שעברו מאז התברר לילצין כי שגה בהתייצבו נגד העיתונות הרוסית ובדחייתו את האשמותיה כלאחר יד.

דימיטרי חולודוב נהרג לאחר שהתפתה לפתוח תיק לא מזוהה שהגיע למשרדו. התיק, מסוג ג'ימס בונד, היה ממולכד והתפוצץ עם פתיחתו. חולודוב נהרג במקום והמשרד נהרס כליל. העורך הראשי גוסב העריך, כי התיק הקטלני נשלח אל חולודוב על־ידי סוכן של שירות הריגול הנגדי הפדרלי הרוסי.

על־פי הערכות נוספות שהתפרסמו מאז, יועד התיק לאו דווקא לחולודוב אלא לסגנו של גוסב, עיתונאי־חוקר בכיר ומנוסה יותר מחולודוב, המתמצא היטב בקשרים שבין צמרת הצבא לבין מערכות הפשע המאורגן ברוסיה. בכל מקרה, בין אם היה חולודוב המטרה המועדפת ובין אם היה זה סגנו הבכיר של גוסב, מותו נועד לשמש אזהרה לכל מי שנשאר בחיים.

התחקיר שעליו שילם חולודוב בחייו עסק באיסוף הוכחות לביצוע עסקות בלתי־חוקיות של מכירת נשק ממחסני הצבא הסובייטי במזרח־גרמניה. בעסקות אלו, הנאמדות במיליארדי רובלים, השתתפו בכירים רבים בצבא הרוסי ובראשם סגן שר ההגנה, גנרל מאטווי בורלאקוב, אשר מואשם במעשי שחיתות שביצע במהלך פיקודו על הצבא הרוסי במזרח־גרמניה בשנים 1990־1994.

נושא נוסף בתחקירו של חולודוב היה עסקה שעשתה רוסיה עם ממשלת יוגוסלביה לשעבר לרכישת הזיכיון על עסקות נשק גדולות עם מדינות ערביות שיוגוסלביה לא היתה מסוגלת לבצען בגלל מלחמת האזרחים. לפני כשנתיים רכשה ממשלת רוסיה את העסקות האלה מידי היוגוסלבים באמצעות חברה מיוחדת לסחר חוץ אשר מבצעת את מכירות הנשק תמורת עמלה.

במהלך השבועיים שעברו מאז רצח חולודוב התברר, כאמור, לנשיא ילצין כי עשה [illegible] טעות כאשר התייצב להגנתו של שר ההגנה גרצ'וב. העיתונות הרוסית, שאחד מחבריה נרצח באופן כה ברוטלי, לא ויתרה והלחץ הוכיח את עצמו.

השבוע הודיע נשיא רוסיה, כי החליט להדיח את סגן שר ההגנה, הגנרל מאטווי בורלאקוב. בצו הנשיאותי שפרסם ילצין נאמר, כי "הוחלט על צעד זה כדי להגן על היושר של הצבא הרוסי ופיקודו הגבוה". באמצעות הצו ניסה ילצין למתן את הנזק הפוליטי שגרם לעצמו ולשכך את זעמה של העיתונות. הוא נאלץ לנקוט בצעד זה מאחר שעוד באוגוסט עורר מינויו של הגנרל בורלאקוב לסגן שר ההגנה קיתונות של ביקורת.

החשדות כלפיו היו כבר אז בעיצומם. במוסקווה רווחו שמועות שלפיהן עמד בורלאקוב במרכזה של עסקה למכירת רכב צבאי כבד ממחסני הצבא הרוסי בגרמניה לספרד. העסקה נועדה לממן הקמת שיכונים לחיילים מחוסרי בית. אולם במקום שכספי העסקה ימצאו את דרכם אל הכיס הציבורי רכש בהם בורלאקוב שתי מכוניות מרצדס מפוארות אשר הועברו לשימושו של השר פאבל גרצ'וב.

בסיבוב ההאשמות הראשון ניצחה, אם כן, העיתונות הרוסית.

יותר מכל דבר אחר זהו הסימן המובהק ביותר שלמרות השחיתות מתרחש ברוסיה תהליך של דמוקרטיזציה. לגבי העיתונות זו רק יריית הפתיחה והיעד הבא שלה הוא חשיפת ראש שירות הריגול הנגדי הפדרלי של רוסיה שאחד מסוכניו חשוד בשליחת מזוודת המוות לעיתונאי דימיטרי חולודוב. אם תתעלה העיתונות הרוסית לרמה הזו יש סיכוי שנזכה בקרוב לראות את וודווד והברנשטיין הרוסים. ■

הדרך הקשה לנורמליות

כבר היום יש בגרמניה 4 מיליון מובטלים. יותר מאשר בכל זמן מאז התאוששות הכלכלית שלאחר מלחמת העולם השניה. חמש שנים לאחר נפילת החומה, מספרים כאלה מעוררים כאן חלחלה, ובצדק. מאבטלה המונית קצרה הדרך לאי־שקט חברתי, וחס וחלילה גם לקיצוניות פוליטית. הפחד הגדול: האם תיגרר גרמניה לקיצוניות ולאלימות

הגל הנמשך של התקפות נגד זרים התחיל עוד ב־1991, חודשים מעטים לאחר האיחוד. צילום: אי־פי

דניאל דגן, בון

כשהחליטו המפלגות המיוצגות בבונדסטאג לפני חודשים אחדים על ביטוח סיעוד ממלכתי, נשמו כאן הכל לרווחה. סוף־סוף הושגה פשרה בין הקואליציה השמרנית־ליברלית בבון לבין האופוזיציה הסוציאל־דמוקרטית בעניין הנחשב מזה שנים אחדות לשאלה סוציאלית בממדים דרמטיים: הבטחת טיפול נאות, בבתים פרטיים או במוסדות מיוחדים, לאוכלוסיה גדלה והולכת של קשישים, שאינם יכולים עוד לדאוג בעצמם לסיפוק צרכי החיים האלמנטריים.

המחלוקת על המימון של הביטוח הסיעודי נסבה במשך זמן רב על פרטים שוליים, ותרמה במידה רבה למגמה של אי־אמון כלפי המפלגות. בוחרים רבים נמנעו מללכת לקלפיות בטענה שהמפלגות אינן עוסקות עוד בפתרון בעיות של האוכלוסיה, אלא בנסיונות לתפוס כותרות ולשפר את תדמיתן. הבעיה הבלתי־פתורה של הביטוח הסיעודי סיפקה דוגמאות למכביר להתנהגות אנוכית ושתלנית של פוליטיקאים בעמדות מפתח.

הביטוח הסיעודי הפך בינתיים לחוק, ומהווה נדבך נוסף של מדינת הסעד הגרמנית המודרנית (בנוסף לביטוח הבריאות, ביטוח הפנסיה, הביטוח מפני אבטלה, העזרה הסוציאלית, קיצבאות נדיבות לילדים, לימודי חינם בכל מוסדות ההשכלה ועוד כהנה וכהנה). אבל מה שנהוג כאן כהישג חשוב יהפוך למעמסה נוספת, המאיימת כבר עתה למוטט את הבניין האדיר של הטבות מכל־הבא־ליד.

בשלב הראשון, מעריכים המומחים, יעלה הביטוח הסיעודי אחוז אחד מן ההכנסה ברוטו. מקבלי שכר ישלמו חצי מן הסכום, החצי השני יבוא מוויתור על יום מנוחה אחד בשנה. בשלב שני יעלה הביטוח הסיעודי 1.7 אחוזים מן ההכנסה, ויום מנוחה נוסף יפול קרבן להישג החברתי החדש. כמו תמיד, תופחות ההוצאות ואיש אינו יכול להגיד בוודאות לאיזו הרפתקה חדשה הכניסה את עצמה מדינת הרווחה המנסה להיטיב עם אזרחיה. השאלה הגדולה היא: האם הפלא הגרמני הכלכלי יוכל להימשך? האם תוכל הרפובליקה הפדראלית לשמור על כושר התחרות שלה על־אף שבוע העבודה הקצר בעולם, המשכורות הגבוהות ביותר, ההטבות הסוציאליות הנדיבות?

על כך אומר שר הכספים הגרמני תיאו וייגל: "בעצם יש עבודה בשפע, בתחום של שיפור איכות הסביבה, בתחום התשתית, בתחום הבנייה, בהקמת תעשיות חדשות. הבעיה היא, שהעבודה הפכה להיות יקרה כל־כך, במידה רבה גם בגלל המעמסה הרובצת על המעבידים בתחום ההוצאות הסוציאליות. אנחנו צריכים למצוא דרך לצאת ממעגל הקסמים הזה של עבודה יקרה מדי המעודדת, למעשה, אבטלה".

הכל מכירים בכך שלא ניתן עוד להסתמך על מתכונים ישנים, וצריך למצוא דרכים חדשות להתמודדות עם הבעיה מספר אחת של החברה התעשייתית המודרנית – האבטלה. ב"פולקסוואגן", ב"אופל" ובמפעלים אחרים כבר התחילו השנה ליישם מודלים של חלוקת העבודה בין מספר גדול יותר של מועסקים. "עובדים פחות, מרוויחים קצת פחות, אך העיקר שנשארים במעגל העבודה", אמר מאנפרד בנט, פועל מן העיר וולפסבורג, "עם העובדה הזאת כבר נאלצנו להשלים".

גם האופוזיציה הסוציאל־דמוקרטית הכירה בכך שלא ניתן עוד ליישם ללא הגבלה את העקרונות שעמם גדלו רבים מחברי המפלגות השמאליות באיגודים המקצועיים ובתנועת העבודה. בתוכנית שעיבדו לקראת הבחירות, הציעו דווקא הסוציאל־דמוקרטים מודל של "שוק עבודה נוסף", שבו אין המעבידים חייבים ליטול על עצמם יותר מדי התחייבויות בתחום הסוציאלי. "יש כמובן סיכונים בהצעות כאלה", הודתה רנטה שמידט, יושבת ראש המפלגה במדינה המחוזית בוואריה, "אך מטרתנו העיקרית צריכה להיות מאבק באבטלה ההמונית. צריך למצוא דרכים חדשניות כדי להבטיח לצעירים את עתידם, כדי ליצור הזדמנויות ולפתוח אופקים".

הבעיות הכלכליות והחברתיות מחריפות במיוחד עתה, כאשר גרמניה – חמש שנים לאחר נפילת חומת ברלין, וארבע שנים לאחר האיחוד בין שני חלקי הארץ המפוצלת לשעבר – עדיין נתונה במה שנגיד הבונדסבנק הנס טיטמאייר כינה "בעיצומם של מאבקי החלוקה בין מזרח למערב". בתחום הכלכלי, המחיצות בין המערב למזרח נופלות במהירות יחסית. כך עומדת בפני הכורח הפוליטי והחברתי "להשוות את תנאי החיים בשני חלקי גרמניה", ופירוש הדבר העברות הון חד־צדדיות למזרח בממדים אדירים, או אפילו "מבהילים" (ניסוח של נגיד הבנק הממלכתי הקודם, קרל־אוטו פוהל, שפרש מתפקידו מפני שלא הסכים לנדיבות שהיתה כרוכה בהחדרת המארק המערב־גרמני למזרח בתנאי לוקסוס – שער חליפין של אחד לאחד לעומת המארק המזרח־גרמני חסר הערך).

כל אלה הן בעיות קלאסיות של מדינת הסעד המודרנית: בעיות מבניות בתחום כוח העבודה. בעיות מיוחדות הנובעות מן האיחוד המואץ, שעדיין אינו מתקדם במהירות הראויה (במזרח אין מסתפקים במה שיש, ורוצים תנאי חיים מערביים ללא דיחוי. במערב מתאוננים על ה"אוסיז", תושבי המזרח, המתנהגים כביכול כפרזיטים, ואוכלים לחם חסד מבלי לתת תמורה מתאימה). וכמובן, בעיות הנובעות מן המשבר הכלכלי הבין־לאומי, שלא פסח על מעצמת הייצוא מספר אחת בעולם.

ממשלתו השמרנית של הקנצלר הלמוט קוהל מנסה לשכנע את עצמה ואת הציבור, כי המשבר עומד בפני סיום, הצמיחה מתחדשת, וכבר נראה אור בקצה המנהרה האפלה. אבל שר הכלכלה גינטר רקסרודט מודה: "למרות שיעור צמיחה של 1.5 אחוזים השנה, אנחנו איננו מצפים בשלב זה לצמצום משמעותי באבטלה. כבר היום יש בגרמניה 4 מיליון מובטלים. יותר מאשר בכל זמן מאז התאוששות הכלכלית שלאחר מלחמת העולם השניה. מספרים כאלה מעוררים כאן חלחלה, ובצדק. מאבטלה המונית קצרה הדרך לאי־שקט חברתי, וחס וחלילה גם לקיצוניות פוליטית. הפחד הגדול: האם תיגרר גרמניה לקיצוניות ולאלימות ואם כן, מי יציל את גרמניה מפני עצמה.

גרמניה, למרות גודלה ומשקלה, היא ארץ זהירה וחסרת ביטחון עצמי. במשך 40 שנה, עד לאיחוד, חיו הגרמנים ב"כוך" חמים ומוגן בין המזרח למערב. בצל המלחמה הקרה, בעידן היריבות בין שני הגושים העולמיים, היתה גרמניה, על שני חלקיה, "הילד הטוב" של מעצמות העל. שתיהן טיפחו, בדרכן, את הגרמניות הנפרדות "שלהן", והשפיעו עליהן מכל טוב. הגרמנים לא נאלצו ליטול אחריות בתחום המדיניות הבין־לאומית. נדרש מהם יציבות, שקט והצלחה כלכלית. בצל המטריה הצבאית והפוליטית שסיפקו מעצמות העל יכלו בון ומזרח־ברלין (בון אף יותר מאשר מזרח־ברלין) ליהנות משגשוג יחסי. הכורח לעסוק בשאלות יסוד של האומה (זהות, גבולות, איחוד) היה מהם והלאה.

לפתע, עם בוא האיחוד, השתנה עולמם של הגרמנים. הם גילו מחדש את ארצם. הם נפגשו מחדש עם עברם, עם הצורך להגדיר את עצמם כאומה, עם התפקיד המיוחד שהם ממלאים כמעצמה החזקה ביותר במרכז אירופה. אי־אפשר לברוח עוד למחוזות האוטופיה הפוליטית, ולהנות ללא הגבלה ממחסה התפנוקים של האמריקאים, או אף של הרוסים. בכל המישורים, לא רק במישור הכלכלי, נאלצים הגרמנים להתמודד עם המציאות כפי שהיא.

המציאות הזאת פירושה, בין השאר, שהגבולות באירופה נפתחו. מיליוני פליטים זורמים אל המערב, מנסים לשפר את מצבם ולהנות מרווחה יחסית. הארץ הראשונה שבה הם נתקלים היא גרמניה. מדינת בעלת עבר מחריד, אבל מדינה מושבת, בעלת כלכלה בריאה־פחות־או־יותר, ועם מערכת רווחה המעניקה ביטחון מרחיק לכת: רומנים, יוגוסלאוים, רוסים, פולנים, צ'כים, אפילו יהודים. כולם מנסים לזכות בדריסת רגל בארץ הזאת.

הגרמנים עצמם מהססים, אינם יודעים כיצד לנהוג: לחסום את גבולות ארצם בפני גל הפליטים, כפי שעושים האנגלים ללא יסורי מצפון? חס וחלילה. לקבל את הפליטים ולמזג אותם בחברה הגרמנית, להעניק זכויות פוליטיות לפחות למי שנולדו כאן? גם זה לא בא בחשבון. מחפשים פתרונות זמניים, מפעילים כוחות משטרה מוגברים כדי לעקוב אחרי החבורות של סוחרי אדם (המביאות לכאן קבוצות של פליטים תמורת בצע כסף).

במזרח־גרמניה הבעיות חריפות במיוחד. בחלק הזה של הארץ המפוצלת לשעבר השתנה הכל עם בוא האיחוד באוקטובר 1990 – חוץ מן התאריך והשעה. קשה מאוד להצביע על תרומה כלשהי של המזרח־גרמנים לאיחוד עם החלק המערבי של ארצם. ה"אוסיז", אנשי המערב, השתלטו על הכל, גם על המוסדות החברתיים והפוליטיים במזרח. הם עושים ב"חמש המדינות המתחדשות" (הכינוי הרשמי לחלק המזרחי לשעבר של גרמניה) כבתוך שלהם. בעצם, גרמניה המאוחדת אימצה דבר אחד שהיה מקובל במזרח: פניה ימינה באור אדום ברמזור, כאשר חץ ירוק מורה על כך. אבל זה הכל. יותר לא תרם המזרח למה שנקרא בלשון נקיה "איחוד", אך היה למעשה בבחינת השתלטות של המערב על מה שהיה פעם "מדינת הפועלים והאיכרים הראשונה על אדמה גרמנית".

אנשים מאבדים את עולמם, את האחיזה שלהם במציאות המסובכת. אין פלא שרבים מהם מגיבים בתיסכולים, במשברים אישיים. משפחות נהרסות. מבנים חברתיים שלמים קורסים. והאלימות פורצת חוגגת.

על כך מעידים ממדי הפשיעה הגדלים. אבל – וזה חמור עוד יותר – גם הגל הנמשך של התקפות נגד זרים, שהתחיל עוד ב־1991, חודשים מעטים לאחר האיחוד. הגל ידע עליות ומורדות, אך אף פעם לא נעלם כליל. כמעט ולא חולף שבוע מבלי שכלי התקשורת מדווחים על הצתה נוספת בבית־מחסה לפליטים פוליטיים, או על התקפה אלימה נגד אפריקאים, או אסייאתים, או שחורים, או תורכים, או אורחים אחרים השוהים ברפובליקה הפדראלית, וניכרים מיד כבאלה בגלל צבע עורם, או צורתם החיצונית.

היהודים למרבה המזל, אינם שייכים בדרך־כלל לקטגוריה הזאת. עם זאת, בתי־כנסת, בתי־ספר, מרכזים קהילתיים ומוסדות יהודיים אחרים כאן נתונים תמיד לשמירה משטרתית. איש אינו רוצה לקחת סיכונים, מה עוד שמוסדות יהודיים כבר היו יעדים להתקפות אלימות.

בכל זאת, התשתית הדמוקרטית בגרמניה בריאה. הסיכוי להתמודדות מוצלחת עם התיסכול והאלימות טמון קודם כל בהפצת אופטימיות, ביצירת אווירה חדשה. את זה בדיוק מנסה הקאנצלר הנוצרי־דמוקרטי קוהל לעשות. בהשוואה בין־לאומית, הוא מסביר, מצבה של גרמניה, עם כל הקשיים, עדיין מזהיר. הבניה מחדש במדינות המזרחיות החדשות התעכבה, והיתה קשה בהרבה מכפי שציפו תחילה. אך התוצאות הראשונות של ההשקעות האדירות נותנות פרי. הצמיחה במזרח עומדת על כשבעה אחוזים בשנה, ויש נטיה ברורה כלפי מעלה. יותר ויותר אנשים נוקטים יוזמות, מקימים עסקים, מוצאים את דרכם במבוך הקפיטליסטי החדש.

במדיניות החוץ מנסה הקאנצלר להרגיל את בני ארצו לרעיון שגרמניה איננה יכולה עוד להתחמק מהתחייבויותיה במסגרת האומות המאוחדות, או הברית הצפון־אטלנטית, ועליה למלא תפקיד התואם את גודלה ומשקלה. בפעם הראשונה מאז מלחמת העולם השניה שלחו הגרמנים כוחות צבא לארץ זרה במשימה צבאית (סומליה). בדרך נס הם לא היו יעד להתקפות רציניות, ולא נאלצו להשתמש בנשקם. מזל מן השמיים, שמנע טראומה לאומית, והיה נדבך קטן נוסף בדרך הארוכה לקראת "נורמליות". ■

פועלי כל העולם: שלום עושים עם אויבי השלום!

דבר אחר

המערכת: דני קרמן, שלמה ניצן, יאיר גרבוז, אביב אלחסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, תרזה איזנברג, אליהו שרייבר (חתולי), ואבנר כץ – אלא מה.
סדר־צילום: ד. דקר

המוסף הסאטירי הנפוץ ביותר במדינה • גליון מספר 559 • 4 בנובמבר 1994 • א' בכסלו תשנ"ה • מוקדש לחיילי המוצב בלבנון, שלא נטשו את משמרתם, אלא פעלו לפי התרגולת, ומיהרו לחפש את הש.ג.

אורה נמיר בביקור בשוק הכרמל:

"רוב העגבניות שמגיעות לארץ הן או ירוקות, או זקנות, או שההורים שלהן היו מלפפונים"

שרות PLAYBOY מיוחד ל־דבר אחר

הבדיחה על השפן והאריה

קלינטון יושב במזנון הכנסת ומעיין בכתבי הקודש. פתאום נכנס שבח וייס ושואל אותו: "נשיא, נשיא, מה אתה עושה?" עונה לו קלינטון: "אני אני הולך לזיין את ג'ניפר פלאוורס ולצטט מכתבי הקודש." אחרי כמה זמן נכנס ביבי ושואל אותו: "קלינטון, קלינטון, מה אתה עושה?" אז קלינטון עונה לו: "אני? אני הולך לזיין את ג'ניפר פלאוורס ולצטט מכתבי הקודש." אחרי עוד כמה זמן נכנס חיים יבין ושואל אותו: "וויליאם ג'פרסון, מה אתה עושה?" וקלינטון אומר לו: "אני? אני הולך לזיין את ג'ניפר פלאוורס ולצטט מכתבי הקודש." טוב... בסוף באה הילרי ושואלת אותו: Willy Willy What are you doing? אז קלינטון אומר לה: "אני? אני הולך לצטט מכתבי הקודש ומזיין את המוות."

בכירים בישראל:

הנשיא קלינטון מהווה מכשול זמני לשלום עם סוריה

הנשיא קלינטון סבל לאחרונה מירידה גדולה למדי בפופולריות הכלל־ארצית שלו. [illegible]
ולכן הנשיא קלינטון מהווה מכשול מלא לשלום זמני עם סוריה.

נמנע משבר בוועידת מרוקו

מלך מרוקו התכוון להעניק לרב של משלחת ישראל ביצה שלוליה כתב סופר מה"מ מרוקאי את כל ספר איוב. ברגע האחרון נרגע לו מיעצים שבישראל משמידים ביצים, והוא הביא שי: עגבניה ועליה הברכה. [illegible]
בתמונה: [illegible]

התקרבות מה בשיחות בין ההנהגה הדתית של החמאס לבין רבנים:

החמאס ויתר

החמאס הסכים שבאגודת המשותפת, שתהלוש להקים לזיכרם של [illegible] גולדשטיין ממערת המכפלה, יהיה שמו של גולדשטיין ראשון, בגלל שהוא הרג 28 ונואל הרג 22.

לראשונה: שיתוף פעולה ישראלי ירדני

כתבת הצבע של השבוע:

שחקן כדורסל שחום עור (שחור) ניסה להעביר עגבניות אדומות במסלול הירוק וטען להגנתו שלא הצליח להשיג עגבניות כחול־לבן

"היום בבוקר, בין 07:00 ל־08:00 צלצל אלי מישהו שאני לא מכיר ואמר לי בקול של אלכס אנסקי: 'אפשר לקנות אצלכם דירה?' 'כאן זה לא מודיעין', צעקתי וסגרתי לו את הרדיו בפרצוף."

תיקון טעות

[illegible]

החלה עונת המלפפונים בקולנוע:

בעקבות העליה במחירי העגבניות יתחילו להשתמש בדם במקום בקטשופ

טנסו צ'ילאר, שהגיעה לישראל הישר ממרוקו, תהיה נציגת המין היפה בוועידה העסקית שתפתח מחר בירושלים.
"כל בוקר אני קמה ברבע לשבע ומתעמלת רבע שעה מול הטלוויזיה. במשך היום אני שותה רק כוס קפה אחת ואוכלת 720 קלוריות."
בירושלים התאהבה ממבט ראשון.
"התותים פה יפהפיים והאווירה נפלאה."
אגב, טנסו היפהפייה מתכוננת ללמוד פסיכולוגיה ומדעי המדינה, ובינתיים היא מכהנת כראש ממשלת טורקיה.

יופי לה בירושלים

כפר גמילה מעגבניות יוקם בצפון הארץ

אגודת TOMATO ANONIMUS, המקיימת זה שנים פעילות לגמילה מעגבניות, מקימה בצפון הארץ, באזור אנטליה, כפר גמילה לישראלים המכורים לעגבניות. הנגמלים ישהו בכפר כחודש, יתגוררו בחממות בתנאי הדליה מלאה ויוזנו באופן פרוגרסיבי במלפפונים שייצבעו בצבע מאכל ארום.
כתבנו מוסר, שלצד כפר הגמילה מעגבניות יוקם בעתיד כפר גמילה מצבעי מאכל.

עסקאות בנדל"ן

מר טל מילוז מעכו קנה השבוע דירת חדר וחצי במודיעין במחיר 200,000 $

בצילום: מר מילוז משלם מראש ובמזומן

אלף בית

א: תגיד, רציתי לשאול אותך משהו: אני לא הייתי בארץ בשעה שבתל־אביב אירע הפיגוע המזוויע באוטובוס, אבל שמעתי שלא הרבה זמן אחרי האסון הופיע הרב ברדן אורי זוהר בשכונה, וקרא לאנשים לחזור בתשובה וכך לשמור על עצמם מכל פגע. תגיד, איך הצליחו לזהות אותו?
ב: אני אגיד לך איך. תראה, בכיכר דיזנגוף מסתובבים לצערנו הרב די הרבה מסוממים ונרקומנים וגם לא מעט זונות. אז, על חלק מהם מצאו טביעות אצבעות של אורי זוהר וככה הצליחו לזהות אותו.

פתור בלא כלום

א: תגיד, עגבניה היא יותר ירוקה או יותר ארוכה?
ב: התשובה במהופך: (יותר יקרה)

ברגע האחרון

א: תגיד, חבל עליו, הזה...?
ב: על מי?
א: על איך קוראים לו.
ב: למה, מה קרה לו?
א: מה, לא שמעת? הוא הולך למות.
ב: מה אתה אומר? מה יש לו?
א: מה, אתה לא יודע? – את מה שיש לחוא.
ב: רגע, מה, אז גם ההוא הולך למות?
א: מה זה הולך – רץ.
ב: מה אתה אומר.
א: בטח, מה, כולם יודעים את זה.
ב: אז איך אני לא שמעתי מזה?
א: כנראה שאתה ממש לא בעניינים, כי כבר שנים שכולם מדברים על זה.
ב: יה אללה. תראה מה זה. איך זה קורה להם לכולם?
א: אני לא יודע. אומרים ששניהם נדבקו ממהי־שמו.
ב: מהי־שמו?! מי זה מהי־שמו?
א: אסר, חוסיין, לא זוכר איך קוראים לו...

ברגע האחרון

חסידי הרב עוזי משולם החלו לחפש את ילדי־תימן באש חיה

לכת הצטרפו לאחרונה גם הדק וקנת, ועתה היא מתחלקת, כמו כל כלי נשק תיקני, לשלושה חלקים ואת שלושתם יצטרכו לתפוס.
אחד מחברי הכת, המקורב לחדק, אמר לכתבנו: "שמנו לעצמנו מטרה למצוא את ילדי תימן האבודים, ונפגע בהם".
בתמונה: פגיעות ראשונות במטרה

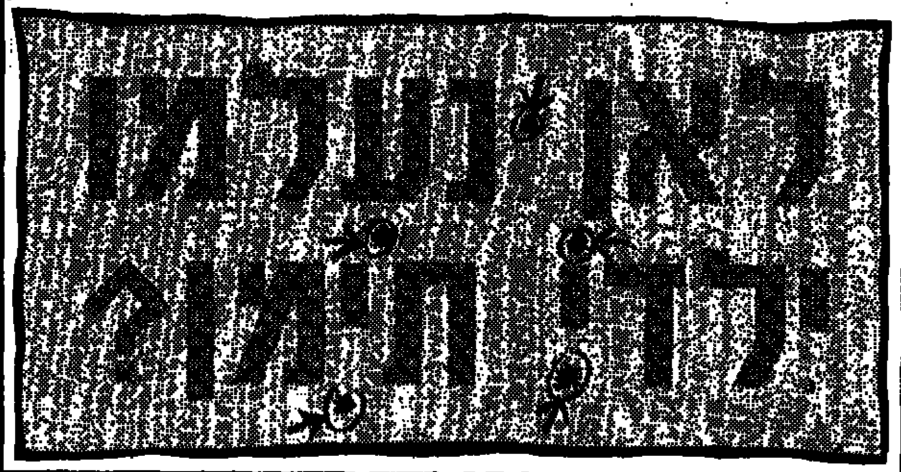

בעקבות המחדל במוצב צה"ל בדרום לבנון:

מקורות בימ"מ: אפילו סיירת מטכ"ל היתה יכולה לעשות את זה יותר טוב.

סקר ערוץ 2 קובע:

90% מהציבור מתנגדים לשידור כתבות או עידכונים בנושא העוני בישראל, כי הם סבורים שזה לא מביא פרסומות.

פסק הלכה של שלושת רבני הציונות הדתית:

למרות שבועל תאילנדי אחד שעה עבודה של חמישה יהודים, שני תאילנדים לא נחשבים מניין.

הודעה
משרד האוצר מודיע:

בגלל האינפלציה שהולכת וגדלה יודפסו בקרוב שטרות של 500 ש"ח ושל 1000 ש"ח. מנהיגים ואישי ציבור הרוצים שדמותם תוטבע על השטרות החדשים מתבקשים למות עד סוף מארס '95. מוות לאחר התאריך הנקוב לא יתקבל.

מודעת תמיכה ואהדה

אנו הנשים, האמהות והילדים, מביעים בזה את תמיכתנו הגאה בגברים שעשו שלום רק למעננו ובשבילנו.

אכן, השלום הוא רק למען הנשים, האמהות והילדים. כי אנחנו הנשים, האמהות והילדים, עשינו את כל המלחמות רק למען הגברים, האבות והבנים.

שלכם באהבת עולם
הנשים, האמהות והילדים

אלף בית

א: אתה יודע שלמעשה יש כבר שלום דה פקטו בין ישראל לבין סוריה ולבנון?
ב: למה אתה אומר שטות כזו? זה בכלל לא נכון!
א: נכון או לא נכון, אמרתי את זה לא מזמן על ירדן, ושמה זה עבר.

אלף בית

א: קראת שלאה רבין איבדה סיכת זהב יקרה בערבה?
ב: קראתי.
א: וקראת שחיילים של גבעתי חיפשו את הסיכה תוך כדי שהם עושים ניקיון כללי באיזור?
ב: קראתי.
א: נו ומה אתה אומר על זה?
ב: שחבל שלאה רבין לא איבדה את הסיכה בתל־אביב.

אלף בית

א: שלום, זה קולנוע רב־אממה?
ב: כן.
א: יש היום איזה סרט ישראלי אצלכם?
ב: כן.
א: טוב, אז אתם יכולים לשלוח לי בבקשה שני קילו מלפפונים וקילו וחצי בורקס?

אלף בית

א: שמעת ששמיר אמר ברדיו "בתקופתי כמעט חוסל הטרור"?
ב: שמעתי.
א: נו ומה אתה אומר על זה?
ב: אני שואל, אם הוא כבר משקר, אז למה הוא אומר "כמעט"? למה הוא לא אומר "בתקופתי חוסל לגמרי הטרור"?
א: כי הוא עוד חי, עד מאה ועשרים...

אלף בית

א: תגיד, שמעת שרופא בכיר מאוד אמר שהרב גורן היה צלול ובהכרה מלאה עד יומו האחרון?
ב: שמעתי, וזה מאוד מקל עלי.

אלף בית

א: תגיד, אם לסדאם חוסיין היו רק 10 טילים, היה צריך להשמיד אותם?
ב: כן.
א: ואם תשעה?
ב: גם.
א: ואם שמונה?
ב: גם.
א: ...
ב: ...
א: ואם היה נשאר לו רק אחד...?
ב: אז בכל זאת אולי... אל תתפוס אותי במלה... אבל... אני הייתי חושב על הבניין החדש של האופרה.

אלף בית

א: תגיד, מה הכי טוב בבניין החדש של האופרה?
ב: זה שהוא משתלב בנוף.
א: על איזה נוף אתה מדבר?
ב: הנוף של אבן־גבירול.

עכשיו כבר מותר לגלות:

קלינטון הביא הבטחה מאסד לתרום דם בפיגוע הבא

חוסלה פרשת גבעתי

אלוף פיקוד הצפון ינזוף בחיילי גבעתי שלא תפקדו היטב במוצב, ואלוף פיקוד הדרום ינזוף בחיילי גבעתי שלא מצאו את הסיכה

30 כדורים נורו לבית הלבן ואף אחד מהם לא פגע בבאי ועידת קזבלנקה

פרנציסקו מרטין דוראן נשכר על ידי החמאס כדי לירות בבאי הוועידה בקזבלנקה. למזלם של באי הוועידה, שפת אימו של המתנקש היא ספרדית, והוא הבין כי עליו לירות בבית הלבן.
בירושלים תתקיים בחודש הבא ועידה בינלאומית בנושא שפות זרות והשפעתן בטרור הבינלאומי.

ברגע האחרון

ראש החמאס יוזמן לנאום בכנסת, לאחר שהתברר אחרי נאום קלינטון שחברי הכנסת משוגעים על פסוקים מכתבי הקודש

מסביב לעולם בבאוניקה

שלום קולגות, "אני לבדי ודודי לא בבית" (קטע מיומן)

צריך לומר כי היה זה אחד החודשים הקשים של חיי. זה התחיל עם האירוע האמנותי הגדול והחשוב ביותר בתולדות עם ישראל, הארט פוקוס. כולם לקחו בו חלק. אפילו הבת הקטנה של שכנתי. היא הציגה במוזיאון לאמנות עכשווית ~~[illegible]~~ שהוקם לצורך האירוע במקום של בית הספר היסודי ע"ש ארלוזרוב, (המורה צילה ג. אלרה שם תערוכה שנושא "בן ולא בעולם הזה") ורק אני נשארתי בחוץ. זה נמשך עם פתיחת בית האופרה. "מה, לא הוזמנת?" שאלו אותי שכני ברכה ויצחק ה. בזויות ורצו לתפוס את אוטובוס מס. 24 והשאירו אותי עומד בתוך שכונה ריקה. את טכס חתימת השלום עם ירדן ראיתי לבד בבית. את אשתי הזמינו כי היא בשליחות אצורה ואת בנותי הזמינו כי הן הבנות שלה. עלי הם כלל לא שמעו. אין צורך לומר כי גם ברשימת המוזמנים לארוחה של הילארי קלינטון נעדר שמי. אך, אחד לא אוהב לשבת בחברת לצרים ואל המטוס האמריקאי לקזבלנקה הלכו כולם בחשאי כדי שלא אדע ולא אשמע. ועכשיו, כך לפתע, צעקה אחת חותכת בבשרי, לעולם לא נסעתי באוטובוס קו 5 ולא נראה לי כי בעתיד הקרוב או הרחוק אסע בו. ראי ראי, היש יותר מושפל ועלוב ממני? (תשובת הראי – אין) – אלא מה,

*(ראה למעלה מיומן)

שלכם אך, שארית ישראל.

ביקורי העגבניות

עגבניה עגבניה

בצילום: חרב חמרה, רבם של יהודי סוריה, מתכבד לקבל את העגבניה הראשונה שהגיעה לארץ בחומץ ומלח.

מומחי תעבורה:

עכשיו ניתן להקים רכבת תחתית בעלות הקמה של רכבת עילית

מומחים לתחבורה מחו"ל טוענים כי אם תבנה כעת רכבת עילית בתל־אביב, בבאר־שבע או בבני־ברק, ייקח לא יותר משבועיים שלושה עד שהיא תהפוך לרכבת תחתית.

בשניה האחרונה

דרעי יעיד במשפט דיניץ

את ההצעה העלו סנגוריו של דרעי לאחר שהתברר להם מהעיתונים, שכמעט כל מי שמעיד במשפט דיניץ, מבטיחים לו שלא יעמידו אותו לדין.

גלויה מפריז

זה זמן רב לא כתבתי לכם גלויה מפריז. יש לכך סיבות רבות ומורכבות שכולן מתגמדות מול העובדה הפשוטה שזה זמן רב פשוט לא הייתי בפריז. מכל מקום, על אף שעשרות פעמים שלחתי לכם אורות מעיר הגלויות, טרם סיפרתי לכם איך ומדוע התחיל הרומן הארוך שלי עם העיר הזו.

לפני שנים רבות, כשעוד היינו צעירים, הגענו רעייתי ואני בפעם הראשונה לפריז. עמדנו אז נפעמים ונרגשים מול כנסיית הנוטרדאם, פאר הנצרות יוצאת חלצינו, ואז, כמתבקש, שאלתי את אשתי: "תגידי לי בבקשה, באיזו שנה סיימו לבנות את הנוטרדאם?" היא ענתה מה שענתה, תשובה שהיתה בודאי בדוקה ונכונה ומדויקת, ואני נצרתי את תשובתה בזכרוני שנה תמימה. בתום שנה בדיוק נשכח מליבי התאריך החשוב ולא נותרה לי ברירה אלא לנסוע שוב פריזה, לעמוד שם שוב ולהתפעל מחדש, ולשאול אותה שנית: "באיזו שנה סיימו לבנות את כנסיית הנוטרדאם?" שוב ענתה לי אשתי מן הסתם אותה תשובה עצמה, שהיתה בפיה בדיוק בשנה שעברה. אלא שהפעם שכחתי את התשובה כעבור עשרה חודשים בלבד ושוב נאלצנו לנסוע לפריז. בפעם השלישית עמד לי זכרוני למשך חצי שנה בלבד ושוב למזלי הטוב בגד בי זכרוני.

אני חושש שמשכי הזמן עתידים להתקצר יותר ויותר. אינני יודע אם אפשר או צריך להסיק איזו מסקנה הגיונית מזכרוני האומלל, העושה אותי מאושר כל כך כבר שלוש פעמים בשנה. מצד שני, תחשבו בעצמכם בבקשה, כמה כסף יכול הייתי לחסוך אילו רק הייתי זוכר מתי בדיוק סיימו לבנות את כנסיית הנוטרדאם! עלי לסיים עכשיו, כי הגיעו חברים מישראל ואני הולך להראות להם את כנסיית הנוטרדאם.

חברים יקרים! אני זוכר את כולכם באהבה רבה, וכאשר אשכח אתכם אשוב לארץ ישראל בדיוק על פי העקרונות המנחים אותי כל הזמן בבואי ובשובי. כך שאם לא תשמעו ממני יותר, תדעו בבטחון שאינני מצליח לשכוח אתכם.

שלכם יאיר

סיפור חסידי לשבת

פעם אחת, לא מזמן, קצת אחרי שמונה בערב, התיישב ר' לוי יצחק מברדיצ'ב בכיסאו, פתח את הטלוויזיה בערוץ 1, וראה את אריק שרון יושב ובוכה על שישראל ויתרה על הר הבית. קם ר' לוי יצחק מברדיצ'ב על רגליו, סגר את הטלוויזיה, טבל במקווה, הלך לבית הכנסת, פתח את ארון הקודש, נשא עיניו כלפי מעלה ואמר: "ריבונו של עולם, ראה כמה מופלאים בניך ישראל. יהודי יאכל נבלות וטרפות, יזלול שקצים ורמשים, ידבר לשון הרע, ילבין פנים ברבים, יחלל שבת בפרהסיא, יבעל נידות – אבל כאשר זה מגיע לעניין הר הבית, הוא יישב ויבכה ואפילו כשמכוונים מולו, ממש מול העיניים שלו, מצלמות של טלוויזיה."

בתמורה לקלטת ששלח החיזבאללה לצה"ל, שלח צה"ל לחיזבאללה קלטת של הסרט "מבצע אנטבה"

חדש בוידאו!

הגרמנים שלחו למוטי לרנר קלטת שבה נראית חנה סנש שותקת

טורישי

מערכון קטן על חזון גדול

אלף: (דורך על חרא ברחוב ומחליק) כוס אמממ־אמוק. את הראש יכולתי לשבור. אני אכניס את זה לראש העיר לפרצוף. נראה איך זה ימצא חן בעיניו. (בהזדרות עוטף את החרא במחתוכה שלו. מישהו עובר ומביט)
בית: מה יש לך שם?
אלף: חרא של כלב.
בית: למה לך חרא של כלב?
אלף: להכניס לראש העיר ל...עציץ.
בית: לעציץ?
אלף: בטח. זה עוזר לצמחים לגדול.
בית: לא ידעתי.
אלף: בייחוד לגרניום.
בית: מעניין. כמה אתה רוצה בשבילו?
אלף: שלושים שקל.
בית: עשרים.
אלף: עשרים וחמישה. בשבילך. (והכסף והחרא מחליפים ידיים. יוצא אלף ונכנס גימל)
גימל: מה אתה מסתיר שם?

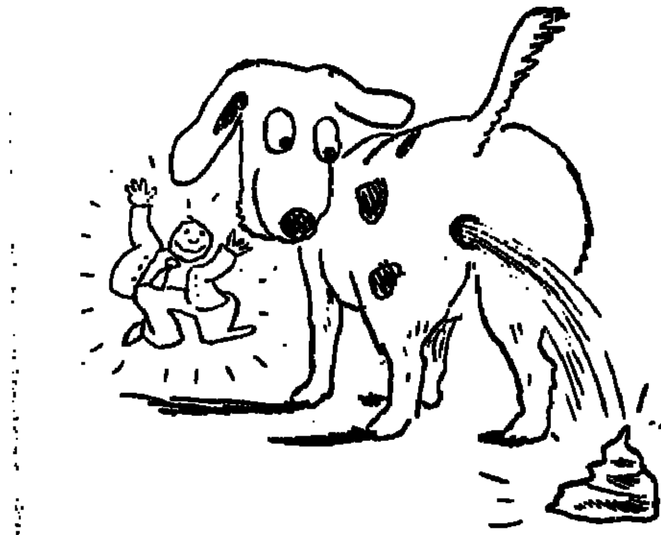

בית: חרא של כלב. מיוחד לעציצים. מחזק את השורשים. מצויין גם לשורשי שיער. המון קרחים משתמשים בזה.
גימל: חרא של כלב לקרחים?
בית: תתפלא. היום שנים רק את זה. אשתו של מנהל תנובה קנתה אצלי כבר פעם שניה.
גימל: חמישים שקל.
בית: המישימה לי זה עלה שמונים.
גימל: "קצת חרא של כלב שמונים שקל?
בית: דוברמן? אני נותן לך בשמונים רק בגלל שזה כבר הסוף. (חליפין)
דלת: שלום. שמעתי שאצלך אפשר להשיג חומר מיוחד להצמחת שיער.
גימל: אתה מתכוון לאאוי. ג'י. 12. זה לא רק להצמחת שיער. זה גם נגד כאב פרקים ונגד גוקים.
דלת: כמה?
גימל: מאה וחמישים. טא, טא, טא. רק כסף זר.
דלת: פססססט, פססססט. יש לי תכשיר פלא. אף. ג'י. 12 פלוס. סחורה אנגלית בחצי מחיר.
האי: כמה?
דלת: שלוש מאות.
האי: בחיפה מוכרים במאתיים.
דלת: אצל יאמים. סחורה מהונג־קונג. לא מחזיק שבועיים. אבל איך שאתה רוצה.
האי: טוב. רגע...
מזכירה: אדוני השר, הנה הדוגמה שביקשת.
שר: תודה. אני באמת נרגש. החומר המופלא הזה, הגוש המיוחד במינו, שהוא פיתוח ישראלי מקורי, הוא הנזיר שעליו נעה כלכלת מדינתנו. ראו מה עשה הגאון היהודי. תושיה, תושיה יהודית. בחזוני הנה אני רואה מוזיאון, מוזיאון הגוש בליבה של עיר חדשה בערבה, עיר קולטת עליה, מקום מפגש בין מזרח ומערב, צפון ודרום, דרום ומזרח, הנה בחזוני הגבולות פתוחים והעיר משתמשת לנו ולשכנינו. רכבות רבבות נהרים אלפים להתגורר בעיר החדשה. בתי מלון נפתחים, מסילות ברזל, כבישים, גשרים, סמייקות משגשגות, משקאות נשפכים כמים, בייגלעך, ארטיק שוקולד, ארטיק בננה, קרטיב לימון, הלו ארטיק, הלו קרטיב, סומסום, תירס חם...
מזכירה: אדוני השר...
שר: ...פריחה אורוית, תור הזהב של...
מזכירה: אדוני השר, משהו פה נורא מסריח. (משליך את הגוש מהחלון)
שר: (בנאשון) הרסת מוזיאון.
מזכירה: אוניון?
שר: חרבת עיר.

לנין: הלאומיות היא מפלטו האחרון של המרכסיסט (א)

ד"ר דוד אוחנה

בשבעים שנות הקומוניזם הביורוקרטי בברית־המועצות נדחקה הלאומיות מתחת לפני השטח. פוליטיקאים מהקרמלין עשו עצמם כאילו צלחו תחנת מעבר היסטורית שהיה צריך לצלחה; סובייטולוגים חשפו את בורותם ההיסטורית שעה שהתעלמו מהשאלה הלאומית והתרכזו בבעיות כלכליות ופוליטיות, אסטרטגיות ובינמעצמתיות; מרכסיקולוגים התעמקו בחקר האידיאולוגיה והפילוסופיה של מרכס ולא טרחו לברר את הקשר בין אידיאולוגיה לפרקטיס, בין רעיון ליישומו. השאלה כיצד אומה גדולה כרוסיה מכנסת תחת כנפיה המאיימות אומות אחרות, ולכמה זמן, לא טרדה יותר מדי את מנוחתם של פוליטיקאים, אידיאולוגים, אינטלקטואלים וחוקרים.

נקודת המיפגש בין אידיאולוגים מרכסיסטים לחוקרים מרכסיקולוגים היתה בראיית האוניברסליזם – בו האמינו ואותו חקרו – כמגמה עיקרית של המודרניות. הם התעלמו מהפרטיקולריזם על שני פניו, דת מכאן ולאומיות מכאן. הפרטיקולריזם טפח על פניהם. הוא נתגלה כמסלול המראה מקביל של המודרניות.

ההשקפה האידיאולוגית והמחקר האקדמי ביוונו כאילו הנאורות והמודרניות הולכים שלובי זרוע בברית־המועצות: אוניברסליזציה של האנושות כמגמה נאורה וביטול הבדלנויות הלאומיות כמגמה מודרנית, נכרכו כביכול זה בזה.

אך כבר טוקוויל הסיק שתי מסקנות מטוטליטריות המתחילה ברפורמות: הראשונה, סוף מעשה איננו במחשבה תחילה, השניה, אין טוטליטריות להצאין. במובן זה היו הרפורמות של גורבצ'וב מהפכניות: הן גילמו התרסה נגד המיבנה האידיאולוגי והביורוקרטי שהחזיק מעמד מרבית שנותיה של המאה העשרים. גורבצ'וב פרק את יסודות הבניין עליו טרח לנין: מן הדין איפוא שההרהורים על פריחת הלאומיות בברה"מ לשעבר יחלו בחקירה ההיסטורית. במרכזה יעמוד בירור היחס בין המרכסיזם ללאומיות, כפי שבא לידי ביטוי אצל מייסד האימפריה הבולשביקית.

השאלה הלאומית והתיאוריה המרכסיסטית הם תרתי דסתרי: האחת חותרת לביטוי ייחודי ובדלני, האחרת מבקשת את האחדות והשיוויוניות. כתאומים צאצאים מהפכנים שילדה המודרניות. זו הסיבה מדוע ראוי להתעכב בפרשת הדרכים הלאומית־מרכסיסטית של אינטלקטואל ומדינאי כלנין, קומוניסט רוסי. הקומוניזם טיפח את הלאומיות הרוסית במשך כשבעים שנה, ולנין הוא זה שיצק את המיבנה האינטלקטואלי. גניאלוגיה של התבטאויותיו ומעשיו בסוגיה הלאומית, באספקלריה של העיון המרכסיסטי ועל רקע מלחמת העולם הראשונה, תבקש לפענח כמה תחנות בגלגוליה של המודרניות במדינה לא מודרנית.

לנין זכה לחינוך קוסמופוליטי בילדותו ובבגרותו. אמו היקנתה לו את יסודות השפה הגרמנית, הצרפתית והאנגלית, ואת חינוכו היסודי השלים המחנך קרנסקי, אביו של המהפכן. השקפותיו המהפכניות של לנין מקבלות דחף בהיותו בן שבע־עשרה, עם עלייתו של אחיו לגרדום. בחמש שנות גלותו, בין השנים 1900 – 1905, ספג מהעולם התרבותי המערב־אירופי. הנסיבות הביוגרפיות הללו והיותו בן לעם הרוסי הגדול, עיצבו את יחסו לשאלה הלאומית. למרות שהעניין הלאומי אינו מרכיב מרכזי בהשקפת עולמו, הרי בעיותיה המיוחדות של רוסיה מכאן, והפתרון המרכסיסטי־אינטרנציונליסטי מכאן, עמדו ביסוד גישתו ללאומיות.

אצל סטאלין, באואר, בורוכוב וקאוטסקי אנו מוצאים הגדרות מדוייקות ללאום ולבעיה הלאומית, ואילו לנין נמנע בעקביות בכל מאמריו להעניק הגדרות בנושא הלאום והלאומיות. ההגדרה הינה מהותית לעצם השאלה הלאומית כפי שהבינה לנין.

המרכסיזם בוחן את הלאומיות מנקודת־מבט של יחסיות היסטורית: מדינה לאומית עצמאית היא חלק מובנה של מהפכה בורגנית, ותנאי מוקדם הכרחי לנצחונה של הדמוקרטיה. הנחת־היסוד הכלכלית היא, שהבורגנות משתלטת על השוק המקומי באמצעות טריטוריות מאוחדות איחוד מדיני שתושביהן מדברים שפה אחת. יצירתן של אומות "בורגניות" נתפסת כצעד פרוגרסיבי ומודרני.

הלאומיות נחשבה בעיני לנין תופעה חולפת. מצד אחד, היא נוצרה על־ידי הקפיטליזם, אולם עם מיגורו על־ידי הסוציאליזם, תיעלם גם הלאומיות מהעולם. מצד שני, הבעיה הלאומית אצל לנין היא בעיה דחופה שחייבה התייחסות רלבנטית והצעת פתרונות.

הפרשן החשוב והמוסמך במפלגה הבולשביקית לשאלה הלאומית היה סטאלין, שבהדרכת לנין הגדיר במדוייק לאום ואומה מהם. סטאלין סבר, שקיימות שתי מגמות לשאלה הלאומית: האחת, שיחרור פוליטי מכבלי האימפריאליזם והקמת מדינה לאומית עצמאית, והשניה, התקרבות משקית של האומות באמצעות שוק עולמי ומשק עולמי. באימפריאליזם, סובר סטאלין, שתי מגמות אלה סותרות האחת את רעותה מפני שאימפריאליזם אינו יכול להתקיים בלי ניצול קולוניאליסטי, ואילו בקומוניזם אלו שני צדדים של המטבע. אין ספק, שפתרונות סטאלין שאובים מרעיונותיו הבסיסיים של לנין, אך הגדרותיהם בכל זאת שונות. סטאלין מגדיר אומה כ"שותפות יציבה של בני־אדם שהתהוותה באורח היסטורי, וקמה על בסיס של שותפות השפה, הטריטוריה, החיים הכלכליים והאופי הפסיכי המתגלה מתרבות משותפת". ואילו לנין יוצא, מצד אחד, חוצץ נגד הגדרות באואר וקאוטסקי על "שותפות תרבות", ומצד שני, איננו מסוגל לקבל תכונות מיסטיות הקשורות כביכול עמים ומעניקות להם "אופי פסיכי". פעם נוספת נחשף לנין כמרכסיסט, רציונליסט, הדבק בעקביות במטריאליזם הדיאלקטי ההיסטורי.

אחת הבעיות שהטרידה הוגי־דעות מרכסיסטים בשאלה הלאומית היא סוגיית הטריטוריה. אצל מרכס קיים קונפליקט בין הפתרון הטריטוריאלי הסופי, "השלב המכסימליסטי" (והקריאה לכל פועלי העולם להתאחד וטענתו שלפועלים אין מולדת) להתבטאויות פרגמטיסטיות על אודות בעיות לאומיות שונות. מכאן, מרכס מתנגד לתת זכויות הגדרה עצמית לארצות הסלביות והוא קורא לסיפוח שלזוויק־הולשטיין לפרוסיה, ומכאן הוא קורא להתפרדות פולין ואירלנד מרוסיה ומבריטניה. לשון אחר, הבעיה הטריטוריאלית היא פרגמטית, לא אידיאולוגית. בשלב מאוחר יותר תתבטל לדידו הבעיה מאליה בעצם ביטול המדינה.

בעקבות מרכס, סטאלין מבחין בין תנועות לאומיות של "עמים ריאקציונריים" (הצ'כים והסלבים הדרומיים) המשמשות "עמדות קדמיות רוסיות", לבין תנועות לאומיות של "עמים מהפכניים" שנלחמו באבסולוטיזם. ואילו קרל רנר האוסטרי גורס, כי מה שקובע הוא "שותפות התרבות, השפה, הזיכרון ההיסטורי והרגלי החיים לפיהם ייטיב כל פרט להגדיר עצמו בכלל הלאומי, עימו הוא רוצה להימנות". אוטו באואר מצדד בפתרונו של רנר, וגורס אף

ולדימיר איליץ' לנין

הוא, שתנאי הייצור או טריטוריה בלבד אין בהם די לגיבוש אומה, ויש צורך במסורת, ערכי תרבות וגורל משותף.

כאמור, לנין מבחין בין הלאומים באמצעות שפה וטריטוריה. מתן הגדרה עצמית על־ידי עם מדוכא לעם מדוכא יסלול את הדרך לעמים אחרים. לדוגמא, מאחר שלפינים שפה משלהם והם יושבים בטריטוריה מסויימת, דרישתם להגדרה עצמית היא לגיטימית ומאבקם לחופש הוא מאבקו של כלל העם הרוסי. לנין קובע מסמרות לגבי החלוקה הטריטוריאלית־מינהלית: הרכב דמוגרפי לאומי ומצב כלכלי יהיו אמות־מידה לטריטוריה נפרדת. חלוקת הארץ תתבסס על הצבעת התושבים. כל איזור ישא אופי של מימשל עצמי אוטונומי.

הטריטוריה, קובע לנין, היא בסיס לקיומו של העם. אך אין חובה לתת לכל עם הגדרה עצמית ולהעניק עצמאות לכל טריטוריה. כל פעולה כזו תיעשה לפי הנסיבות הכלכליות בכל ארץ וארץ. למשל, בארצות הבלקן יש ליצור פדרציה של אומות מאוחדות.

ברוסיה מציע לנין לתת לפולין ופינלנד חופש הגדרה עצמית והיפרדות. ומנגד, במכתבו לקומוניסטים האוקראינים, הגרוזים, הארמנים והדגסטנים, הוא קורא למאבק למען האחדות הטריטוריאלית בדגל סובייטי. לנין רואה בטריטוריאליזם וברצון לכיבוש – אימפריאליזם או שוביניזם. ההסבר נעוץ אולי בהיותו בן לאומה הרוסית הגדולה והדומיננטית, שאינה מתלבטת בבעיות טריטוריאליות.

מראשית דרכו הפוליטית, אבן־היסוד לפתרונו של לנין לבעיה הלאומית היא הדרישה להגדרה עצמית של האומות וחופש היפרדות והינתקות. חשיבותה של דרישה זו עומדת בקנה אחד עם התביעה לצבא עממי, בחירות לשירותים האזרחיים על־ידי העם והפרדת הכנסיה מהמדינה.

מהי הדרישה להגדרה עצמית? בשיח הלניניסטי, פירושה דרישה להיפרדות פוליטית של לאום מסוים בטריטוריה נתונה מלאום אחר המתנגד לו. דרישה זו יכולה לבוא מכל לאום המרגיש עצמו מדוכא והיא חייבת להתבטא באקט דמוקרטי כמו משאל־עם או בחירות. זוהי אמנם דרישה בורגנית, אך לנין הנוקט בדיאלקטיקה טיפוסית, מעוניין להעלות לשלטון את הבורגנות הדמוקרטית. תמיכת הפרולטריון במשטר הבורגני איננה מאהבת הבורגנות, כי אם מראיית הנולד: הבורגנות הדמוקרטית תקים באמצעיה את הפרולטריון ותביאו לשלטון. אך קיים הבדל בין הדרישה להגדרה עצמית של הבורגנות הקפיטליסטית והדרישה להגדרה עצמית של הפרולטריון, הרואה עצמו מעמד אוניברסלי.

מה תפקידו של הפרולטריון הרוסי בנושא הלאומי? לנין עונה בשני מישורים: לדכא לאומיות מכל סוג שהוא, ומעל הכול, את הלאומיות הרוסית הגדולה; ולהעניק שיוויון זכויות מלא לכל הלאומים. הלאומיות שלילית בטבעה משום שמעצם הגדרתה היא מעוניינת לדכא לאומים אחרים, ולכן תפקיד הפרולטריון להיאבק נגד סוג כזה של לאומיות. הגדרה עצמית מיסודה היא משרה בורגנית שיש לעודדה מתוך ראייה לטווח הרחוק, עד לשלב המהפיכה הסוציאליסטית. האינטרנציונליזם וביטול המדינה בשלב הקומוניסטי, יבטלו להלוטין את התביעה הלאומית.

בהקדמה לביקורת הכלכלה המדינית, ביסס מרכס את טענתו המפורסמת, כי ההוויה החברתית קובעת את תודעת בני־האדם. בעקבותיו מסיק לנין את עמדתו ביחס לתהליכים התרבותיים במצב הלאומים השונים: יש לראות את הבעיה הכלכלית כקודמת לבעיה התרבותית, ויש לתמוך בחינוך ממלכתי ובשיוויון זכויות לכל השפות.

קרל רנר ואוטו באואר מצדדים בפדרציה של לאומים שהמשותף להם היא תפיסה תרבותית כוללת. לנין מכנה תפיסה זו "תרבות־לאומית", שהיא לדידו ריאקציונית ובורגנית מיסודה, מאחר שהפרולטריון רואה עצמו כתרבות בינלאומית של הדמוקרטיה וכמעמד הפועלים הבינלאומי. קיומה של לאומיות הוא מניה וביה דיכויה של תרבות אחרת.

סוגיית החינוך שחושף לנין מגלה את ערוותה של התרבות הלאומית. חלוקת בתי־ספר בטריטוריה אחת איננה אפשרית מאחר שהיא תביא למדיניות מפלה בין בית־ספר אחד למשנהו. לדוגמא, בדרום ארה"ב החינוך הוא אנטי־כושי במהותו, בעוד שבצפון מתקיים פחות או יותר חינוך שיוויוני. דוגמא נוספת היא זלצבורג באוסטריה, בה לומדים שלושה ילדים בלבד בבית־הספר מאחר שלאומיותם היא שונה. לנין סובר, שהבוק בפתרון הלאומי הוא כפול: מנקודת־מבט דמוקרטית, ההעדפה בין חינוך זה או אחר היא מחוייבת המציאות; מנקודת־מבט הפרולטריון, חינוך העמלים צריך להיות אינטרנציונלי, לא לוקאלי. אוטונומיה תרבותית תפצל את הפועלים באזורים שונים ובתעשיות שונות, ומכאן התנגדותו לה. המצב הכלכלי קובע את חינוך ההמונים, ולא היפך. הפיתרון לבעיית החינוך ברוסיה הוא איפוא בהקמת מועצת חינוך אזורית.

מיזוג תרבותי, כמו מיזוג לשונות, איננו יצירה מלאכותית. שפה ומיזוגה יותאמו לדרישות הכלכליות ולאינטרסים המסחריים, והעם יעדיף תמיד אינטרסים אלה על פני מיזוג שפה שאין בה צורך במסגרת יחסים מסחריים.

לנין מעלה טענות אלה בוויכוחו עם מקס ליברמן, יהודי מקווקז. כהוכחה משמשים לו שווייץ ופינלנד, בהן רב פיצול הלשונות ביחס למספר התושבים, ואף־על־פי־כן עובדה זו רק מועילה. רוסיפיקציה של השפה עומדת אם כך בסתירה לדעתו, כי "שיוויון השפות הוא חלק בלתי־נפרד מהתורה הסוציאל־דמוקרטית, ותורה זו היא חלק מהשיוויון האזרחי". באופן פרקטי, לנין קרא לקביעתה של שפה בכל איזור באמצעות גופי המימשל העצמי המקומי. לכל מיעוט לאומי הזכות לשמור את שפתו על בסיס העיקרון השיוויוני.

עמדתו של לנין ביחס לחינוך, לתרבות ולשפה היא איפוא דו־משמעית: מכאן, התנגדות לרוסיפיקציה של השפה, ומתן חופש מלא לכל עם לדבר ולכתוב בשמו; ומכאן, תפיסת חינוך אחידה ואיסור להעניק חינוך לאומי נבדל. למרות הכרזות לנין על הקמת מערכת חינוך ממלכתית אחידה וביטול תוכניות הלימודים המיושנות של מערכות החינוך הצאריסטיות, הוקמו רשתות בתי־ספר לאומיים בכל הלאומים הטריטוריאליים, ובשנות העשרים, אף בלאומים האקסטריטוריאליים.

הלאומיות היא פרי המודרניות. מבחינת ההתפתחות ההיסטורית, סובר לנין, היווצרות הלאומים והלאומיות הולה עם נצחונו הסופי של הקפיטליזם על הפיאודליזם. ייחודה של הלאומיות מאז המהפכה הצרפתית בא לביטוי בפיתוח הקפיטליזם, וכתוצאה מכך בהתפתחות הרעיון הלאומי. תבוסת הפיאודליזם סללה את הדרך ליצירתן של תנועות לאומיות. התביעה לקפיטליזם מודרני באה לסיפוקה המלא רק במסגרת מדינת הלאום. הגורמים הכלכליים הם שקבעו, כי נתיב הלאומיות מוביל למדינת הלאום.

כמרבית המדינות המערביות, ממשיך ומנתח לנין, תקופת המדינה הבורגנית־דמוקרטית התקיימה למעשה בין השנים 1789 – 1817, אך במדינות הרב־לאומיות, כגון רוסיה ואוסטריה, לא נסתיימה עדיין הרפורמה הבורגנית־דמוקרטית, ומכאן חשיבותה הרבה של התנועה הבורגנית.

מה גרם להיווצרות הקפיטליזם, ובעקבות זאת להתפתחות הלאומים והלאומיות? לנין עונה, כי הניצחון המוחלט של ייצור הסחורות חייב איחוד פוליטי־טריטוריאלי ובסיס כלכלי לתנועה הלאומית. השפה האיצה את הקשר בין השכבות השונות של האוכלוסיה. כל תנועה לאומית מעודדת שפה אחידה על־פיה אותן דרישות התואמות את המגמה הקפיטליסטית.

גידול מואץ של היחסים בין המדינות שבר את הכבלים הלאומיים, ויצר איחוד בינלאומי של הקפיטל, של החיים הכלכליים, של הפוליטיקה, המדע וכדומה. כתוצאה מכך התפתחו שתי מגמות היסטוריות, הראשונה הביאה להתעוררות החיים הלאומיים, השניה הביאה להתפתחות היחסים הבינלאומיים באמצעות איחוד חיי הכלכלה, הפוליטיקה והתרבות.

ההתפתחות הלאומית היא יציר כפייה של הבורגנות, מכיוון שההתפתחות מובילה לזכות הגדרה עצמית אוניברסלית בשלב הראשון, ואיחוד־מחדש של הלאומים בשלב השני, כצורך קפיטליסטי. במדינה הלאומית באה לסיפוקה התביעה לקפיטליזם מודרני, ולכן הפרולטריון צריך לעודד את ההתפתחות הלאומית. זו תביא לדיכוי זכויות היתר של אומה אחת על חברתה ותגרום, בסופו של דבר, לפיתוח אמצעי הייצור שיאיצו את הסוציאליזם כשלב מעבר, ואת האינטרנציונליזם כשלב סופי.

לנין מאבחן שתי אמות־מידה בחלוקת אוכלוסיית העולם. הראשונה מחלקת את האוכלוסיה להומוגנית והטרוגנית, השנייה מאפיינת ארצות בעלות חופש פוליטי לעומת ארצות בעלות תלות פוליטית. התיזה המנחה אותו קובעת שבכל גושי המדינות אשר אוכלוסייתן הומוגנית, מי מעט ומי יותר, כמו ארצות מערב אירופה, ארצות־הברית ויפאן, לא נמצא כמעט דיכוי לאומי.

ארצות מערב אירופה, בעלות האוכלוסיה ההומוגנית, הן ארצות קפיטליסטיות שיצרו פיתוח כלכלי גבוה, חופש פוליטי ורמת תרבות גבוהה ביותר. לעומת זאת, בארצות כמו אוסטריה, תורכיה, רוסיה ושש ארצות הבלקן, שורר דיכוי לאומי הנובע מאוכלוסיה הטרוגנית וחסרת שיוויון לאומי.

הניתוח מוליד מסקנות רלוונטיות עבור רוסיה. מאחר ש־57% מהאוכלוסיה הלא־רוסית מדוכאת, מציע לנין לאמץ את פתרונות מרכס ואנגלס מצד אחד, ולפעול בהתאם למציאות הרוסית, מצד שני. "באופן מוחלט, לאף אומה ושפה אין זכויות יתר". הפתרון המדיני טומן בחובו חופש הגדרה עצמית לאומות ואפשרות להיבדלות מוחלטת, מדינית ותרבותית כאחת. פתרונו של לנין מלווהו לכל אורך דרכו הפוליטית, וכדברי אחד מפרשניו, "נראה שהזכות להגדרה עצמית היא מפתח הקסם אשר יפתח את כל הדלתות לפתרון הבעיה הלאומית".

הטקטיקה עקבית: זכות ההגדרה העצמית, או ההינתקות, נתפסים כשלב מעבר לסוציאליזם וביטול המדינה. "מטרת הסוציאליזם איננה רק פיצול האנושות למדינות זעירות... המטרה היא גם מיזוגן". במאמרו "מחלת הילדות של השמאליות בקומוניזם" מדגיש לנין, ש"כל זמן שקיימים הבדלים לאומיים ומדיניים בין העמים והארצות, מחייבת אחדות הטקטיקה הבינלאומית של תנועת הפועלים הקומוניסטיים בכל הארצות, לא את סילוק הגוונים השונים, לא את ביטול ההבדלים הלאומיים".

ללנין, בניגוד למרכס, היה ברור, כי שאלת המדינה היא אחת ממטרותיו המיידיות של מאבק הפרולטריון. המדינה נחשפה כנשק של מאבק מעמדי, אחד מכלי השלטון לקיום המעמד. זו הסיבה מדוע מתייחס לנין לפתרון הלאומי כאל טקטיקה המתאימה לצורכי המקום והזמן. ההתייחסות הערכית מתאימה אם כן להקשר הפוליטי. לנין שואב את הלגיטימציה ממורה ההלכה: "הפתרון לבעיה הלאומית לפי מרכס נתון בסופו של דבר לשיפוט אינדיבידואלי של כל מקרה ומקרה". לדוגמא, הפתרונות השונים שהציע מרכס לבעיית פולין, התנגדותו להגדרה עצמית של העמים הסלביים, ורצונו בפרישת אירלנד מאנגליה ואיחודה־מחדש מאוחר יותר לשם יצירת פדרציה. "בימים אלה (1916) צריך להביט אחרת על הבעיה הלאומית. כיום שולטות בעולם חמש המעצמות הגדולות, המדכאות את יתר העמים, עובדה המחייבת ראייה מחדש".

ב־1913, שלוש שנים לפני הצהרתו זו, מוסיף לנין לנוסחתו המסורתית, המצדדת ב"זכות להגדרה עצמית של כל האומות", את העיקרון ל"זכות ההינתקות". כל מדינה יכולה להינתק מארץ האם, אם רצונה בכך. במאי 1917, מכריז לנין שזכותו של כל לאום, שהוא חלק מהמדינה הרוסית, להיפרד וליצור מדינה חופשית. הרפובליקה של העם הרוסי מחוייבת לשחרר את שאר העמים לא באלימות, אלא באמצעות בחירה והסכמה חופשית. שנתיים מאוחר יותר, ב־1919, לאחר כשנה וחצי בשלטון, מסייג לנין את הצהרתו זו, באומרו ש"זכות ההינתקות קשורה לדרגת ההתפתחות ההיסטורית של האומה". כשם שראינו את הבדלי הגוונים הקשורים בזמן ובמקום, כך יש להבין את

דברי לנין הנאמרים מעמדת כוח שלטונית.

דוגמא לפתרונו של לנין לבעיה הלאומית מיושמת בסוגיה השבדית־נורבגית. ניתוק הלאום הנורבגי מהלאום השבדי והקמת מדינה נורבגית, יכול לשמש אבן־בוחן לכל פתרון לבעיה הלאומית.

הפרולטריון ידאג שלא תהיה אומה או שפה בעלת פריבילגיות. מפלגת הפרולטריון הסוציאל־דמוקרטית תכריז "על זכות כל העמים להגדרה עצמית, ותדגול בדמוקרטיה מלאה, בזכויות שוות לכל התושבים, מבלי להתחשב במין, שפה, גזע, לאום או אמונה". הפתרון הלניניסטי מבקש אם כן להיות פרגמטי ולהתאים לכל לאום.

מטרת הסוציאליזם איננה רק קץ פיצול האנושות, אלא מיזוג האומות בשני שלבים – תקופת השיחרור ותקופת המיזוג. תיאוריה זו יוצר לנין אחרי קיץ 1913, כתוצאה מהתפתחות עקרון ההגדרה העצמית. מיזוג הלאומים המלא יתקיים בתנאי שתיווצר דמוקרטיה מלאה בה ישרור שוויון מלא של האומות, ותינתן הזכות לכל מדינה להגדרה עצמית. לאחר הדמוקרטיה שתפציל את האנושות, יבוא הסוציאליזם וישים קץ להתפלגות למדינות קטנות, יקרבן זו לזו ואף יאחד ביניהן.

בשלב הראשון של הסוציאליזם, דרוש, לפי לנין, לא פיצול לאומי אלא מדינה צנטרליסטית גדולה. לשיטתו, רעיון זה איננו סותר מתן חופש מלא לכל מדינה, ניתוק או היפרדות מארץ־האם. הדרישה למדינה צנטרליסטית גדולה תתבצע באמצעות משאלי־עם או בכל דרך דמוקרטית אחרת. פעולה זו תיחשב כצעד היסטורי גדול, מאחר שהיא תקים את האיחוד הסוציאליסטי של העולם כולו. מדינה צנטרליסטית גדולה איננה יכולה להיות מדינה כמו רוסיה, מכיוון שחסרים בה התנאים היסודיים המבוקשים על־ידי כל מרכסיסט: אין היא דמוקרטית, אין לה בסיס סוציאליסטי, והיא מבוססת על עריצות וביורוקרטיה.

על השאלה כיצד תתבצע המהפיכה הסוציאליסטית באופן מעשי משיב לנין, שמהפיכה כזו עשויה לפרוץ כתוצאה מהפגנות רחוב, מהומות רעב או מהתקוממות צבאית. משברים פוליטיים יביאו למשאלי־עם ובחירות שיאיצו את מאבק הלאומים, ויגרמו לפרישתן מהמדינה המדכאת אותם. ניתוח זה תקף בשלב מתקדם יותר, בו ימיר המשטר הסוציאליסטי את המשטר הקפיטליסטי.

אך בשלב הקפיטליסטי עצמו מתקיימות עדיין מדינות מדכאות ומדוכאות. ביטול המדינה המדכאת איננו באפשר מאחר שהמעמדות לא בוטלו. הפרולטריון יביא את הישועה, את ביטול המעמדות. הטקטיקה בה ינקוט תשלב בין לחימה על זכויותיו הלגיטימיות של הפועל ובין איחוד מלא של פועלי כל האומות בחינוך, באיגוד המקצועי, בפוליטיקה. איחוד זה של הפועלים יושתת בתחילה על דיקטטורה של המעמדות המדוכאים, ישאף לאינטגרציה מוחלטת בקרב הפרולטריון העולמי ובין האומות, ויתגשם בתקופת מעבר של שיוויון לאומי.

בעלותו לשלטון, מתגלות סתירות בין עמדותיו התיאורטיות והפרקטיות. כאשר האוקראינים דורשים עצמאות, לנין קורא למדיניותם זעיר־בורגנית: מכאן, "אנו בעד איחוד בין הפרולטריון והאיכרות האוקראינית לבין זו הרוסית", ומכאן, "דרישת הקומוניסטים האוקראינים היא תוצאה של מדיניות זעיר־בורגנית". העובדה, שלנין בוחר בפתרון זה סותרת את מישנתו ומעמידה אותה בסימן שאלה. האם הדרישה לעצמאות האוקראינית, איננה אקט שלנין חזר וצידד בו השכם והערב, שהגדירו כזכות כל עם להגדרה עצמית, כולל תיחום גבולות המדינה בהתאם לרצון התושבים וחופש מלא להיפרדות? האם לא יצא נגד הס"ד הפולנית שהתנגדה לפרישת פולין מרוסיה, בטענה שחופש ההתאחדות תלוי בחופש ההיפרדות ולא ייתכן האחד בלעדי השני?

בתיאוריית לנין על מיזוג הלאומים ועתידם, פתרונו המיידי בעניין מתן הגדרה עצמית וחופש היפרדות לכל עם, הוא טקטי בלבד. לדידו, הרגש הלאומי איננו ערובה לחופש. הלאומיות היא תופעה שתחלוף עם נצחון הסוציאליזם. עד אז, ישאף הפרולטריון להעניק לכל העמים את האפשרות הדמוקרטית לבחור בעתידו כמדינה עצמאית, שעה שהכיוון המסתמן הוא יצירת מדינה צנטרליסטית־דמוקרטית גדולה. מיזוג הלאומים הוא השלב האחרון.

מאמר שלישי "אחרון" של ד"ר דוד אוחנה מתוך ספר שבכתובים "משבר הנאורות: הגות המערב בין מודרניות לפוסט־מודרניות" (שם זמני)

משה דור

שישה שירים

על שמו

אחרי סופת הגשמים האחרונה האויר
נקי וצלול ויתכן לחוש בתמורה
הענגה המתרקמת לקראת חלופי־העונות
הקרבים. ואתה, משה, מה יהיה
עליך? שנות המדבר שלך ממאנות
להגיע לקצן: אתה מכה במטך על
הצור והוא חרב כבתחלה, ובעברה
שות־נפש על פניך יודע פתאם גופך
הבוגד שכל ארץ שתראה מראש נבו
לא תהיה הארץ המבטחת.

לשונות

שלמה המלך ידע לשונות אדם, חיה ועוף:
עם קרנף דבר קרנפית שרקרק ועם שרקרקית
ולכל אחת מאלף נשותיו שח בשפתה בהרחבה
כמה הוא מחבבה.

אבל אני ממלמל רק לך לבדך, בלשוני
שאינה לשונך, מלים ספורות שעיניך
מגבל ואז מתעטף בשתיקה ומניח
לצפרים לדבר במקומי.

ברבקיו

העשן המתמר מאחורי המשוכה דק
וענג כמו זלזל הגפן באביב. את
שואפת קלילות, מניעה ראשך בידענות,
פוסקת: "ברבקיו".

אבל אני שותק. כה, אל נכון, השכימו
בבקר, מן המרחק ובעינים שעודן שכורות
שנה, נראה לאברהם קיטור הארץ, כבר
אחרי האש והגפרית.

גילוי אמריקה

כשקולומבוס גלה את אמריקה היה
סבור שזו הדו והחזיק בסברתו
גם בהרימו עגן כדי להפליג
בחזרה למקום שממנו בא.

אבל כשאני נכנס לתוכך אני
בטוח שאני מגלה את אמריקה והייתי
מסרב להרים עגן ולהפליג לנמל־הבית
שלי אלמלא ידעתי שאמריקה מצפה
לי שאשוב ואגלנה גם
בפעם הבאה.

כימיה

האהבה היא עניין של כימיה
מתוך מחקר מדעי

ובכן, האהבה היא כימיה: התעוררות
של אנדורפינים, אוקסיטוסין, פנילתילמין,
הורמונים ברחבי הגוף ומסכסכים
את דעתו של האדם.
טוב ויפה: הכימיה שלי
אותך דיה למלא קורס למתקדמים
בפקולטה למדעי הטבע ועוד
ישאר חמר להשלמה בחפשת
הקיץ או החרף.

עדנה למשורר ישראלי בחו"ל

לפני שבוע, בגליון האחרון של "פאן אינטרנשיונל", הבטאון הדו־שנתי של האגודה הבינלאומית של הסופרים המשוררים, שמושבה בלונדון – פורסם שיר מתורגם לאנגלית של משה שפיר – לציון 30 שנה ליצירתו השירית.

משה שפיר, שפירסם עד כה 4 ספרי שירה, הוא משורר "נחבא אל הכלים" בארץ, אך ידוע ומוכר יותר בחו"ל, שם תורגמו ופורסמו משיריו בשפות אירופיות שונות, כמו גם בלשונות האסיאתיות – ערבית ויפאנית.

באביב 1995, עומדת לצאת לאור בהוצאת מלן פואטרי פרס, ניו־יורק – אסופה דו־לשונית של מבחר משיריו, שתורגמו בידי 5 מתרגמים. ספר נוסף "אהבות אחרונות", שיכיל מבחר שירי־זמר עבריים, שהולחנו בחלקם על־ידי מלחינים נודעים, כמו דב זלצר – ייצא לאור בחודש הבא, בהוצאת ירון גולן, ת"א.

שלמה שפירא

כמו האלוהים שלי

מוקדש למורי, פרופ' ע. בר־נון

אני בפלנטה הקטנטנה שלי, מי אני
ואתה אלהים המפיץ כל הכוכבים במאמרו
נתת בהם אור
ובראת אותי על תדירות יציבותו
בגבולו של אחד מהם שבקצה וגבו
של יקומך הגדול המתפשט
והאור שהוא שלי, אינו שלי
והחקים הפיסיקליים שהם שלי, אינם שלי
והגוף החי שהוא שלי, אינו שלי
ובכל זאת, האמונה שהיא שלי, היא כן שלי
ממנה אני בורא את כוכבי
והכוכב שבראתי הוא שמש
רוצה לאמר, בראתי את עבריותי
על קרביה, חקיה ומשפטיה
ואם האור הזה שהוא שלי, הוא כן שלי
בכל זאת, יצרתי כמו האלהים שלי
משהו גדול עצום ורב משלי
ביקומי הגדול.

שָׁרִי ברנס־נורן

איש בובה

מה לך?
פנים מחיכות
אומרות שחוק נצחיות
ואיני יודעת

איש בבה אתה
ואין לך קמט
אחד להסגיר
פרשיה או ספור
של קורות.

חיוך בפניך קבוע
ואיך תעמד כך מולי
ולא תצא נפשך
בשארית מלה לרפואה?

אהה ידעתי
זהי תרומתך
ושירי ששורר – מלותיך...

אחרית

רוצה לאהב אותך
להיות צלעתך
של בראשית
כי אז
ימותו הכבלים
ולא אחת מאסורים

רוצה לרוות משפתיך
ומנחליך אוה להצן גופי
ואתטהר מקודמי הצרועים
אז אשק לנשמתי
ולמות אלך
בצל שלותי
ברוך בואך אחרית...

מרוסיה באהבה

איזה פרליס

מרדכי אבישי: בין תוהו ותוא; ספרות רוסית בגילגוליה. הוצאת ירון גולן, 1994.

מרדכי אבישי מצטייר כאדם, ששתי נטיות, לכאורה מנוגדות, מתרוצצות בקרבו. מצד אחד הוא חסיד מושבע של מסעות ברחבי תבל; מאידך גיסא, כל כולו שקוע בעיונים ספרותיים – עיסוק, המעורר אסוציאציה של ישיבה בכורסה או ליד שולחן כתיבה. חיבוריו מעידים על אותה התפצלות בין רשמי מסע ורשמי קריאה. לאמיתו של דבר, אין כאן שני קווים מקבילים, שלעולם לא ייפגשו. אדרבה, קיימת זיקת גומלין ברורה בין מסע במרחב ומסע בעולמות ברויים. אין אבישי נוהג כתייר רגיל. הוא מחפש וגם מוצא מקומות, הקשורים בסופרים, עלילות סיפוריהם ודמויות ספרותיות. במקביל, בעיוניו הספרותיים, הוא מאשש את הדברים באיזכורי נופים ריאליים, שמהם צמחו היצירות הנדונות – נופים המוכרים לו מנדודיו. זיקה נוספת, המשותפת לשני תחומי התעניינותו של אבישי, היא זיקה יהודית. בכל מסעותיו מתחקה הוא על עקבות יהודים ושרידי ההיסטוריה היהודית. בעיוניו על סופרים, הוא שם את הדגש על נושאים יהודיים, על קשרים בין סופרים גויים ועמיתיהם היהודים וכיוצא באלה. מסע במרחב ובמרחבי הרוח – חד הם.

ספרו החדש של אבישי: "בין תוהו ותוא; ספרות רוסית בגילגוליה" הוא אסופת מסות ורשימות על סופרים ומשוררים, מפושקין עד "הצעירים הזועמים" כמו יבטושנקו, ווזנסנסקי ואחרים. רצף זה של קרוב למאתיים שנה אינו יכול לבוא על מיצויו השלם במסגרת כה מצומצמת, מה גם שכל רשימה היא יחידה בפני עצמה, ולרוב נכתבה לרגל הופעת תירגום עברי של היצירות הנסקרות. ברם, במקובץ, כשנציגי הספרות הרוסית "מסודרים" לפי סדר כרונולוגי, מתקבל מעין "חתך" הספרות הרוסית לדורותיה. ספרות זו צצה בארץ נחשלת ומפגרת ולא התפתחה בהדרגה, צעד אחר צעד, אלא כזינוק נחשוני הגיעה לשיאה עם הופעתו של פושקין בראשית ימיה. ספרות כה מופלאה, שהיא גם אוניברסאלית וגם משקפת את "הנפש הרוסית", משולה לכלה, שחסרונה בהיותה יפה מדי. כבר קרוב למאתיים שנה הופכים בה והופכים בה ומה ניתן עוד להוסיף? אולי רק את היחס האישי של המבקר אל היוצרים והיצירות.

ניכר אצל אבישי, שהוא לא רק בקי בספרות רוסית, אלא גם אוהב אותה, והדגש הוא על האהבה. יחס כזה מפתח אדם מילדותו, כשכולו עדיין פתוח לספוג לתוכו את העולם הבדוי, ואינו מבחין במחיצה בינו ובין עולם המציאות. קריאה חוזרת בגיל הבגרות יכולה לשנות את נקודת הראות ואת ההערכה ה"סופית", אבל רשמי הקריאה הראשונה הם החזקים והבלתי־נמחקים. "הייתי בן 12 או בן 13 כאשר קראתי לראשונה את "האחים קרמזוב" לדוסטוייבסקי והקריאה עוררה בי התרגשות עזה כל כך, שחליתי וחומי עלה: המשכתי לקרוא בהתרגשות גוברת גם כאשר החום הגבוה הפיל אותי למשכב". ועל קריאה בטורגנייב: "זכור לי היטב הרטט שהם (סיפורי טורגנייב) עוררו בי כאשר קראתים לראשונה, לפני שנים. קסמי כתיבתו... שלטו בי אז, עד כי נעלמו מעיני פגמים ונימה של פאתוס".

מרדכי אבישי

נקל להבחין מי הם חביביו של אבישי, שבעקבותיהם הוא הולך לא כתייר סקרן, אלא כצליין, המתרפק על זכר גיבורי ילדותו ונעוריו. ראש וראשון במיסדר הענקים הזה הוא פושקין, שעד היום הוא אהובם של המוני העם ברוסיה.

אבישי מבקר בביתו במוסקבה, שבו התגורר זמן קצר אחרי נישואיו, בדירתו האחרונה בפטרסבורג, שאליה הובא לאחר הדו־קרב הקטלני ובה נפטר וכן בעיר פושקין, לפנים צארסקויה סילו. כך גם ביחס לשאר גיבורי הספרות הרוסית. כל מקום, הקשור בזכרם, בפעילותם, בנוף יצירתם, הוא "יעד", שאסור להחמיצו. אבישי חש במקומות אלה, כאילו גיבוריו קמים לתחייה ונעשים מוחשיים בחייהם ובמותם. לדוגמה: ברשימתו על טולסטוי שוב עולה חוויה אישית של המחבר מביקורו באיזור הרי הקווקז. "הציף אותי גל של נושאים קווקזיים, שהספרות הרוסית במיטבה משופעת בהם". והוא מזכיר שירי פושקין ולרמונטוב וסיפוריו הקווקזיים של טולסטוי. ולהבדיל, אבישי פוקד גם את קברות גיבוריו. כך קברו של סרגיי יסנין במוסקבה ולידו קברה של אשה צעירה, שאהבה אותו והתאבדה על קברו. ויד אלמונית מניחה פרחים על שני הקברים.

מקובל לחשוב, שהספרות הרוסית נבלה והתנוונה לאחר המהפכה הבולשביקית, עד שהושמה בסד ה"סוצ־ריאליזם". אכן, שורה של ענקים, שקמו במאה הקודמת, אין לה אח ורע בספרות העולם, ואין לצפות, שפריחה כזאת תימשך לנצח. אולם המהפכה הולידה משוררים מהפכניים גדולים וגם לאחר מכן לא בא קץ לספרות, אף כי יוצריה סיכנו את חייהם ולפעמים אף הוצאו להורג. (יש לזכור, שגם המשטר הצארי לא היה אידיאלי לצמיחת הספרות. פושקין סבל כל ימיו מעריצותו של הצאר ניקולייי הראשון, ש"מינה" את עצמו לצנזור על כל יצירותיו). בספרו של אבישי כלולות רשימות על יסנין, מאיאקובסקי, מנדלשטאם, אחמטובה וגם על משמרת צעירה יותר. בין יוצרים מאוחרים אלה מעלה המחבר על נס את קונסטנטין פאוסטובסקי, "רומאנטיקן רוסי המגלה רוך ועין טובה, הצמוד במידה רבה למסורת הספרות הרוסית הגדולה". פאוסטובסקי טיפל בסיפוריו גם בנושאים יהודיים. הוא פגש בנדודיו על פני רוסיה סופרים יהודים, ביניהם יצחק באבל. בזכרונותיו צייר פאוסטובסקי דיוקן מרתק של ידידו זה.

כידוע באו העליות הראשונות ברובן מרוסיה והקשר בין חלוצים אלה והמולדת הישנה היה עמוק וקובע את עולמם הרוחני. (כך נרמז בכותרת המסה "פושקין ושלונסקי; אחווה שירית"). בימינו אמנם קמה מתרגמת מופלאה, בת הדור החדש: נילי מירסקי, שתירגומיה מן הקלאסיקה הרוסית אף הם קלאסיים. אולם לא לכיוון זה נושבת הרוח וספק אם הדור הצעיר בארץ מרבה לקרוא ספרות רוסית. מבחינה זו אולי גם אבישי הוא מאחרוני הרומנטיקנים.

אידית גינזבורג

דיאלוג

לעמיר

בדרך לדי אלוג
אתה מרים לי את המציאות
בודק אם לקחתי כל מה שצריך
בעוד שעה אולי נגיע
אולי הנהר יסחף את השביל לפני שנופיע
והמשפטים מחכים לנו סדורים ונכוחים
ורק שגופנו מתקשה לעבר דרך הפתחים הצרים

לקחתי כל מה שצריך וזה כבד מאד
הנשימה שלי נעתקת בדרך אל הדי –
אלוג השמש מחיכת משני הצדדים
ועמק האדי הוא תרשים פני השנים
אתה מפחד
אני מנסרת קולות שיהיה במה להתחמם
כשהשמש תרעד
הרגלים ממאנות להתהלך
והגוף הצפוף מזיע ומפל השכבה מלחך

והמלים תלויות בינינו כמו חכה עקמה

מה את רוצה מהשירה?

להעביר אבן לשירה
שאם תנסה לגעת בך
תתפוצץ לך בפרצוף
(–)

א.

דם סגור במעגל או דם נגר
צבעי פרחיו העיפים של המכר
ברזל. שתהיה ברזל קשה וצפופה וחותכת
תולד מתוכי כמו חרב, אש
בצעיפים, צבעי פנים בדנדוני ידים
סכינים
כלי גוף שלופים באצבעות תולשות גרונות
של אפרוחים
בעלי צבא מעל קברים שלא הייתי בם
אבל בתוך גבי הם חרוטים
כגב זקוף, זקוף כדי שבירה
תחלף בי כפרפר תטה בי מסלולי
כויה.

ב.

שתשים אותי בשמים ותשתחוה לי
כי אני חוט כל כך צבע משתנה
כל כך משתנה בדיוק כל הזמן

מה נשאר לעץ מלבד להיות עץ
הכי עץ תולעת עץ הכי תולעת עקרב תולעת
משנה תולעת גלם תולעת פרפר
פרפר עץ פרפר רוח פרפר אש
מכשפת אש סופת אש תינקת אש
צליל אש מים – אדמה
שתשים אותי מתחת לאדמה ותדרך עלי
שרה.

"קפה" אומר הכול

ד"ר קלוד גנדלמן

Anne-Marie Brumm: Come drink Coffee with me, Widener and Lewis, New York: 387 pp.

בואי תשתי איתי קפה הוא בראש ובראשונה סיפור מפתיע ומרתק. בעצם הוא מורכב מסיפורים רבים כאלה שנישורו יחדיו ליצור מוזאיקת הרפתקאות מסובכות המתרחשות תחת השמש המזרח תיכונית העזה. ב־387 עמודי הספר, דמויות מאורעות ואפיזודות שונות עולות על הבמה משתנות ונעלמות כמו באפוס טולסטואי. אישה אמריקאית צעירה, דבי הורשבסקי, נוסעת לארץ המובטחת בחופשה אהבה והרפתקאות. במקום במיתוס של איש הקומנדו הגברי או במאי הסרטים הכהה והמהודר שפוגשים רבות ברומנים מעין זה, במי היא פוגשת? באופן התיאור הכל כך ריאליסטי והווידויי של הרומן שוכנת תכונתו היקרה ביותר. ברום איננה פוחדת או מתביישת לספר את האמת!

הקורא מצטרף לדבי במסעה בסבך החיים הישראליים. הוא יכול להתבונן בשעה שהיא מבקרת במגוון אינסופי של בתי־קפה לכל הגילאים ולכל סוגי המקצועות, בערבי פנויים ופנויות, בפעילויות מאורגנות לעולים חדשים, מועדוני ספורט, מועדוני ברידג', ריקודי עם, שירה בציבור, משחקי כדורגל, קבוצות תמיכה לאלכוהוליסטים, קבוצות תמיכה לשומרי משקל, פגישות של סופרים, טיולים והפגנות של הימין ושל השמאל, מודעות ההיכרויות בעיתונים, סופי שבוע בקיבוץ, כנסים בינלאומיים לרפואה ולמדע, ואפילו חג המולד בבית לחם.

המפורסמת ביותר היא סצנת החוף המתוארת בפרק השמיני, שם ניגשים אל דבי התיירת מי שמכונים "כרישי החוף" ו"ציידי הגרין קרד". מעט פחות זהירים אלו הגברים ה"כמעט גרושים" המסתובבים במקומות המיועדים לפנויים והגברים הנשואים המחפשים "הרפתקאות".

הספר אינו משעמם לרגע וקריא ביותר. לזכות המחברת ייאמר, כי המעברים כמעט תמיד חלקים ואף פעם אינם צורמים: העלילה מתנהלת כמו החיים עצמם. הסיפור זורם במהירות ושוכחים שקוראים פה רומן. בניגוד למה שהיה ניתן לצפות ממשוררת (ברום היא משוררת זוכת פרס), נתקלים בשפה פואטית לעיתים נדירות בלבד. משפטים כגון "דבי ניגנה בחליל המילולי שלה, קולה מלא נעימות עליזות", נדירים. במקום זאת, אנו מוצאים דיאלוגים שנשמעים אותנטיים. זהו עיקר כוחו של הספר. מי יוכל לשכוח את הרופא האלג'ירי המתנשא שמרצה לדבי, כי "נשים צריכות לדבר רק עם העיניים שלהן" ומבטל את כתיבתה עם "אימי גידלה שנים עשר ילדים בלי שכתבה אף שיר טיפשי".

למרות שמצבים רבים כמו זה הם עצובים כשלעצמם, הם מסופרים בסיגנון ההומוריסטי ושנון ולעיתים סרקסטי.

אן־מרי ברום

המנהל המאצ'ו, הלוטש עיניים לעבר רגליה של דבי בעוד היא נאבקת על עבודתה, המדען שמנסה לפתות את דבי מול מבון וייצמן ובן הטיפשעשרה שמוכן לעשות "את זה" עבור 100 דולר בלבד "בשביל" אחת נחמדה כמוך" – כולם מעוררים צחוק. חלק מהסיפורים הם רציניים, כמובן, כמו האישה שמוכרת את שירותיה כדי לממן את עורך־הדין של תהליך גירושיה, אחרי שהיתה קורבן לבעל נצלן.

הרומן מתנהל במישורים שונים, למשל הכותרות מעניקות משמעויות מורכבות יותר שבקלות עלולים לפספס. כותרות הפרקים בחלק על ירושלים (פרקים 7 – 1) מהדהדים את תוכנה של המקבילה היוונית שלהם, האודיסיאה של הומרוס, למשל "הירידה לעולם התחתון", "במערה של קירקה", "סילה וקרבדיס", "הקרב עם המחזרים". כשהסצנה עוברת לתל־אביב, (פרקים 11 – 8), הפרקים הופכים בהתאם לרומיים – גסים ומגוחכים. למשל שירי האהבה של קטולוס "Odi et Amo" עבור סצנת החוף, התמונה הסטירית של פטרוניוס על חיי החברה ברומא ב"ארוחת הערב של טרימולכיו" או השלב הקרנבלי של האימפריה הרומית ב"חמור הזהב" של אפוליוס.

אחד הפגמים של הספר הוא שאינו מספק הרבה רקע היסטורי, כה חזק הוא הדגש על דבי ועל מאבק הפנויים. מוזכרים רק פורום של הסטודנטים הערבים להביע את עצמם בחופשיות, שליחות שלום של "שלום עכשיו" לכפר נחלין אחרי האירוע עם משטרת הגבול שם וטיול לעזה כדי לדון בשאלת המיסים הבלתי־הוגנים המוטלים על האוכלוסיה המקומית. אך נושאים אלו נידונים בקצרה ואינם מפותחים ובעצם משתלבים בדילמת הפנויים. למשל שכנתה לדירה, אמריקאית בת 44 פוגשת את שותפה לחיים כשהוא מביא משאית מהקיבוץ השכן כדי לקחת את הקבוצה לטיול לעזה שהוזכר קודם והיא מתיישבת במושב הקידמי. לרומן סוף טוב עם המעבר לקיבוץ. (מאורע אמיתי, כמו כל שאר המאורעות בספר, טוענת הסופרת).

הבריכה האחורית של הרומן מבטיחה לנו, כי ישראל היא גן־עדן לגברים מעל גיל 40. הסיבה נדונה בהרחבה בפרקים האחרונים של תל־אביב שם מתארת המחברת את האווירה בקבוצות הפנויים פנויות – "תחרות עויינת וקשה בין מה שנדמה כעדר אינסופי של נשים פנויות מישראל ומחו"ל על מספר בודד של גברים פנויים. התופעה מתגברת ככל שגיל הנשים עולה: מתחילה מגיל 28 בערך, מחמירה אחרי 35 והופכת לחסרת רחמים אחרי גיל 40". לפעמים לא פחות משלוש נשים יתחרו על תשומת ליבו של גבר אחד. בפרק האחרון מזכירה המחברת את 60,000 המשפחות החד־הוריות, כמעט כולן אימהות גרושות שהגיעו מברית־המועצות לשעבר. "גן־העדן הישראלי לגברים גדל עד מהרה והפך לג'ונגל."

הרומן קרוי גם "מדריך". ואכן, בין מגוון רב כל כך של דמויות וסיטואציות כל אחד יוכל למצוא מישהו להזדהות עימו. לומדים מה לעשות וממה להימנע. הצורה החיצונית של הספר מושכת וההדף המודפס מרווח וקל לקריאה. עבור התבוננות מעמיקה ויסודית אל תוך נתח תרבות שאינו מוכר למרבית האוכלוסיה, Come drink Coffee with me מהווה מדריך שימושי. בו בזמן, הוא גם מעניק חוויית קריאה מעניינת ומבדרת.

הכותב הוא פרופסור לספרות צרפתית והשוואתית באוניברסיטת חיפה

יהודה עתי

שירים

1

לומר שירה, לומר.
לומר שירה מהר יותר,
מהר יותר שירה
לומר אותה ברצף, לומר
שירה בקצר רוח ולדחפה.
כאלו לומר עוד קצת שירה
ואולי עוד – עד כמה שאפשר שאפשר
ברגע זה, עכשיו, שירה, עכשיו
שירה עכשיו, עכשיו, לפני

2

וחצבת דמעותיך אותיות ת'זמן
ויבשת אותן אחת אחת
וראית בהן
צבעים... צבעים
אזמרגדים, זהבים, סגלי־תכלת
מפלסי־אש דלוקים, בוערים
הורצים מסען בזמן האומר
שירה.

לילי זלוף

★

לאלי

קולך מפזר מלים
פרוח מחוללת הר שופרות
אוצר שעת חסד
מלא העין

בשכבך ובקומך אתה מגלה
את אשר אין לשכח
שהלא משהו
מגיע בחסדו בוראי עולם

פותח ידיך
מול שחר לבקש רחמים
על אדם ושלומו
מאת האלהים

פרס הדסה לספרות ע"ש ריבלו – לסופרים קרול היל ומיכאל בלומנטל

פרס הדסה לספרות ע"ש הרולד ריבלו יוענק השנה לסופרת קרול היל ולסופר מיכאל בלומנטל, כך החליטה ועדת הפרס. בוועדה היו אלי ויזל, תומס קנלי וזוכת פרס ריבלו בשנה החולפת מריל ג'ואן גרבר. פרס הדסה לספרות מוענק מדי שנה ליצירה ספרותית העוסקת בנושא או נושאים הקשורים ליהדות, למהותה ולמורשתה.

הסופרת קרול היל קיבלה את הפרס על ספרה Henry James Midnight Song. עלילת הספר, המתרחשת בווינה, מתרכזת בניסיונו של מפקח משטרה לפענח רצח, כשברקע הולכת וגוברת הסתה נגד היהודים וכן נסיונות להטיל עליהם את האשם. בספר באה לידי ביטוי חברה, שכלפי חוץ הינה בעלת חיי תרבות מפותחים אולם מתחת לפני השטח היא גועשת ותוססת מתוך קונפליקטים ומתח אתני.

ספרו של מיכאל בלומנטל Weinstock Among the Dying הינו סאטירה שנונה על החיים בעולם האקדמי. בלומנטל מתאר את נסיונותיו של בחור יהודי, מרטין ויינשטוק, להילחם ולנצח את זכרונות ילדותו הקשה ו"לעשות את זה", כלומר, להגשים הצלחה בלימודיו באוניברסיטת הארוורד.

משורר מתרגם משורר

גיליון מספר 9 של "דימוי" עומד לצאת תחת הכותרת "משורר מתרגם משורר" וכולו מוקדש לתרגומי שירה ומחשבות על תרגום.

בין המתרגמים:

רמי סער, תרגומים של חמישה משוררים, מהם: אנדרה אדי ההונגרי, יורגוס יואנו, משורר יווני המתייחס לשואת היהודים, אלחנדרה פיסארניק, משוררת ארגנטינאית יהודיה, סירקה טורקה, מפינית, בין שיריה שירים שנכתבו בעקבות ביקורה בירושלים.

פטר קריקסונוב, מרוסית, של המשורר חליבניקוב.

דינה קטן בן־ציון, מסרבית־קרואטית, משיריו של ואסקו פופה ומשוררים עכשוויים אחרים.

משה דינגר, מיצירותיהם של בורכרט והיינה.

עודד פלד, משיריו של וולט ויטמן המשורר האמריקאי.

צביקה יעקבי, מחזור שירים של המשורר האמריקאי רות'קה.

ישראל אלירז, בתרגום בכורה למשורר הצרפתי ברנרד נואל, ותרגום מגרמנית לשיריו של קנדינסקי.

החוברת מיועדת לתת מבט אישי של משוררים מתרגמים על מושאי התעניינותם ולשמש לקט נבחר עבור מורים לספרות.

מכתב לעורך "משא"

אין האקדמיה יכולה לקבל החלטות חפוזות

מר אדם דורון במאמרו "פלסתינאים והאקדמיה ללשון" ("משא" 30 בספטמבר 1994) קובל על האקדמיה ללשון שלא מיהרה להחליט להגות פלסטינים (או פלסתינאים) בפ"א רגושה, כפי שהוא חושב לנכון.

מר דורון מודה שקיבל בנובמבר 1993 תשובה מהירה מנשיא האקדמיה, שטיעוניו יידונו בוועדת הדקדוק. ואכן כך נעשה, וועדה זו העבירה את העניין לדיון במליאת האקדמיה. העניין נידון במליאה ב־8 ביוני 1993, וכנראה גם חברי האקדמיה, כמו הכותב המליץ, ראו בסוגיה דבר עקרוני וחשוב ודחו את ההכרעה לישיבה הבאה. העניין עומד על סדר היום בישיבה הקרובה, ב־14 בנובמבר.

למרות חוסר סבלנותו של מר דורון אין האקדמיה יכולה לקבל החלטות חפוזות, וביותר כשמדובר על שינוי ההגייה הנהוגה ברדיו ובטלוויזיה – בהוראת האקדמיה – לפחות זה 15 שנה.

גבריאל בירנבאום,
המזכיר המדעי

פרס ארצי לשירה לשנה"ל תשנ"ה מטעם הקרן ע"ש רון אדלר אוניברסיטת חיפה

זו השנה השביעית שהקרן ע"ש רון אדלר מכריזה על הענקת פרס ארצי לשירה בסך של –7,000 שקל.

עד כה זכו בפרס זה: לאה איני עבור ספרה "דיוקן"; צרויה שלו עבור ספרה "מטרה נוחה לצלפים"; רחל צור עבור ספרה "תגים של מורא"; רביב לפידות עבור ספרו "סמני גוף"; דנה אמיר עבור ספרה "עכשיו במתיקות הזאת"; אפרת מישורי עבור ספרה "יש לנו משו לגיד".

מפעל זה ירוכז השנה ע"י פרופ' צפורה כגן מאוניברסיטת חיפה, וועדת השופטים כוללת משוררים ידועי שם.

הפרס מיועד לכותבי/ות שירה בגיל 17 עד 40, שימציאו כתב יד לספר ראשון, בשפה העברית, בצירוף קורות חיים ואישור מר"ל עד 13 לינואר 1995, לקרן ע"ש רון אדלר אוניברסיטת חיפה, הר הכרמל חיפה – 31-905 טלפון 04-240318, 04-294072

הקופסה הכחולה עלתה לרמה

הוויכוח הפוליטי הגביר את התיירות, באים לראות את הגולן לפני שיחזירו אותו. "הגולן בחדשות, ואזור בחדשות מושך מטיילים", טוענת יפה שחף, סגנית מנהלת המוזיאון. טובי העיתונאית מניו־יורק נתפסה לרעיון התמים המוצג על־ידי הקופסאות הכחולות והכריזה: "ממשלת ישראל לא יכולה לוותר על ארץ־ישראל כי ארץ־ישראל שייכת לעם היהודי כולו"

יעל פישבין

ביום צייצו אלפי ציפורים שיכורות מרוב אוויר הרים צלול כיין בשעת בין ערבים. בספרייה הנוהה והמחותות של קצרין חגגו קומץ אנשי חינוך, תיירים ועסקנים מקומיים עם מוזמני הקרן הקיימת, על קפה, עוגיות ובורקס את הגעתה של תערוכת הקופסה הכחולה לעיירה.

זה שבועיים מסתובבת התערוכה הזאת, שהוכנה על־ידי פרופסור שאול לדני מאוניברסיטת באר־שבע, ברחבי הארץ ומשמשת מעין ערכת המחשה לקשר הציוני בין עם ישראל לאדמת ארץ־ישראל. מוצגות בה כמה עשרות קופסאות כחולות של הקרן הקיימת מהארץ ומהתפוצות, ששימשו במשך שנים לאיסוף כסף למה שנקרא אז "גאולת הארץ", כלומר לרכישת אדמות, להכשרת יישובים, לסלילת דרכים ולנטיעת יערות בארץ־ישראל. תמצית התנועה הציונית מוגשת באמצעות כמה קופסאות ומזכירה לצופה בהן שמדינת ישראל היא לא סתם אוסף של מגרשים לבניית דירות ווילות, אלא תולדה של מהפכה לאומית, שהתכוונה והצליחה ליצור קשר מחודש בין העם היהודי לארץ־ישראל.

הקשר הזה בין העם היהודי לארץ־ישראל הוא שאלה בוערת בקצרין ובגולן בכלל. שאלת הגולן ו"זכותנו על הארץ" נדונה בהרחבה בעיקר מהצד הדתי־ימני של המפה הפוליטית. האחרים מדגישים את הביטחון וטוענים שוויתור על הגולן חושף את המדינה לסיכון ביטחוני. בתווך נמצאים המתונים, המדברים בעיקר על אי־הוודאות.

מאיר רעיס, יו"ר מועצת הפועלים המקומית וסגן ראש המועצה, איש מפלגת העבודה, דיבר על כך בעצב: "אולי החוסן והאמונה שלנו בציונות משאירים אותנו שפויים. כל המנהיגות המקומית, הורים, מורים וכל מי שיש לו מגע עם האוכלוסייה, משתתפים כבר תשעה חודשים בסדנאות להתמודדות עם מצבי לחץ שמכשירות אותנו לעשות הכל כדי שהחיים יימשכו כאילו דבר לא קרה. אנחנו מתרעמים על אי־הוודאות הכללית בגולן ואני כאיש מפלגת העבודה וכאיש הסתדרות מתרעם גם על אי־הוודאות לגבי מה שיקרה עם מועצת הפועלים. אנחנו חיים פה על זמן שאול. כל מה שעשינו נמצא בסכנת היעלמות. מועצת הפועלים היתה גורם מרכזי בקהילה – מעונות יום, ספורט עממי, פעולות תרבות ופעולות של האיגוד המקצועי. בקצרין היתה כל הזמן אבטלה. מנהלי מפעלים יכלו להגיד לכל אחד: 'יש לך טענות – לך הביתה', והאנשים באו אלינו כדי שנעזור להם. עכשיו הכל בסכנת סגירה. סביר שנפגע בקצרין לא ילך להתלונן להסתדרות בטבריה. אני די מיואש. בהסתדרות מפטרים ואף אחד לא יודע מה הכוונות. לרבין לפחות יש כיוון. הוא אומר שיהיה משאל־עם ואני אקבל את ההכרעה הדמוקרטית שתתקבל. לרמון אין כיוון ואי־הוודאות שהוא זורע מצטרפת לאי־הוודאות הכללית בגולן. טוב לא ייצא מזה. להרוס זה קל אבל מה יצא מההרס הזה"

מוזיאון עתיקות הגולן משמש אבן שואבת לתיירים ולטיולי בתי־ספר. באפריל־מאי השנה ביקרו במוזיאון כ־10 אלפים איש בחודש, כשני שלישים מהם היו תלמידים. הוויכוח הפוליטי הגביר את התיירות. באים לראות את הגולן לפני שיחזירו אותו. "הגולן בחדשות, ואזור בחדשות מושך מטיילים", טוענת יפה שחף, סגנית מנהלת המוזיאון. רוב התלמידים מתנגדים להחזרת הגולן. "אינני ימנית בדעותי ואקבל מה שהממשלה תחליט. אינני מתעסקת בפוליטיקה ואני משתדלת להימנע ממעורבות פוליטית. הצרה היא שהחיים פה לא בטוחים. אנחנו לא יודעים מה יהיה מחר. המצב רגיש ולא קל לנו", אומרת יפה.

קבוצה של תיירים יהודים מארצות־הברית בהנחיית תגית ולדה מהוועד למען יישובי הגולן התלהבה מהעתיקות במוזיאון מפני שהן מוכיחות כי יש נוכחות יהודית בגולן. טובי וילינ, עיתונאית מ"ג'ואיש פרס" בניו־יורק, מצהירה: "אינני רואה שום אפשרות לוויתורים כאן. איזו זכות יש לסוריה לתבוע את הגולן? זה לא שלהם. הגולן היה חלק מארץ־ישראל והוא נכבש על־ידי סוריה. חוץ מזה אנחנו צריכים את הגולן למען ביטחוננו. אם חס ושלום נחזיר את הגולן, הביטחון של כל האזור בסכנה".

תגית ולדה מרוצה מאוד מהדברים של תלמידתה העיתונאית מניו־יורק. הם מעידים שההסברה הצליחה: "כשאתה רואה את המקום – אתה יודע עם מה אתה מזדהה. כל מי שבא לכאן מבין יותר טוב על מה המאבק שלנו", אומרת תגית ומקנחת בשורה מהשיר: "דברים שרואים מכאן לא רואים משם".

ההגיגים הפוליטיים והערב שירד על קצרין הרדימו את הציפורים. הקופסאות הכחולות מהתערוכה של הקק"ל הקשיבו להצהרות הפוליטיות באדישות. הן שייכות לתקופה אחרת, תמימה מאוד, שהאמינה כי הכסף היהודי יקנה את ארץ־ישראל. טובי העיתונאית מניו־יורק נתפסה לרעיון התמים המוצג על־ידי הקופסאות הכחולות ומכריזה: "ממשלת ישראל לא יכולה לוותר על ארץ־ישראל, כי ארץ־ישראל שייכת לעם היהודי כולו ולא לממשלת ישראל".

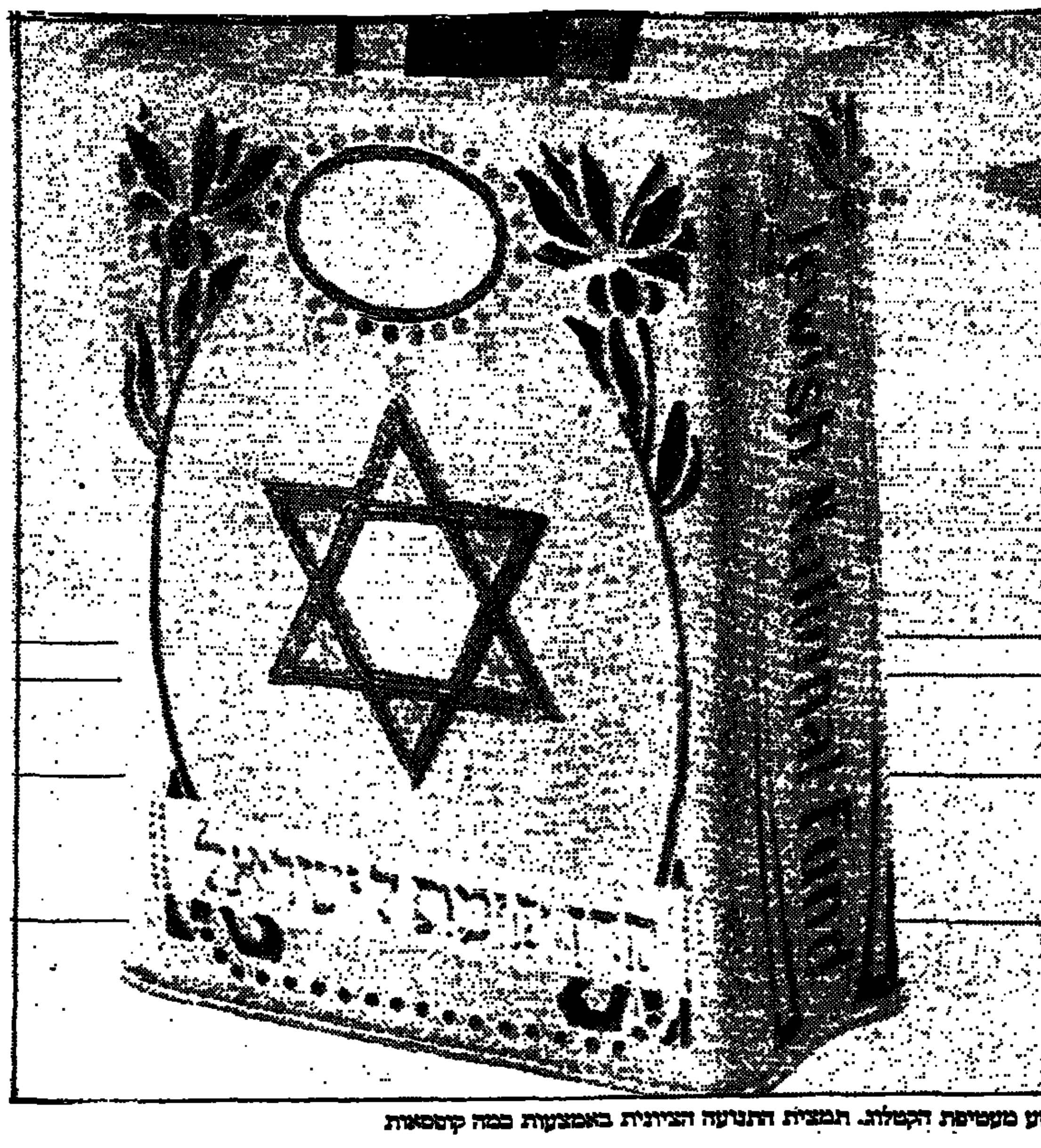

קטע מעטיפת הקטלוג. תמצית התנועה הציונית באמצעות כמה קופסאות

זאב ספקטור מלשכת דובר הקק"ל מסביר שהרעיון הזה, שאומץ בהתלהבות רבה כל־כך על־ידי העיתונאית מניו־יורק, הוא רעיון נכון ומשום כך לא ניתן להפריט אדמות בארץ־ישראל. מיליונר סעודי יוכל לקנות בקלות חלקים מעיתון ישראלי, אדמה הוא לא יוכל לקנות בקלות כל־כך רבה בגלל הקרן הקיימת. עם ההסבר המרגיע הזה חזרתי לתל־אביב לבושת האספלט והמלט שמנקודת התצפית שלה הגולן הוא רק עוד ויכוח פוליטי. ■

נציג האמנות המנוונת

דנה אריאלי־הורוביץ

בימים אלה מוצגת במוזיאון ישראל תערוכת פוטומונטג'ים של ג'ון הרטפילד "נגד היטלר". הרטפילד נרדף על־ידי הנאצים והואשם בכך שבמקום לתרום לגיבושו של "הפולק" הגרמני הוא פירק את החברה והתרבות הגרמנית. בעיני ההנהגה הנאצית, הוא היה נציג מובהק של "הבולשביזם התרבותי", שחילחל עמוק לתוך הרפובליקה ומנע את השתרשותה של לאומיות הדם והאדמה

בשנת 1974 פנתה מאירה פרי־להמן, אוצרת במוזיאון ישראל, אל אלמנתו של ג'ון הרטפילד גרטרוד פיק בבקשה להשאיל יצירות שלו לתערוכה במוזיאון. המכתב נותר ללא מענה. הוא נמצא לאחר כ־20 שנה על־ידי מנהלת הארכיון של הרטפילד במזרח־ברלין לשעבר וזו החליטה להשיב למוזיאון ישראל בחיוב. התערוכה מוצגת בימים אלה במוזיאון ישראל תחת הכותרת "נגד היטלר: פוטומונטג'ים מאת ג'ון הרטפילד" ומשמשת מסמך מתעד ומאלף לביצועו של אחד האמנים הפוליטיים המבריקים ביותר שפעלו בגרמניה ולרוח התקופה.

ג'ון הרטפילד נולד כהלמוט הרצפלד, ביוני 1891. הוא

"ינבט למציאות". יום שריפת הספרים, ה־10 במאי 1933. בין הספרים שהועלו על המוקד גם ספרים בהוצאת מאליק. (מאי 33')

תמונת העטיפה של "הספר החום על שריפת הרייכסטאג ועל הטרור של היטלר". פניו של גרינג לקוחים מצילום מקורי. (ספטמבר 33')

על־פי עצת גבלס, היטלר מדביק זקן בנוסח מרקס, כדי לזכות בתמיכת מעמד הפועלים. (אפריל 34')

גבלס מדריך את משתתפי האולימפיאדה בברלין. (יולי 36')

היה בן למשפחה של פעילים סוציאליסטים פרוטסטנטים, שאומץ בגיל שמונה על־ידי משפחה אוסטרית קתולית. במהלך מלחמת העולם הראשונה שינה את שמו במחאה על סיסמאות שוביניסטיות שהושמעו בגרמניה. כעבור שנים ניסו הנאצים לתלות את שינוי השם וויתור הפטריוטיות של הרטפילד "במוצאו הזר, הבולט מהתבוננות באפו".

לאחר שירות של שנה בצבא הגרמני במלחמת העולם הראשונה, השתחרר הרטפילד מהצבא. בתעודת השחרור שלו צויינה הסיבה: בעיה רפואית נפשית. הרטפילד צעד באותו מסלול שאמן פוליטי אחר, ג'ורג' גרוס, פסע בו. שניהם השתחררו מהצבא בתואנה של אי־התאמה נפשית ושניהם שינו את שמם במחאה על המלחמה. המפגש בין השניים בסטודיו של הצייר לודוויג מיידנר סימנה את תחילת התגבשותה של קבוצת אמנים פוליטיים, שעתידים לעצב את דמותה של מלחמת התרבות ברפובליקת ויימאר.

בשנות המלחמה הראשונות אימץ הרטפילד עמדות פציפיסטיות. ביחד עם אחיו וילאנד הרצפלד הוא השתתף, החל מיוני 1916, בהוצאת כתב־העת "הנוער הצעיר" שביטא עמדות פציפיסטיות חריפות נגד המלחמה והפיץ חומרי תעמולה בחזית. בעקבות איסור הוצאת כתב העת, ומתוך שאיפה לעקוף את הצנזורה, הוקמה במארס 1917 על־ידי וילאנד הרצפלד הוצאת מאליק, על־שם גיבור רומן מבונור של אלזה לסקר־שילר.

ב־1917, בעקבות המהפכה הסובייטית, הפך הפציפיזם של הרטפילד, כמו אצל רבים מבני דורו, לקומוניזם. ב־31 בדצמבר 1918 הצטרף הרטפילד יחד עם גרוס, הרצפלד ופיסקאטור למפלגה הקומוניסטית הגרמנית. את כרטיסי החבר שלהם הם קיבלו מרוזה לוקסמבורג בקונגרס היסוד של המפלגה.

היה זה עידן שבו אמנים מכל העולם הזדהו עם הניסיון הסוציאליסטי בברית־המועצות. הדגש של המפלגה הקומוניסטית על תעמולה וגיוס אמנים כחוד החנית של המהפכה קסמה ליוצרים רבים. פיסקאטור, ברכט, גרוס, הרטפילד ואמנים מודרנים רבים אחרים מתחומי התיאטרון והמוזיקה, האמנות הפלסטית, הספרות והמוסיקה התגייסו למפלגה והולידו מודרניזם שמאלי ששאף לעצב תרבות מתקדמת שתהווה אלטרנטיבה לתרבות הבורגנית השמרנית.

ב־1918 נקשר הרטפילד לקבוצה המייסדת של הדאדא בברלין. הקמת התנועה סימלה בעיני מייסדיה את מותו של הדיון האמנותי שקדם לה ואשר התנהל בכלים אסתטיים בלבד. הרטפילד, הרצפלד וגרוס הועידו לתנועת הדאדא תפקיד פוליטי בעיקרו. וילאנד הרצפלד התייחס לרעיונות שהנחו את מקימי דאדא ברלין בביוגרפיה שחיבר כעבור שנים על אחיו, הרטפילד: "הקמנו את הדאדא כריאקציה לתנועות אמנותיות שהתהלכו בעננים, ובעיקר לאקספרסיוניזם. חבריהן של תנועות אלה הידהדו על הדרך הנכונה לצייר מרובעים ולבטא את הגותיקה בשעה שהשלישים ואנשי הצבא שיחקו בדם".

ההזדהות של אמני דאדא, והרטפילד בכללם, עם הקומוניזם התחזקה במיוחד לאחר הרצח של רוזה לוקסמבורג וקרל ליבקנכט, בינואר 1919. בעיני גרוס והרטפילד סימנה הפרשה את הצורך בחידוד הכלים התרבותיים במאבק הפוליטי, בשאיפה לגייס את הפועלים למאבק מהפכני. מהפכת נובמבר 1918, שבה ניסו פועלי גרמניה לחקות את המהפכה הסובייטית, היא סימן דרך בכמה שהתפתחה להיות "מלחמת התרבות", ה"קולטור קאמפ", ברפובליקת ויימאר. המאבק על עיצוב העולם התרבותי של גרמניה שימש סדן לגיבושו של מודרניזם שמאלי מגוייס הסולד מתפיסות של אמנות לשם אמנות.

פעילותו של הרטפילד בדאדא ברלין השתלבה עם עבודתו בהוצאת הספרים מאליק שהפכה בהדרגה כלי ביטוי להפצת המילייה התרבותי של המפלגה הקומוניסטית. ההוצאה תרגמה ופרסמה את מיטב הספרות הסוציאליסטית בת הזמן לצד קלאסיקה רוסית. תפקידו של הרטפילד בהוצאה הוגדר כמנהל האמנותי ו"צייר הבית" לצידו של גרוס.

הרטפילד תרם לכתבי־עת שונים, ביניהם "כל אחד הכדורגל שלו" (שיצא פעם אחת בלבד עד שנאסר על־ידי הצנזורה), "דאדא 3", "פשיטת רגל" ו"הדירבן". הוא עסק גם באיור כריכות לספרים שפורסמו על־ידי ההוצאה. כריכותם של מרבית ספריו של הסוציאליסט האמריקאי אפטון סינקלר, שהידועים ביניהם הם "אלכוהול" ו־"100 אחוז", תורגמו לגרמנית וכריכתם הוכנה על־ידי הרטפילד.

עטיפות הספרים שעיצב הרטפילד חרגו מן המקובל בתקופה, כפי שעולה מהתייחסותו של ולטר בנימין בהקשר זה: "עליך רק לחשוב על עבודותיו של הרטפילד שהטכניקה שבה בחר והתוכן המהפכני הפכו את עטיפות הספרים שעיצב למכשיר פוליטי". על רקע זה ברור מדוע בחרה הצנזורה לאסור מעת לעת כריכות של ספרים שעוצבו על־ידו, עובדה שסייעה להגדיל את הפופולריות של בית ההוצאה. הוצאת מאליק פעלה בגרמניה עד שאולצה ב־1933, לאחר עליית הנאצים לשלטון, לגלות לפראג. גבלס עצמו היה אחראי להחרמתם של 400 אלף פריטים שפורסמו על־ידה.

במהלך שנות ה־20 נקשר הרטפילד בפעילויות נוספות, מעבר להוצאת מאליק. לאחר הקמתו של התיאטרון הפרולטרי של ארווין פיסקאטור הוא פעל כמעצב תפאורות ובמות. "יום ברוסיה", "הגבה" ו"החייל האמיץ שוויק" הן רק מקצת ההפקות שבהן נקשר הרטפילד. הפעילות הרב־תחומית שלו הפכה אותו לציר מרכזי לקבוצה גדולה של אמנים מודרניסטים שמאלנים מתחומים שונים.

ערוץ אחר של פעילות פוליטית אמנותית של הרטפילד נכרך בפעילותו של וילי מינצנברג, קומוניסט רב השפעה וחבר בקומינטרן, מי שמונה על־ידי לנין להקים את ארגון "הסיוע הבין־לאומי לפועל". מינצנברג היה אחראי להקמתה של "ההוצאה הגרמנית החדשה", הוצאת ספרים שביקשה לפעול באוטונומיה מן המפלגה הקומוניסטית בגרמניה. אחד הפרוייקטים המוצלחים של "ההוצאה הגרמנית החדשה" שבהם נקשר הרטפילד נעשה בשיתוף עם קורט טוכולסקי, מהמובילים שבמבקרים החברתיים של רפובליקת ויימאר. במסגרת העבודה על הקובץ "גרמניה, גרמניה מעל הכל", באו לידי ביטוי נקודות המגע הרבות בין השניים. טוכולסקי, בדומה להרטפילד, היה סוציאליסט, אנטי־לאומני ואנטי־מיליטריסט. הרטפילד תרם לקובץ איורים ופוטומונטג' ששימש ככריכה לספר והוביל להחרמתו של הספר על־ידי הביטאון המסחרי של הסופרים הגרמנים.

אחד מכתבי העת שהתפרסמו במסגרת "הספרייה המהפכנית החדשה" היה "עיתון הפועלים המאויר", שהיה העיתון המאויר השלישי ולעתים השני בתפוצתו ברפובליקת ויימאר. במהלך שנות ה־30 הוא מכר כחצי מיליון עותקים. דפי השער שלו שעוצבו החל מ־1930 בקביעות על־ידי הרטפילד, רבים מהם נכללים בתערוכה בירושלים.

הרטפילד נרדף על־ידי הנאצים והוגדר על־ידם כאמן "מנוון". במקום לתרום לגיבושו של "הפולק" הגרמני, ולגנות ולעודד תחושות פטריוטיות, הוא פירק, לטענתם, את החברה והתרבות הגרמנית. בעיני ההנהגה הנאצית, הוא היה נציג מובהק של מה שהם כינו "הבולשביזם התרבותי", שחילחל עמוק לתוך הרפובליקה ומנע את השתרשותה של לאומיות הדם והאדמה. יצירתו של הרטפילד העמיקה את הניכור במקום לתרום להרמוניה, היא פירקה במקום שבו נדרשה אחדות. הסכנה שביצירתו חרגה אל מעבר לזרמים באמנות המודרנית שהיו "מנוונים", הרטפילד איים על עצם קיומם של האידיאולוגיה והממסד הנאצי על שום השימוש הבוטה שעשה בטכניקה ויזואלית ממוקדת וישירה, שכוונה לתקוף את הרייך השלישי באמצעים של פרסום ותעמולה. מסיבה זו חרגה ההתייחסות אליו בעוצמתה הרבה מעבר לזו שלה זכו אמנים כגון וסילי קנדינסקי או פרנץ מרק.

הבולשביזם התרבותי בעיני הנאצים לא התגלם רק ביצירה התרבותית המנוונת אלא גם במנגנונים להפצתו של הניוון. בתהליך הפצה זה יועד ליהודים ולקומוניסטים תפקיד מיוחד, כמי שחברו יחדיו בקונספירציה מתוכננת להרס העם הגרמני תוך שימוש באמצעי התקשורת, בגלריות, בסחר האמנות וביכולתם להכתיב טעם אמנותי. במובן זה הרטפילד הוא נציג מובהק של הבולשביזם התרבותי, ומסיבה זו שבו הנאצים וטענו כי הוא יהודי.

הרטפילד היה בין הראשונים שנחקר על־ידי אנשי הגסטפו, מיד לאחר עליית הנאצים לשלטון בינואר 1933. מעצרו הוביל את המפלגה הקומוניסטית הגרמנית להנחות אותו לעזוב את גרמניה ללא דיחוי, באפריל 1933. כגולה בפראג, יצר הרטפילד בתנאים נוחים יחסית, לאחר שאחיו וילאנד הקים מערכת אלטרנטיבית ל"עיתון הפועלים המאויר". אבל אין כל ספק כי חסרו לו חומרי העבודה הרבים, שאותם נאלץ להשאיר בדירתו בברלין עת ברח מגרמניה. סיבה נוספת, אולי חשובה יותר, לקשיים ביצירה בגלות נקשרת בטבעה של עבודתו הפוליטית של הרטפילד, שכוונה להגיב באורח מיידי על האירועים שפקדו את גרמניה, דבר שלא תמיד התאפשר בשל הריחוק. גם האינטראקציה עם קהל הקוראים הגרמני, שהכיר את כפלי הלשון שאיפיינו את כותרות הפוטומונטג'ים שלו, חסרה לו.

מיד לאחר עזיבתו של הרטפילד לפראג קיוו הנאצים להשלים את הנזק שנוצר על־ידי הפצת עיתון זהה במתכונתו תחת הכותרת "העבודה בתמונה בזמן". הם עשו שימוש בפורמט זהה לזה של "עיתון הפועלים המאויר" וגייסו פוטומונטג'יסט בשם שוורטוארט, שנדרש לחקות מבחינה טכנית את הרטפילד תוך ריקון עבודותיו מתוכנן הפוליטי. הפלאגייט הנאצי הצליח רק בגליונו הראשון. מיד לאחר מכן, נקלטה התרמית על־ידי ציבור הקוראים שהחרים את 19 הגליונות הבאים.

מאז החל הרטפילד לעבוד בקביעות ב"עיתון הפועלים המאויר", בשנת 1930, הוא יצר כ־250 פוטומונטג'ים. לפחות 170 מהם עסקו בהנהגה הנציונל־סוציאליסטית. בין 1933 ל־1938 הוא התקיף שיטתית וישירות את היטלר, שהופיע בכ־90 פוטומונטג'ים, את גבלס כ־40 פעם, את גרינג כ־30 פעם אבל גם את דארה, הס, הימלר ולי.

פרסומו של "עיתון הפועלים המאויר" בפראג היווה התגרות בוטה בהנהגה הנאצית, ולבסוף פקעה סבלנותו של היטלר שהורה בספטמבר 1934 להרחיב את תוקפה של הנחיה קודמת, שענינה חקיקה נגד סאטירות. הנחיה זו העמידה את הרטפילד בסכנה ישירה, משום שהגסטאפו הונחה לנקוט כל אמצעי אפשרי כדי לנסות ללכדו. מכאן ואילך החלו מאמצים אינטנסיביים ללכוד אותו. ריכוז כל הדו"חות העוקבים אחר פעילותו של הרטפילד, שנעשה על־ידי הנאצים ב־1937, מלמד עד כמה העסיק הרטפילד את הבכירים בהנהגה ועד כמה הוערכה השפעתו המזיקה. הרטפילד נכלל ברשימה מכובדת של פונקציונרים מרכזיים במפלגה הקומוניסטית הגרמנית שיש לאתרם ולאסרם. שמו אף נכלל ברשימת גרמנים שאזרחותם נשללה, שפורסמה בביטאון המפלגה הנאצית ה"פלקישר ביאובכטר".

בעקבות השתתפותו של הרטפילד בתערוכת קריקטורות הלועגת להנהגה הנאצית בפראג ב־1936 החליטו הנאצים להעביר את נושא לכידתו להילוך גבוה. אין זה מקרה כי יוזף גבלס, שר התעמולה של הרייך השלישי, החליט לטפל בנושא באופן אישי. גבלס, שהעריך נכונה את יכולתו של הרטפילד ביצירת תעמולה נגדית מזיקה, התייחס לתערוכה ביומנו: "בפראג קריקטורות נבזיות נגדנו. התערוכה מוצגת בחסות רשמית. אני שולח את העיתונות על זה".

מספר הדו"חות הנאציים העוקבים אחר פעילותו של הרטפילד מלמד עד כמה "הוא העסיק את הבכירים בהנהגה ועד כמה הוערכה השפעתו המזיקה. הרטפילד נכלל ברשימה מכובדת של פונקציונרים מרכזיים במפלגה הקומוניסטית הגרמנית שיש לאתרם ולאסרם. בעקבות השתתפותו בתערוכת קריקטורות הלועגת להנהגה הנאצית בפראג ב־1936 החליט גבלס לטפל בו אישית

במהלך 1938 ניסה הגסטאפו בסיוע המשטרה הצ'כית, לתפוס את הרטפילד שהוגדר כ"מבוקש". בעקבות הסכם מינכן, בספטמבר 1938, החמירו תנאי החיים של הרטפילד בפראג. אחיו וילאנד עזב לשווייץ ובקשת ההסגרה של הרטפילד עוכבה בזכות התערבותם של פוליטיקאים בריטים ואנשי אמנות. הרטפילד נמלט ממש ברגע האחרון, בדצמבר 1938, כפי שנמלט מברלין בשעה שאנשי הגסטאפו ערכו חיפוש בדירתו.

לאחר מלחמת העולם חזר הרטפילד, קומוניסט נאמן, למזרח גרמניה והתקבל בחשדנות, בשל השנים שבהן שהה במערב. רק בשנות ה־60 וה־70 הוא זכה למעמד מיוחד כנציג מובהק של האליטות התרבותיות השמאליות שהתנגדו לנאצים. אך הסביבה שבה יצר ובעיצובה השתתף היתה רפובליקת ויימאר, קרקע פורה לנסיונות של אוונגארד פוליטי ואמנותי. ■

הכותבת מסיימת עבודת דוקטורט בנושא אמנות ופוליטיקה בגרמניה הנאצית.

חידמיצר

חידה קשה ומעצבנת / דן חמיצר

משימה מס' 180

לאן טסים?

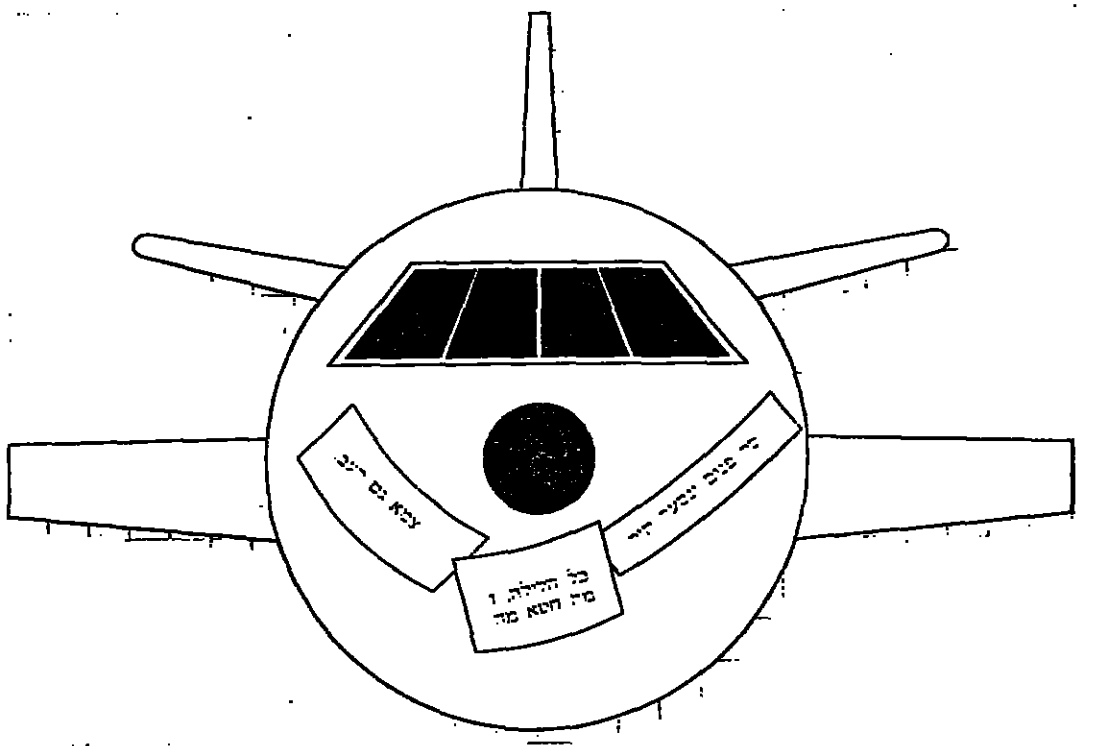

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "מתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן מודן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 178: המטוס ממריא לברלין – בתמונה: פארק ברלין בתל אביב. איש לא פתר את החידה.

המען למשלוח תשובות: מזכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233.
נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

התגוששות מייגעת

טלי ליפקין־שחק

אנטנה

השבוע הטלוויזיוני הזה רגעים שבהם המטרתי ברכות על ראש התחרות השוררת בין שני הערוצים, היו רגעים לא מעטים שבהם הפכו הברכות לנאצות. התחרות, כמו הרייטינג שנלעס השבוע בפי כל לרגל מלאת שנה לערוץ השני, מתגלגלת בין יתרון לחיסרון והצופה יוצא נבוך ומיוגע מן ההתגוששות הזאת. עכשיו, אחרי שהאוויר הדוכך עם בוא הגשם ששטף את השרב, אפשר כבר לראות באופן כללי מאמצים אמיתיים של הערוץ הראשון להשיב מלחמה שערה למיתקפת הפופולריות ולמאמצים הבתוליים של הערוץ השני. אחרי שנה, כבר לא ברור ידו של מי על העליונה, ולא אכפת לי ממימצאי הרייטינג, שעל־פי הגדרת הערוץ השני עצמו, הרייטינג הוא נשמת אפו והצדקת קיומו האולטימטיבית. לא בטוח שלזכותו ייאמר, גם אם המומחים לתקשורת אומרים אחרת ובמישור המדעי – ובוודאי הכלכלי – הם כנראה צודקים.

צוות אינטליגנטי במיוחד

בצד של האיכות, הערוץ הראשון מפגין יכולת, בעיקר בתחומים שהוא ממילא חזק בהם יותר. חדשות למשל, ותוכניות האקטואליה הכבדות. קחו, למשל, את מוצאי־שבת לדוגמה: במוצאי־שבת עולה הערוץ הראשון עם "רואים עולם", מגזין החדשות לענייני חוץ, וזה מוצר טוב, מעניין ומגוון מאד, המצליח להפעיל את הכתבים של הערוץ בכל העולם ומן הדסק. גם הערוץ השני בנה מתכונת מיוחדת למישדרי החדשות של מוצאי־שבת, אבל אצלם, אחרי פרק החדשות, מתמקדים בנושא אחד. לא עניין רע, אבל פחות מוצלח ולא רק בגלל ההסתכנות המיותרת לפספס עם הבחירה של נושא או עם הביצוע הכושל ולהישאר בלי שום דבר טוב במישדר אחד. עצם הבחירה בנושא יחיד נותנת למישדר החדשות נופך של תוכנית תחקירים, וזה בסדר אבל לא עונה על הצרכים.

השבוע היה "רואים עולם" מגזין מרתק במיוחד, עם דיווח מליל שבצרפת על הפקה דרמטית ישראלית־פלסטינית, עם דיווח מעיירה על גבול בלגיה הנותנת לא רק מידרך רגל חופשי אלא גם את כל התנאים להתבטא לניארנאצים, עם דיווח על הנסיכות המדהימה בעושרה ברונאיי, ועוד כמה דברים. עמנואל הלפרין, דוד ויצטום או אורן נהרי עושים את היומן באהבה, ולא בכדי. בעבודה על חדשות חוץ יש משהו נעים במיוחד.

הלפרין וויצטום מגישים לסירוגין יחד עם המגישות המקצועניות של הערוץ הראשון שאינן מנוצלות מספיק, יומן חדשות לילה חדש, "מהיום למחר". חלקו של היומן המוקדש לענייני היום הוא שיכפול של רוב הכתבות המעניינות יותר ששודרו במהלך הערב ב"מבט", ואין בכך כל רע בעצם, בהתחשב בעובדה שהדגם האמריקאי, מוקד החיקויים, הסי.אן.אן עושה אותו דבר כל חצי שעה בערך. *החלק החדש בהפקה החדשה שעלתה השבוע,* הוא בהרחבה בנושאים שלכאורה יעלו על הפרק ביום המחר, המשך לאירועי היום. לא גאוני, אבל זורם, ושוב – נראה מוגש באהבה והנאה בידי הצוות האינטליגנטי במיוחד הזה.

מנצח באיכות

ממש כשם שהתחרות בין שני הערוצים הולידה את יומני החדשות המורחבים, או את שיטת ה"פרומו" הנראה קצת מגוחך לפעמים, אבל שמתחייב כנראה במלחמה על הקליינטים, כך הניבה ההתגוששות דיון בענייני רייטינג, באותה שעה ביום שלישי. לא מן הנמנע שקרפין היה הראשון, הרי עבודת ההכנה הנדרשת לתוכנית התחקירים

הלפרין. מגיש באהבה. צילום: ישראל מלובני

המשובחת שלו, מחייבת קביעה בלוח זמנים ארוך של סדר התוכניות. "פרומו" נרחב לתוכנית שהבטיחה לעסוק ברייטינג – ועסקה, אגב, יותר בפרסומות לשמן – גילה את הקלפים. אולי הוא שהריץ את גבי גזית, התחרות של קרפין ולא על אותו מגרש ולא עם אותם האמצעים, להתחכם ולנהל, במסגרת תגיגות שנה לערוץ המסחרי, דיון בענייני רייטינג ולנגוע בנושא בעוד כמה ודרכים באופן חזותי.

אז כשאצל קרפין שידרו כתבות וניהלו דיון אולפן, קצת *ברוח משועשעת סביב עניין הרייטינג שהערוץ הראשון רק* גילה ועוד לא ממש יודע איך לאכול אותו, הלך גבי גזית והביס ראש ומצלמה אצל מעבדות "גאלופ" המספקות שירותי מעקב אחרי צפיה הקרוקן הרייטינג בהתגלמותו. גימיק לא רע, וגם בדרך מקרה, הצליח לגזית ועל־אף שנתן את צווארו יצא וידו על העליונה, לפחות על־פי גאלופ שנתנתיהם בזמן אמת הוכיחו את עליונותו ברייטינג המבוקש. הדיון אצל גזית היה מייגע למדי, בין אם בהיבט האקדמי ובין אם בהיבט המעשי בין מיכה פרידמן ודודו טופז שכוחותיהם בדיון כזה אינם שקולים, וניכר כי חלק מהטיפול הרציני בנושא נתפר בלוח זמנים קצר.

נושא פסולי הזיתון היה מרתק ומרגיז כתמיד וברוח הלרג'ות של הערוץ המסחרי ובמיוחד ביום חגו, ליוותה מצלמה זוג שנסע להינשא בקפריסין, ליוותה אותם עד כדי מבוכה לחדר המיטות. גזית, שתוכניתו הראשונה עלתה לאוויר ערב חתימת הסכם השלום בערבה, הביס – על־פי נתוני הצפיה, את קרפין גם אז, אבל למי שמודד תבוסות

ונצחונות באיכות ולא בכמות עיניים צופיות, קר[…] מנצח.

במינונים הנכונים

גידי גוב הוא עדיין התקווה הלבנה של שוחרי הטו[…] בתוך בליל תוכניות האירוח והבידור בערוץ המסחרי באמן העכשווי הזה שאיננו עכשווי מדי, את ה[…] הנכונים של הומור, תבונה, כישרון משחק ומוס[…] בקיצור, הוא מלא חן, אינטליגנטי מאד ובימתי בשביל להחזיק תוכנית שתהיה מבדרת אבל לא בדרך־כלל. גוב הוא מכאן ומעכשיו, אבל לא באופן החוצה גבולות אסתטיים כדי להשפריץ אמירות […] הוא לא צריך את ההפגנות האלה, כי הוא גם די בטו[…] ביכולות שלו, וגם מספיק צעיר ורענן ומדבר אל הנוכחי. זאת אומרת שהוא יאפי וגם לא, שיינקינא זרוק ולגמרי לא פראחי אבל לא באופן מתנשא ו[…] ממנו קהלים. אלה הסגולות שעושות את "לילו[…] לתוכנית המועדפת עלי מתוך שלל תוכניות הבידו[…] אחת מהן אינה דומה ממילא לרעותה, ודובן לא מבדרות אותי.

גוב מדבר בשפה שלי, אבל לא רק בשפה שלי, ו[…] שלו, מסורק ולא מסורק מדי, שומר על ייחודו. ה[…] המוסיקליים שהוא מקים נהדרים בדרך־כלל, ו[…] הראיונות שלו, תחום פחות חזק אצלו, נתמכת על הבסיסי והכל־כך חשוב והנשכח במקרים רבים מ[…] עניין. גוב, לפחות למראית־עין, נראה כמי שנהנה לא מי שיושב לצידו לשולחן, תמיד אלה אנשים שיש לו שפה, הוא מתעניין במה שהם אומרים ושוררת שם נטולת זרון, מה שמציל את המצב.

אם יש לגוב בעיה בעונה הזאת, היא במונולוגים ב[…] שם לפעמים משתבש אצלו כושר המינון הנבון. ה[…] תמיד מאד מצחיק, נופל לפעמים על גסויות של שימוש, סוחב זמן, צפוי, ושורף נושאים טובים. לפעמ[…] כל הזמן, ולא יותר מדי באופן שיכתיר את הג[…]

גוב. תקוות שוחרי הטעם הטוב.
צילום: תמר מצפי/ ישרא[…]

כבישלון מוחלט. לטעמי, היתה לו השבוע תוכנית במיוחד, על־אף שהמונולוג לא הפיל אותי מצחוק טיפל היטב בטקסי השלום, צחק על עצמו ועל הגול[…] המסורבלת שלו – שיש לי איתה הזדהות מלאה – […] ובחן ולא יותר מדי, ואירח אמנים מצחיקים וטובים. […] את השיחה עם אהוד מנור שוכה בפרס אקו"ם על מפע[…] בתמלילנות, והוא איש נעים במיוחד ומוכשר שגוב […] ומתבב בעליל. הם בחרו לשיר יחד את "הו, מה יהיה יהיה" ואני התמוגגתי מהקטע הקטן הזה, על־אף ש[…] באולפן ביקש את "כלים שלובים" שהוא גם הנ[…] המועדפת שלי. בשיחה שלהם על כל מרכיביה היתה […] איכות התוכנית של גוב הפעם ותמיד: אינטליג[…] חינגית, לא מרושעת, מצחיקה ונעימה, נעימה מאד.

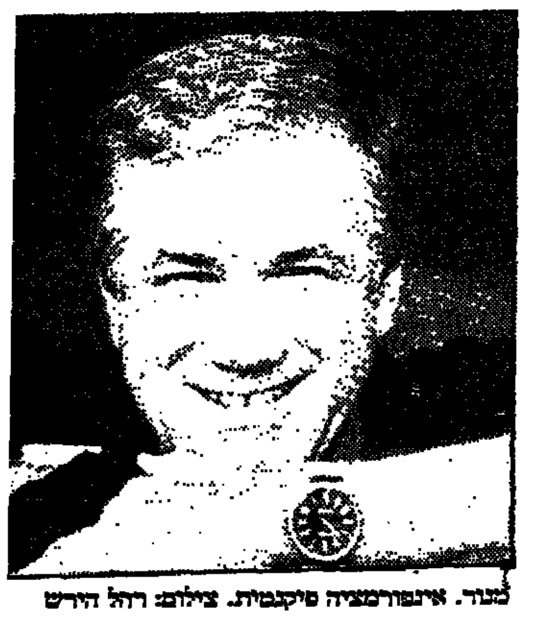

מנור. אינפורמציה פיקנטית. צילום: רחל הירש

שמורת טבע

אחרי גוב עברתי לערוץ הראשון והספקתי לתפוס "הילוך חוזר", התוכנית של אהוד מנור שכבר לא ראיתי וחשבתי שהיא ראויה לאיזכור. אם מדברים נעימות, ניתוחות, פירגון לא מתקתק מדי ו[…] אינפורמציה פיקנטית ומדוייקת בתחום השידור, ו[…] והזמר, אז "הילוך חוזר" היא שמורת טבע של כל[…] הפעם אירח את עופרה חזה שגם אם היא לא בדיוק כוס שלי, היא ראויה להילוך חוזר ולבידור, גם אם לא א[…] וכבד, של תהנות חייה האמנותיים, בוודאי באמ[…] הקטנים והסימפטיים של התוכנית הזאת והמשתו במאגרי הווידאו במקום בהכברת מלים. העריכה היתה נקיה מספיק הפעם, ניכר שהמנחה והאורחת ד[…] הרבה יותר ונתחכו קצת בברוטליות, ואפשר כבר לצ[…] כהערוץ הראשון שיפגין מקצוענות בתחום הטכני הזה

אפשר גם לצפות שהערוץ הראשון, בניגוד לערוץ ו[…] שקשה לצפות ממנו לדייקנות כזאת, יהיה נקי מפ[…] לשונית, ושבמוסף התרבות בעיקר, לא יצורף לשמם הדוברים בקטע על ארטפוקס התואר "אומן". מ[…] ב"אמן". יחי ההבדל הקטן. ■

תערוכת השלמה

מיכל סלע

במסגרת תערוכה קבוצתית בגבעת חביבה מוצגת עבודה משותפת של הצלם הישראלי שוקה גלוטמן והמשוררת הערביה נידא חורי. נושא העבודה, המשלבת צילום ושירה, הוא סיפור המושב אלקוש, הוא דיר אל־קאסי, כפר ערבי שנכחד ב־1948. בעבודה המשותפת מבטאים שני האמנים, שהם גם ידידים, את יחסם לפתרון הקונפליקט בין שני העמים: הפנמת ההיכרות וההשלמה צריכה להיעשות במישור האישי, לא בסיסמאות ולא בחוצות

תערוכה המתקיימת בימים אלה בגבעת חביבה, המשלבת ליצירה אחת שירה וצילום לא פחות משהיא מיצג אמנות, היא סיפור אנושי של מלחמה, עקירה והשלמה. סיפור המפגש בין המשוררת נידא חורי מן הכפר פסוטה בגליל העליון לבין הצלם שוקה גלוטמן ממצפה אבירים השכן.

כשפגשה נידא חורי את שוקה גלוטמן בפעם הראשונה, התייחסה אליו בעויינות, כאל פולש. היא היתה אז פקידת בנק, שוקה היה מתיישב חדש במצפה הגלילי. מצפה אבירים נמצא בגבול אדמת הורידה ובעיני נידא, כל מתיישבי המצפה, תושבי המושב הסמוך אלקוש, כולם פולשים. הם הביטוי המוחשי של תולדות ערביי הגליל, שרבים מהם נעקרו, גלו והוגלו במלחמת השחרור מבתיהם ואלה שנותרו הלכים ומתבוצצים בכפריהם נוכח מבצעי יהוד הגליל.

חורי היא אם לארבעה ילדים שהגדול בן 18, עבדה עשר שנים בבנק, פירסמה חמישה ספרי שירה וחלק מהשירים תורגמו לארבע שפות, כולל עברית. היא למדה בעבר פרסום ויחסי ציבור, ניהול עסקי תרבות ואמנות ועכשיו הוליכה לשוב לספסל הלימודים ללמוד דברים שאחרים לומדים בגיל 20, היסטוריה של ארצות־ערב וספרות ערבית.

גלוטמן הגיע לגליל כשברח מפני ה"סקאדים". תחילה רק לימי האימה. כשהותם בגליל באו הוא ובני ביתו למסקנה כי הגיעה העת לצאת מן הכרך הסואן ולהתיישב ברוגע הגלילי. המרחק לא הפריע לו להמשיך ללמד צילום ב"בצלאל" ולהציג את תערוכות הצילום שלו.

המפגש היה בבנק. יום אחד נודע לחורי שגלוטמן צלם מקצועי. היא היתה זקוקה לצילום בשביל כריכת ספר. *ההמשך הוא כמו בכל סיפור.* כשנפגשו מחוץ לשעות הבנק, התחילו לדבר גבוהה גבוהה על אידיאולוגיה ועל הסכסוך בין היהודים לערבים. חורי התקשתה להתגבר על רגשות הדחייה. "דיברנו על אידיאולוגיה, על השקפת חיים, והרגשתי דחייה, התייחסתי אליו כאל מי שבא להתנחל בארמתנו. עם כל הדעות הקדומות שלי חשבתי: מה יש לו לאדם מתל־אביב לעזוב את מקום מגוריו, מקום עבודתו וחבריו כדי להתיישב בגליל? לא כלום זולת אידיאולוגיה". בעיני חורי, האידיאולוגיה של יהוד הגליל היא פגיעה בה, בבני משפחתה ובכל הערבים. "כשהתחלנו לדבר, גיליתי שהיחס של שוקה בדיוק הפוך". שוקה בא לגליל כי אהב את הנוף ואווירת הכפר. לפני כן לא הכיר מקרוב ערבים, לא כחברים. שניהם ניפצו דעות קדומות והיו לידידים.

כשהתחיל להתארגן מפעל התערוכות הארצי "ארט פוקוס", פרוייקט הכולל עשרות תערוכות בכל חלקי הארץ של אמנים ישראלים, הציע גלוטמן לחורי לעשות משהו במשותף, סיפור גלילי של צילום ושירה.

התוצאה נמצאת היום בגבעת חביבה, במסגרת תערוכה קבוצתית שהכין המרכז לאמנויות של גבעת חביבה. ברחבי הגבעה מפוזרים ציורים, פסלים ומיצגים של אמנים. רובם ישראלים־יהודים. מיעוטם ישראלים־ערבים. הפסלים טולי באומן מעביר והסן תאטר ממג'ד אל־שמס מציגים פסלי אבן. פאולה ירושלמי ועומר דארביס מהכפר עיסאויה הכינו מיצב שוכה לשם "שיעור אנגלית". ירושלמי היא מורה בבצלאל, דארביס הוא עובד התחזוקה במחלקה לאמנות בבצלאל.

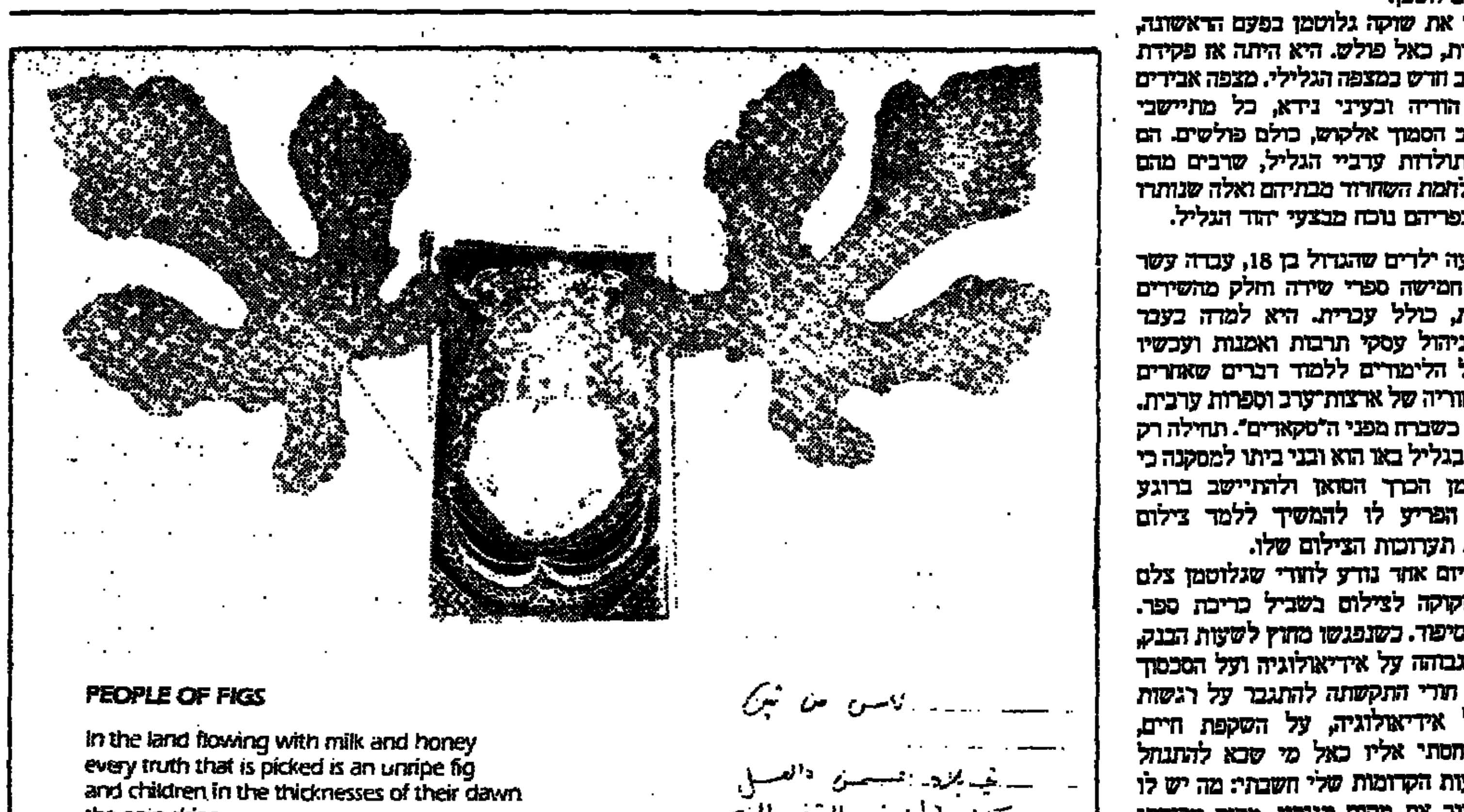

קטע מהמיצב "רגעים לא היסטוריים". נידאא חורי ושוקה גלוטמן איכלסו את חלל המראפסה – חדר האירוח של המבנן היהודי־ערבי – בצילומים, טקסטים ואובייקטים שהם המתייחסים לשרידיו של הכפר הערבי דיר־אל־קאסי

גלוטמן וחורי בחרו כנושא לתערוכה את סיפור המושב אלקוש, הוא דיר אל־קאסי, כפר ערבי שנכחד ב־1948 וכל שנותר ממנו הוא בית המוכתר. בית אבן פשוט מבחוץ שתקרתו בפנים מצוירת צורות וצבעים המזכירים את ציורי התקרה בכנסיות.

חורי גילתה התעניינות בתולדות דיר אל־קאסי לפני שלוש שנים. בטיולים במקום מצאה את סממני התרבות, את עצי הפרי למיניהם, את בורות המים, שרידי שרידים של מה שהיו פעם בתי הכפר. מזקני פסוטה אספה סיפורים על תולדות הכפר שנעלם. "פתאום הרגשתי מה זה להיות ולא להיות".

גלוטמן צילם. את בית המוכתר, את התאנים, הצברים והרימונים. חורי הוסיפה טקסטים בערבית המוצגים בליווי תרגום לעברית.

אנשים של צברים

כהתקרבך אליהם יינעץ בך קוצם
תצרוב אותך הקידבה
כמה רב האדם בעזה
הכאב.
העוני.
והסבלות.

זהו אחד הטקסטים, הרשומים על החלונות, על דרגשים קטנים בחדר האורחים של המבנן היהודי־ערבי בגבעת חביבה שכוסו בפחם.

"הצבר אינו סמל רק של היהודים, הוא גם סמל שלנו, גדלנו בתוכו. בהתחלה התווכחנו למי הוא שייך, אחר־כך הבנו שהוא בידי לכשותף. גם המושג ארץ הלב ודבש מצוי בערבית".

הקשרים בין חורי לגלוטמן, בין בני משפחותיהם, הם קשרי ידידות מעבר לאמנות. אך ברקע יש צל של אי־שוויון. אין מרבים לדבר בו, אך הוא נמצא, כמו צל בכל מקום שבו יש אור.

חורי דוברת עברית שוטפת, גלוטמן אינו יודע ערבית. חורי מרגישה שהחברה העברית־יהודית אינה מכירה את החברה הערבית, שהדעות הקדומות אצל היהודים רבות יותר מאשר אצל הערבים. חוסר ההיכרות בא לידי ביטוי כאשר מתפלאים על אורח חייה ופעילותה הרבה מחוץ לבית. היא אינה יוצאת דופן כאשה בחברה הערבית, לדבריה, "וכשהבעל תומך ומסייע, אפשר להתגבר גם על סדר יום עמוס".

בבית הספר לאמנויות בצלאל בירושלים יש מעט מאוד תלמידים ערבים. הם משתלבים ברוב וכמעט אין ביטוי לייחודם. גלוטמן עצמו סבור כי שלום אינו יכול להיעשות רק במישור הפוליטי. "אמנות היא אחד הכלים החשובים לתרגום השלום לשפת יומיום", הוא סבור. האם חדר השלום למסדרונות בצלאל? "לא, למרבה הצער לא חדר השלום אל כיתות האמנים. הם שקועים בעולמם".

אך שניהם, נידא חורי ושוקה גלוטמן, הגיעו למסקנה שהפנמת ההיכרות וההשלמה צריכה להיעשות במישור האישי, לא בסיסמאות ולא בחוצות. מוסד גבעת חביבה, המפגיש מדי יום יהודים וערבים, אנשים מכל ההומי החיים, הוא במה נוחה, סבה נשכרת מידה רבה של פרטיות.

"כל אדם צריך למצוא את דרך השלום בתוכו", אומרת נידא חורי, "ועלינו ללמוד איך להתפתח ולקבל את הצד השני". ■